

iW Sow

Zofia Kowalik-Kaleta, Leonarda Dacewicz,
Beata Raszevska-Żurek

SŁOWNIK NAJSTARSZYCH NAZWISK POLSKICH --
POCHODZENIE JĘZYKOWE NAZWISK OMÓWIONYCH
W HISTORII NAZWISK POLSKICH
TOM I

INSTYTUT SŁAWISTYKI POLSKIEJ AKADEMII NAUK
FUNDACJA SŁAWISTYCZNA

Zofia Kowalik-Kaleta, Leonarda Dacewicz,
Beata Raszewska-Żurek

**SŁOWNIK NAJSTARSZYCH NAZWISK POLSKICH –
POCHODZENIE JĘZYKOWE NAZWISK
OMÓWIONYCH
W *HISTORII NAZWISK POLSKICH*, TOM I**

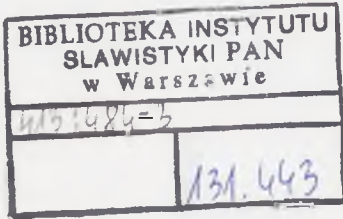

Warszawa 2007

<http://rcin.org.pl>

1W 27/07

Publikację opiniowali do druku
Karol Zierhoffer
Władysław Lubaś

Skład i łamanie
Adam Bania

Projekt okładki
Jadwiga Mączka

Ilustracje na okładce:

Kól polski w otoczeniu doradców - miniatura w *Kodeksie Świętosławów*, ok. 1450 r.,
Biblioteka Czartoryskich, Kraków (w środku);
Legenda śląska, Rękopis z XV w. Mielenie na żarnach (z lewej). Wieśniacy (z prawej) -
za: H. Samsonowicz, *Historia Polski do roku 1795*. PZWS. Warszawa 1973.

Wydanie publikacji dofinansowane przez
Ministerstwo Nauki i Informatyzacji
oraz
Uniwersytet w Białymstoku

© Copyright by Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy
& Fundacja Sławistyczna
Printed in Poland

ISBN 978-83-89191-58-8
978-83-7269-256-6

Druk
Drukarnia Polskiej Prowincji zakonu Pijarów
ul. Pijarska 2, 31-015 Kraków

Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy (SOW)
Instytut Sławistyki Polskiej Akademii Nauk
Pałac Staszica, ul. Nowy Świat 72, 00-330 Warszawa
tel./fax (0-22) 826 76 88, tel. (0-22) 827 17 41 lub (0-22) 657 28 49
sow-ispam@wp.pl, www.ispan.waw.pl

<http://rcin.org.pl>

WSTĘP

Słownik zawiera wszystkie nazwiska omówione w tomie pierwszym *Historii nazwisk polskich na tle społecznym i obyczajowym* autorstwa Zofii Kowalik-Kalety (Warszawa 2007).

Hasło w słowniku stanowi nazwisko w staropolskiej postaci fonetycznej w mianowniku l. poj., niekiedy wraz z odmianami fonetycznymi (według SSNO). Po hasle następuje objaśnienie pochodzenia językowego nazwiska, co sygnalizuje znak < ('utworzone od'/'pochodne od'). W objaśnieniach przytoczono podstawy językowe poszczególnych nazwisk z różnych źródeł, w zależności od typu nazwiska.

W objaśnieniu nazwisk od miejscowych (skrót: odm., np. *Bobrowski, Bochnar, Bieganowo*) podano nazwę miejscową, od której utworzono nazwisko, występującą w tej dzielnicy Polski, z której pochodzi zapis źródłowy nazwiska. Przytoczono lokalizację nazwy miejscowej według historycznych źródeł geograficznych. Źródła te to monograficzne opracowania nazw geograficznych dla poszczególnych regionów historycznych Polski oraz *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich* (SG).

W objaśnieniu nazwisk patronimicznych (skrót: patr., np. *Błażkowicz, Błędowicz*) podano imię pełne lub pochodne albo nazwę osobową odapelatywną (wyjątkowo nazwę niemiecką) stanowiącą podstawę językową nazwiska patronimicznego. Jeśli patronimikum zostało utworzone od imienia pochodnego (i. pch.), podano w dalszej kolejności, po dwukropku, jego podstawę, którą mogło być imię pełne (podstawowe) staropolskie dwuczłonowe (i. stpdw.) lub chrześcijańskie (i. chrz.). Nazwy odapelatywne stanowiące podstawę patronimikum, ale nie poświadczone w SSNO, poprzedzone są gwiazdką (*). Imiona, od których utworzono nazwiska patronimiczne, podano za opracowaniami M. Malec (1971, 1982, 1994, por. Wykaz literatury i skrótów). Wyrazy pospolite i ich znaczenie podano na podstawie tych samych słowników, które zostały wymienione pod nazwiskami odapelatywnymi (por. niżej).

W objaśnieniu nazwisk od apelatywnych (skrót: odp., np. *Bledziej, Chochla, Niski*) podano wyraz pospolity (apelatyw) stanowiący podstawę nazwiska poświadczony w słownikach języka polskiego doby staropolskiej lub XVI-go wieku. Wyrazy pospolite poświadczone w staropolszczyźnie, tj. przytoczone w Sstp oraz wyrazy podane w słowniku polszczyzny XVI-go wieku (SXVI) wysunięte zostały na pierwszy plan. Cytowano również słownik języka polskiego, który powstał w XVI w. (Mącz). Jeśli podstawa nazwiska odapelatywnego nie została poświadczona w żadnym z tych słowników, podaje się wyraz pospolity poświadczony w słownikach z późniejszego okresu (SCn, L, SW, R, rzadziej SWil). Późniejsze poświadczenia wyrazów pospolitych wspierane są, w miarę możliwości, poświadczeniami ze słowników etymologicznych (SEB, SES, SET, SEV, rzadziej SEU) i/lub ze słownika prasłowiańskiego (SpC). Cytuje się niekiedy podstawy gwarowe (za Sgw). Przy nazwiskach złożonych (compositach, np. *Błyszczywoda*) podaje się obie

podstawy, każda po znaku <. Objaśnienia nazwisk złożonych (przezwoisk) dokonano na podstawie wymienionych wyżej słowników oraz prac M. Malec (1974, 1975).

W objaśnieniu nazwisk odimiennych, tj. równych imionom pełnym lub pochodnym (skrót: odim., np. *Mirosław, Marcin, Bliz, Pabisz*) podano imię stanowiące podstawę nazwy, wraz z oznaczeniem jego typu (chrześcijańskie lub staropolskie dwuczłonowe). W wypadku imion pochodnych (i. pch.) dalej po dwukropku podano formę pełną (podstawową) dla danego imienia pochodnego. Jeśli dana forma pochodna imienia występująca w funkcji nazwiska mogła być utworzona od kilku imion podstawowych, przytacza się wiele imion podstawowych. Wszystkie formy imion zostały przytoczone w oparciu o opracowania M. Malec (1971, 1982, 1994, por. Wykaz literatury i skrótów).

W objaśnieniu nazwisk odetnicznych (skrót: odetn., np. *Bo(h)emus, Charwat, Anglik*) podano etnonim stanowiący podstawę nazwy, wraz z jego historycznymi zaświadczeniami słownikowymi, w oparciu o opracowania E. Supranowicz (Supr) i K., Z. Zierhoffe-rów (Zierh).

W objaśnieniu nazwisk obcych, głównie niemieckich (skrót: niem., np. *Bach, Szarlej*) podano niemiecką podstawę w oparciu o opracowanie Z. Klimka (Klim).

Nazwiska żon, tzw. odmeżowskie (skrót: odmeż., za wyjątkiem zakończonych sufiksem *-ska*, utworzonych od nazw miejscowych) wydzielono jako osobne hasła z oznaczeniem *ż.*, np. *Bobolina ż., Bocianowa ż.*). W objaśnieniu podano nazwisko męskie stanowiące ich podstawę, objaśnienie pochodzenia językowego nazwiska żony najczęściej można sprawdzić pod tymże nazwiskiem męskim. Nazwiska córek, tzw. odojcowskie (skrót: odojc., np. *Gołdzianka ż., Jeżowna ż.*) również mają oznaczenie *ż.*, a ich objaśnienie znajduje się pod nazwiskiem męskim, tj. nazwiskiem ojca, do którego kieruje strzałka.

W każdym hasle po pauzie podano datę pierwszego zapisu źródłowego danego nazwiska i oznaczenie typu nazwiska (za pomocą jednego ze skrótów), a także stronę, na której występuje zapis źródłowy tego nazwiska w tomie pierwszym *Historii nazwisk polskich*. Jeśli brak strony na końcu hasła, oznacza to, że nie ma zapisu źródłowego dla danego nazwiska, co zdarza się wtedy, gdy jest ono przytoczone jako przykład tylko w rozdziale o budowie językowej nazwisk.

Wiele nazwisk utworzonych zostało od tej samej podstawy językowej. W takim przypadku jej objaśnienie znajduje się pod pierwszym alfabetycznie nazwiskiem utworzonym od danej podstawy, a w dalszych hasłach stosuje się odsyłacz-strzałkę \wedge (patrz wyżej), rzadziej \vee (patrz niżej). Objaśnienia powtórzono wówczas, gdy nazwiska utworzone od tej samej podstawy są w słowniku od siebie znacznie oddalone.

Odsyłacze od wariantów fonetycznych nazwiska podaje się tylko wtedy, gdy odmienność formy mogłoby utrudnić czytelnikowi *Historii nazwisk polskich* odnalezienie hasła w *Słowniku najstarszych nazwisk polskich*.

Skróty oznaczające typy nazwisk:

- niem. — niemiecki (język lub pochodzenie nazwiska)
- odap. — nazwisko odapelatywne
- odetn. — nazwisko odetniczne
- odim. — nazwisko odimienne
- odm. — nazwisko odmiejscowe
- odmęż. — nazwisko odmężowskie, tj. nazwisko żony utworzone od nazwiska męża
- odojc. — nazwisko odojcowskie, tj. nazwisko córki utworzone od nazwiska ojca
- patr. — nazwisko patronimiczne

A

- ABRAMKOWIC** < i. pch. Abramek : i. chrz. Abram – 1470–1480, patr., s. 89.
- ABRAMOWIC(Z), AWRAMOWIC(Z), HABRAMOWIC(Z)** < i. chrz. Abram – 1231, patr., s. 69, 70, 74, 378, 382.
- Aćdabog** < wyr. ać da Bóg, < ać ‘niech, aby, żeby’ Sstp, dać ‘ts’ Sstp – 1412, odpap., s. 257.
- ADAMKO** < i. pch. Adamko, Adamek : i. chrz. Adam – 1425, odim., s. 266.
- ADAMKOWIC(Z)** < i. pch. Adamko, Adamek^ – 1400, patr., s. 75, 86, 380, 382.
- ADAMOWIC** < i. chrz. Adam – 1405, patr., s. 86, 89.
- AGNISZOWIC** < i. chrz. ż. Agnieszka – 1497, patr., s. 89.
- AKSAMIT** < aksamit ‘ts’ Sstp – 1471, odpap., s. 227.
- ALBERTOWIC** < i. chrz. Albert – 1239, patr., s. 69.
- ALBIERZEWIC** < i. chrz. Albierz – 1224, patr., s. 69, 371.
- ALEKSANDROWIC(Z)** < i. chrz. Aleksander – 1477, patr., s. 376.
- ALEKSY** < i. chrz. Aleksy – 1426, odim., s. 268.
- ALMANUS** łac.< Alemanni ‘Niemcy’ Mącz, Almanus ‘Niemiec’ SŁŚ, plemię germańskie Alamanów zamieszkiwało obszar wschodniej Szwajcarii i nad górnym Renem, Supr, nazwa kraju Almania zapisana w dokumentach polskich w XIV w. Zierh 28 – ca 1265, odetn., s. 286.
- ALWATKOWIC(Z)** < niem. (Alwatek), Alwatk : stwniem. alb ‘elf’ Klim – 1452, patr., s. 388.
- AMBROŻYC** < i. chrz. Ambroż – 1440, patr., s. 86, 89, 382.
- AMPUŁA** < ampuła ‘naczynie na płyn’ SXVI – 1382, odpap., s. 152.
- ANDRASZKOWIC, JĘDRASZKOWIC** < i. pch. Andraszek : i. chrz. Andrzej – 1485, patr., s. 89, 388.
- ANDROSZ** < i. pch. Androsz : i. chrz. Andrzej – 1493, odim., s. 267.
- ANDROSZOWIC(Z)** < i. pch. Androsz^ – 1439, patr., s. 86.
- ANDRUSZKOWIC(Z)** < i. pch. Andruszek : i. chrz. Andrzej – (1491), patr., s. 89.
- ANDR(Z)EJASZEWIC** < i. pch. Andr(z)ejasz : i. chrz. Andrzej – 1365, patr., s. 75.
- ANDRZEJKO** < i. pch. Andrzejko : i. chrz. Andrzej – 1446, odim., s. 271, 273.
- ANDR(Z)EJOWIC** < i. chrz. Andrzej – 1208, patr., s. 69.
- ANDRZYCHOWIC(Z), JĘDRZYCHOWIC** < i. pch. Andrzych, Jędrzych : i. chrz. Andrzej, Henryk – 1424, patr., s. 89, 382.
- ANDRZYCZKA** < i. pch. Andrzyczka : i. chrz. Andrzej – 1400, odim., s. 267.
- ANDR(Z)YSZOWIC(Z), ANDR(Z)YSZEWIC(Z)** < i. pch. Andr(z)ysz : i. chrz. : Andrzej, Henryk – 1442, patr., s. 90.

ANGLIK < Anglik 'rodem z Anglii' L, nazwa kraju Anglia pochodzi od nazwy germańskiego plemienia Anglów, weszła w użycie ok. VIII w. – 1471, odetn., s. 295.

ANTONOWIC(Z) < i. chrz. Anton, Antoni – 1433, patr., s. 374.

ANTYKRYSZTOWA ż. < odp. Antykryst : antykryst 'wyraz utworzony przez św. Jana na wszystkich przeciwników Chrystusa' SXVI – 1494, odmęż., s. 359.

ANZELM < i. chrz. Amzelm – 1228, odim., s. 267.

B

BABIC < odp. Baba : baba 'babka', 'staruszka', 'kobieta w ogóle', 'położna' Sstp – 1260, patr., s. 70, 384.

BABIERAD < baba^, < rad '(jako określenie orzeczenia) chętnie, z ochotą', 'gotów do czegoś', być komuś rad 'być zadowolonym z czegoś, cieszyć się czymś' Sstp – 1382, odp., s. 257.

BABIK < baba^ – 1pXV, odp., s. 244, 245.

BABKA < babka 'kobieta w ogóle', 'położna' Sstp – 1254, odp., s. 126.

BACH < śrwniem. bach 'potok' Klim – 1376, niem., s. 306.

BACHMATOWIC(Z) < odp. *Bachmat : bachmat 'koń tatarski' Sstp – 1424, patr., s. 86.

BACHORZ < bachórz 'brzuch' SW, ps *bachorъ 'coś napęczniałego, obrzmiałego, brzuch' SpC – 1393, odp., s. 139.

BACHORZA < bachórz^ – 1136, odp., s. 107, 117, 253.

BACHOWIC < niem. Bach^ – 1391, patr., s. 310.

BACZA < baczyć 'widzieć, patrzeć', 'uświadamiać sobie, rozważać' Sstp – 1399, odp., s. 152, 255.

BACZEK < baczyć^ – 1332, odp., s. 134, 152.

BACZKA < baczyć^ – 1381, odp., s. 152, 250.

BADURCZYC < odp. Badurka, Badurek : badurzyć 'pleść trzy po trzy, gadać od rzeczy' L – 1406, patr., s. 385.

BAGIEŃSKI < n.m. Bagno, dziś Begno, pow. Ciechanów, pow. Wyszaków, Maz (AMaz) – 1464, odm., s. 327.

BAHAWSKI, BAHAWSKA ż. < n.m. Bahawica, pow. Podole, kr pd-wsch (Jabł I) – 1455, odm., s. 342.

BAJAK < bając 'pleść, łąać' Sstp, baj 'bajarz, zmyślacz' SXVI, bajak 'drobna moneta włoska' SXVI – 1404, odp., s. 186.

BAJOROWIC < odp. *Bajor : bajoro 'bagnó mniej przepaściste, woda błotnista' L – 1412, patr., s. 86.

BAK < bak 'krzyk' Sstp, bakać 'upominać, łąać' Sstp – 1449, odp., s. 172.

BAKAŁARZOWIC < odp. *Bakałarz : bakałarz 'nauczyciel' Sstp – 1493, patr., s. 90.

BAL < bal 'zwoj płótna' Sstp – 1420, odp., s. 227, 336, 344.

BALA < bal^ – 1452, odp., s. 227, 253.

BALESZ < bal^ – 1497, odp., s. 227.

BALOWA ż. < odp. Bal^ – 1483, odmęż., s. 344.

BAŁABAN < bałaban 'junak' L – 1414, odp., s. 194, 336.

- BALABANOWIC(Z)** < odap. Bałaban[^] – 1437, patr., s. 90.
- BALAMUT** < bałamut ‘błazen, głupiec’ SXVI – 1480, odap., s. 210.
- BALGARZYN** < Bułgarzy – plemię turko-tatarskie, zamieszkujące pierwotnie półn-zach. Kaukaz, od IV w. określani jako Bulgaroi, ‘z Bugaryi rodowity’ L – 1507 (1417), odetn., s. 293.
- BAŁOSZ** < bałuszyc ‘mówić głośno, hałasować’ Sgw, ps *bal(a)kati ‘pleść, paplać’ SpC – 1415, odap., s. 210.
- BAŁUK** < bałuk ‘solona i suszona część ryby’ SXVI – 1492, odap., s. 227, 388.
- BAŁUKOWIC(Z)** < odap. Bałuk[^] – 1482, patr., s. 388.
- BAŁUSZ** < bałuszyc[^] – 1488, odap., s. 210.
- BANIA** < bania ‘naczynie baniaste z szyjką’ Sstp – 1429, odap., s. 161.
- BAŃKA** < bańka ‘naczynie baniaste z szyjką, naczynie cyrulickie do spuszczenia krwi’ Sstp – 1425, odap., s. 161.
- BARAN** < baran ‘ts’ Sstp – 1249, odap., s. 30, 117, 126, 134, 145.
- BARANEK** < baranek ‘jagnię’ Sstp – 1288, odap., s. 126, 145, 343.
- BARANKOWA** ż. < odap. Baranek[^] – 1400, odmęż., s. 343.
- BARANKOWIC(Z)** < odap. Baranek[^] – 1396, patr., s. 86.
- BARCZKOWSKI** < n.m. Barczków, pow. Bochnia, Młp (LK) – 1470-1480, odm., s. 328.
- BARDSKI, BARDZKI, BARCKI, BARSKI** < n.m. Bardo, pow. Września, Włkp (KoP I) – 1395, odm., s. 324.
- BARGIEŁ** < bargieł ‘gatunek ptaka, kowalik’ Sstp – 1376, odap., s. 145.
- BARKAŁA** < barkać (się) ‘parzyć się, gzić się’ SW, ps *bьrkati ‘burczeć’ SpC – 1385, odap., s. 152.
- BARSZCZ** < barszcz ‘ciecz sfermentowana’, ‘gatunek rośliny’ Sstp – 1429, odap., s. 186.
- BART** < śrwniem. bart ‘broda’ Klim – 1303, niem., s. 305.
- BARTAK** < i. pch. Bartak : i. chrz. Bartłomiej – 1426, odim., s. 271.
- BARTEK** < i. pch. Bartek : i. chrz. Bartłomiej – 1437, odim., s. 267.
- BARTKO** < i. pch. Bartko : i. chrz. Bartłomiej – 1391, odim., s. 265.
- BARTKOWIC(Z)** < i. pch. Bartek[^] – 1399, patr., s. 86, 373, 374, 380.
- BARTNIK** < bartnik ‘pasicznik, dozorca barci’ Sstp – 1418, odap., s. 194.
- BARTOŁOMIEJOWIC** < i. chrz. Bartołomiej – 1257, patr., s. 70.
- BARTOSZOWIC(Z)** < i. pch. Bartosz : i. chrz. Bartłomiej – 1405, patr., s. 90, 380.
- BARUCH** < i. chrz. Baruch – 1486, odim., s. 274, 359.
- BARUCHOWA** ż. < odim. Baruch[^] – 1486, odmęż., s. 359.
- BARUT** < i. pch. Barut : i. chrz. Bartłomiej, Baroń, Barnaba, Barsaba – 1296, odim., s. 265, 277.
- BARWIERZ** < barwierz ‘farbiarz, wałkarz’ Sstp – 1376, odap., s. 194.
- BARYCZ** < barycz ‘targowisko, na którym odbywał się handel wymienny’ SXVI, por. ps *baryčь ‘moczar, bagnisko, woda stojąca’ SpC – 1413, odap., s. 186.
- BARYCZEK** < barycz[^] – 1415-1427, odap., s. 186.
- BARYCZKA** < barycz[^] – 1392, odap., s. 186.
- BARYŁO** < baryła ‘beczka pękata’ Sstp – 1442, odap., s. 161, 254.
- BARZ, BARZY** < barzy ‘szybki’ Sstp – 1175, odap., s. 111, 145, 336.
- BARZA** < barzy[^] – 1265, odap., s. 172, 255.
- BARZAN** < barzy[^] – 1422, odap., s. 172.

BARZYŃSKI < n.m. Barzyno, Barzynino, dziś Bardzynin, pow. Łęczycza, Wlkp (Kow I, N) – 1395, odm., s. 324.

BARZYSZ < barzy[^] – 1404, odp., s. 172.

BASTRAJ < baster ‘dziecko nieprawego łoża, bękart’ Sstp – 1398, odp., s. 194.

BASZ < i. pch. Basz : i. chrz. Bartłomiej – 1388, odim., s. 265, 273.

BASZAK < i. pch. Baszak : i. chrz. Bartłomiej – 1436, odim., s. 267, 279.

BASZCINA ź. < odpap. Basztav – 1484, odmęż., s. 360.

BASZTA < baszta ‘wieża obronna’ Sstp – 1471, odp., s. 227, 360.

BATOG < batog ‘bat potężny, knut’ SW, ps *batog[^] ‘bicz, kij’ SpC – 1453, odp., s. 227.

BATOŻEK < batog[^] – 1480, odp., s. 227.

BAWELNA < bawelna ‘ts, gatunek rośliny’ Sstp – 1431, odp., s. 186.

BAWOLEK < bawol ‘gatunek zwierzęcia’ Sstp – 1436, odp., s. 172.

BAWOR, BAWAR < łac. nazwa kraju Bavaria, nazwa mieszkańca Noricus ‘Bawarczik’ Mącz, forma Bawor powstała pod wpływem czeskim (lub łużyckim), nazwa Bawarii wywodzi się od celtyckiego plemienia Bojów, Supr, forma nazwy kraju Bawory poświadczona w jęz. polskim od XVI w., znana jeszcze w 1 p XVII w., później zastąpiła ją nazwa Bawaria przejęta z łaciny, łacińska nazwa kraju Bavaria w Kronice Anonima Galla (1112–1116), Zierh 25, 27 – 1224, odetn., s. 285, 357.

BAWOROWA ź. < odetn. Bawor[^] – 1404, odmęż., s. 357, 363.

BAWOROWSKI, BABOROWSKI < n.m. Baworowo, dziś Baborowo, pow. Oborniki, Wlkp (Kop I, N) – 1412, odm., s. 43.

BAZYLISZEK < bazyliszek ‘mityczny ptak’ Sstp, ‘mityczny potwór’ SXVI – 1494, odp., s. 210.

BĄBOL < bąbol, bębel ‘bańka, pęcherzyk na wodzie’, ‘pęcherz na skórze, nabrzmienie, guz’ SXVI, bąbel, pępel ‘pęcherz na skórze’ Sstp – 1497, odp., s. 200.

BĄCZEK < bąk ‘ptak z rodziny czaplówatych, puchacz’, ‘gatunek owada’ Sstp – 1409, odp., s. 172.

BĄCZKA < bąk[^] – 1444, odp., s. 172.

BĄCZKOWIC < odpap. Bączek[^] – 1497, patr., s. 90.

BĄDKOWIC//BĘDKOWIC < n.m. Bądkowice, pow. Kraków, Młp (RK) – 1400, odm., s. 55.

BĄK < bąk ‘ptak z rodziny czaplówatych, puchacz’, ‘gatunek owada’ Sstp – ca 1166, odp., s. 111, 134, 145, 172, 384, 388.

BĄKAŁA < bęczać ‘wydawać głos właściwy owadom, brzęczeć, wydawać głos muzyczny, brzmieć’ SXVI, bąkać, bękać ‘ryczeć (o bydle)’ SXVI – 1421, odp., s. 172.

BĄKOWA ź. < odpap. Bąk[^] – 1495, odmęż., s. 361.

BĄKOWIC < odpap. Bąk[^] – 1368, patr., s. 384, 388.

BECZKA < becza ‘ts’ Sstp – 1376, odp., s. 152.

BECZYŁO < bekać, beczać ‘ryczeć (o bydle)’ SXVI – 1446, odp., s. 186.

BEDNARZ < bednarz ‘rzemieślnik wyrabiający becзки’ Sstp – 1416, odp., s. 194.

BEDNARZOWIC < odpap. Bednarz[^] – 1436, patr., s. 86.

BEK < bekać[^], beczać[^] – 1224, odp., s. 117, 255.

BELCH < belch ‘brzuch’ Sgw – 1463, odp., s. 366.

BELCHOWIC < odpap. Belch[^] – 1434, patr., s. 86.

BELCZ < ps *blъcati : *blъkati ‘o odgłosie płonącego ognia i wrzącej wody’, ‘bełkotać, gadać’ SpC, bełkać, bełczeć ‘bełkotać, gadać’ Sgw, bełk ‘wir’ Sstp – 1256, odp., s. 126, 139.

- BELCZYC** < odp. Belcz[^] – 1483, patr., s. 90.
- BELCZYLAS** < ps *blъčati[^], < las ‘ts’ Sstp – 1395, odp., s. 162.
- BELCZYWODA** < ps *blъčati[^], < woda ‘ts’ Sstp – 1428, odp., s. 162.
- BELT** < belt ‘strzała, pocisk, kusza’ Sstp, por. ps *bьltъ : *bьltati ‘macić, mieszać, pluskać’ SpC – 1440, odp., s. 186.
- BELTOWIC(Z)** < odp. Belt[^] – 1452, patr., s. 90.
- BELZ** < ps *bьlzъ : *bьlza ‘coś błyszczącego, białego’ SpC – 1264, odp., s. 126.
- BELZIEC(S)KI, BELZIEC(S)KA** ź. < n.m. Belziec, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabł) – 1466, odm., s. 315.
- BEMOWA** ź. < odetn. Bem, Behem, Bohem : łac. nazwa kraju Bohemia ‘czeska ziemia’ Mącz, por. Bo(h)emusy – 1456, odmęz., s. 363.
- BERŁO** < berło ‘ts’ Sstp – 1438, odp., s. 186.
- BESERABSKI, BASARABSKI, BESARABSKI, BESERAWSKI** < Besarabia, nazwa z XIV w. łączy się z rodem Bassarabów, przewodzącym ruchowi emigracyjnemu Rumunów – 1395, odetn., s. 290.
- BETNAR, BETNER, BOTNER, (BUTNER), BYTNAR, BYTNER** < niem. Bütner : śrwniem. būtenære ‘bednarz’, nazwisko posiadające wiele odmian fonetycznych powstałych na gruncie niemieckim – 1398, niem., s. 306.
- BĘBEN** < bęben ‘instrument muzyczny’ Sstp – 1433, odp., s. 186, 354, 367.
- BĘBNEK, BĘBENEK** < bębenek ‘rodzaj sieci’ Sstp, bębenek ‘dem. od bęben, instrument muzyczny’ SXVI – 1342, odp., s. 134, 186.
- BIAŁA** ź < biały ‘ts’, ‘siwy’ Sstp – 1340, odp., s. 134.
- BIAŁA KSIENI** ź. < Biały Książd : biały[^], < książd ‘ts’ Sstp – 1440, odmęz., s. 256, 359.
- BIAŁA SUKNIA** < biały[^], < suknia ‘wierzchni strój kobiecy lub męski’ Sstp – 1425, odp., s. 227.
- BIAŁAJ** < biały[^] – 1408, odp., s. 162.
- BIAŁASZ** < biały[^] – 1497, odp., s. 200.
- BIAŁEK** < biały[^], białek ‘białko jajka’ Sstp – 1202, odp., s. 139.
- BIAŁĘGA** < biały[^] – 1451, odp., s. 200.
- BIAŁKI** < biały[^], białka ‘pszenna biała mąka’ Sstp – 1425, odp., s. 162.
- BIAŁOBARD** < biały[^], bard-? : broda ‘zarost na brodzie, podbródek’ Sstp, por. bardo? ‘urządzenie w warsztacie tkackim’ Sstp – 1416, odp., s. 162.
- BIAŁOBOK** < biały[^], < bok ‘część ciała, strona różnych przedmiotów’ Sstp – 1445, odp., s. 162.
- BIAŁOBOKOWIC(Z)** < odp. Białobok[^] – 1443, patr., s. 86.
- BIAŁOBRODA** < biały[^], < broda ‘zarost na brodzie, podbródek’ Sstp – 1420, odp., s. 162.
- BIAŁOBRODY, BIAŁOBROD** < biały[^], < broda[^] – 1405, odp., s. 162.
- BIAŁOBRZESKI** < n.m. Białybrzeg, niedaleko Wąsosza, Wlkp (KoZ I), Białobrzeg, pow. Ostrołęka, Maz (AMaz), Białe Brzegi, Białobrzegi, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1496, odm., s. 327.
- BIAŁOCH** < biały[^] – 1434, odp., s. 162.
- BIAŁOCHA** < biały[^] – 1408, odp., s. 162.
- BIAŁOCIC** < odp. Białotav – 1411, patr., s. 86.
- BIAŁOGĄB** < biały, < gęba ‘twarz, usta, paszcza’ Sstp – 1452, odp., s. 200.
- BIAŁOGRODZIC** < odp. *Białogrod : biały[^], < grod, gród ‘zamek, twierdza, miejsce warowne’ Sstp, grodzić ‘ogradzać, obwarować’ Sstp – 1435, patr., s. 86.

- BIAŁOKUR** < biały^, < kur 'kogut' Sstp – 1394, odp., s. 257.
- BIAŁOŃ, BIAŁUŃ** < biały^ – 1401, odp., s. 162.
- BIAŁOPTAKOWIC** < odp. *Biały Ptak : biały^, ptak 'ts' Sstp – 1470, patr., s. 90.
- BIAŁOSZA** < biały^, ps *bēloša 'człowiek lub zwierzę wyróżniające się białością' SES – 1136, odp., s. 107.
- BIAŁOTA** < biały^ – 1409, odp., s. 162.
- BIAŁOUS** < biały^, < wąs 'włosy pod nosem u mężczyzn' L, białous 'białowas' SW – 1470, odp., s. 200.
- BIAŁOWĄS** < biały^, wąs^ – 1136, odp., s. 256, 257.
- BIAŁUCH** < biały^ – 1443, odp., s. 162.
- BIAŁUCHA** < biały^ – 1405, odp., s. 162, 344.
- BIAŁUSZYNA** ź. < odp. Białucha^ – 1456, odmęż., s. 344.
- BIAŁY** < biały 'ts', 'siwy' Sstp – 1389, odp., s. 139.
- BIAŁY JAN** < biały^, < i. chrz. Jan – 1453, odp., s. 200.
- BIAŁY JANEK** < biały^, < i. pch. Janek : i. chrz. Jan – 1485, odp., s. 256.
- BIAŁY JUREK** < biały^, < i. pch. Jurek : i. chrz. Jerzy – 1498, odp., s. 256.
- BIAŁY KOŃ** < biały^, < koń 'ts' Sstp – 1396, odp., s. 256.
- BIAŁY KSIĄDZ** < biały^, < ksiądz 'książe, kapłan, duchowny' Sstp – 1440, odp., s. 200, 256, 359.
- BIAŁY KWIET** < biały^, < kwiat 'ts' Sstp – 1474, odp., s. 227.
- BIAŁYNIA** < biały^ – 1460, odp., s. 200.
- BIAŁY WĄS** < biały^, wąs^ – 1412, odp., s. 256.
- BIAŁY WŁOS** < biały^, < włos 'cienki, nitkowaty wyrostek na skórze ludzi i zwierząt' Sstp – 1428, odp., s. 162.
- BIBIC** < n.m. Bibice, pow. Kraków, Młp (RK) – 1333, odm., s. 55.
- BICZYSKO** < bicz 'ts' Sstp – 1470–1480, odp., s. 227.
- BIDZIŃSKI** < n.m. Bidziny, pow. Opatów, Młp (KS) – 1475, odm., s. 328.
- BIEC(S)KI** < n.m. Biecz, miasto, pow. Gorlice, Młp (RB) – 1400, odm., s. 47.
- BIEDKA** < bieda 'ubóstwo, nieszczęście' Sstp (SSNO Bietka) – 1pXIV, odp., s. 247.
- BIEDRZYCHOWIC** < i. chrz. Biedrzych = Frydrych – 1203, patr., s. 69.
- BIEGAN** < bieran, biegun 'tułacz, obieżyświat, bezdomny' SXVI, por. biegun 'goniec, włóczęga' Sstp, bieg 'ts', 'koryto rzeki', 'ruch', 'o czasie: upływ', 'sposób, ucieczka' Sstp, biegać 'biec', 'krażyć, obracać się', 'uciekać' Sstp – 1210, odp., s. 156.
- BIEGANEK** < bieran^ – 1497, odp., s. 237.
- BIEGANOWO** < n.m. Bieganowo, pow. Środa, Wlkp (KoP1, N), Bieganów, pow. Włoszczowa, Młp (RK) – 1392, odm., s. 52.
- BIEGOJ** < bieg^, biegać^ – 1487, odp., s. 237.
- BIEL** < biały 'ts', 'siwy', biel, bil 'mąka pszenna', bil 'tuszcz niesolony, bielidło' Sstp – 1373, odp., s. 139.
- BIELA** < biały^, biela 'gatunek rośliny, lulek' Sstp – 1366, odp., s. 139.
- BIELAK** < biały^ – 1366, odp., s. 139, 248.
- BIELAWA** < biały^ – 1478, odp., s. 200.
- BIELAWSKI, BIELAWSKA** ź. < n.m. Bielawy, par. Chojnica, Wlkp (KoP I), pow. Łowicz, Wlkp (KoW I), Bielawy, dziś Bielowy, pow. Dębica, Młp (OP), Bielawo, dziś Bielawa, pow. Warszawa, Bielawy, pow. Szreńsk, Maz (AMaz) – 1473, odm., s. 346.
- BIELCZEK** < biały^ – 1389, odp., s. 139.

- BIELEC** < biały^ – XII p. post., odp., s. 111, 117, 248.
- BIELEC(S)KI** < n.m. Bielcza, dziś Bilcza, pow. Sandomierz, Młp (KS), Biele, pow. Lwów, Bielka, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabl) – 1435, odm., s. 328.
- BIELEJ** < biały^ – 1389, odp., s. 139, 162.
- BIELEJEWIC** < odp. Bielej^ – 1232, patr., s. 69.
- BIELIC** < odp. Biel^ – 1366, patr., s. 90.
- BIELIK** < biały^, bielik ‘gatunek rośliny’ Sstp – 1289, odp., s. 126, 139, 320.
- BIELIN** < biały^ – 1331 (1315), odp., s. 134, 249, 251.
- BIELINA** < biały^ – 1136, odp., s. 107, 139, 249, 251.
- BIELINY** < n.m. Bielina, pow. Brzeziny, Wlkp, (KoW I) – 1391, odm., s. 56.
- BIELNY** < biały^ – 1436, odp., s. 162.
- BIELONKA** < biały^ – 1420, odp., s. 162.
- BIELUSZEK** < biały^ – 1388, odp., s. 139.
- BIELKA** < biały^ – 1232, odp., s. 117.
- BIEŁOSZEWIC(Z)** < odp. *Biełosz : biały^ – 1464, patr., s. 90.
- BIELY** < biały ‘ts’, ‘siwy’ Sstp – 1382, odp., s. 139.
- BIENIASZ** < i. pch. Bieniasz : i. chrz. Benedykt – 1485, odim., s. 280.
- BIENIEK** < i. pch. Bieniek : i. chrz. Benedykt – 1437, odim., s. 279.
- BIENIESZ** < i. pch. Bieniesz : i. chrz. Benedykt – 1399, odim., s. 265, 271.
- BIENIESZOWIC, BIENIESZEWIC** < i. pch. Bieniesz^ – 1444, patr., s. 90, 374.
- BIERCA** < bierca ‘poborca’ Sstp – 1381, odp., s. 156.
- BIERNASZOWSKI, BIERNASZOWSKA** ź. < n.m. Biernaszowice, pow. Szczyrzec, Młp (LK) – 1492, odm., s. 315, 342.
- BIERNATOWIC(Z)** < i. chrz. Biernat = Bernard – 1189, patr., s. 65, 379.
- BIESZEK** < bies ‘diabeł, szatan’ Sstp – 1476, odp., s. 210.
- BIEZDZIADOWIC** < odp. Biezdziad : b(i)ez ‘bez, wbrew, oprócz, przez’ Sstp, : dziad ‘dziadek, przodek’ Sstp – 1538 (1325), patr., s. 372.
- BIEZNOS** < b(i)ez^, < nos ‘ts’ Sstp – 1369, odp., s. 139.
- BIEZPRAW** < b(i)ez^, < prawy ‘prawdziwy, sprawiedliwy’ Sstp, por. bezprawność ‘nieposiadanie praw’ Sstp – 1251, odp., s. 134.
- BIJ** < bić ‘ts’ Sstp – 1450, odp., s. 172.
- BIODRA** < biodra ‘ts’ Sstp – 1385, odp., s. 139.
- BISIOREK** < bisior ‘tkanina jedwabna’ Sstp – 1462, odp., s. 227.
- BISKOPNIK** < biskup ‘ts’ Sstp – 2pXIV, odp., s. 251, 252.
- BISKUP** < biskup ‘ts’ Sstp – 1371, odp., s. 156, 194.
- BISKUPEK** < biskup^ – 1pXV, odp., s. 247.
- BLADY** < błady ‘ts’ Sstp – 1448, odp., s. 162.
- BLASK** < blask ‘jasność’ Sstp – 1374, odp., s. 145.
- BLAT** < blat ‘cienka sztabka’ SXVI – 1498, odp., s. 227.
- BLECHA** < blecha, blich ‘miejsce, gdzie się bieli płótno’ Sstp (SSNO Błęcha) – 1440, odp., s. 186.
- BLEDZIEJ** < blady^ – 1400, odp., s. 139.
- BLESZCZ** < bleszczyć ‘łśnić, świecić’ SXVI, zableszczyć ‘błyskać oczyma rzucając niespokojne spojrzenia’ Sstp – 1496, odp., s. 200.
- BLIZ** < i. pch. Bliz : i. stpdw. Blizbor – 1235, odim., s. 264.
- BLIŹNIEC** < bliźniec ‘bliźniak’ Sstp – 1390, odp., s. 156.

- BLACH** < i. pch. Błach : i. chrz. Błażej – 1336, odim., s. 265.
- BLAZNO** < błazen ‘trefniś, głupi’ Sstp – 1489, odap., s. 210, 254.
- BLĄŻEJOWIC, BLĄŻEJEWIC** < i. chrz. Błażej – 1408, patr., s. 374.
- BLĄŻKOWIC(Z)** < i. pch. Błażek, Błażko : i. chrz. Błażej – 1323, patr., s. 74, 382.
- BLĄŻYKOWIC** < i. pch. Błażyk : i. chrz. Błażej – 1477, patr., s. 90.
- BLĄD** < bład ‘bładzenie, uchybienie’ Sstp – 1385, odap., s. 172, 384.
- BLĘDOWIC** < odap. Bład[^] – 1385, patr., s. 384.
- BLONARZ** < błona ‘łożysko, plaster’ Sstp, ‘szyba z błony’ R, błoniarz ‘szklarz’ SW – 1488, odap., s. 237.
- BŁOŻEJEWSKI** < n.m. Błażejewo, Błożejewo, pow. Śrem, Wlkp (KoP I, N) – 1395, odm., s. 324.
- BLYSKAWA** < błyskawcy ‘błyszczący’ SXVI, błyskać ‘ts’, błyskawica ‘ts’ Sstp – 1465, odap., s. 210.
- BLYSZCZ** < błyszcz ‘blask, połysk’ SW, ps *blyskati ‘błyskać’ SpC, błyszczec się ‘błyszczec złotawo’ Sstp – 1391, odap., s. 145.
- BLYSZCZYWODA** < błyszczec się[^], < woda ‘ts’ Sstp – 1462, odap., s. 227, 257.
- BLYSZCZYŻĄB** < błyszczec się[^], < żąb ‘ts’ Sstp – 1499, odap., s. 227.
- BNIŃSKI** < n.m. Bnin, pow. Śrem, Wlkp (KoP I, N) – 1407, odm., s. 325.
- BOBKA** < bob, bób ‘gatunek rośliny’ Sstp – 1pXV, odap., s. 245.
- BOBIN** < bob, bób[^] – 1271, odap., s. 126.
- BOBOLINA** ż. < odap. Bobola : bob, bób[^], ps *bobula ‘coś okrągłego, jagoda’ SpC – 1466, odmęż., s. 344.
- BOBR** < bobr, bóbr ‘gatunek zwierzęcia’ Sstp, por. bobry ‘danina prawa polskiego’ Sstp – 1475, odap., s. 352.
- BOBROWSKI** < n.m. Bobrowa, dziś Bobrowo, pow. Łowicz Wlkp (N), Bobrowo, pow. Sierpc, Maz (AMaz), Bobrów, Bobrowa, pow. Pilzno, Młp (N) – 1488, odm., s. 327.
- BOBRZYKOWIC(Z)** < odap. *Bobrzyk : bobr, bóbr[^] – 1467, patr., s. 90.
- BOCH** < boch ‘tułów obłupionego ze skóry bydłęcia’ SXVI – 1435, odap., s. 172.
- BOCHEŃSKI** < n.m. ? Bocheń, pow. Łowicz, Bocheniec, pow. Rypin, Wlkp, (KoW I), Bochnia, miasto, Młp (LK) – 1379, odm., s. 45.
- BOCHNAR** < n.m. Bochnia[^] – 2pXIV, odm., s. 59.
- BOCHNEK** < bochnek, bochenek ‘chleb’ Sstp – 1383, odap., s. 152.
- BOCHNIA** < n.m. Bochnia, miasto, Młp (LK) – 1449, odm., s. 52.
- BOCIAN** < bocian ‘gatunek ptaka’ Sstp – 1393, odap., s. 145.
- BOCIANOWA** ż. < odap. Bocian[^] – 1434, odmęż., s. 358.
- BOCZKOWIC** < n.m. Boczkowice, pow. Miechów, Młp (RK) – 1384, odm., s. 52, 55.
- BODZĘCIC** < i. pch. Bodzeta : i. stpdw. Bodzopor – 1646 (1326), patr., s. 75, 383.
- BOG** < i. pch. Bog : i. stpdw. Bogodar, Boguchwał, Bogdan, Chwalibog – 1472, odm., s. 272.
- BOGACZ** < bogacz ‘człowiek bogaty’ Sstp – 1424, odap., s. 194.
- BOGATEK** < bogaty ‘zamożny’ Sstp – 1407, odap., s. 194, 246.
- BOGATKA** < bogaty[^] – 1386, odap., s. 156, 194.
- BOGATKOWIC** < odap. Bogatek[^], Bogatka[^] – 1432, patr., s. 90, 380.
- BOGATY** < bogaty ‘zamożny’ Sstp – 1404, odap., s. 194.
- BOGDALEWIC** < i. stpdw. Bogdał – 1395, patr., s. 75.
- BOGDAŁKOWIC(Z)** < i. pch. Bogdałek : i. stpdw. Bogdał – 1444, patr., s. 86.

- BOGDAN** < i. stpdw. Bogdan – 1386, odim., s. 270, 360.
- BOGDANOWA** ź. < odim. Bogdan^ – 1459, odmęż., s. 360.
- BOGDANKOWIC** < i. pch. Bogdanek : i. stpdw. Bogdan, Bogodan, Bogudan – 1239, patr., s. 69.
- BOGDANOWIC(Z)** < i. stpdw. Bogdan, Bohdan – 1411–12, patr., s. 86.
- BOGLEWSKI, BOGŁOWSKI** < n.m. Boglewice, pow. Warka, Maz (AMaz) – 1481, odm., s. 327.
- BOGOCIC** < i. pch. Bogota : i. stpdw. Bogodar, Boguchwał, Bogdan, Chwalibog – 1315, patr., s. 74.
- BOGUCIC** < i. pch. Boguta_v – 1401, patr., s. 385.
- BOGUDAR** < i. stpdw. Bogudar – 1400, odim., s. 270.
- BOGUMIŁ** < i. stpdw. Bogumił – 1285, odim., s. 269.
- BOGUMIŁOWIC** < i. stpdw. Bogumił – 1237, patr., s. 69.
- BOGUNEK** < i. pch. Bogunek : i. stpdw. Bogodar, Boguchwał, Bogdan, Chwalibog – 1432, odim., s. 272.
- BOGUSŁAW** < i. stpdw. Bogusław – 1399, odim., s. 275.
- BOGUSŁAWIC** < i. stpdw. Bogusław – 1224, patr., s. 69.
- BOGUSZOWIC, BOGUSZEWIC** < i. pch. Bogusz : i. stpdw. Bogodar, Boguchwał, Bogdan, Chwalibog – 1313, patr., s. 74, 75.
- BOGUSZYC** < i. pch. Bogusz^ – 1411, patr., s. 86.
- BOGUTA** < i. pch. Boguta : i. stpdw. Bogodar, Boguchwał, Bogdan, Chwalibog – 1420, odim., s. 269, 385.
- BO(H)EMUS** łac. < łac. nazwa kraju Bohemia ‘czeska ziemia’ Mącz, używana w łacinie i niemieckim nazwa Słowian czeskich Bo(h)emi (coll) pochodzi od celtyckiego plemienia Bojów, którzy zamieszkiwali obszar Czech około 400 r.n.e., Supr (SSNO Bem, Beem, Behem, Bohem, Bym) – 1239, odetn., s. 285.
- BOJAR** < bojar ‘szlachcic na Rusi i Litwie’ Sstp – 1494, odp., s. 237.
- BOJARCZYK** < bojar^ – 1494, odp., s. 237.
- BOLEK** < i. pch. Bolek : i. stpdw. Bolesław, Boletut, Bolemir – 1499, odim., s. 265.
- BOLEMOWSKI** < n.m. Bolemów, dziś Bolimów, miasto, pow. Sochaczew, Maz (AMaz) – 1484, odm., s. 47.
- BOLESŁAW** < i. stpdw. Bolesław – 1488, odim., s. 270.
- BOMBARDYSTA** < łac. bombardista ‘puszkarz, rusznikarz’ SŁŚ – 1442, odp., s. 194.
- BONCZYNA** ź. < odim. Boncza : i. pch. Boncza : i. chrz. Bonifacy – 1426, odmęż., s. 358.
- BONIECKI** < n.m. Bończa, pow. Warka, Maz (AMaz) – 1472, odm., s. 327.
- BOREK** < i. pch. Borek : i. stpdw. Borzygniew, Borzymir, Borzywuj, Bolebor – (1378), odim., s. 339.
- BORKOWIC(Z)** < i. pch. Borek^ – 1335, patr., s. 75, 379.
- BORKOWSKI** < n.m. Borkowo, dziś Boreczek, par. Brodnica, Wlkp (KoP I), Borkowice, pow. Końskie, Młp (KS), Borkowo, pow. Sierpc, pow. Kolno, pow. Przasnysz, Maz (AMaz), ? Borkow, pow. Wołyń, kr pd-wsch (Jabl I) – 1426, odm., s. 48, 325.
- BORMISTRZ** < burmistrz ‘jeden z rajców, który przewodniczy radzie miejskiej’ Sstp – 1465, odp., s. 237.
- BORNBAHOWIC** – niem. n.m. Bornbach, Born : członu imion złożonych : stwniem. boran ‘urodzony’ Klim – 1446, patr., s. 385.
- BOROWIEC** < borowiec ‘mieszkaniec borów’ SXVI – 1406, odp., s. 186.

BOROWSKI < n.m. Borowo, pow. Kościan, Wlkp (KoP II, N), Borów, pow. Łęczycza, Wlkp (KoW I, N), Borowa, pow. Brzesko, pow. Książ, Młp (N), Borowa, pow. Kłobuck, Młp (RK), pow. Mielec, Młp (OP), Borow, dziś Borawskie, pow. Radziłów, Maz (AMaz), Borow, pow. Chełm, kr pd-wsch (Jabł) – 1373, odm., s. 29, 324.

BORSZA < i. pch. Borsza : i. stpdw. Borzygniew, Borzymir, Borzywuj, Bolebor – 1470–1480, odm., s. 339.

BORSZOWSKI, BORSZEWSKI < n.m. Boroszewo, pow. Starogród, P (SG), Borszów, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabł) – 1468, odm., s. 329.

BORUC(S)KI < n.m. Borucin, pow. Środa, Wlkp (KoP I, N), Borucino, dziś Borucin, pow. Nieszawa, Wlkp (KoZ I, N) – 1428, odm., s. 43.

BORUSZ < i. pch. Borusz : i. stpdw. Borzygniew, Borzymir, Borzywuj, Bolebor – 1293, odm., s. 264.

BORUSZA < i. pch. Borusz : i. stpdw. Borzygniew, Borzymir, Borzywuj, Bolebor – 1290, odm., s. 277.

BORUTA < i. pch. Boruta : i. stpdw. Borzygniew, Borzymir, Borzywuj, Bolebor – 1487, odm., s. 280.

BORZYK < i. pch. Borzyk : i. stpdw. Borzygniew, Borzymir, Borzywuj, Bolebor – 1386, odm., s. 272.

BORZYKOWSKI < n.m. Borzykowo, pow. Września, Wlkp (KoP I, N), Borzyków, dziś Borzykowa, pow. Radomsk, Wlkp (KoW I, N), Borzykowa, pow. Stopnica, Młp (KS), por. n.m. Bożyków, pow. Halicz, kr pd-wsch (Jabł) – 1470–1480, odm., s. 327.

BORZYŁO < i. pch. Borzyło : i. stpdw. Borzygniew, Borzymir, Borzywuj, Bolebor – 1476, odm., s. 272.

BORZYMIR < i. stpdw. Borzymir – 1399, odm., s. 270.

BORZYNA < i. pch. Borzyna : i. stpdw. Borzygniew, Borzymir, Borzywuj, Bolebor – 1387, odm., s. 272.

BORZYŚLAWIC < i. stpdw. Borzysław – 1203, patr., s. 75.

BORZYŚLAWOWIC < i. stpdw. Borzysław – 1400, patr., s. 75, 86.

BORZYSZ < i. pch. Borzysz : i. stpdw. Borzysław, Borzygniew, Borzymir, Borzywuj – 1482, odm., s. 269, 352.

BORZYSZEWA ź. < odm. Borzysz[^] – 1482, odmęż., s. 352.

BORZYSZYC < i. pch. Borzysz[^] – 1203, patr., s. 69.

BOSAK < bosy 'ts' Sstp – 1337, odp., s. 134.

BOSY < bosy 'ts' Sstp – XVI (1347), odp., s. 134.

BOTURZYŃSKI, BOTORZYŃSKI, BOTURZEŃSKI < n.m. Boturzyn, pow. Proszowice, Młp (RK) – 1470–80, odm., s. 329.

BOŻEN < i. pch. Bożen : i. stpdw. Bogodar, Boguchwał, Bogdan, Chwalibog – 1464, odm., s. 280.

BOŻNOWIC < i. pch. Bożen[^] – 1166, patr., s. 65.

BOŻYDAR < i. stpdw. Bożydar – 1320, odm., s. 270.

BRACIENIEC < bracieniec 'brat' Sstp – 1439, odp., s. 194.

BRACISZEWSKI < n.m. Brajciszewo, Braciszewo, dziś Brajczewo, pow. Zambrowo, Maz (AMaz) – 1477, odm., s. 327.

BRAC(S)ŁAW < i. stpdw. Brac(s)ław : czes. Braslav, pol. Broślaw – 1482, odm., s. 280.

BRANIEC(S)KI, BRANEC(S)KI < n.m. Bramki, Branki, pow. Sochaczew, Maz (AMaz), Brańce, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabł) – 1474, odm., s. 327.

- BRATEK** < i. pch. Bratek : i. stpdw. Bratomił – 1468, odim., s. 280.
- BREDA** < breda ‘gagula, papla’ Sgw, bredzić ‘mówić rzeczy zmyślane, urojone’ SXVI – 1449, odp., s. 172.
- BRENNAR, BRENNER** < śrwniem. brenner ‘podpalacz pustoszący kraj ogniem’ Klim – 1393, niem., s. 306.
- BREWKA** < brew ‘ts’ Sstp, brewka ‘dem. od brew’ SW – 1465, odp., s. 200.
- BREWKO** < brew^ – 1471, odp., s. 200, 254.
- BREW CZYC** < odp. Brewko^ – 1457, patr., s. 90.
- BRLOK** < brlok ‘zezowaty’ Sstp – 1415, odp., s. 162.
- BROD** < brod, bród ‘mielizna, miejsce w rzece sztucznie przysposobione do łapania ryb’ Sstp – 1256, odp., s. 126.
- BRODA** < broda ‘zarost na brodzie, podbródek’ Sstp – 1136, odp., s. 107, 126, 139.
- BRODACZ** < brodacz ‘człowiek brodaty, mający zarost na dolnej części twarzy’ SXVI, brodacz ‘gatunek rośliny’ Sstp – 1265, odp., s. 139.
- BRODATY** < brodaty ‘ts’ Sstp – 1499, odp., s. 200.
- BRODAWKA** < brodawka ‘narośl’ Sstp, por ps *bordavъka : *bordavica ‘guzowata narośl’ SpC – 1483, odp., s. 200.
- BRODKA** < brodka ‘dem. od broda, zarost na twarzy’ SXVI, brodka, bródka ‘nazwa rośliny’ Sstp – 1325–1327, odp., s. 134, 139.
- BRODOWSKI** < n.m. Brodowo, pow. Środa, Wlkp (KoP I, N), Brodowo, pow. Radziłowo, Maz (AMaz) – 1466, odm., s. 327.
- BRODZIC** < odp. Brod^, Broda^ – 1427, patr., s. 374.
- BROLIŃSKI, BRULIŃSKI** < n.m. Brolino, dziś Brulin, pow. Łomża, Maz (AMaz) – 1490, odm., s. 327.
- BRONA, BARNA** < brona, barna ‘narzędzie do rozdrabniania ziemi’, ‘brama’ Sstp, brona ‘narzędzie rolnicze zębate do spulchniania ziemi’ SXVI – 1413, odp., s. 186.
- BRONCEPRECZ** < brońca ‘obrońca’ Sstp, < precz ‘w związku z oddalaniem się na inne miejsce’ Sstp (SSNO Brońcieprecz (?)) – 1470, odp., s. 227.
- BRONISZ** < i. pch. Bronisz : i. stpdw. Bronisław – 1494, odim., s. 339.
- BROWAROWO** < browar ‘wytwórnia piwa’ Sstp – 1pXV, odp., s. 252.
- BROŻEK** < i. pch. Brożek : i. chrz. Ambroży – 1335, odim., s. 278.
- BRUD** < brud ‘ts’ Sstp – 1218, odp., s. 117.
- BRUDAK** < brud^, brudny ‘ts’ Sstp – 1418, odp., s. 162.
- BRUDEK** < brud^, brudny^ – 1466, odp., s. 200, 246.
- BRUDNAK** < brud^, < brudny^ – 1497, odp., s. 200.
- BRUDNIA** < brudny^, brud^, brudnia ‘łach’ R – 1436, odp., s. 162.
- BRUDNO** < brud^ – 1418, odp., s. 162.
- BRUDNY** < brudny ‘ts’ Sstp, ‘nieczysty, zanieczyszczony, niemoralny, nikczemny, śniady, o ciemnej skórze’ SXVI – 1399, odp., s. 139.
- BRUDZA** < brud^ – 1439, odp., s. 162.
- BRUDZYNA** < brud^ – 1494, odp., s. 200.
- BRUJ** < bruj ‘mocz’ SW – 1455, odp., s. 200.
- BRUK** < bruk ‘kamienna nawierzchnia’ Sstp – 1497, odp., s. 227.
- BRUKALIC** ? < odp. Brukały – 1269–1273, patr., s. 70, 372.
- BRUKAŁ** < ps *brukati, *bručati ‘wydawać dźwięki, brzęczeć’ SpC – 1269–1273, odp., s. 126.

- BRUKARZ** < brukarz 'układający bruki' Sstp – 1448, odp., s. 194.
- BRUN** < i. chrz. Brun, Bruno – 1382, odim., s. 278.
- BRUNCWIK, BRAUNCWIK, BRAUNSWIK** < n. miejscowości w dolnej Saksonii (Gott) – 1393, niem., s. 307.
- BRUNOWIC** < i. chrz Brun, Bruno – 1330, patr., s. 74, 378.
- BRUS** < brus 'kamień do ostrzenia' Sstp (SSNO Brus(z)) – 1224, odp., s. 117, 126, 318.
- BRUTANOWIC** ? – 1469, patr., s. 382.
- BRYGAND** < brygant 'rozbójnik, bandyta, zbójca' SW (SSNO Brygand//Brygant) – 1397, odp., s. 145.
- BRYL** < i. pch. Bryl : i. chrz. Gabryjel = Gawrzyjał – 1396, odim., s. 273.
- BRYTEK** < bryt, bret 'szerokość płótna' SXVI – 1283, odp., s. 126.
- BRZANKA** < brzanka 'gatunek ryby' SXVI – 1435, odp., s. 172.
- BRZECH** < brzechać 'szczeakać' R, pol. gw. brzechać, brechać 'szczeakać, ujadać' SW, ps *brechati 'o głosach ludzi i zwierząt' SpC – 1476, odp., s. 336.
- BRZECHOWIC(Z)** < odp. Brzech[^] – 1415, patr., s. 86.
- BRZESKI** < n.m. Brześć Kujawski, miasto, Wlkp (KoZ I), Brzezie, pow. Mielec (OP), pow. Bochnia, Młp (LK), pow. Iłża, Młp (KS), ? Brzeście, pow. Czersk, pow. Warka, Brzeście, pow. Płońsk, Brzezie, pow. Gąbin, Maz (AMaz), ? Brzeg, pow. Bełż, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabł) – 1400, odm., s. 47.
- BRZESTAN** < brzestan 'bluszcz' Sstp – 1498, odp., s. 210.
- BRZEZDOB** < brzez 'bez' Sstp, < ps *dob, *dob'e 'stosowny, zdalny', 'waleczny, dzielny' SpC – ca 1265, odp., s. 126.
- BRZEZIEC(S)KI** < n.m. Brzeziec, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabł) – 1463, odm., s. 329.
- BRZEZIŃSKI, BRZEZIŃSKI, BRZAZIŃSKI** (?) < n.m. Brzeźno, par. Długa Goślina, Wlkp (KoP I), Brzeźnica, pow. Nowy Radom, Wlkp (KoW I), Brzezinka, Brzezinki, pow. Oświęcim, Młp (LK), Brzezie, pow. Gąbin, Brzeźno, pow. Wąsosz, Brzezienko, pow. Ostrołęka, Maz (AMaz), Brzezina, pow. Lwów, pow. Żydaczów, kr pd-wsch (Jabł) – 1500, odm., s. 329.
- BRZEZINA** < brzezina 'brzozy w lesie' Sstp – 1392, odp., s. 172.
- BRZEZINKA** < brzezina[^], brzezinka 'brzezina, lasek brzozowy' SW – 1435, odp., s. 172.
- BRZEZISZ** < brzoza 'ts' Sstp – 1288, odp., s. 126.
- BRZEPASZ** < brzez[^], < opasać 'obwiązać pasem przypięć miecz' Sstp – 1233, odp., s. 117.
- BRZEŻNIC** < n.m. Brzeźnica, pow. Raciąż, Maz (AMaz), pow. Prudnik, pow. Ząbkowice, pow. Żagań, Śl (RZP I) – 1332, odm., s. 54.
- BRZĘCZEK** < brzęczyć 'wydawać dźwięki metaliczne (o dźwiękach muzycznych i o dźwiękach właściwych owadom)' SXVI, brzęk 'dźwięk, krzyk, zgiełk' Sstp, brzęczek 'człowiek stale niezadowolony, zrzęda' Sgw – 1284, odp., s. 126.
- BRZĘCZKA** < brzęczyć[^], brzęk[^] – 1451, odp., s. 227.
- BRZOZA** < brzoza 'ts' Sstp – 1391, odp., s. 152, 172.
- BRZOSAK** < brzoza[^] – 1464, odp., s. 210.
- BRZOSKA, BRZEZKA** < brzoska 'dem. od brzoza' SXVI – 1430, odp., s. 172.
- BRZOSOWSKI, BRZEWOSKI** < n.m. Brzozowa, pow. Bochnia, Młp (LK), pow. Sandomierz, Młp (KS), Brzozów, miasto, Tarnów Młp (N), Brzozów, pow. Gąbin, pow. Rawa, Brzozowo, pow. Radziłowo, Maz (AMaz), Brzozów, pow. Przemyśl, pow. Sanok, kr pd-wsch (Jabł) – 1470, odm., s. 47, 325, 329.

- BRZOZY** < brzoza[^] – 1451, odp., s. 210.
- BRZUCH** < brzuch ‘ts’ Sstp – 1458, odp., s. 200.
- BRZUCHNIK** < brzuch[^] (SSNO Bruchnik) – 1460–1475, odp., s. 200, 251.
- BRZUNIŃSKI** < n.m. Brzumino, dziś Brzumin, pow. Czersk, pow. Tarczyn, Maz (AMaz) – 1452, odm., s. 327.
- BRZUSZEK, BRZUSZKO** < brzuszek ‘część tułowia człowieka lub zwierzęcia’ SXVI – 1427, odp., s. 162, 200.
- BRZYK** < brzyk ‘gatunek prosa’ Sstp – 1398, odp., s. 152.
- BRZYTEWKA** < brzytwa ‘narzędzie do golenia’ Sstp, brzytewka ‘dem. od brzytwa, nóż do golenia’ SW – 1438, odp., s. 186, 245.
- BRZYTWA** < brzytwa ‘narzędzie do golenia’ Sstp – 1442, odp., s. 186.
- BUCHOWSKI** < n.m. Buchowice, pow. Przemysł, kr pd-wsch (Jabł) – 1476, odm., s. 327.
- BUCZAC(S)KI, BUCZASKI** < n.m. Buczacz, pow. Halicz, kr pd-wsch (Jabł) – 1457, odm., s. 327.
- BUCZEK, BUCZKO** < buk ‘gatunek drzewa’ Sstp, buczek ‘gatunek drzewa, buk’ SW – 1349, odp., s. 134, 383.
- BUCZKOWIC(Z)** < odp. Buczec, Buczko[^] – 1349, patr., s. 383.
- BUDA** < buda ‘chata, szałas, budka targowa, kram’ Sstp – 1443, odp., s. 186.
- BUDKA** < budka ‘szopa z desek, kram, stragan’ SXVI, także < i. pch. Budka : i. stpdw. Budziwoj, Zdziebud – 1304, odp. s. 186, także odim., s. 268.
- BUDZIWOJ** < i. stpdw. Budziwoj – 1310, odim., s. 270, 275.
- BUHAJ** < buhaj ‘byk’ SES – 1485, odp., s. 210.
- BUK** < buk ‘gatunek drzewa’ Sstp – 1396, odp., s. 152, 210, 336.
- BUKAJ** < buk[^], por. bukać ‘krzyczeć’ Sstp – 1482, odp., s. 210.
- BUKAN** < buk[^], por. bukać[^] – 1467, odp., s. 210.
- BUKLOWIC** < niem. *(Bukiel) : śrwniem. buckel ‘metalowe okucie w środku tarczy’ Klim – 1481, patr., s. 90, 311.
- BUKOWNIC(S)KI, BUKOWNIEC(S)KI** < n.m. Bukownica, par. Krobia, Wlkp (KoP I) – 1421, odm., s. 325.
- BUKSZ** < bukszpan ‘gatunek krzewu’ SXVI, buks ‘część instalacji wodnej’ Sstp — 1443, odp., s. 350.
- BUKSZPAN** < bukszpan ‘gatunek krzewu’ SXVI – 1472, odp., s. 210.
- BUL** < ps *bula : bul’a ‘obrzemienie, guz, narośl’ SpC, bul, bula ‘pryszcz, krosta, narośl, guz’ SW – 1359, odp., s. 139, 162, 254.
- BULAŃKA** < bula[^] – 1438–1450, odp., s. 162.
- BULIK** < bula[^] – 1425, odp., s. 162.
- BUR** < bur, bury ‘ciemno-szaro-brunatny’ Sstp – 1494, odp., s. 200.
- BURAN** < bury[^], por. burza ‘ts’ Sstp – 1494, odp., s. 200.
- BURDA** < burda ‘zamieszanie, awanturnik, zawiadyka’ SXVI, ‘walka, wojna’, ‘rozmuch, zwada’, ‘ciężar, brzemień’ R – 1471, odp., s. 210.
- BURDNO** < burda[^] – 1432, odp., s. 172.
- BURDYŁO** < burda[^], por. burdel ‘dom publiczny’ R – 1496, odp., s. 210.
- BURDYN** < burda[^], burdynek ‘pojedynek’ Sstp – 1407, odp., s. 172.
- BURDYNEK** < burdynek ‘pojedynek’ Sstp – 1412, odp., s. 172.
- BURDZIC(Z)** < odp. Burda[^] – 1473, patr., s. 90.
- BUREK** < bury[^], burek ‘pies albo kot bury’ SW – 1425, odp., s. 200, 386.

BURGRABIA < burgrabia 'sędzia w sądzie prawa niemieckiego, zastępca kasztelana' Sstp – 1382, odp., s. 156.

BURKA < bury[^] – 1491, odp., s. 200.

BURKAN < bury[^] – 1467, odp., s. 200.

BURKATOWIC, BURKHARTOWIC < niem. Burkat : niem. członu imion złożonych Burg-, -burg, Klim – 1459, patr., s. 311.

BURKOWIC(Z) < odp. Burek[^] – 1406–1417, patr., s. 386.

BURŁO < bury[^] – 2pXIV, odp., s. 246, 249.

BUROSZ < bury[^] – 1494, odp., s. 200.

BURY < bur, bury 'ciemno-szaro-brunatny' Sstp – 1457, odp., s. 200.

BURSZTYN < bursztyn 'ts' Sstp – 1485, odp., s. 227.

BURZA < burza 'ts' Sstp, 'nawałnica, wichura', 'rozruchy, zamieszki, waśń', 'niebezpieczeństwo, zła przygoda', 'gwałtowne uczucie, afekt, namiętność' SXVI – 1434, odp., s. 172.

BURZANEK < burza[^] – 1405, odp., s. 172.

BURZEN < ps *бурѣнь 'związany z burzą' SpC, burza[^] (SSNO Buren*) – 1480, odp., s. 200.

BURZYK < burza[^] – 1182, odp., s. 111.

BUT < buta 'arogancja' Sstp, but 'ts' Sstp – 1443, odp., s. 172, 210, 254.

BUTA < buta[^] – 1425, odp., s. 172, 210.

BUTNY < butny 'pyszny, chętny, zarozumiały' SXVI – 1478, odp., s. 210.

BYBELSKI, BEBELSKI, BUBELSKI, BUBYLSKI, BYBYLSKI < n.m. Bybel, pow. Przemysł, kr pd-wsch (Jabl) – 1478, odm., s. 347.

BYCHTA < i. pch. Bychta : i. stpdw Zbygniew, Zbylut, Zbysław, -był, -byt – 1459, odm., s. 352.

BYCZEK < byczek 'ts' Sstp – 1136, odp., s. 107, 145, 172.

BYCZEWIC(Z) < odp. *Bycz : byczek[^], byk 'ts' Sstp – 1469, patr., s. 90.

BYDGOSZCZA < n.m. Bydgoszcz, miasto, Wlkp (KoZ I) – 1465, odm., s. 53.

BYDŁOCH < bydło 'zwierzęta domowe', 'posiadłość, żywot' Sstp – 1469, odp., s. 210.

BYDŁOWSKI < n.m. Bydłowa, pow. Stopnica, Młp (KS) – 1486, odm., s. 329.

BYK < byk 'ts' Sstp – 1347, odp., s. 145, 172, 366.

BYKOWIC(Z) < odp. Byk[^] – 1413, patr., s. 86, 90, 380.

BYŁĘCINA ż. < odim. Byłęta : i. pch. Byłęta : i. stpdw. Niedabył – 1405, odmęż., s. 358.

BYLICIUS łac. < n.m. Bylice, pow. Nowe Miasto, Maz (AMaz) – 2pXV, odm., s. 58.

BYLICZYC < odp. *Bylik : byle 'ziele, trawa' Sstp – 1478, patr., s. 90.

BYLININA ż. < odp. Bylina : bylina 'więzienie, ciemnica' SXVI – 1495, odmęż., s. 344.

BYSTRAM < bystry 'gwałtowny, szybko płynący' Sstp, por. bystrość 'gwałtowność usposobienia' Sstp – 1417, odp., s. 172.

BYSTREK < bystry[^], bystrość[^] – 1404, odp., s. 172.

BYSTROŃ < bystry[^], bystrość[^] – 1390, odp., s. 145.

BYSTRY < bystry 'gwałtowny, szybko płynący' Sstp, bystrość[^] – 1472, odp., s. 210.

BYSTRZANOWSKI, BYSTRZONOWSKI < n.m. Bystrzanowice, Bystrzonowice, Bystron(i)ow, pow. Częstochowa, Młp (RK) – 1467, odm., s. 329.

BYTYŃSKI < n.m. Bytyń, miasto, Wlkp (KoP I) – 1399, odm., s. 29, 325.

BYWALEC < bywalec 'człowiek często bywający w danym miejscu, człowiek doświadczony' SXVI, por. bywałość 'obycie' R – 1442, odp., s. 194.

BŹDZIEL < bździć 'głośno oddawać gazy' SXVI – 1497, odp., s. 227, 249.

BŹDŹĄCY < bździć[^] – 1393, odp., s. 152.

C

- CANOK** < n.m. Sanok, miasto, kr pd-wsch (SG) – 1419, odm., s. 54
- CANOKER** < n.m. Sanok[^] – 2pXIV, odm., s. 59.
- CANSER** < n.m. Sącz, miasto, Młp (LK) – 2pXIV, odm., s. 59.
- CANS(Z)** < n.m. Sącz[^] – 1368, odm., s. 54.
- CAP** < cap ‘koziół’ Sstp – 1402, odp., s. 173.
- CAPEK** < cap[^] – 1325, odp., s. 134, 173.
- CEBROWSKI** < n.m. Dzber, dziś Ceber, pow. Opatów, Młp (KS), Cebrów, pow. Tarnopol, kr pd-wsch (SG) – 1470, odm., s. 329.
- CEBULA** < cebula ‘ts’ Sstp – 1383, odp., s. 173.
- CEBULEK** < cebula[^] – 1pXV, odp., s. 245.
- CEBULKA** < cebulka ‘dem. od cebula’ SXVI – 1349, odp., s. 134, 173.
- CECHMISTRZ** < cechmistrz ‘starszy cechu’ Sstp – 1462, odp., s. 237.
- CEGŁA** < cegła ‘ts’ Sstp – 1369, odp., s. 152.
- CEL** < cel ‘punkt, do którego się strzela’ Sstp, ‘porządkany rezultat dążeń’ SXVI – 1410, odp., s. 173.
- CEPEROWSKI, CEPAROWSKI, CEPIER(Z)OWSKI, CEPIOROWSKI** < n.m. Ceperow, Ceperow, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabł) – 1445, odm., s. 325.
- CHACHUŁA** < chachuła ‘pysk, morda’ SW, por. ps *xaxuliti ‘słabnąć, zacząć chorować, omdlewać, ustawać’ SET, por. gw. chachulić ‘oszukiwać, szachrować’ Sgw – 1465, odp., s. 200.
- CHADAŁA** ? < chadzać ‘iść, stąpać, być, przebywać, znajdować się’ SXVI – ca 1265, odp., s. 126.
- CHAŁUPA** < chałupa ‘nędzny dom’ Sstp – 1448, odp., s. 186.
- CHAM** < cham ‘chan tatarski’ SXVI – 1438, odp., s. 173.
- CHAMAŁA, CHAMOŁA** < cham[^] – 1381, odp., s. 145.
- CHAMEK** < cham[^] – 1403, odp., s. 173.
- CHAMIEC** < chamiec ‘prawdopodobnie wyraz utworzony od cham[^] na oznaczenie Tatarów’ SXVI – 1390, odp., s. 145, 173.
- CHAMKA** < cham[^] – 1423, odp., s. 173.
- CHAMKOWIC** < odp. Chamek[^] – 1413, patr., s. 374.
- CHARGUL** < kargol? ‘człowiek połamany, powykręcany’ SW (SSNO Chargul(?)) – 1471, odp., s. 200.
- CHART** < chart ‘rasa psa’ Sstp – 1253, odp., s. 126.
- CHARWAT, CHORWAT, KARWAT** < Charwat, Chorwat ‘mężczyzna z karwackiej ziemi rodem, Kroata’, nazwa niejasna – 1443, odetn., s. 293.
- CHĄSIANKA** ż. < odp. *Chąsa : chąsa ‘banda, złodzieje, rozbójnicy’ Sstp – 1465, odojc., s. 210.
- CHEBDA** < chebda ‘dziki bez’ Sstp – 1152–1153, odp., s. 111, 126.
- CHECHEŁ** < chechłać ‘rznąć tępym nożem’ SEB, chochoł ‘wierzch, czub’ Sstp – 1447, odp., s. 186.
- CHEŁMSKI, CHEŁMSKA** ż. < n.m. Chełmno, Chełm, par. Pniewy, Wlkp (KoP I), Chełm, pow. Bochnia, dziś część Myślenic, Młp (LK), pow. Olkusz, Chełm, dziś część Krakowa, Młp (RK), kr pd-wsch – 1452, odm., s. 329, 346.

- CHEŁST** < chełst 'szum, zgiełk' Sstp – 1136, odp., s. 107.
- CHERUBIN** < cherubin 'anioł należący do najwyższego chóru anielskiego' SXVI — 1228, odp., s. 117, 139.
- CHĘCINA** < chęć 'chęć, smak' Sstp – 1495, odp., s. 210.
- CHĘDOGI** < chędogi 'czysty, piękny' Sstp – 1484, odp., s. 200.
- CHĘTNIK** < chętny 'miły, przyjemny' SXVI – 1421 (1404), odp., s. 173.
- CHĘTNY** < chętny 'miły, przyjemny' SXVI – 1489, odp., s. 210.
- CHLAN** < gw. chlany 'mający dobry apetyt, dużo jedzący, żarłoczny' Sgw, chlać 'bluźnić' Sstp – 1406, odp., s. 173.
- CHLAST** < chlastać 'bić, chłostać' SXVI – 1413, odp., s. 186.
- CHLEBEK** < chleb 'ts', 'utrzymanie, wikt' Sstp, chlebek 'dem. od chleb' SW – 1400, odp., s. 152.
- CHLEBKOWIC(Z)** < odp. Chlebek^ – 1424, patr., s. 86, 380.
- CHLEBURADOWIC** < odp. *Chleburad : chleb^, < rad '(jako określenie orzeczenia) chętnie, z ochotą', 'gotów do czegoś', być komuś (czemuś) rad 'być zadowolonym z czegoś, cieszyć się czymś' Sstp – 1470, patr., s. 90.
- CHLEWIC(S)KI, CHLEWICKI** < n.m. Chlewiska, pow. Końskie, Młp – 1470–1480, odm., s. 325, 329.
- CHLEWIK** < chlewik 'dem. od chlew' SXVI, chlew 'pomieszczenie dla zwierząt domowych', 'lichy dom, buda' Sstp – 1410, odp., s. 186.
- CHŁODEK** < chłód 'miejsce chłodne, cieniste' Sstp, 'umiarkowanie niska temperatura', 'miejsce cieniste', przen. 'obojętność, oziębłość' SXVI, chłodek 'nazwa rośliny' Sstp, chłodek 'dem. od chłód, zimno umiarkowanie' SW – 1479, odp., s. 227.
- CHŁOPCZYCKI, CHŁOPCZYSKI** < n.m. Chłopczyce, pow. Przemysł, kr pd-wsch (Jabl) – 1473, odm., s. 329.
- CHŁOPIEC(S)KI, CHŁOPEC(S)KI** < n.m. Chłopczyce, pow. Przemysł, kr pd-wsch (Jabl) – 1470, odm., s. 329.
- CHŁOSTAŁA** < chłostać, chwostać 'bić, biczować' SXVI – 1489, odp., s. 210.
- CHŁYSTAŁA** < chłytać 'łapczywie połykać, głośno jeść i pić' SXVI – 1497, odp., s. 200.
- CHMIEL** < chmiel 'gatunek rośliny' Sstp – 1367, odp., s. 173.
- CHMIELARZ** < chmielarz 'zbieracz chmielu' SXVI – 1414, odp., s. 194.
- CHMIELIC, KMIELIC** < odp. Chmiel^ – 1425, patr., s. 86, 90.
- CHMIELNIK** < chmielnik 'gatunek rośliny' Sstp, chmiel^ – 1415, odp., s. 173.
- CHMIELOWIC, CHMIELEWIC** < odp. Chmiel^ – 1450, patr., s. 86, 90, 382.
- CHMURA** < chmura 'mgła' Sstp – 1438, odp., s. 186.
- CHOCHLA, KOCHLA** < chochla 'duża łyżka drewniana' SW – 1407, odp., s. 186.
- CHOCHOLEC** < chochoł 'wierzch, czub' Sstp – 1319, odp., s. 134.
- CHOCIESZOWIC** < i. pch. Chociesz : i. stpdw. Chocław, Chociesław – 1204, patr., s. 69.
- CHODORKOWSKI** < n.m. Chodorkowice, Chodorkowce, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabl) – 1491, odm., s. 327.
- CHODOROWSKI** < n.m. ? Chodorowa, pow. Grybów, Młp (N), Chodorów, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabl) – 1444, odm., s. 325.
- CHODUŁA** < chodzić 'ts' Sstp, ps *chodul'a, chodule 'szczudła' SpC — 1474, odp., s. 227.

- CHODZIEJ** < chodzić[^] – 1406, odp., s. 186.
- CHOJANEK** < choina, chojna ‘gałęzie drzew szpilkowych’ Sstp – 1498, odp., s. 210.
- CHOJEŃSKI** < n.m. Chojno, pow. Rypin, Chojny, pow. Wieluń, Wlkp (KoW I), Chojno, par. Biezdrowo, par. Golejewko, Wlkp (KoP I) – 1526 (1257), odm., s. 26, 43.
- CHOJKA** < chojka ‘gatunek jałowca’ Sstp – 1498, odp., s. 210.
- CHOJNICA** < n.m. Chojnica, pow. Poznań, Wlkp (KoP I) – 1401, odm., s. 52.
- CHOLEWA** < cholewa ‘prymitywne okrycie nogi’ Sstp – 1347, odp., s. 134, 152, 336.
- CHOLEWCZYK** < cholewa[^] – 1347, odp., s. 227.
- CHOLEWIC** < odp. Cholewa[^] – ca 1265, patr., s. 70.
- CHOŁOWSKI** < n.m. Chołowice, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1478, odm., s. 329.
- CHOŁUJOWSKI** < n.m. Chołujów, pow. Bełz, kr pd-wsch (Jabł) – 1499, odm., s. 329.
- CHOMĄTARZ** < chomątarz ‘rzemieślnik robiący chomąta’ Sstp – 1401, odp., s. 194.
- CHOMĄTKO** < chomąto ‘jarzmo konia’ Sstp – 1424, odp., s. 186.
- CHOMĄTO** < chomąto ‘jarzmo konia’ Sstp – 1434, odp., s. 186.
- CHOMĘTOWSKI** < n.m. Chomęcice, par. Konarzewo, Wlkp (KoP I), Chomętów, dziś Chomętówek, pow. Stopnica, Młp (KS), Chomętowo, pow. Płock, pow. Łomża, Maz (AMaz) – 1426, odm., s. 325.
- CHORAŻE, CHORAŻY** < choraży ‘vexillifer’ Sstp – 1369, odp., s. 156.
- CHOREK** < chory ‘ts’ Sstp – 1389, odp., s. 139, 162.
- CHORUSZ** < chory[^] – 1300, odp., s. 126.
- CHORZELA** < chory[^], chorzeć ‘chorować’ Sstp – 1395, odp., s. 139.
- CHORZESZA** < chory[^], chorzeć[^] – 1396, odp., s. 139.
- CHOŚCISKO** < chwościsko, chościsko ‘miotłka, mała różga’ Sstp, chwost ‘ogon’ SXVI, chościk ‘nazwa rośliny’ Sstp – 1394, odp., s. 173.
- CHOTEC(S)KI** < n.m. ? Chodecz, Chotecz, dziś Chocz, pow. Kalisz, Wlkp (KoZ I), Chodecza, pow. Iłża, Młp (KS) – 1470–1480, odm., s. 329.
- CHRAMY** < chromy ‘ułomny, kulawy, bezwładny’ Sstp – 1473, odp., s. 200.
- CHRAP** < chrap ‘gniew, nienawiść’, ‘chryпка’ SXVI, chrapać ‘ts, wydawać chrapliwe dźwięki’ Sstp – 1136, odp., s. 107, 117.
- CHRAPEK** < chrap[^], chrapek ‘człowiek mający chrypkę, człowiek plujący flegmą’ SXVI – 1204, odp., s. 117, 336.
- CHRAPISZ** < chrap[^] – 1210, odp., s. 117.
- CHRCZONOWIC, KRCZONOWIC, KRZONOWIC** < i. chrz. Chrczon, Krzczon – 1286, patr., s. 377.
- CHROBERSKI, KROBERSKI** < n.m. Chroberz, pow. Pińczów, Młp (KS) – 1511–1513 (1323), odm., s. 28.
- CHROBRY, CHABRY** < chrobry ‘dzielny’ Sstp – 1425, odp., s. 173.
- CHROBRZA** < n.m. Chrobrza (Chroberz), pow. Pińczów, Młp (KS) – 1372, odm., s. 53.
- CHROMY** < chromy ‘ułomny, kulawy’ Sstp, chromać, chromać ‘kuleć’ Sstp – 1416, odp., s. 162.
- CHROST, KROST** < chrost ‘gatunek rośliny’, chrust, chróst ‘suche gałęzie’ Sstp – 1136, odp., s. 107.
- CHROSTLA, CHROSLA** < chrost[^] – ca 1228, odp., s. 126.
- CHROŚCIC(S)KI, CHOROŚCIC(S)KI** < n.m. Chrościce, pow. Pińczów, Młp (KS), Chrościce, pow. Liw, Maz (AMaz), Chrościce, pow. Bełz, kr pd-wsch (Jabł) – 1476, odm., s. 329.

CHROŚCIEL < chrościeł, chruścieł 'ptak, derkacz' Sstp – 1398, odp., s. 318.

CHROŚCIELOWIC < odp. Chrościeł[^] – 1498, patr., s. 90.

CHROŚLIC, KROŚLIC < odp. Chrostła : chrost[^] – 1294, patr., s. 70.

CHUCHA < chuchać 'wydychać ciepłe powietrze' SXVI, dźwiękonaśladowcze, 'wydawać technienie' SES – 1431, odp., s. 186.

CHUĆ < chęć[^], chuć 'pragnienie, żądza', 'skłonność' R, chuć głodu 'uczucie silnego głodu' Sstp – 1438, odp., s. 173.

CHUDASZ < chudy 'szcypły, suchy, ubogi' Sstp, 'biedny, niezamożny, nędzny' R – 1407, odp., s. 162.

CHUDEK < chudy[^] – 1414, odp., s. 162.

CHUDY < chudy 'szcypły, suchy, ubogi' Sstp, 'biedny, niezamożny, nędzny' R – 1390, odp., s. 139, 360.

CHUDZ < chudy[^] – 1136, odp., s. 107, 134, 139.

CHUDZA < chudy[^] – ca 1265, odp., s. 126, 139, 255.

CHUDZIEC < chudy[^], chudziec 'nieborak, biedak' SXVI – 1444, odp., s. 162.

CHUDZINA ź. < odp. Chudy[^] – 1493, odmęż., s. 360.

CHUDZISZ < chudy[^], chudzisz 'nieborak' SW – 1462, odp., s. 200.

CHUJ < chuj 'członek męski' L – 1471, odp., s. 200.

CHUSTKA < chustka 'płat płótna, część odzienia' Sstp – 1470-1480, odp., s. 227.

CHWACIEŃ < chwacić 'chwycić (się), objąć' Sstp – 1204, odp., s. 117.

CHWAŁĘC(S)KI, FAŁĘC(S)KI, FAŁĘSKI, CHWAŁĘC(S)KA ź. < n.m. Chwałęc-in, par. Panienka, Wlkp (KoP I), Fałęcice, pow. Grodziec, Maz (AMaz) – 1498, odm., s. 315.

CHWALIBOG < i. stpdw. Chwalibog – 1443, odm., s. 270.

CHWALIKOWSKI, CHWAŁKOWSKI, FALIKOWSKI, FALKOWSKI < n.m. Chwalikowice, Fałkowice, dziś Chwałkowice, pow. Września (KoZ I), Chwałkowo, pow. Gostyń, pow. Śrem, Wlkp (KoP I, N), Chwałkowo, Fałkowo, pow. Gniezno, Wlkp (KoZ I, N) – 1397, odm., s. 324.

CHWALISZ < i. pch. Chwalisz : i. stpdw. Chwalibog, Chwalimir, Boguchwał – 1436, odm., s. 269.

CHWAŁ < i. pch. Chwał : i. stpdw. Chwalibog, Chwalimir, Boguchwał – 1500, odm., s. 339.

CHWAŁA, CHAŁA < chwała 'uznanie, rozgłos' Sstp – 1417, odp., s. 173.

CHWAŁOWIC, FALOWIC < i. pch. Chwał : i. stpdw. Chwalibog, Chwalimir, Boguchwał – 1392, patr., s. 90.

CHWAST, FAST < chwast 'ts, zielsko' Sstp – 1388, odp., s. 152.

CHWIRAŁA < chwierutać (się), chwierutnąć 'poruszyć, zachwiać, wstrząsnąć, obruszać' SW – 1421, odp., s. 186.

CHYBA < chyba 'błąd, omyłka, fałsz, podstęp, oszustwo' SXVI, por. chybać 'chwiać, kołysać' SXVI – 1426, odp., s. 173.

CHYCIŃSKI, CHYCIŃSKA ź. < n.m. Chyczyna, dziś Chycina, pow. Skwierzyna, Wlkp (KoP I, N) – 1406, odm., s. 341.

CHYLEC < chylić się 'opuszczać się, opadać' Sstp – 1485, odp., s. 227.

CHYLEC(S)KI < n.m. Chylczyce, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabł) – 1453, odm., s. 325, 329.

CHYLINO < chylić się[^] – 1460, odp., s. 227.

CHYŁA < chylić się[^], por. chyłem 'chyłkiem' R – 1380, odp., s. 227, 256.

- CHYLACZ** < chylić się[^] – 1495, odp., s. 227.
- CHYTRZAN** < chytry, chytryzy ‘podstępny, wykrętny, przemysłny, pomysłowy’ Sstp – 1438, odp., s. 173.
- CHYTRZĘCINA** ź. < odp. *Chytrzęta : chytry, chytryzy[^] – 1500, odmęż., s. 210.
- CIASNY** < ciasny ‘przykry, ciężki (życie)’ Sstp – 1498, odp., s. 210.
- CIASTKO** < ciastko ‘dem. od ciasto’ SXVI – 1437, odp., s. 186.
- CIASTO** < ciasto ‘ts’ Sstp – 1419, odp., s. 186.
- CIĄGŁO** < ciągać, ciągnąć ‘ts, iść, wyruszać, zmierzać, pozywać do sądu’ Sstp, por. ciąg ‘branie w zastaw, zajmowanie sądowe’ Sstp – 1478, odp., s. 227.
- CIĄGNIMIEŚO** < ciągać[^], ciągnąć[^], < mięso ‘ts’ Sstp – 1425, odp., s. 257.
- CIĄGOSZ** < ciągać[^], ciągnąć[^] – 1474, odp., s. 227.
- CICHNO** < cichy ‘spokojny, skromny, łagodny, dobrotliwy’ Sstp – 1393, odp., s. 145.
- CICHO** < cicho ‘łagodnie, w spokoju, potajemnie’ Sstp – 1204, odp., s. 117.
- CICHOŃ** < cichy[^] – 1470–1480, odp., s. 210.
- CICHOSZ** < cichy[^] – 1441, odp., s. 173.
- CICHOŻRYJ** < cichy[^], < żreć ‘pożerać, zjadać’ Sstp – 1463, odp., s. 227, 257.
- CICHUTKA** < cichy[^] – 1414, odp., s. 173.
- CICHY** < cichy ‘spokojny, skromny, łagodny, dobrotliwy’ Sstp – 1454, odp., s. 210.
- CIECHONOWSKI** < n.m. Ciechanów, Ciechonów, miasto, Maz (AMaz) – 1436, odm., s. 47.
- CIECHOSŁAWIC** < i. stpdw. Ciechoślów – 1343, patr., s. 74, 75.
- CIECHOSŁAWOWIC** < i. stpdw. Ciechoślów – 1367, patr., s. 75.
- CIECHOSZ** < i. pch. Ciechosz : i. stpdw. Cieszmyr, Cieszmyr, Cieszmyśl, Radociech – 1341, odim., s. 264.
- CIECHOWIC(Z)//CZECHOWIC(Z)** < i. pch. Ciech//Czech : i. stpdw. Ciechoślów, Radociech – 1346, patr., s. 86.
- CIECIORKA** < cieciora ‘groch’ Sstp – 1382, odp., s. 173.
- CIECZYGARNEK** < ciec ‘płynąć, spływać, wypływać’ Sstp, < garnek ‘naczynie służące do gotowania’ Sstp – 1494, odp., s. 227.
- CELĄTKO** < cielątko ‘dem. od cielę’ SXVI – 1392, odp., s. 145, 173, 344.
- CELĄTKOWA** ź. < odp. Cielątko[^] – 1431, odmęż., s. 344, 358.
- CELĄTKOWIC** < odp. Cielątko[^] – 1481, patr., s. 90.
- CELĘ** < cielę ‘ts’ Sstp – 1328, odp., s. 134, 173.
- CELĘCA NOGA** < cielę[^], < noga ‘ts’ Sstp – 1434, odp., s. 173, 256.
- CELOCH** < cielę[^] – 1494, odp., s. 210.
- CENIAWA, CIENIEWA** < cienki ‘ts, delikatny’ Sstp, ‘niegruby, delikatny, wysmukły’ SXVI – 1436, odp., s. 162.
- CIENIEC** < cienki[^], cieniec ‘cienki koniec bata’ SW – 1454, odp., s. 200.
- CIENIEK, CIENKO** < cieniek ‘dem. od cień’ SXVI – 1339, odp., s. 134, 162.
- CIELAJ** < ciepać, ciepnąć ‘rzucić, cisnąć, uderzyć, wałnąć, trzasnąć’ SW, cipać ‘rzucić’ Sstp – 1470–1480, odp., s. 227.
- CIEPIELCZYNA//CZEPIELCZYNA** ź. < odp. CiepIELka//CzepIELka : ps *čepělъ ‘ostrze noża’ SpC – 1488, odmęż., s. 360.
- CIEPLESZ** < ciepły ‘ts’ Sstp – 1136, odp., s. 107.
- CIEPŁA WODA** < ciepły[^], < woda ‘ts’ Sstp – 1393, odp., s. 256.
- CIEPŁO** < ciepło ‘ts’ Sstp – 1386, odp., s. 145.

CIESIELSKI < n.m. Cieśle, pow. Piotrków, Wlkp (KoW I), Cieśle, pow. Wyszogród, pow. Tarczyn, Maz (AMaz) – 1479, odm., s. 329.

CIEŚLAWIC(Z)//CZESŁAWIC(Z) < i. stpdw. Ciestław//Czesław – 1208, patr., s. 70, 377, 381.

CIESZANOWIC < i. pch. Cieszan : i. stpdw. Ciechośław, Cieszymir, Cieszymysł – 1400, patr., s. 379.

CIESZĘCIC < i. pch. Cieszęta : i. stpdw. Ciechośław, Cieszymir, Cieszymysł – 1410, patr., s. 86.

CIESZKOWIC < i. pch. Cieszek : i. stpdw. Ciechośław, Cieszymir, Cieszymysł – 1424, patr., s. 86, 381.

CIESZYBIESKI, CIESZYBIESKA ż. < n.m. Cieszybiesy, pow. Halicz, kr pd-wsch (Jabł) – 1497, odm., s. 346.

CIESZYKOWIC(Z) < i. pch. Cieszyk : i. stpdw. Ciechośław, Cieszymir, Cieszymysł – 1429, patr., s. 86.

CIESZYMIR < i. stpdw. Cieszymir – 1398, odim., s. 270.

CIESZYŃSKI, CIESZEŃSKI < n.m. Cieszyn, miasto, Śl (SG), Cieszyn, pow. Chełm, kr pd-wsch (Jabł) – 1418, odm., s. 46, 47.

CIESZYRADOWIC – *Cieszyrad, ? jak i. stpdw. Cieszymir, Cieszymysł – 1235, patr., s. 69.

CIEŚLIC(Z) < odp. Cieśla : cieśla ‘rzemieślnik wykonujący różne roboty w drzewie’ Sstp – 1497, patr., s. 90, 382.

CIETRZEW < cietrzew ‘gatunek ptaka’ Sstp – 1383, odp., s. 145, 173.

CIETRZEWIC < odp. Cietrzew^ – 1409, patr., s. 86.

CIĘŻKA GŁOWA < ciężki ‘ts’, ‘wielki a przykry’, ‘poważny, smutny’, ‘dokuczliwy, przykry’ Sstp, < głowa ‘ts’ Sstp – 1430, odp., s. 350.

CIĘŻKI < ciężki ‘ts’, ‘wielki a przykry’, ‘poważny, smutny’, ‘dokuczliwy, przykry’ Sstp – 1438, odp., s. 162.

CIĘŻNY < ciężki^ – 1479, odp., s. 210.

CIOŁAK < ciołak ‘podrośnięte ciele’ SXVI – 1435, odp., s. 173, 210.

CIOŁEK < ciołek ‘byczek’ Sstp – 1325, odp., s. 134, 145, 173, 335.

CIOŁKOSZ < ciołek^ – 1500, odp., s. 210.

CIOŁKOWIC < odp. Ciołek^ – 1415, patr., s. 86.

CIOŁYCH < ciołek^ – 1498, odp., s. 210.

CIOŁYSZ < ciołek^ – 1381, odp., s. 145.

CIOSEK < ciosek ‘kostur’ SW, ciosać ‘obrabiać drzewo siekierą’, ‘nacinać, wycinać’ Sstp – 1457, odp., s. 227.

CIOSKOWIC < odp. Ciosek^ – 1498, patr., s. 90.

CIOTCZANY < ciotczany ‘cioteczny’ Sstp – 1404, odp., s. 194.

CIPCZYNA ż. < odp. Cipka : cipa ‘kura’ SW, ps *cipa ‘pisklę kury’ SpC – (1443), odmęż., s. 357.

CIRLICZKA < cierlica ‘przyrząd do otłukiwania lnu i konopi z paździerzy’ Sstp – 1499, odp., s. 227.

CISAKOWIC//CISZAKOWIC//CZYŻAKOWIC ż. < odp. Cisak : cis ‘gatunek rośliny’, ‘o maści końskiej, cisawy’ Sstp, cisak ‘koń cisawy’ SW, < odp. Czyż : czyż ‘gatunek ptaka’ Sstp, także < i. pch. Ciszak : i. stpdw. Cichośław – 1440, patr., s. 86.

CISEK//CISZEK < cis^ – 1301, odp., s. 134.

- CISKAŁA** < ciskać 'rzucić' Sstp – 1494, odp., s. 227.
- CISŁO** < cisnąć 'rzucić, zgniatać' Sstp – 1499, odp., s. 227, 249.
- CISZ//CZYŻ** < cichy 'spokojny, skromny, łagodny, dobrotliwy' Sstp, < czyż 'gatunek ptaka' Sstp – 1420, odp., s. 173.
- CISZA** < cisza 'brak głośnych dźwięków, milczenie, spokój, pogoda, nieburzliwość, bezruch' SXVI – 1462, odp., s. 210.
- CISZKA** < cichy 'spokojny, skromny, łagodny, dobrotliwy' Sstp, cisza^ – 1480, odp., s. 210.
- CIUŁAK//CZUŁAK** < ciułać 'powoli, z trudem zbierać' Sstp, < czuły 'czujący, uważny, pilny, dbały, staranny, czujny, wrażliwy, bystry' Sstp – 1480, odp., s. 210.
- CKA** < cka 'deska' Sstp – 1493, odp., s. 227.
- CORECZKA** < coreczka 'dem. od córka' SXVI, córka 'ts, służąca' Sstp – 1430, odp., s. 194.
- CUGA** < cug 'zaprzęg konny, nieprzerwana jazda' SXVI – 1472, odp., s. 227.
- CYC** < cyc 'brodawka piersiowa' Sstp – 1386, odp., s. 139.
- CYCEK** < cycek 'brodawka piersiowa' Sstp – 1422, odp., s. 162.
- CYG** ? < cyga 'zabawka dziecienna, bąk' SXVI, cykać 'świstać' Sstp (SSNO Cyg//Cyg ?) – 1136, odp., s. 107.
- CYGA** ? < cyga 'zabawka dziecienna, bąk' SXVI (SSNO C(z)yga) – 1338, odp., s. 227, 253.
- CYGAN** < Cygan, Cigani Mącz – Lud pochodzący z Indii, nazwa niejasna, może wiąże się z nazwą plemienia indyjskiego Czangar lub nowogreckim Athinganoi, może ma związek z semickim cogan 'koczować', także < cygan 'człowiek nieuczciwy, krętacz, oszust' SXVI – 1401, odp. s. 173, także odetn., s. 293.
- CYGANKO** < Cygan^, także cygan^ – 1448, odp. s. 173, także odetn., s. 293.
- CYKAŁA** < cykać 'świstać' Sstp (SSNO C(z)ykała) – 1403, odp., s. 186.
- CYNAR** < śrwniem. ziner 'wytapiacz cyny' (wielofunkcyjny sufix -er oznaczał tu wykonawcę czynności, ściślej zawód) Klim – 1339, niem., s. 305.
- CYNDAL, CYNDEL** < śrwniem. zindel 'tafta' Klim – 1315, niem., s. 305.
- CYPS** < Zips - niemiecka wersja nazwy Spisza (łac. Scepusia), Supr – 1381, odetn., s. 290.
- CYPSAR, CEP SAR, CEP SER, CEP SYR, CYP SER, CYP SYR** < Cyps, Zips^ – 1443, odetn., s. 290, 293.
- CZACHOWIC** < i. pch. Czach : i. stpdw. Czasław – 1487, patr., s. 388.
- CZAC(S)KI** < n.m. Czacz, pow. Kościan, Wlkp (KoP I, SG) – 1403, odm., s. 325.
- CZADLIŃSKI** < brak n.m. – XV (133-1384), odm., s. 28.
- C(Z)ADROWIC, C(Z)EDROWIC** < i. chrz. C(z)ader, C(z)adro, C(z)edro = Teodor – 1339, patr., s. 86, 388.
- CZAJA** < czajka 'gatunek ptaka' Sstp – 1369, odp., s. 145, 254.
- CZAJKA** < czajka 'gatunek ptaka' Sstp – 1369, odp., s. 145, 173.
- CZAJKO** < czajka^ – 1437, odp., s. 173, 254.
- CZAJKOWSKI** < n.m. Czajkowiec, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabl) – 1483, odm., s. 325, 329.
- CZAPKA** < czapka 'ts' Sstp – 1402, odp., s. 186, 227.
- CZAPLIC(Z)** < odp. Czapla : czapla 'gatunek ptaka' Sstp – 1436, patr., s. 381.
- CZARKA** < czarka 'małe naczynie do płynów' SXVI – 1339, odp., s. 134.

- CZARNEK, CZARNKO** < czarny 'niger, o zwierzętach, tkaninie, zbroi' Sstp, ps *čьrnъkъ 'intensywnie czarny' SpC – (1306), odp., s. 134, 139, 200, 246, 248.
- CZARNIE** < czarny^ – 1491, odp., s. 200.
- CZARNKA** < czarny^ – 1489, odp., s. 200.
- CZARNKOWSKI** < n.m. Czarnków, dziś Czarkowo, pow. Kościan, Czarnków, miasto, Włkp (KoP I, N) – 1538-1539 (1339), odm., s. 28, 325.
- CZARNOCH** < czarny^ – (1450), odp., s. 162.
- CZARNOCHA** < czarny^ – 1450, odp., s. 162, 200.
- CZARNOCIC** < odp. Czarnotaу – 1391, patr., s. 90.
- CZARNOC(S)KI, CZARNOSKI, CZARNIEC(S)KI, CZARNOC(S)KA** ź. < n.m. Czarnocin, pow. Radom, Młp (KS) – 1332, odm., s. 28, 329, 342.
- CZARNOSZ** < czarny^ – 1442, odp., s. 162, 386.
- CZARNOSZ//KARNOSZ** < czarny^ – 1203, odp., s. 117.
- CZARNOSZEWIC(Z)** < odp. Czarnosz^ – 1411, patr., s. 86, 386.
- CZARNOSZKA** < czarny^ – 1412, odp., s. 162.
- CZARNOTA** < czarny^, ps *čьrnota 'czerni' SpC – 1402, odp., s. 162.
- CZARNOTA//KARNOTA** < czarny^, ps *čьrnota^ – 1204, odp., s. 117.
- CZARNOTULSKI** < n.m. Czarnotuły, pow. Gniezno, Włkp (KoG I) – 1497, odm., s. 315.
- CZARNOUS** < czarny^, < wąs 'włosy pod nosem u mężczyzn' L – 1433, odp., s. 162.
- CZARNULA** ź < czarny^ – 1423, odp., s. 162.
- CZARNY** < czarny 'niger, o zwierzętach, tkaninie, zbroi' Sstp – 1388, odp., s. 139.
- CZARNY MACIEK** < czarny^, < i. pch. Maciek : i. chrz. Maciej – 1473, odp., s. 256.
- CZARNUSZ** < czarny^ – 1418, odp., s. 162.
- CZARNYSZ** < czarny^ – 1436, odp., s. 162.
- CZARNYSZA** < czarny^ – 1398, odp., s. 139.
- CZARNYSZEWIC(Z)** < odp. Czarnysz^ – 1411, patr., s. 86.
- CZART** < czart 'demon, diabeł' Sstp – 1394, odp., s. 145.
- CZARTAK** < czart^ – 1413, odp., s. 173, 250.
- CZARTEK** < czart^ – 1302, odp., s. 134, 173, 350.
- CZARTKINNE** ź. < odp. Czartek^ – 1391, odmęż., s. 356.
- CZASŁAW** < i. stpdw. Czasław – 1311, odim., s. 269, 270.
- CZCIBORSKI, CIBORSKI** < n.m. Czciborze, dziś Ściborze, par. Płonkowo, Włkp (KoZ I) – 1315, odm., s. 28.
- CZCIKOWIC(Z), CIKOWIC(Z), ŚCIKOWIC** < i. pch. Czcik : i. stpdw. Czcibor – 1334, patr., s. 74, 378.
- CZECH** < Czech 'z Czeskiego Królestwa rodowity' L, Czechowie Mącz (SSNO Ciech//Czech) – 1466, odetn., s. 295.
- CZECHOWA** < odetn. Czech^ (SSNO Ciechowa//Czechowa) – 1479, odmęż., s. 363.
- CZECHEŁ** < czechel 'koszula, suknia', 'ręcznik' Sstp – 1430, odp., s. 186.
- CZECZOT** < czeczot 'osoba gadatliwa' Sgw, por. ps *čečеть 'czeczotka' SpC – 1430, odp., s. 173.
- CZECZOTKA** < czeczotka 'gatunek ptaka' Sstp, czeczot^ – 1416, odp., s. 173, 335, 366.
- CZECZOTOWIC(Z)** < odp. Czeczot^ – 1428, patr., s. 86.
- C(Z)EDRO** < i. chrz C(z)edro = Teodor – 1470-1480, odim., s. 339.
- CZEKACZ** < czekać 'ts' Sstp – 1427, odp., s. 186.

- CZEKAŁA** < czekać[^] – 1498, odp., s. 227.
- CZEŁO** < czoło ‘ts’, ‘front wojska’ Sstp – 1440, odp., s. 173.
- CZEMIERZ//CIEMIERZ** < ps. *čemerъ ‘roślina lecznicza i trująca’ SpC, czemierzyca, ciemierzycza ‘gatunek rośliny’ Sstp – 1489, odp., s. 355.
- CZEMIERZYŃSKI//CIEMIERZYŃSKI** < n.m. Czemierzyńce, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabl) – 1489, odm., s. 315, 329.
- CZEPIGA** < ps *čepiga ‘uchwyt, rękojeść pługa’ SpC, czepiga ‘część pługa’ SW — 1455, odp., s. 227.
- CZEPŁOWA** ź. < odp. Czepiel : ps *čepielъ ‘ostrze noża’ SpC, czep, czop ‘kołek do zatykania beczki’ Sstp – 1449, odmęż., s. 357, 360.
- CZEPOWIC(Z)** < odp. Czep : czep, czop[^] – (1494), patr., s. 90.
- CZERAMASKI, CZEREMASKI, CZEREMOSKI** < n.m. Czeremoszna, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabl) – 1468, odm., s. 327.
- CZEREMESZEŃSKI, CZEREMOSZEŃSKI** < n.m. Czeremoszna, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabl) – 1466, odm., s. 329.
- CZERNOCH** < czarny ‘niger, o zwierzętach, tkaninie, zbroi’ Sstp—1466, odp., s. 111.
- CZESZEWSKI, CZESZOWSKI** < n.m. Czeszewo, Ciszewo, pow. Chodzież, Wlkp (KoP II, N) – 1400, odm., s. 324.
- CZĘP** < czępieć, czępic (bez objaśnienia) SXVI, czępieć, czępic ‘siedzieć w kukci’ SW, ps *čepeti : *čepeti ‘siedzieć w kukci’ SpC (SSNO Czep//Czap) – 1388, odp., s. 186.
- CZĘPA** < czępic[^] – 1408, odp., s. 186.
- CZĘPICHA** < czępic[^] – 1415, odp., s. 186.
- CZĘPISZKA** < czępic[^] – 1415, odp., s. 186.
- CZĘPKA** < czępic[^] – 1427, odp., s. 186.
- CZĘPOWA//CZĄPOWA** ź. < odp. Czep[^] – 1434, odmęż., s. 358.
- CZĘSTOCHOWSKI** < n.m. Częstochowa, miasto, Częstoszowice, Częstochowice, pow. Miechów, Młp (RK) – 1439, odm., s. 47.
- CZĘSTOPIJAN** < częsty ‘ts’ Sstp, pijan part. praet. pass od pić ‘ts’ Sstp – 1412, odp., s. 173, 257.
- CZŁOWIEK** < człowiek ‘ts’, ‘poddany, chłop’ Sstp – 1398, odp., s. 139.
- CZOBOT** < czobot ‘rodzaj buta’ Sstp – 1447, odp., s. 186.
- CZUCH** < ps *čechati ‘drapać, czochrać’, czochać ‘drzeć, podrzeć’ SpC, czochać ‘drzeć, podrzeć’ SW – 1447, odp., s. 186.
- CZUCHRA** < czochrąć ‘czesać len, wełnę’ Sstp (SSNO Czuchra, Czychra) – 1448, odp., s. 186.
- CZOŁO** < czoło ‘ts’, ‘front wojska’ Sstp – 1204, odp., s. 117, 126.
- CZOPKOWIC(Z)** < odp. Czopek : czep, czop ‘kołek do zatykania beczki’ Sstp – 1486, patr., s. 90.
- CZTAN** < i. pch. Cztan, Czstan : i. stpdw. Czciwor – 1393, odim., s. 264, 272.
- CZUBA** < czub ‘czub z włosów’ Sstp – 1470, odp., s. 200, 253.
- CZUBAN** < czuban, czaban ‘z tureckiego: pasterz’ SXVI – 1465, odp., s. 200.
- CZUBATKA** < czubaty ‘wystający’ Sstp, ‘mający czub’ SXVI – 1497, odp., s. 200.
- CZUBATY** < czubaty ‘wystający’ Sstp, ‘mający czub’ SXVI – 1497, odp., s. 200.
- CZUCH** < czuch ‘smród’ SXVI – 1309, odp., s. 134.
- CZUDER** < cudo, czudo ‘cud’ Sstp – 1478, odp., s. 200.
- CZUDNIK** < cudny, czudny ‘piękny, doskonały, wyborny’ Sstp – 1422, odp., s. 162, 248.

- CZUDNIKOWIC(Z)** < odp. Czudnik[^] – 1391, patr., s. 90.
- CZUDNO** < cudny, czudny[^] – 1423, odp., s. 162.
- CZUDNOCH** < cudny, czudny[^] – 1463, odp., s. 200.
- C(Z)UDNY** < cudny, czudny 'piękny, doskonały, wyborny' Sstp – 1388, odp., s. 139.
- CZUDO** < cudo, czudo 'cud' Sstp – 1489, odp., s. 200.
- CZUDZICH** < cudo, czudo[^] – 1494, odp., s. 200.
- CZULISZ** < czuły 'czujący, uważny, pilny, dbały, staranny, czujny, wrażliwy, bystry' SXVI – 1282, odp., s. 126.
- CZUŁA** < czuły[^] – 1427, odp., s. 173.
- CZUŁKA** < czuły[^] – 1384, odp., s. 145.
- CZUŁEK** < czuły[^] – 1307, odp., s. 134.
- CZUPRYK** < czuper 'pogardliwie czupryna' Sgw, ps *čупръ, *čupra 'czub włosów' SpC – 1456, odp., s. 200.
- CZUPURNA** < czupurny 'jezący się, junakowaty, nadstawiający miną', 'sierzysty, szorstki' L – 1398–1410, odp., s. 173.
- CZURDOSZOWA** ż. < odp. Czurdosz ? : węgierskie csorda 'trzoda, stado' (za Słow. etym-mot., cz. 1) – 1450, odmęż., s. 357.
- CZURYŁO** < i. chrz. wschł. Czuryło, cerk. Kirił = Cyryl – 1446, odim., s. 339.
- CZYRANOWA** ż. < odp. Czyran : cyranka 'gatunek kaczkki' Sstp, ps *čъркати 'ćwierkać, świergotać o ptakach i owadach' SpC – 1485, odmęż., s. 344.
- CZYRMA** < ps *čърма 'robak, czerw', 'kolor czerwony' SpC – 1222, odp., s. 117.
- CZYRNIEJOWSKI, CZERNIEJOWSKI** < n.m. Czerniejów, pow. Halicz, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabł) – 1487, odm., s. 315.
- CZYRNIOWSKI, CZYRNIEWSKI, CZERNIOWSKI, CZERNIEWSKI, CZARNIOWSKI, CZYRNIEWSKA** ż. < n.m. Czyr(z)niewo, Czyr(z)niejewo, dziś Czerniejewo, miasto, pow. Gniezno, Wlkp (KoG, N), Czerniejów, Czyrniów, pow. Bychawa, Młp, (KL), Czerniejów, ? Czerniow, pow. Halicz, pow. Lwów, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1390, odm., s. 324.
- CZYRZNIECH** < czarny 'niger, o zwierzętach, tkaninie, zbroi' Sstp – 1136, odp., s. 107, 117.
- CZYRZNIELA** < czarny[^] – 1136, odp., s. 107.
- CZYRZWIONKA, CZYRWONKA, CZERWONKA** < czerwony, czerzwiony 'ts', 'rudy' Sstp – 1420, odp., s. 162.
- CZYSTAWA** < czysty 'czysty fizycznie i moralnie', 'niebrudny', 'bez skazy', 'prawdziwy', 'nienaruszony', 'doskonały', 'jasny' Sstp – XII p. post., odp., s. 111.
- CZYSTOPŁOWY** < czysty[^], < płowy 'żółto-szary' Sstp – 1418, odp., s. 162.
- CZYSTY** < czysty 'czysty fizycznie i moralnie', 'niebrudny', 'bez skazy', 'prawdziwy', 'nienaruszony', 'doskonały', 'jasny' Sstp – 1490, odp., s. 200, 210.
- CZYŻ** < czyż 'gatunek ptaka' Sstp – 1136, odp., s. 107.
- CZYŻOWIC(Z)** < odp. Czyż[^] – (1461), patr., s. 90.
- CZYŻOWSKI, CZYŻEWSKI, CZYŻOWSKA** ż. < n.m. Czyżewo, dziś Czyżew, pow. Konin, Wlkp (KoZ I), Czyżów, pow. Dąbrowa Tarnowska, pow. Opatów, Młp (KS), Czyżów, dziś Czyrzów, pow. Wieliczka, Młp (LK), Czyżewo, pow. Nur, Maz (AMaz), Czyżowice, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1496, odm., s. 317.
- CZYŻYK** < czyżyk 'dem. od czyż, gatunek ptaka' SXVI – 1266, odp., s. 126.

Ć

- ĆMA** < ćma 'ciemność, cień' Sstp – 1236, odp., s. 117, 145.
ĆWIEK < ćwiek 'rodzaj gwoźdźcia' Sstp – 1408, odp., s. 186.
ĆWIEKOWIC < odp. Ćwiek^ – 1316, patr., s. 74.
ĆWIEKAŁA < dźwiękać, żwiewać 'dźwięczeć' Sstp – 1487, odp., s. 200.
ĆWIK < ćwik 'krogulec ułożony do polowania' Sstp, 'myśliwski ptak trenowany do łowów', 'człowiek doświadczony, mądry, przebiegły' SXVI – 1397, odp., s. 145.
ĆWIKLINA//ĆWIKŁOWA ż. < odp. Ćwikłav – 1450, odmęż., s. 344.
ĆWIKŁA < ćwikła 'gatunek buraka' Sstp – 1370, odp., s. 186, 344.

D

- DACUS** łac. < etn. coll Daci, Duńszczanie Mącz, Danin 'Duńczyk', duński 'od Danii' L, średniowieczna nazwa kraju w wersji łacińskiej brzmiała Dania, od nazwy germańskiego plemienia Danów, w łacińskich źródłach średniowiecznych Danię nazywano też Dacją, mieszkańców Dakami. Formy Donin, Dunin są wynikiem obniżenia artykulacji głoski -u-, Supr, łac. nazwa kraju Dacia 'Dania' w Kronice Anonima Galla (1112–1116), Zierh 27 – (1133), odetn., s. 283.
DALEBOROWIC < i. stpdw. Dalebor – 1269–1273, patr., s. 372.
DALEWIC < i. pch. Dal : i. stpdw. Dalebor, Dalemir, Dalestryj – 1419, patr., s. 86.
DAMIĘCIC < i. pch. Damięta : i. chrz. Damijan – 1411, patr., s. 86.
DANCK < n.m. Gdańsk, miasto, P (SG) – 1384, odm., s. 54.
DANIO < i. pch. Danio : i. chrz. Danijel – 1464, odim., s. 280.
DANIŁO < i. chrz. wschł. Daniło = Danijel – 1465, odim., s. 280.
DANIŁOWIC(Z) < i. chrz. wschł. Daniło = Daniel – 1435, patr., s. 90.
DARMOPYCH < darmopych 'zarozumialec, pyszałek' SXVI – 1405, odp., s. 173, 257, 351.
DARMOPYCHOWA ż. < odp. Darmopych^ – 1443, odmęż., s. 351.
DARMOPYCHOWNA ż. < odp. Darmopych^ – 1449, odojc., s. 351.
DARMOSZ < darmy 'daremy, bezskuteczny' Sstp – 1420, odp., s. 173.
DARMOTRUNEK < darmo 'bez przyczyny, bez zapłaty' Sstp, darmy^, < trunek 'napój, napitek' SW – 1432, odp., s. 227.
DARMOWYKŁ < darmo^, darmy^, < wyknać 'uczyc się' Sstp, wykał 'nasienie samca' Sstp – 1453, odp., s. 227.
DAROWSKA ż. < n.m. Darowice, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1497, odm., s. 329.
DAWID < i. chrz. Dawid – 1314, odim., s. 267.
DAWIDOWIC(Z) < i. chrz. Dawid – 1425, patr., s. 86.
DAWIDOWSKI, DAWIDOWSKA ż. < n.m. Dawidow, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabł) – 1464, odm., s. 329, 347.
DĄB < dąb 'ts' Sstp – 1366, odp., s. 152.

DĄBAŁA < dębic 'garbować używając kory dębowej', przen. 'gnębić, dręczyć' SXVI – 1396, odp., s. 152.

DĄBEK, DĘBEK < dąb[^], dąbek 'dem. od dąb' SW – 1206, odp., s. 126, 152.

DĄBR<OW>INNE ż. < odp. Dąbrowa, dąbr 'dąbrowa' SW, por. ps *dǫbrъ 'las dębowy' SpC – 1395, odmęż., s. 356.

DĄBROWA < dąbrowa 'las liściasty lub zarośla z przewagą dębów' Sstp – 1375, odp., s. 152.

DĄBROWSKI < n.m. Dąbrowa, par. Biezdrowo, Wlkp (KoP I), pow. Kalisz, Wlkp (KoZ I), Dąbrowa, pow. Kraków, pow. Będzin, pow. Kłobuck, część Jaworzna, Młp (RK), pow. Bochnia, Młp (LK), pow. Opoczno, pow. Kielce, par. Szydłowiec, Młp (KS), pow. Rzeszów, pow. Tarnów, Dąbrowa, miasto, dziś Dąbrowa Tarnowska, Młp (OP), Dąbrówka, pow. Czersk, Maz (AMaz), Dąbrówka, pow. Chełmno, pow. Grudziądz, pow. Olsztyn, pow. Świecie, P (SG), Dąbrówka, pow. Sanok, kr pd-wsch (Jabł) – 1436, odm., s. 325.

DEDEŃSKI, DEDYŃSKI < n.m. Dednia, pow. Sanok, kr pd-wsch (Jabł) – 1448, odm., s. 326.

DENOWSKI, DYNOWSKI < n.m. Denow, pow. Sanok, kr pd-wsch (Jabł) – 1496, odm., s. 315.

DEPCZYGLINA < deptać 'ts' Sstp, < glina 'ts' Sstp – 1405, odp., s. 186.

DEPCZYK < deptać[^] – 1441, odp., s. 186.

DEPTA < deptać[^] – 1426, odp., s. 186.

DERSZNIAK < deresz 'siwek' R – 1466, odp., s. 336, 388.

DERSZNIKOWIC(Z) < odp. Dersznik[^] – 1466, patr., s. 388.

DESZCZKA < deszczka 'deska' Sstp – 1428, odp., s. 162.

DESZCZYŃSKI, DESZCZEŃSKI < n.m. Desczna, dziś Deszno, pow. Turek, Wlkp (KoZ I) – 1394, odm., s. 324.

DEUTSCH, DUCZ < niem. deutsch 'niemiecki', nazwa plemienia germańskiego, przekazana za pośrednictwem Celtów, forma zlat. Teutones – 1427, odetn., s. 293.

DĘBIC(S)KI, DĘBIC(S)KA ż. < n.m. Dębicz, Dębica, par. Mączniki, Wlkp (KoP I), Dębica, miasto, Młp (OP) – 1497, odm., s. 316.

DĘBNY < dębny 'przymiotnik od dąb', 'przeznaczony do dębienia czyli garbowania skór' SXVI – 1487, odp., s. 210.

DĘBONOS < dąb 'ts' Sstp, < nosić 'dźwigać coś na rękach, mieć przy sobie' Sstp — 1408, odp., s. 186.

DŁOTLA < dłóto, dłuto 'ts, toporek o wąskim ostrzu' Sstp – 1136, odp., s. 107.

DŁOTO < dłóto, dłuto 'ts, toporek o wąskim ostrzu' Sstp – 1393, odp., s. 152, 186, 336.

DŁUBACZ < dłubacz 'ten który draży, żłobi' SXVI, dłubać 'rzeźbić', 'niepokoić kogoś' Sstp, , por. ps *dǫlati 'przez drażnienie robić otwór, kopać, ryć', 'niepokoić kogoś, dokuczać komuś' SpC – 1472, odp., s. 227.

DŁUBCA < dłubać[^] – 1456, odp., s. 227.

DŁUBIBABA < dłubać[^], < baba 'babka', 'staruszka', 'kobieta w ogóle', 'położna' Sstp – 1494, odp., s. 227.

DŁUGAJ < gw. długaj 'drażal' Sgw, ps *dǫlgajъ 'drażal' SpC – 1460, odp., s. 200.

DŁUGI < długi 'o przestrzeni i czasie' Sstp, 'być długiego wzrostu' SXVI – 1384, odp., s. 139.

DŁUGNIA < długi[^] – 1452, odp., s. 200.

DŁUGOSIĄŻ < długi[^], < sięgać 'wyciągać rękę, aby dostać do czegoś, chwycić, w przestrzeni – dochodzić do jakiegoś kresu' Sstp – 1458, odp., s. 200.

- DŁUGOSZ** < długosz 'człowiek wysoki' Sstp – 1317, odp., s. 134, 337.
- DŁUGOSZEK** < długosz^ – 1471, odp., s. 200.
- DŁUGOSZOWIC(Z)** < odp. Długosz^ – 1405, patr., s. 90, 382.
- DŁUGOWŁOS** < długi^, < włos 'cienki, nitkowaty wyrostek na skórze ludzi i zwierząt'
Sstp – 1437, odp., s. 162.
- DŁUŻEK** < długi^, dłuż 'długość (w przestrzeni)' Sstp – 1402, odp., s. 162, 246.
- DŁUŻNOWO** < n.m. Dłużniewo, pow. Płońsk, Maz (AMaz) – 1412, odm., s. 53.
- DNIEPROWIC** < nazwa geograficzna Dniepr – 1224, patr., s. 69.
- DOBCZYC** < i. pch. Dobek : i. stpdw. Dobiegniew, Dobiemir, Dobiesław —1461, patr., s. 90.
- DOBIEZEWIC, DOBIEZOWIC** < i. pch. Dobiesz : i. stpdw. Dobiegniew – 1231, patr., s. 69.
- DOBKOWIC(Z)** < i. pch. Dobek : i. stpdw. Dobiegniew, Dobiesław – 1396, patr., s. 90, 374, 388.
- DOBKOWSKI** < brak n.m. – 1470–1480, odm., s. 327.
- DOBRACZYŃSKI** < n.m. Dobraczyn, pow. Belz, kr pd-wsch (Jabł) – 1496, odm., s. 329.
- DOBRAK** < dobry 'dobrze czyniący, prawy, cnotliwy, dodatnio oceniany w hierarchii społecznej, poważany' Sstp, por. gw. dobrak, ps *dobrakъ 'ktoś dobry, łagodny' SpC – 1394, odp., s. 145.
- DOBRAN** < dobry^, por. ps *dobranъ 'człowiek dobry, poczciwy' SpC – 1443, odp., s. 173.
- DOBROCIESKI** < n.m. Dobrociesz, pow. Brzesko, Młp (LK) – 1470–1480, odm., s. 327.
- DOBROŚLAWIC** < i. stpdw. Dobrosław – 1423, patr., s. 86.
- DOBROŚLAWOWIC** < i. stpdw. Dobrosław – 1400, patr., s. 86.
- DOBROTA** < dobrota 'dobroć (jako usposobienie), rzecz dobra, dobry uczynek' Sstp – ca 1265, odp., s. 126.
- DOBROTKA** < dobrota^ – 1290, odp., s. 126, 145.
- DOBRY** < dobry 'dobrze czyniący, prawy, cnotliwy, dodatnio oceniany w hierarchii społecznej, poważany' Sstp – 1395, odp., s. 145, 173.
- DOBRZAŃSKI, DOBRZEŃSKI, DOBRZYŃSKI** < n.m. Dobrenice, Dobrynice, pow. Piotrków, Wlkp (KoW I), Dobrzyń, miasto, Maz (AMaz), Dobrzyń, pow. Niborg, P (SG), Dobrzany, Dobrzynice, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabł) – 1489, odm., s. 329.
- DOBRZEJ** < ps *dobrějъ 'dobry człowiek' SpC, dobry^ – 1419, odp., s. 173.
- DOBRZYŃ** < i. pch. Dobrzyń : i. stpdw. Dobrosław, Dobromir, Dobrogost —1373, odm., s. 272.
- DOBSZYCER** < n.m. Dobczyce, Dobszyce, pow. Tarnów, Młp (LK) – 2pXIV, odm., s. 59.
- DOIDZBAN** < doić 'ts, karmić (piersią), ssać' Sstp, por. doja 'udój', ps *dojiti 'dawać ssać, karmić mlekiem' SpC, < dzban 'naczynie na płyny' Sstp – 1492, odp., s. 227.
- DOKTOR** < doktor 'uczony, szczególnie znawca Biblii' Sstp – 1354–1355, odp., s. 156.
- DOLIŃSKI** < n.m. Dolina, pow. Sanok, kr pd-wsch (Jabł) – 1472, odm., s. 329, 347.
- DOLIWA** < dolewać 'dodawać więcej płynu, nalać do pełna' SXVI – 1488, odp., s. 337.
- DOŁĘŻYNA** ź. < odp. Dołęga : ps *dolōga 'człowiek sprawny, zaradny' SpC – 1409, odm., s. 344.
- DOŁHUSZOWSKI** < brak n.m. – XVI in. (1498), odm., s. 327.
- DOŁUPŁOZ** < ps *dolu 'na dół, w dół' SpC, < płoz : płozić '(o płazach i gadach) pełzać,czołgać się' Sstp, płóz 'zwierzę pełzające, płaz, gad' Sstp – 1136, odp., s. 107, 256.

DOMACIEPŁO < adv. doma ‘w domu’ Sstp, dom ‘budynek mieszkalny, świątynia, zakład, instytucja, ród, rodzina’ Sstp, < ciepło ‘ts’ Sstp – 1369, odp., s. 145, 257.

DOMAŁACNO < adv. doma^ < łacno ‘z łatwością’ Sstp, łacny ‘łatwy, nie sprawiający trudności’ Sstp – 1404, odp., s. 186.

DOMAMILCZ < adv. doma^, < milczeć ‘nic nie mówić’, ‘biernie, spokojnie się zachowywać’ Sstp – 1404, odp., s. 186, 257.

DOMARADZ(S)KI, DOMARAC(S)KI < n.m. Domaradzyn, pow. Łowicz, Wlkp (KoW I), Domaradz, pow. Brzozów, Młp (OP) – 1394, odm., s. 48.

DOMARZADKO < doma^, < rzadki ‘niegęsty, nieliczny’ Sstp – 1410, odp., s. 173.

DOMASŁAWSKI, DOMOSŁAWSKI, DOMASŁAWSKA ź. < n.m. Domasław, dziś Damasław, par. Juncewo, Wlkp (KoZ I), Domasławice, pow. Brzesko, Młp (LK), Domasław, dziś Domosław, pow. Serock, Maz (AMaz) – 1498, odm., s. 346.

DOMASZEWIC < i. pch. Domasz : i. stpdw. Domarad, Domastoj —1425, patr., s. 86.

DOMAŻYRSKI < n.m. Domażyż, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabł) – XVI (1497), odm., s. 329.

DOMINIK < i. chrz. Dominik – 1427, odim., s. 268.

DOMINIKOWIC < i. chrz. Dominik – 1398, patr., s. 90.

DONATOWIC < i. chrz. Donat – 1328, patr., s. 378.

DONICZKOWA ź. < odp. Doniczka : donica ‘rodzaj naczynia’ Sstp – 1466, odmeż., s. 361.

DORSZ < dorsz ‘ryba drapieżna z rodziny dorszowatych’ SXVI —1446, odp., s. 173.

DOSTATNI < dostatni ‘wystarczający, wyczerpujący, właściwy, zasobny, zamożny’ SXVI, por. ps *dostatny ‘zasobny, obfity’ SpC – 1442, odp., s. 194.

DOSZŁY < doszły ‘doskonały’ Sstp – 1494, odp., s. 210.

DRABINKA < drabinka ‘ts’ Sstp – 1415, odp., s. 162.

DRABOTA < drab ‘drabina’ Sstp – XIII, odp., s. 126.

DRAGON < dragon ‘smok’ SW, łac. draco ‘wąż’, ‘smok, potwór baśniowy’ SŁŚ, por. drakowy ‘smoczy’ Sstp – 1489, odp., s. 210.

DRAKO < drakowy ‘smoczy’ Sstp, draco^ (SSNO Draco łac.) – 1287, odp., s. 126, 255.

DRAPACZ < drapacz ‘napastnik, drapieżca’, ‘golarz, balwierz’ SXVI, drapać ‘ts’, ‘drzeć, szarpać, rozdzierać’, ‘świerzbić’ Sstp – 1463, odp., s. 227.

DRĄG < drag ‘żerdź’, ‘narzędzie do drążenia’ Sstp – 1398, odp., s. 162.

DRĄGIEL < drag^ – 1422, odp., s. 162, 251.

DRĄŻEK < drązek ‘dem. od drag, laska do podpierania się, szczudła’ SXVI – 1460, odp., s. 227.

DREWNIANKA < drewno ‘materiał drzewny, drzewo rosnące’ Sstp, drewniany ‘ts’ Sstp – 1438, odp., s. 186.

DREWNO < drewno ‘materiał drzewny, drzewo rosnące’ Sstp – 1382, odp., s. 186.

DROB < drob, drób ‘drobne zwierzęta domowe’ Sstp, ps *drobь ‘coś drobnego, małego’ SpC – 1398, odp., s. 162.

DROBAK < drobny ‘małych rozmiarów’ Sstp, drob, drób^ – 1223, odp., s. 117.

DROBEK < drobny^, drob^ – 1398, odp., s. 162, 200.

DROBICH < drobny^, drob^ – 1482, odp., s. 200.

DROBNY < drobny ‘małych rozmiarów’ Sstp – 1397, odp., s. 139.

DROBOSZ < drobny^, drob^ – 1494, odp., s. 201.

- DROBOT** < drobny[^], drob[^] – 1388, odp., s. 162, 201.
- DROBOTINNE** ź. < odp. Drobot[^] – 1409, odmęż., s. 357.
- DROBOTKA** < drobny[^], drob[^] – 1440, odp., s. 162.
- DROBOWSKI** < brak n.m. – XVI in. (1498), odm., s. 327.
- DROGOSŁAWIC** < i. stpdw. Drogosław – 1319, patr., s. 74, 378.
- DROGOTA** < gw. drogota ‘drożyzna’ Sgw, por. ps *dorgota ‘drożyzna’ SpC, por. drogi ‘kosztowny, drogo sprzedający’ Sstp – 1271 (1250), odp., s. 126.
- DROHOJOWSKI, DROHOWSKI, DROJOWSKI** < n.m. Drohojow, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1492, odm., s. 316, 329.
- DROZD** < drozd ‘gatunek ptaka’ Sstp – 1239, odp., s. 117, 145, 173.
- DROZDEK** < drozd[^] – 1382, odp., s. 173.
- DROZDKOWIC** < odp. Drozdek[^] – 1421, patr., s. 86.
- DROZDOWIC** < odp. Drozd[^] – 1412, patr., s. 86.
- DRUMLA** < drumla ‘ustny instrument muzyczny’ SXVI – 1415, odp., s. 186.
- DRUŻBIC** < odp. *Družba : družba ‘młodzieniec towarzyszący panu młodemu do ślubu’ Sstp – 1473, patr., s. 382.
- DRWAŁ** < drwał ‘ts’ Sstp – 1398, odp., s. 156, 194.
- DRWAŁOWA** ź. < odp. Drwał[^] – 1480, odmęż., s. 361.
- DRYGAŁA** < drygać ‘poruszać, potrząsać (całym ciałem lub nogami)’ Sstp – 1339, odp., s. 134.
- DRYGULEC** < drygać[^] – 1450, odp., s. 186.
- DRZECZKOWSKI** < n.m. Drzczkowo, pow. Leszno, Wlkp (KoP I, N) – 1397, odm., s. 324.
- DRZEMLIK** < drzemlik ‘gatunek sokoła’ Sstp – 1268, odp., s. 126.
- DRZEMUŁA** < drzemać ‘być sennym’ Sstp, drzemała ‘człowiek ospały, powolny’ SW – 1428, odp., s. 186.
- DRZEWIC(S)KI, DRZEWIEC(S)KI** < n.m. Drzewce, pow. Koło, Wlkp (KoW I), Drzewce, par. Zagórów, par. Dęby, Wlkp (KoZ I), Drzewica, pow. Opoczno, Młp (KS) – 1498, odm., s. 316.
- DRZEWO** < drzewo ‘ts’ Sstp – 1490, odp., s. 210.
- DRZYOGON** < drzeć ‘rwać, targać, szarpać’ Sstp, < ogon ‘u zwierząt ts, u człowieka – penis’ Sstp – 1465, odp., s. 227.
- DRZYSTEK** < ps *dristati ‘mieć biegunkę’ SpC, drzystka ‘rzadki kał’, przen. ‘rzecz nie warta’ SXVI, drzystawka ‘biegunka’ Sstp, drzystek ‘zuchwalec’ SW – 1467, odp., s. 201.
- DRZYSZ** < drzeć[^] – 1473, odp., s. 227.
- DRZYZGAŁA** < ps *držgati ‘łamać, rozbijać, druzgotać’ SpC, drzezgać ‘łamać’ SW, por. ps *dristati[^], dryzgnąć, dryzdnąć, dryzdać ‘wypróżnić się rzadko’ – 1497, odp., s. 227.
- DUBIEL** < dubiel ‘gatunek ryby’ Sstp, ‘tępy, nieokrzesany człowiek, prostak’ SXVI – 1424, odp., s. 173.
- DUBLEŃSKI, DUBLAŃSKI** < n.m. Dublany, pow. Lwów, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1469, odm., s. 327.
- DUCH** < duch ‘oddech, tchnienie’, ‘wiatr’, ‘dusza, psychiczna strona człowieka’, ‘istota niematerialna’ Sstp – 1497, odp., s. 210.
- DUCHNA** < duchna ‘kobieta lekkich obyczajów’ Sstp – 1415, odp., s. 173, 336.
- DUCHNIK** < duchnik ‘rozpustnik’ Sstp – 1424, odp., s. 173.
- DUC(S)KI, DUDZKI** < n.m. Duda, pow. Czersk, Maz (AMaz) – 1469, odm., s. 327.

DUCZADŁO < duczeć 'płakać, beczeć' Sgw, por. ps *dučati 'płakać' SpC —1413, odp., s. 186.

DUDAŁA < ps *dudati 'wydawać niski głos, grać na dudach' SpC, dudać 'grać na dudach' SW, por. duda 'instrument muzyczny' SXVI, por. dudać 'przypuszczać' R – 1484, odp., s. 227.

DUDKA < duda[^], ps *dudati[^] – 1469, odp., s. 227.

DUDOŃ < duda[^], ps *dudati[^] – 1498, odp., s. 228.

DUDZIK < duda[^], ps *dudati[^] – 1405, odp., s. 186.

DUKAŁA < ps *dukati 'wydawać dudniący odgłos' SpC, dukać 'głos wydawać, skrzeczeć, kumkać (o zwierzętach)', 'stękać, narzekać, naprzykrzać się' SW – 1404, odp., s. 186.

DULEBA < Du(d)lebowie – nazwa plemienna, rozpowszechniona wśród Słowian wsch i pd. od VI do XI w. – 1425, odetn., s. 293.

DULEBSKI, DOLIBSKI, DULIBSKI < n.m. Duleby, pow. Lwów, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1479, odm., s. 329.

DULIC < odp. *Dul : ps *dulēti 'stawać się tłustym' SET (za Słow. etym-mot., cz. 1.) – 1415, patr., s. 86.

DULOWIC, DULEWIC ? < odp. *Dul[^] – 1316, patr., s. 74.

DUŁGOTA < gw. długota, ps *dъlgota 'długość' SES, długi 'o przestrzeni i czasie' Sstp, 'być długiego wzrostu' SXVI – 1136, odp., s. 107.

DUMAŁA < dumać 'rozmyślać' Sstp – 1471, odp., s. 228.

DUNAJOWIC(Z) < odp. *Dunaj : dunaj albo dunajec 'rzeka większa, nieznaną' SW, ps *dunajъ 'rzeka' SpC – 1479, patr., s. 90, 388.

DUNDA < ps *dunda 'grubas' SpC, por. dunder 'diabeł' Sstp – 1385, odp., s. 139.

DUNDY < ps *dunda[^], dundy 'gruby, nadęty' SEU – 1495, odp., s. 201.

DUNIN, DONIN < etn. coll Duńszczanie Mącz, Danin 'Duńczyk', duński 'od Danii' L, średniowieczna nazwa kraju w wersji łacińskiej brzmiała Dania, od nazwy germańskiego plemienia Danów, w łacińskich źródłach średniowiecznych Danię nazywano też Dacją, mieszkańców Dakami. Formy Donin, Dunin są wynikiem obniżenia artykulacji głoski -u-, Supr, por. Dacus[^] – (1455–1480; sub a. 1410), odetn., s. 283, 363.

DUNINOWA, DONINOWA ż. < odetn. Donin, Dunin[^] – 1485, odmęz., s. 363.

DUPA < dupa 'ts' Sstp – 1425, odp., s. 162.

DUPIK < dupa[^] – 1404, odp., s. 162.

DUPNY < dupa[^] – 1438, odp., s. 162.

DUPNY CZAS < dupa[^], czas 'ts' Sstp – 1370, odp., s. 349.

DURA < dura 'dziura, otwór' Sstp – 1497, odp., s. 228.

DURASZ < dur 'odurzenie, nieprzytomność, szal, obłęd' SW, por. ps *durъ 'wzburzenie, zamroczenie umysłu' SpC, durować 'błaznować, żartować' R – 1478, odp., s. 228.

DURASZEK < dur[^] – 1467, odp., s. 228.

DUREWIC < odp. Dura[^] – 1136, patr., s. 64.

DURKA < durka 'krata w oknie' Sstp – 1400, odp., s. 228.

DURLIKOWIC < odp. *Durlik : dura[^] – 1497, patr., s. 382.

DURYNG, DERYNG, DORYNG, (TORYNG), (TURYNG) < etn. coll Toringi uel Turingi 'lud niemiecki, Gottowie' Mącz, Turyngowie – nazwa plemienia germańskiego znanego od V w., od której pochodzi nazwa kraju Turyngia, Supr, forma nazwy kraju Duringia 'Turyngia' zapisana w dokumencie polskim z XIV w. Zierh 28, od 2 p XIV w. poświadczono formy Duryng, Doryng – 1339, odetn., s. 287.

- DURZYNA** < dura^ – 1458, odp., s. 228.
- DUSIŁO** < dusić 'ts' Sstp – 1494, odp., s. 228.
- DUSIPIWO** < dusić^, < piwo 'ts' Sstp – 1471, odp., s. 228.
- DUSZOTA** < dusza 'ts' Sstp, dusić^ – 2pXIV, odp., s. 239.
- DUŻAŁ** < duży 'ts' Sstp – 1449, odp., s. 162.
- DWA ŻELAZA** < dwa 'ts' Sstp, < żelazo 'rodzaj metalu i wyroby z niego, żelazna część pługa' Sstp (SSNO Dważelaza) – 1469, odp., s. 228, 256.
- DWORAK** < dworak 'pozostający w służbie dworskiej' Sstp – 1455, odp., s. 237.
- DWORZYSZ** < dwor, dwór 'miejsce pobytu panującego' Sstp – 1204, odp., s. 117, 126.
- DYBACZ** < dybać 'skradać się, czyhać, przybliżyć się ostrożnie, niepostrzeżenie' SXVI – 1440, odp., s. 186.
- DYBALINA** ż. < odp. Dybałav – 1448, odmęz., s. 357.
- DYBAŁA** < dybać^ – 1407, odp., s. 186.
- DYBANY** < dybać^ – 1465, odp., s. 228.
- DYBASZ** < dybać^ – 1488, odp., s. 228.
- DYBIG** < dybać^ – 1485, odp., s. 228.
- DYBIGA** < dybać^ – 1458, odp., s. 228.
- DYBIEC** < dybać^ – 1417, odp., s. 186.
- DYBUŁA** < dybać^ – 1436, odp., s. 186.
- DYG** < dyg 'ukłon, taniec' SXVI – 1497, odp., s. 210.
- DYGOMA?** < dyg^, por. ps *dygati 'trząść się, chwiać, drzeć' SpC (SSNO Dzigoma) – 1136, odp., s. 107.
- DYJABEL, DIABEL** < dyjabeł, diabeł 'ts' Sstp – 1257, odp., s. 126, 145, 173, 350.
- DYJABŁOWA** ż., **DIABŁOWA** ż. < odp. Dyjabeł^ – 1450, odmęz., s. 350.
- DYJAK, DEJAK** < dyjak 'pisarz kancelaryjny na Rusi' Sstp – 1378, odp., s. 156.
- DYL** < dyl, del 'gruba deska, bal' Sstp – 1471, odp., s. 201.
- DYŁĄG** < dyłąg 'dryblas' SW, dyl, del 'gruba deska' Sstp – 1477, odp., s. 201.
- DYM** < dym 'ts' Sstp – 1471, odp., s. 228.
- DYMEL** < dymać 'wytwarzać ruch powietrza' SXVI – 1494, odp., s. 228.
- DYMIOWIC(Z)** : i. chrz. pochodzenia greckiego Dymid – 1438, patr., s. 86.
- DYMINA** < dymać^ – 1499, odp., s. 228.
- DYMINIEC** < dymać^ – 1472, odp., s. 228.
- DYMITROWSKI, DMITROWSKI** < n.m. Dymitrów, pow. Tarnobrzeg, Młp (OP), Dmitrowice, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabl) – XVI (1427), odm., s. 326.
- DYMOSZ** < dymać^ – 1489, odp., s. 228.
- DYNDA** < dyndać 'wisieć, kołysać się, huścić' SW, por. ps *dyndati 'chwiać się, kołysać' SpC – 1491, odp., s. 228.
- DYNDO** < dyndać^ – 1454, odp., s. 228.
- DYNGUŁA** < dyngować '(w zwyczajach wielkanocnych) polewać wodą' Sstp – 1474, odp., s. 228.
- DYRDA** < dyrdać, derdać 'iść szybko drobnymi kroczkami' SES, dyrdać, dyrdnać 'pobiec szybko drobnymi kroczkami', 'uciec, umknąć' SW, por. ps* ḍyrdati 'targać, rwać, iść szybko', 'turkotać' SpC – 1485, odp., s. 228.
- DYRDOŁ** < dyrdać^ – 1453, odp., s. 228.
- DYRDOŁOWA** ż. < odp. Dyrdoł^ – 1478, odmęz., s. 368.
- DYRDOSZ** < dyrdać^ – 1473, odp., s. 228.

- DYSZEL** < dyszel 'ts' Sstp – 1474, odp., s. 228.
- DYSZYK** < dyszeć 'ciężko, z trudnością oddychać' Sstp – 1474–1484, odp., s. 228, 246.
- DZIAD** < dziad 'dziadek, przodek' Sstp, 'dziadek, przodek, protoplasta', 'starzec, żebrak, człowiek stary i ubogi, kaleka' SXVI – 1410, odp., s. 194.
- DZIADEK** < dziadek 'dem. od dziad, ojciec ojca lub matki' SXVI – 1136, odp., s. 107, 194.
- DZIAŁOSZ** < dzielić 'przeprowadzać podział' Sstp, działać 'pracować, być czynnym, postępować, czynić' Sstp – 1450, odp., s. 186.
- DZIAŁOSZA** < dzielić[^], działać[^] – 1427, odp., s. 186.
- DZIAŁUSZ** < dzielić[^], działać[^] – 1403, odp., s. 186.
- DZIECIĄTKO** < dzieciątko 'małoletni, syn lub córka względem rodziców' Sstp – 1396, odp., s. 157, 194, 337, 388.
- DZIECIĄTKOWIC(Z)** < odp. Dzieciątko[^] – 1424, patr., s. 86, 388.
- DZIECIĘ** < dziecię 'małoletni, potomstwo względem rodziców' Sstp – 1310, odp., s. 134, 157, 194.
- DZIECINA** < dziecina 'dem. od dziecię, nieletni, niemowlę, czasem z odcieniem politowania' SXVI – 1422, odp., s. 194, 353.
- DZIECINKA** < dziecinka 'dem. od dziecina, niemowlę' SXVI – 1439, odp., s. 194, 353.
- DZIECKO** < dziecko 'małoletni' Sstp – 1250, odp., s. 117, 157, 194.
- DZIEKAN** < dziekan 'tytuł w hierarchii kościelnej' Sstp – 1388, odp., s. 157.
- DZIELISZ** < dzielić 'przeprowadzać podział' Sstp, działać[^] – 1218, odp., s. 117.
- DZIELNISZ** < dzielić[^], działać[^] – ca 1265, odp., s. 126.
- DZIEWCZUR** < ps *děvčurъ 'kobieciarz' SpC, dziewczarz 'babiarcz, dziewkarz, kobieciarz' R – 1447, odp., s. 173.
- DZIEWIĘTLIC** ? – 1136, patr., s. 64.
- DZIĘCIOŁ, DZIĘCIEL** < dzięcioł 'gatunek ptaka' Sstp – 1424, odp., s. 173.
- DZIĘCIOŁEK** < dzięciołek 'dem. od dzięcioł' SXVI – 1388, odp., s. 173.
- DZIK** < dziki 'na swobodzie żyjący, nieoswojony', 'rdzawy, ciemnoczerwony' Sstp, dzik 'dzikus, dziki człowiek', 'dzika świnia' SW – 1413, odp., s. 173.
- DZIKI** < dziki 'na swobodzie żyjący, nieoswojony', 'rdzawy, ciemnoczerwony' Sstp – 1428, odp., s. 173.
- DZIKOSZ** < dziki[^] – 1482, odp., s. 210.
- DZIRDZINA** ź. < odp. Dzirda : ? dzierdza 'przetacznik', żerdź' Sychta (za Słow. etym-mot., cz. 1) – XVI in. (1484), odmęż., s. 360.
- DZIRŻKOWIC** < i. pch. Dzirżek : i. stpdw. Dzirżysław, Dzirżykraj – 1194, patr., s. 65.
- DZIUBA** < dziuba 'dziewczyna, też kura i indyczka' SW, dziubać 'uderzać czymś ostro zakończonym' SXVI – 1500, odp., s. 237.
- DZIUBKA** < dziuba[^], dziubać[^] – 1500, odp., s. 237.
- DZIUGAŁA** < dziugać 'szturchać, uderzać' Sgw, dziugać, dziugnąć 'szturchać, uderzać', 'ślizgać się, huścić' SW – 1477, odp., s. 228.
- DZIWISZOWIC** < i. chrz. Dziwisz = Dyjonizy – XII p. post., patr., s. 65.
- DZIWNAK** < dziwny 'cudowny, niezwykły, godny widzenia' Sstp – 1497, odp., s. 162, 201.
- DZIWNY** < dziwny[^] – 1437, odp., s. 162.
- DZIWOK** < dziwoki 'dziki, na polach chowany' Sstp, dziwok 'ptak łowczy na swobodzie, w dzikim stanie' SXVI – 1497, odp., s. 210.

DŹWIGAŁA < dźwigać 'nieść, prznosić ciężar' 'podnosić z upadku' SXVI, dźwigać '(o opłatach) ściągać, pobierać' Sstp – 1453, odpap., s. 228.

DŹWIŻEŃ < dźwigać^, dźwignąć 'podnosić' Sstp – 1136, odpap., s. 107.

E

EICHILMAN < eichel 'żołędź', sufiks -man, który tworzył nazwy osobowe od różnych podstaw, Klim – 1394, niem., s. 306.

ELSNER < n. miejscowości Elsen, Westfalia, Klim – 1450, niem., s. 308.

ELSNEROWA ż. < niem. Elsner^ – 1450, odmeż., s. 364.

EREMBARG < n.m. Erembarg – Kamieniec, pow. krośnieński, kr pd-wsch (SG) – 1408, odm., s. 55.

ETHIOPS < łac. Aethiops 'Murzyn' SŁŚ, Aetiops 'Murzin' Mącz – nazwa plemienna Etiopów – XVI in. (1358), odetn., s. 290.

F

FABROWIC(Z) < łac. Faber : faber 'kowal' SŁŚ – 1484, patr., s. 382.

FAF, FOF, PFAF < śrwniem. phaffe 'duchowny, kapłan' Klim – 1394, niem., s. 306.

FAFKO, FEFKO, PFAFKO < niem. Faf, Pfaf^ – 1400, niem., s. 310.

FALĘCIC < i. pch. Fałęta : i. stpdw. Chwalibog, Chwalimir, Chwalistaw – 1394, patr., s. 75, 86.

FALIBOŻYC < i. stpdw. Chwalibog, Falibog – 1231, patr., s. 69.

FALK < i. pch. Falk : i. stpdw. Chwalibog, Chwalimir, Boguchwał – 1426, odim., s. 279.

FALKAN, FALKEHAN, FALKENHAJ, FALKENHAJN, FALKENHAN, FALKENAN < n. miejscowości Falkenhain, Falkenhein, Klim – 1395, niem., s. 307.

FALKANOWA ż. < niem. Falkan^ – 1398, odmeż., s. 364.

FALKENBERG < n.m. Falkenberg – Niemodlin, miasto, Śl (RZP I, II), liczne nazwy miejscowości na terenie Niemiec, Klim – 1406, odm., niem., s. 55, 307.

FEFIRKORN < nazwa złożona Pfeffer 'pieprz' i Korn 'ziarno' Klim – 1291, niem., s. 305.

FELLENBERG < brak n.m. – 1415 (1401), odm., s. 55.

FELSZTYN < n.m. Felsztyn, z. przemyska, kr pd-wsch (Jabł) – 1439, odm., s. 55.

FELSZTYŃSKI < n.m. Felsztyn^ – 1473, odm., s. 347.

FIEDOROWIC(Z) < i. chrz. wschsł. Fiedor = Teodor – 1443, patr., s. 86.

FIEMKOWIC, FEMKOWIC < i. pch. ż. Fiemka : i. chrz. ż. Eufemija – 1400, patr., s. 75.

FIGA < figa, fig, fik 'drzewo lub owoc figowy' Sstp – 1435, odpap., s. 173.

FIGURA < figura 'kształt, forma' Sstp – 1478, odpap., s. 201.

- FIJAŁKOWSKI** < n.m. ? Fijałkowo, pow. Maryampol, kr pd-wsch (SG) – 1500, odm., s. 354.
- FIJOŁ** < fijołek ‘gatunek rośliny’ Sstp, fijoł ‘fiotek’, ‘głupiec’ SW – 1423, odap., s. 173.
- FIJOŁEK** < fijołek ‘gatunek rośliny’ Sstp – 1443, odap., s. 173.
- FIJAŁOWA** ż. < odap. Fijoł[^] – 1439, odmęż., s. 358.
- FILC** < filc ‘materiał ze sprasowanej wełny, pilśń, wołtok’ SW – 1493, odap., s. 228.
- FILCZYC** < odap. Filc[^] – 1413, patr., s. 381.
- FILIPOWIC(Z), PILIPOWIC(Z)** < i. chrz. Filip, Pilip – 1343, patr., s. 86, 374.
- FILOWIC(Z)** < i. pch. Fil, Chwil : i. chrz. Filip – 1462, patr., s. 388.
- FILOZOF** < filozof ‘mędrzec, uczony’ Sstp – 1445, odap., s. 173.
- FILOZOFEK** < filozof[^], filozofek ‘liczy, nędzny filozof, mędrak, figlarz’ SW – 1488, odap., s. 210.
- FIRKA** < fierka ‘drobna moneta niemiecka równa 4 fenigom’ SXVI —1488, odap., s. 228.
- FISZAK** < śrwniem. visch ‘ryba’ Klim – 1397, niem., s. 310.
- FIUTEK** < fiutek ‘gwizdawka’ SW (SSNO Futek) – 1498, odap., s. 228.
- FLACZEK** < flaczek ‘dem. od flek, flak, plama na twarzy’ SXVI – 1475, odap., s. 201.
- FLAK** < flak ‘kiszka, jelito’ Sstp – 1413/1414, odap., s. 173, 388.
- FLAKOWIC** < odap. Flak[^] – 1439, patr., s. 87, 388.
- FLEK** < flek, flak ‘wszelka skaza na ciele’ SXVI – 1330, odap., s. 134, 162.
- FORNAL** < fornal ‘robotnik folwarczny do koni’ Sstp —1423, odap., s. 194.
- FORS(Z)TEK, FERS(Z)TEK, FRUS(Z)TEK** < śrwniem. forest ‘zagospodarowany las’, nowoniemieckie Forst ‘ts’ Klim – 1399, niem., s. 310.
- FORTUNA** < fortuna ‘los, przeznaczenie, przypadek, bogactwo, dostatek’ SXVI — 1352, odap., s. 173.
- FORTYL** < fortyl, fortel ‘wybieg, wykręt prawny, zysk, korzyść’ Sstp, ‘nieuczciwy sposób osiągnięcia czegoś, żart’ SXVI – 1439, odap., s. 173.
- FRANCUZ** < Francuz por. Gallus ‘Francuz’ Mącz, ‘z Francji rodowity’ L Nazwa Francji pochodzi od germańskiego plemienia Franków, używana w jęz. polskim n. etniczna Francuz z niem. Franzose przez medium czeskie – 1447, odetn., s. 293.
- FRANC(Z)OCH** < i. pch. Franczoch : i. chrz. Franciszek – 1414, odim., s. 279.
- FRANEK** < i. pch. Franek : i. chrz. Franciszek —1463, odim., s. 266.
- FRANGEBARG, FRAMBARK** < n.m. Frankenberg, Frambarg – ? Przyłęk, pow. Ząbkowice, Śl (RZP I, II) miejscowości na terenie Niemiec, Klim – 1417, odm., niem., s. 55, 310.
- FRANKOWIC** < i. pch. Franek : i. chrz. Franciszek – 1436, patr., s. 374.
- FRANO** < i. pch. Frano : i. chrz. Franciszek —1428, odim., s. 266.
- FRANT** < frant ‘człowiek chytry, szalbierz’ SXVI – 1470, odap., s. 210.
- FRASZ** < i. pch. Frasz : i. chrz. Franciszek – 1466, odim., s. 273.
- FREDRO** < i. pch. Fredro : i. chrz. Frydrych – 1464, odim., s. 322, 339.
- FREDROWA** ż. < odim. Fredro[^] – 1464, odmęż., s. 322.
- FREDROWIC(Z)** < i. pch. Fredro[^] – 1446, patr., s. 90.
- FREDRYCH** < i. chrz. Frydrych – 1464, odim., s. 267.
- FREJ, FRYJ** < fryj ‘zaloty’, fryjować ‘oddawać się rozpuście’ Sstp – 1438, odap., s. 173.
- FRYBARK, FRYBERG, FREJBERG, FREJBURG** < n.m. Frybarg, dziś Świebodzice, pow. Świdnica, Śl (RZP I, II) – 1403 (1401), odm., s. 55.
- FRYC(Z)OWIC(Z)** < i. pch. Frycz : i. chrz. Frydrych – 1437, patr., s. 87.

- FRYC(Z)YC** < i. pch. Frycz : i. chrz. Frydrych – 1442, patr., s. 87.
- FRYDEL** < i. pch. Frydel : i. chrz. Frydrych – 1400, odim., s. 279.
- FRYJAN** < fryj[^], fryjować[^] – 1466, odap., s. 210.
- FRYJEK** < fryj[^], fryjować[^] – 1465, odap., s. 210.
- FRYJEWA** ź. < odap. Frej, Fryj[^] – 1455, odmęż., s. 361.
- FRYKACZ** < frykać ‘frućać’ Sgw, por. frykacyja ‘nacieranie’ SXVI, łac. frico ‘nacierać’ SŁŚ – 1449, odap., s. 186, 228.
- FRYKOT** < frykać[^] – 1404, odap., s. 186.
- FRYSZTAC(S)KI, FRYSZTASKI, FREJSZTAC(S)KI** < n.m. Frysztak, pow. Strzyżów, Młp (OP) – 1492, odm., s. 329.
- FRYZKO** < Fryzo, Fryzjawa – 1292, odetn., s. 286.
- FRYZO** < nazwa plemienia germańskiego coll. Fryzowie, łac. coll. Frisii, Frisones, Supr, nazwa kraju Fryzja w dokumentach polskich zapisana w XVI w., nazwa Fryzji pochodzi od germańskiego plemienia Fryzów, znanego już w czasach rzymskich – Frisia łac., Zierh 62 – 1395, odetn., s. 290.
- FRYZON** < Fryzo, Fryzja[^] – 1350, odetn., s. 287.
- FUKACZ** < fukać ‘burczeć, pokrzykiwać na kogoś’ Sstp – 1469, odap., s. 210.
- FUKOWIC(Z)** < odap. *Fuk : fukać[^] – 1482, patr., s. 90.
- FULNEK** < śrwniem. vülin ‘żrebię’ Klim – 1456, niem., s. 311.
- FULNIK** < śrwniem. vülin[^] – 1477, niem., s. 311.
- FUNK** < śrwniem. vunke ‘iskra’, przen. w odniesieniu do człowieka ‘mały, pełen życia, ruchliwy, łatwo unoszący się gniewem’ Klim – 1391, niem., s. 306.
- FUNKOWA** ź. < niem. Funk[^] – 1439, odmęż., s. 310, 364.
- FURCZAK** < furczeć ‘dźwiękonaśladowcze’ Sgw, furczeć ‘wydać głos, jaki wydaje przecinane powietrze, zawarczeć, zaszeleścić’ SW – 1468, odap., s. 211.
- FURMAN** < furman ‘woźnica’ Sstp – 1391, odap., s. 194, 237.
- FURMANEK** < furmanek ‘dem. od forman, furman, woźnica’ SXVI – 1434, odap., s. 194.
- FURMANIK** < furman[^] – 1440, odap., s. 194.
- FURYJASZ** < furyja ‘gniew srogi, niepohamowany’ SXVI, furyjat ‘człowiek skłonny do gwałtownego gniewu’ SXVI – 1450, odap., s. 173.
- FUSZ** < śrwniem. visch ‘ryba’ Klim – 1405, niem., s. 306.
- FUS(Z)EK, FUS(Z)KO** < śrwniem. visch[^] – 1455, niem., s. 311.
- FUS(Z)OWIC** < niem. Fusz[^] – 1431, patr., s. 311.
- FUTERKO** < futerko ‘dem. od futro’ SXVI – 1485, odap., s. 211.
- FUTOR, FAUTYR, PFUTYR, PFAUTYR** < śrwniem. vuoter ‘pożywienie, pasza’ Klim – 1349, niem., s. 306.
- FUTRO** < futro ‘skóra zwierzęca z włosami’ Sstp – 1481, odap., s. 211.

G

- GABACZ** < gabacz ‘natręt’ SXVI – 1497, odap., s. 211.
- GABAŃSKI** < n.m. Gaboń, Gabanie, pow. Nowy Sącz, Młp (SG) – 1470–1480, odm., s. 327, 329.

- GACH** < gach 'rozwiązły mężczyzna, kobieciarz' SXVI – 1391, odp., s. 173.
- GADAŁA** < gadać 'opowiadać, mówić o czymś' Sstp – 1494, odp., s. 211.
- GADNOWSKI** < n.m. Gadnowo, pow. Ciechanów, Maz (AMaz) – 1435, odm., s. 325.
- GADOWSKI** < n.m. Gadowo, pow. Sochaczew, Maz (AMaz) – 1473, odm., s. 329.
- GADZALINA** ż. < odp. Gadzała_v – 1475, odmęz., s. 344.
- GADZAŁA** < godzić 'nastawać na kogoś, zasadzać się' Sstp, godzić (się) 'być stosownym, mieć wartość, zgadzać się' Sstp – 1440, odp., s. 173.
- GADZINKA** < gadzina 'wszelkie stworzenie budzące wstręt' SXVI, gadzinka 'dem. od gadzina, płaz, gad, wąż', przen. 'człowiek szkodliwy, zaciekły, podły' SW – 1449, odp., s. 173, 245.
- GAGAT** < gagatek 'czarna odmiana bursztynu' Sstp, gagat 'bursztyń' SW – 1432, odp., s. 187.
- GAJ** < gaj 'mały las, gałęzie, chrust' Sstp – 1414, odp., s. 173.
- GAJDOSZNIK** < gajda 'dudziarz, kobziarz' R, gajdy 'dudy, kobza' R, gajdos 'kobziarz, dudarz' SW – 1478, odp., s. 237.
- GAJEK, GAJKO, GAJK** < gaj[^] – 1275, odp., s. 126, 173.
- GAL** < Gallus 'Francuz' Mącz, Galli, Gallia, łacińska nazwa Celtów zamieszkujących w starożytności obszar dzisiejszej Francji, Supr, nazwa kraju Gallia w Kronice Anonima Galła (1112-1116), Zierh 27 – 1189, odetn., s. 284.
- GALATA** < Galata, por. 'Galatia, regio minoris Asiae, alias Gallograecia, unde Galatae, lud z tamtej krainy' Mącz, Galacja – prowincja rzymska w Azji Mniejszej, zajęta w III w. przez Galatów, lud pochodzenia Celtyckiego – 1447, odetn., s. 293.
- GALLICUS** łac. < Gallicus łac. 'Francuz' Mącz, Galli, Gallia, Gal[^] – 1267, odetn., s. 286.
- GAŁĄZKA** < gałązka 'ts' Sstp – 1392, odp., s. 173.
- GAŁUSZ** < gałusz 'gwar, hałas' Sgw, ps *galuchъ 'hałas, gwar, krzyk', 'śmiech, chichot' SpC, gałuszycy 'hałasować, huczeć' R, 'czynić wrzawę' L – 1385, odp., s. 145.
- GAMLESZEK** < gamlać 'mówić niewyraźnie' Sgw – 1422, odp., s. 162.
- GAMLETOWIC** < niem. Gamlet : stwniem. gaman 'gra, zabawa, rozrywka' Klim – 1436, patr., s. 87.
- GAMLIK** < gamlać[^] – 1419, odp., s. 162, 246.
- GAMRAT** < gamrat 'nierządnik, gach' Sstp – 1352, odp., s. 145, 335.
- GAMUNIA** < gamoń 'gamajda, gapa' L, por. gw. gamać się 'iść powoli chwiejnym krokiem' Sgw – 1494, odp., s. 211.
- GAN** ? < ganek 'płaski dach, kryte wejście' Sstp lub ganić 'czynić wyrzuty, karcić, strofować, rzucać obelgi' Sstp – 1136, odp., s. 107, 117, 254, 255.
- GANCBIS, GANCEBIS, GANCBIC** < brak n.m. – 1360, odm., s. 55.
- GARB** < garb 'wypukłość na żywym organizmie, wypukłość terenu' Sstp – 1346, odp., s. 134, 139.
- GARBACZ** < garbacz 'garbus' SXVI – 1384, odp., s. 139.
- GARBATKA** < garbaty 'ts' Sstp – 1419, odp., s. 162.
- GARBAŁA** < garb[^], garbaty[^] – 1498, odp., s. 201.
- GARBATY** < garbaty 'ts' Sstp – 1418, odp., s. 162.
- GARBЕК** < garb[^], garbek 'dem. od garb' SW – 1393, odp., s. 139, 162.
- GARBISZ** < garb[^] – 1460, odp., s. 201.
- GARBISZKA** < garb[^] – 1485, odp., s. 201.

- GARBOTA** < garb[^], garbaty[^] – 1299, odp., s. 126.
- GARBOTKA** < garb[^], garbaty[^] – 1438-1450, odp., s. 162.
- GARBOW** < n.m. Garbow, pow. Kutno, pow. Kalisz, Wlkp, (N II) – 1399, odm., s. 53.
- GARBOWIEC** < garb[^], garbowaty ‘garbaty’ Sstp – 1366, odp., s. 139.
- GARDŁO** < gardło ‘ts’ Sstp – 1391, odp., s. 139.
- GARDY, HARDY** < gardy, hardy ‘pyszny, dumny, wyniosły, wspaniały, wzniosły’ SXVI – 1410, odp., s. 173.
- GARDZINA** < gardzina ‘bohater, moczcz’ Sstp – 1387, odp., s. 145.
- GARGOŁ, GAŁGOŁ, GARGUŁ** < gargolić ‘mówić niewyraźnie’ SXVI – 1419, odp., s. 162.
- GARGOŁOWA** ż. < odp. Gargoł[^] – 1443, odmęz., s. 358.
- GARNEK** < garnek ‘naczynie służące do gotowania’ Sstp – 1386, odp., s. 152.
- GARNISZOWA** ż. < odp. Garnisz : ukr. гарний ‘piękny’, ‘dobry’ SEU (za Słow. etym-mot., cz. 1), ‘wybredny’ SES – 1472, odmęz., s. 344.
- GARNY** < ukr. гарний[^] – 1466, odp., s. 211.
- GASZEK** < gaszek ‘dem. od gach, kochanek’ SXVI – 1262, odp., s. 126, 174.
- GAWEŁ** < i. chrz. Gaweł – 1416, odim., s. 268.
- GAWŁOWIC** < i. chrz. Gaweł – 1203, patr., s. 69, 87.
- GAWRON** < gawron ‘gatunek ptaka, kruk’ Sstp – 1468, odp., s. 352.
- GAWRONISSE** ż. < odp. Gawron[^] – 1397, odmęz., s. 356.
- GAWRÓNCZYK** < gawron[^] – 1483, odp., s. 211.
- GAWRONKOWIC** < odp. Gawronek : gawron[^] – 1417, patr., s. 87.
- GAWRZYJAŁOWSKI** < n.m. Gawłowice, Gawrzyjałowice, pow. Turek, Wlkp (KoW I) – 1394, odm., s. 324.
- GADEK//GEDEK** < gądek ‘grający na instrumencie’ SXVI – 1385, odp., s. 157, 335.
- GAŚAWA** < n.m. Gąsawa, pow. Radom, Młp (KS), także < geś ‘gatunek ptaka’ Sstp – XIV (sub a. 1382), odm. s. 52, także odp., s. 252.
- GAŚEK** < geś[^] – 1329, odp., s. 134, 245.
- GAŚIĘ** < gąsię ‘pisklę gąsie lub dem. od geś’ SXVI – 1252, odp., s. 126, 134.
- GAŚIOR** < gąsior ‘gatunek ptaka’, ‘nazwa daniny’ Sstp – 1372, odp., s. 145, 384.
- GAŚIOROWIC** < odp. Gąsior[^] – 1368, patr., s. 75, 384.
- GAŚIOROWSKI** < n.m. Gąsiorowo, pow. Września, Wlkp (KoP I), pow. Kutno, pow. Łęczycza, Wlkp (KoW I) – 1415, odm., s. 326.
- GAŚKA** < gąska ‘geś’ Sstp – 1269, odp., s. 26, 126, 145.
- GAŚCZEWIC** < odp. Gąszcz : gąszcz ‘gęstwina, gęste zarośla, krzaki’ Sstp – 1409, patr., s. 381.
- GAŚCZYC//GEŚCIC** < odp. Gąszcz : gąszcz[^] – 1485, patr., s. 90.
- GBELSKI, GBELSKA** ż. < n.m. Giebło, Gbeł, pow. Zawiercie, Młp (RK) – 1487, odm., s. 342.
- GBUR** < gbur ‘wieśnik, chłop’ SXVI – 1387, odp., s. 157, 349.
- GBUROWA** ż. < odp. Gbur[^] – 1398, odmęz., s. 349, 356.
- GDAK** < gdakać ‘wydawać krzyk właściwy kurze, przenośnie: pokrzykiwać na kogoś, wymyślać komuś’ Sstp, por. gw. gdak ‘kogut’ Sgw – 1446, odp., s. 162.
- GDAKAŁA** < gdakać[^] – 1464, odp., s. 228.
- GDAŁ** < gdakać[^] – 1409, odp., s. 162.
- GDAŃSKI** < n.m. Gdańsk, stolica dzielnicy, P (SG) – 1429, odm., s. 46.

GDASZYC(S)KI, DASZYC(S)KI (?) < n.m. Gdaszyce, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabl) – 1495, odm., s. 327.

GDZIUK < gdziukać ‘przywoływać prosięta’ Sgw – 1464, odp., s. 228.

GELHOR < nazwa złożona gēl ‘żółty’ i hom ‘róg, wierzchołek’ Klim – 1311, niem., s. 306.

GEMELOWIC < Gemel : niem. gaman ‘gra, zabawa, rozrywka’ Klim – 1487, patr., s. 311.

GERARDSDORF < n.m. Gerardsdorf, dziś liczne n.m. Gersdorf, Klim – 1382, odm., s. 55.

GĘBA < gęba ‘twarz, usta, paszcza’ Sstp, także huba, postaci z h- pożyczone z ukr. – 1136, odp., s. 25, 107, 117, 139, 162.

GĘBALA < gęba^ – 1393, odp., s. 139, 163.

GĘBALIC < odp. Gębala^ – 1498, patr., s. 90.

GĘBATY < gębaty ‘mający wielkie usta lub twarz, głośno mówiący’ SXVI – 1418, odp., s. 134.

GĘBIC < odp. Gęba^ – 1497, patr., s. 90.

GĘBICE < n.m. Gębice, par. Czarnków, Wlkp (KoP I) – 1499, odm., s. 52.

GĘBKA < gębka ‘dem. od gęba, dolna część twarzy człowieka’ SXVI, gębka, gąbka ‘gatunek rośliny, gąbka, huba’ Sstp – 1356, odp., s. 139, 163.

GĘBOŁYS//GĘBOLIZ < gębołyśy ‘(o koniu) mający łysinę, tzn. białą plamę na gębie’ Sstp lub < gęba^, < liz : lizać ‘ts’ Sstp, < łysy ‘ts’ Sstp – 1418, odp., s. 187, 257.

GĘGOTKA < gęgnąć, gęgnąć ‘mówić przez nos’ SXVI – 1425, odp., s. 163.

GĘSICZKA < gęś ‘gatunek ptaka’ Sstp – 1480, odp., s. 211.

GĘSIOGON < gęś^, < ogon ‘u zwierząt ts, u człowieka – penis’ Sstp – 1420, odp., s. 187.

GĘŚ < gęś^ – 1309, odp., s. 134, 145, 174.

GĘŚNIK < gęś^ – 1438, odp., s. 174.

GIBAŁA < gibać ‘kręcić, zginać’ Sstp, por. gibała ‘człowiek, który się kołysze’ Sgw – 1494, odp., s. 228.

G(I)EC(Z) < i. pch. G(i)ec(z) : i. chrz. Goczałek – 1496, odim., s. 355, 360.

G(I)EC(Z)OWA ż. < odim. G(i)ec(z)^ – 1496, odmeż., s. 360.

G(I)EDCZYC < i. pch. G(i)edcz : i. chrz. Gedeon – 1335, patr., s. 74.

G(I)EDEC(S)KI < n.m. Giedczyce, pow. Opatów, Młp (KS) – 1462, odm., s. 329.

G(I)EMZA < gemza, giemza ‘dzika koza’ SXVI – 1388, odp., s. 174.

GIERASZOWSKA ż. < brak n.m. – 1498, odm., s. 329.

G(I)ERKOWIC < niem. im. Gierałt : stwniem. Gairoal, Gerwald, Gerold – 1419, patr., s. 311.

G(I)ERLASZYC < niem. G(i)erlasz : gēr ‘włócznia z ostrym, żelaznym grotem’ Klim – 1403, patr., s. 311.

G(I)ERMINOWIC(Z), GIERMINOWIC(Z) < niem. G(i)ermin : german, germin : germ. germana ‘wybitny, wielki’ Klim – 1439, patr., s. 87, 311.

GIEZ < giez ‘ts’ Sstp, jeż ‘gatunek zwierzęcia’ Sstp (SSNO Giez//Jeż) – ca 1265, odp., s. 126, 145, 174, 211.

GIEZEK < giezek ‘giez’ Sstp – 1403, odp., s. 174.

GIGACZ < giga ‘dawny strunowy instrument muzyczny’ SXVI – 1494, odp., s. 237.

GIL < gil ‘gatunek ptaka’ Sstp – 1346, odp., s. 145, 174.

GIŻA < giża ‘noga świńska lub wołowa’ Sstp (SSNO Giża//Giza) – 1400, odp., s. 145.

GIŻKA < giża^, giżka ‘ćwiartka cielęcina’, ‘nogi wołowe gotowane’, ‘nadzienie’ SW – 1274, odp., s. 126.

- GLĄD** < gląd 'spojrzenie' Sstp, ględać 'patrzeć, wypatrywać, szukać' Sstp – XV (1298), odp., s. 126.
- GLEZYŁ** < niem. glas 'szkło' Klim – 1340, niem., s. 306.
- GLICZYC** < odp. Glic(z)a : glica 'pika, dzida' Sstp, glicza 'rodzaj spinki do włosów' SXVI – 1380, patr., s. 87.
- GLIC(Z)YNA** ź. < odp. Glic(z)a[^] – 1391, odmęż., s. 356.
- GLINIŃSKI** < n.m. Glinno, pow. Poznań, Wlkp (KoPI, SG), Glinice, pow. Radom, Gliniec, pow. Opoczno, Młp (KS) – 1470–1480, odm., s. 327.
- GLIŃSKI** < n.m. Glinno[^], Glinik, Glinnik, pow. Bochnia, Młp (LK) – 1470–1480, odm., s. 327.
- GLOGAR** < n.m. Głogów (niem. Gloge), miasto, Śl (RZP I, II) – 2pXIV, odm., s. 59.
- GLOGOUITA** < n.m. Głogów[^] (łac. Glogouia) – 2pXV, odm., s. 58.
- GŁOSA** < glosa 'komentarz do trudniejszego miejsca w tekście, objaśnienie' Sstp — 1434, odp., s. 174.
- GLĄD** < glądki 'glądki przez brak włosów, ładny, o cerze, skóra nie szorstka' SXVI — 1480, odp., s. 201.
- GLĄDEK** < glądki[^] – 1386, odp., s. 139.
- GLĄDKI** < glądki[^] – 1386, odp., s. 139.
- GLĄDYRKA** < glądki[^] – 1433, odp., s. 163.
- GLĄDYSZ** < glądysz 'człowiek z małą ilością włosów, piękny, urodziwy' SXVI – 1367, odp., s. 139.
- GLĄDYSZA** < glądysz[^] – 1395, odp., s. 139, 253.
- GLĄDZISZ** < glądki[^], glądysz[^] – 1396, odp., s. 139.
- GLĄZ** < gląz 'kamień' Sstp – 1306, odp., s. 134.
- GLĄB** < gląb 'zgrubiała łodyga' Sstp – 1269–1273, odp., s. 126.
- GLĄBIK** < gląbik 'dem. od gląb, łodyga' SXVI – 1494, odp., s. 211.
- GLĄBOWA** ź. < odp. Gląb[^] – 1400, odmęż., s. 356.
- GŁĘBOC(S)KI** < n.m. Głębozec, par. Murowana Goślina, Wlkp (KoP I), Głębozec, pow. Łomża, Maz (AMaz) – 1418, odm., s. 326.
- GŁĘBOKI, GŁĘBOK** < głęboki 'ts', 'niepowierzchnowy, gruntowny, wielki' Sstp – 1412, odp., s. 187.
- GŁOD** < głód, głód 'ts' Sstp – 1366, odp., s. 145.
- GŁODEK** < głodek 'gatunek rośliny' Sstp – 1482, odp., s. 211.
- GŁOG** < głóg, głóg 'rośliny cierniste i koleczaste' Sstp – 1347, odp., s. 134.
- GŁOGOTA** < głóg, głóg[^] – 1441, odp., s. 246.
- GŁOS** < głos 'dźwięk, brzmienie' Sstp, głosić 'ujawnić, wydać, wyjawić' Sstp (SSNO Głos(z)) – 1388, odp., s. 163.
- GŁOSEK** < głos[^] (SSNO Głos(z)ek) – 1223, odp., s. 117.
- GŁOWA** < głowa 'część ciała, to, co jest na pierwszym, najważniejszym miejscu' Sstp – 1382, odp., s. 139, 163.
- GŁOWACZ** < głowacz 'rodzaj miecza z wielką rękojeścią' Sstp – 1388, odp., s. 139, 358.
- GŁOWACZOWA** ź. < odp. Głowacz[^] – 1413, odmęż., s. 358.
- GŁOWIC** < odp. Głowa[^] – 1404, patr., s. 90.
- GŁOWIENKA** < głowienka 'rodzaj świeczek dymnych używanych do kadzenia' Sstp – 1400, odp., s. 139.

- GŁOWKA** < głowka, główka 'mała głowa' Sstp – 1136, odp., s. 107.
- GŁOWNIA** < głownia 'smolna szczapa' Sstp – 1204, odp., s. 117, 139.
- GLUCH** < głuchy, głuch 'niesłyszący', 'niewłaściwy' Sstp – 1383, odp., s. 139.
- GLUCHOWIEC** < głuchy[^] – 1473, odp., s. 201.
- GLUCHY** < głuchy 'niesłyszący', 'niewłaściwy' Sstp – 1408, odp., s. 163.
- GLUPCZYNA** m. < głupi 'ts' Sstp – 1608 (1384), odp., s. 145, 249.
- GLUPIEC** < głupiec 'człowiek głupi' SXVI – 1449, odp., s. 174.
- GLUSZ** < głuchy[^] – 1407, odp., s. 163.
- GLUSZEK** < głuszek 'człowiek źle słyszący' SXVI – 1449, odp., s. 163.
- GNAT** < gnat 'kość' Sstp – 1383, odp., s. 139.
- GNET** < gnat[^] – 1372, odp., s. 139.
- GNIADÉK** < gniady 'o maści konia – ciemnokasztanowy' Sstp – 1397, odp., s. 139.
- GNIADOWIC** < odp. Gniady_v – 1399, patr., s. 75.
- GNIADY** < gniady 'o maści konia – ciemnokasztanowy' Sstp, 'brązowy w różnych odzieniach, w odniesieniu do zwierząt' SXVI – 1376, odp., s. 139.
- GNIAZDO** < gniazdo 'gniazdo ptaka', 'gałąź rodu szlacheckiego' Sstp – 1334, odp., s. 134.
- GNIAZDOWSKI** < n.m. Gniazdowo, pow. Łomża, Maz (AMaz) – 1474, odm., s. 327.
- GNIDA** < gnida 'jajo wszy' Sstp – 1462, odp., s. 211.
- GNIEDZA** < gniady[^] – 1445, odp., s. 163.
- GNIEW** < gniew 'złość, wściekłość, niechęć', 'bunt, rozruch' Sstp – 1377, odp., s. 145.
- GNIEWKO** < i. pch. Gniewko : i. stpdw. Gniewomir, Borzygniew – 1464, odm., s. 269.
- GNIEWOMIR** < i. stpdw. Gniewomir – 1487, odm., s. 270.
- GNIEWOMIROWIC** < i. stpdw. Gniewomir – 1382, patr., s. 75, 87.
- GNIEWOSZ** < i. pch. Gniewosz : i. stpdw. Gniewomir – 1440, odm., s. 265.
- GNILEK** < gniłka 'ulegalka, owoc gruszy przegniły' Sstp, gnić 'ts' Sstp – 1497, odp., s. 337.
- GNOJ** < gnoj, gnój 'nawóz, odchody' Sstp – 1403, odp., s. 174.
- GNOJEK** < gnojek 'dem. od gnoj, nawóz', 'człowiek leniwy, człowiek brudny' SXVI – 1412, odp., s. 174.
- GNOJEŃSKI, GNOIŃSKI** < n.m. Gnojno, pow. Stopnica, Młp (KS), Gnojnik, pow. Brzesko, Młp (LK), Gnojno, pow. Maków, pow. Gostyń, pow. Szreńsk, Maz (AMaz) – 1470–1480, odm., s. 329.
- GNOJNO** < n.m. Gnojno[^] – 1354–1355, odm., s. 53.
- GOCZAŁEK** < i. chrz. Goczałek – 1496–1497, odm., s. 355.
- GODŁOWA** ż. < odp. Godło : godło 'ts' Sstp – 1433, odmęz., s. 358.
- GODUŁA** < i. pch. Goduła : i. stpdw. Godziszław, Zdziedog – 1250; odm., s. 264.
- GODUROWSKI, GDUROWSKA** ż. < n.m. Godurowo, pow. Jarocin, Wlkp (KoP I, N) – 1498, odm., s. 346.
- GODZIEN** < godzien, godny 'odpowiedni, zdalny do czegoś, należny, zasłużony' Sstp – 1204, odp., s. 118.
- GODZIESZEWSKI** < n.m. Godzieszewo, dziś Godziszewo, pow. Kościan, Wlkp (KoP I, N) – 1418, odm., s. 326.
- GODZIĘBA** < godzić 'nastawać na kogoś, zasadzać się' Sstp, godzić (się) 'być stosownym, mieć wartość, zgadzać się' Sstp – 1392, odp., s. 334.
- GODZIMIR** < i. stpdw. Godzimir – 1434, odm., s. 279.

- GODZINA** < godzina 'ts' Sstp – 1136, odp., s. 107.
- GOGOŁA** < gogoł 'ptak' StrP, gogol 'gatunek dzikiej kaczki' SES, gogolica 'gatunek dzikiej kaczki' Sstp – 1136, odp., s. 107, 253.
- GOLA** < goły 'niczym nie obrośnięty' Sstp, 'pozbawiony naturalnego okrycia, nagi, sam, zwykły, prosty' SXVI, gola 'miejsce gołe, kraj bezleśny, równina' Sstp – 1395, odp., s. 157
- GOLAN** < goły[^] – 1421, odp., s. 194, 360.
- GOLANIA** < goły[^] – 1443, odp., s. 194.
- GOLANKA** < goły[^], golanka 'podłotek' R, golanka 'kość goleniowa z mięsem u bydła' SW – 1389, odp., s. 386.
- GOLANCZYC** < odp. Golanka[^] – 1405, patr., s. 87.
- GOLANKOWIC** < odp. Golanka[^] – 1433, patr., s. 386.
- GOLANOWA** ż. < odp. Golan[^] – 1500, odmęż., s. 360.
- GOLDBERG, GOLDBARG, GOLBARG** < liczne n. miejscowości na terenie Niemiec, także Goldberg na Śląsku, dziś Złotoryja, Śl (RZP I), Klim – 1391, niem., s. 307.
- GOLDBERGER** < niem. Goldberg[^] – 1395, odm., niem., s. 59, 308.
- GOLDNAR, GOLDNER** < ? – 1359, odm., s. 59.
- GOLEC** < goły[^], golec 'człowiek łysy' SXVI – 1136, odp., s. 107, 139.
- GOLEC//GOŁEK** < goły[^], golec[^] – XII p. post., odp., s. 111.
- GOLECH** < goły[^] – ca 1265, odp., s. 126.
- GOLEJ** < goły[^] – 1257, odp., s. 194.
- GOLEJEWIC** < odp. Golej[^] – 1218, patr., s. 69.
- GOLEMO** < gołemy 'duży, wielki' SXVI – 1412, odp., s. 163.
- GOLENIA** < goleń 'podudzie' Sstp, goły[^] – 1494, odp., s. 211.
- GOLENIE** < goleń[^] : goły[^] – 1472, odp., s. 211.
- GOLEŃ** < goleń 'podudzie' Sstp – 1166, odp., s. 111, 118.
- GOLESZ** < goły[^] – 1136, odp., s. 194.
- GOLESZA** < goły[^] – 1388, odp., s. 194.
- GOŁĘDA** < goły[^] – 1458, odp., s. 211.
- GOŁĘTA** < goły[^] – 1182, odp., s. 194.
- GOLIC(Z)** < odp. Goły^v, por. też golicz 'ten, co goli' Sstp – XII/XIII (sub a. 1146), patr., s. 64, 74, 87.
- GOLIK** < goły[^] – 1204, odp., s. 118, 157, 194, 248.
- GOLISZ//GOŁYSZ** < goły[^] – 1253, odp., s. 126, 194.
- GOLISZA//GOŁYSZA** < goły[^] – 1166, odp., s. 111, 118, 194.
- GOLUB** < gołąb 'gatunek ptaka' Sstp – 1206, odp., s. 118.
- GOLUT** < goły[^] – 1460, odp., s. 211.
- GOŁA** ż < goły[^] – 1347, odp., s. 134.
- GOŁACZEK** < goły[^] – 1412, odp., s. 194.
- GOŁAWIŃSKI** < n.m. Goławino, pow. Zakroczym, Maz (AMaz) – 1482, odm., s. 327.
- GOŁĄB** < gołąb 'gatunek ptaka' Sstp – 1497, odp., s. 337.
- GOŁĄBEK** < gołąb[^] – 1455, odp., s. 320.
- GOŁDA** < gołdać 'pić łączywie, przetykać' Sgw, ukr. gołda 'niezgrabna, leniwa kobyła', 'głupia kobieta' SEU (za Słow. etym-mot., cz. 1) – 1364, odp., s. 201, 352.
- GOŁDACZ** < gołdać[^] – 1443, odp., s. 201, 321.
- GOŁDACZOWA** ż. < odp. Gołdacz[^] – 1498, odmęż., s. 321.
- GOŁDANIK** < gołdać[^] – 1490, odp., s. 201.

- GOLDECZ** < gołdać^ – 1477, odp., s. 201.
- GOLDYSZ** < gołdać^ – 1498, odp., s. 201.
- GOLDZIANKA** ż. < odp. Gołda^ – 1494, odojc., s. 352.
- GOLEC(S)KI** < n.m. Gołcza, pow. Miechów, Młp (RK) – 1470-1480, odm., s. 329.
- GOŁĘBIEWIC** < odp. Gołab^ – XV p. pr. (1218), patr., s. 87, 374.
- GOŁOBUTA** < goły^, < buta 'arogancja' Sstp, but 'ts' Sstp – 1427, odp., s. 194.
- GOŁOGORSKI, GOŁOGORSKA** ż. < n.m. Gołogory, Gołygory, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabl) – 1467, odm., s. 330.
- GOŁOST** < goły^ – 1204, odp., s. 118.
- GOŁOSZ** < goły^ – 1494, odp., s. 211.
- GOŁOSZKA** < goły^ – 1469, odp., s. 211.
- GOŁOWĄSY** < gołowęsy 'bez zarostu, niedorośli' SXVI, gołowas 'młody, bez zarostu, niedoświadczony mężczyzna' SXVI – 1478, odp., s. 201, 257.
- GOŁUCH** < goły^ – 1224, odp., s. 118, 126, 157, 194.
- GOŁUCHOWSKI** < n.m. Gołuchowo, pow. Lipno, Wlkp (KoW I, N), pow. Pleszew, Wlkp (KoP I, N), Gołuchowice, pow. Zawiercie, Młp (RK), Głuchowice, Gołuchowice, Hlu-chowice, Hołuchowice, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabl) – 1454, odm., s. 330.
- GOŁUJ** < goły^ – 1241, odp., s. 118.
- GOŁUST** < goły^ (SSNO Golust) – 1495, odp., s. 211.
- GOLY** < goły 'niczym nie obrośnięty' Sstp, 'pozbawiony naturalnego okrycia, nagi, sam, zwykły, prosty' SXVI – 1136, odp., s. 107, 118, 157, 194.
- GOLYGA** < goły^ – 1470, odp., s. 211.
- GOMOLCZYNA** ż. < odp. Gomołka : gomołka 'bryła masła, sera' Sstp – 1430, odmęz., s. 358.
- GONIGROCH** < gonić 'ścigać', 'odpędzać', 'biec' Sstp, < groch 'gatunek rośliny' Sstp – 1494, odp., s. 228.
- GONTOWIC** < odp. Gont : gont 'deseczka do pokrycia dachu' Sstp – 1432, patr., s. 87.
- GORA** < gora, góra 'znaczna wyniosłość ziemi', 'przewaga, wyższość' Sstp – 1374, odp., s. 174, 187.
- GORAJCZYK** < n.m. Goraj, pow. Biłgoraj, kr pd-wsch (Jabl) – 2pXV, odm., s. 58.
- GORAJOWIC, GORAJEWIC** < i. pch. Goraj : i. stpdw. Gorzysław, Cieszygor – 1426, patr., s. 87.
- GORAR** < n.m. Gora, pow. Lubasz, pow. Sieraków, pow. Śrem, Wlkp (KoP I), Góra, pow. Łęczyca, Wlkp (KoW I), Gora, pow. Lublin (KL), pow. Stopnica (KS), pow. Chrzanów, Młp (RK), Góra, pow. Czersk, pow. Rawa, Maz (AMaz) – 2pXIV, odm., s. 59.
- GORAZDO** < gorazdy 'zręczny, szczęśliwy' SW – 1471, odp., s. 211.
- GORAÇA** ż. < odp. Gorący : gorący 'ts' Sstp – 1434, odojc., s. 350.
- GORCANUS** < n.m. Gorka, pow. Łódź, pow. Sieradz, Wlkp (KoW I), Górką, pow. Brzesko, Górki, pow. Kraków, Młp (LK), pow. Chrzanów, Młp (RK) – 2pXV, odm., s. 58.
- GORCZYCA** < gorczyca 'rodzaj zioła' Sstp, por. gorzki 'o piekącym smaku, bolesny, dojmujący, sprawiający przykrość' Sstp – 1303, odp., s. 152, 174.
- GORCZYCOWIC** < odp. Gorczyca^ – 1409, patr., s. 87.
- GORCZYCZKA** < gorczyczka 'gatunek rośliny' Sstp, por gorzki^ – 1400, odp., s. 174.
- GORCZYCZYNA** ż. < odp. Gorczyca^ – 1411, odmęz., s. 358.
- GORDY JAN** < gardy, hardy 'pyszny, dumny, wyniosły, wspaniały, wzniosły' SXVI, < i. chrz. Jan (SSNO Gordyjan) – 1381, odp., s. 174.

GORKA < gorka, górka 'mała góra, wypukłość na ciele' Sstp – 1224, odp., s. 118.

GORLIC < n.m. Zgorzelec, miasto, Śl (RZP I, II) – 1307, odm., s. 54.

GORSKI//GÓRSKI, GURSKI < n.m. Góra, w pobliżu Jaraczewa, par. Kobylagóra, par. Lubasz, par. Sieraków, par. Śrem, Wlkp (KoP I), Góra, pow. Łęczyca, Wlkp (KoW I), Górsk, pow. Toruń, Wlkp (KoW I), ? Nagórki, pow. Łęczyca, Wlkp (KoW I), par. Buczyna Nieszawska, Wlkp (KoZ II), Góra, pow. Lublin, Młp, (KL), pow. Stopnica, Młp (KS), Nawojowa Góra, Góry, Góra, pow. Chrzanów, Młp (RK), Góra, pow. Czersk, pow. Rawa, pow. Płońsk, Maz (AMaz), Gora, pow. Bełż, kr pd-wsch (Jabł) – 1399, odm., s. 324.

GORYŃSKI, GORZEŃSKI < n.m. Gorzynino, Gorzenino, pow. Konin, Wlkp (KoZ I, N) – 1498, odm., s. 316.

GORZESIEKAŁA, GORZYSIEKAŁA < gorze 'biada!', 'bieda, nieszczęście' Sstp, < siekać 'ciąć na części' Sstp – 1476, odp., s. 211.

GORZEWSKI, GORZOWSKI, GORZEWSKA ź. < n.m. Gorzewo, pow. Oborniki, Wlkp (KoP I, N), Gorzewo Pałów, pow. Turek, Wlkp (KoW I, N) – 1426, odm., s. 341.

GORZYCKI, GORZYSKI, GORZECKI < n.m. Gorzyce, par. Biechowo, par. Czemiń, par. Ostrów, Wlkp (KoP I), Gorzyczany, pow. Sandomierz, Młp (KS) – 1496, odm., s. 327.

GOSPODARZYK < gospodarzyk 'rajfur' SXVI, gospodarz 'głowa rodziny, domu' Sstp – 1338, odp., s. 134.

GOSTASZEWIC < i. pch. Gostasz : i. stpdw. Gościmir, Gościwuj, Dobrogost – 1432, patr., s. 87.

GOSTYŃSKI < n.m. Gostyń, miasto, Wlkp (KoP I), pow. Sieradz, Wlkp, (KoW I) – 1392, odm., s. 47.

GOSZ < i. pch. Gosz : i. stpdw. Gościmir, Gościwuj, Dobrogost – 1465, odim., s. 339.

GOSZCZONOWIC < i. pch. Goszczon : i. stpdw. Gościmir, Gościwuj, Dobrogost – 1136, patr., s. 64.

GOŚCIC < i. pch. Gost : i. stpdw. Gościmir, Gościwuj, Dobrogost – ea 1265, patr., s. 70.

GOŚLUBSKI, GOŚLIBSKI < n.m. Goślub, pow. Łęczyca, Wlkp (KoW I) – 1497, odm., s. 316.

GOTARTOWIC < i. chrz. Gotart – 1224, patr., s. 69.

GOTOWKA < gotowy 'zdecydowany, skłonny, chętny, całkowicie przygotowany' Sstp – 1494, odp., s. 211.

GOWARZEWSKI < n.m. Gowarzewo, pow. Środa, Wlkp (KoP I, N) – 1393, odm., s. 324.

GOWARZYSZ < gowor 'rozmowa' Sstp, goworzyc 'rozmawiać, rozprawiać' Sstp – 1210, odp., s. 118.

GOWIENKO < gówno 'ts' Sstp, gówienko 'dem. od gówno' SW – 1481, odp., s. 211.

GOWIENNO < gówienko^ – 1455, odp., s. 211.

GOWOR < gowor 'rozmowa' Sstp – 1406, odp., s. 174.

GOWORAK < gowor^ – 1440, odp., s. 174.

GOWOREK < gowor^ – 1212, odp., s. 118, 174, 344.

GOWORKOWA ź. < odp. Goworek^ – 1443, odmęż., s. 344.

GOWORZYC < odp. Gowor^ – XVII (1163), patr., s. 65.

GOWORZYK < gowor^ – 1369, odp., s. 174.

GOWORZYSZ < gowor^ – XII p. post., odp., s. 111.

GOZD, GWOZD < gozd 'las' Sstp – 1275, odp., s. 126.

GOŹDZIOWIC < odp. Goźdź : goźdź, gwóźdź 'ts' Sstp – 1497, patr., s. 90.

GRABARZ < grabarz 'człowiek grzebiący zmarłych' Sstp – 1483, odp., s. 237.

- GRABIA** < grabia, hrabia 'tytuł feudalny' Sstp – 1288, odp., s. 126, 157.
- GRABIE** < grabie 'narzędzie służące do grabienia' Sstp – 1319, odp., s. 134.
- GRABIEC** < grab 'gatunek drzewa' Sstp – 1483, odp., s. 366.
- GRABISZ, GRAWISZ** < grabić 'zgarbiać grabiami', 'zabierać coś przemocą, łupić' Sstp – 1265, odp., s. 126.
- GRABISZA** < grabić[^] – 1263, odp., s. 126.
- GRABOWIC** < odp. Grab : grab[^] – 1424, patr., s. 87, 134.
- GRABOWIEC** < grab[^] – 1303, odp., s.
- GRABOWNICA** < n.m. Grabownica, z. przemyska, z. sanocka, kr pd-wsch (Jabl) – 1438, odm., s. 53.
- GRACZ** < gracz 'ts', 'aktor wędrowny' Sstp (SSNO Grac(z)) – 1372, odp., s. 174, 350.
- GRACZA** < gracz[^], gra, igra 'zabawa' Sstp – 1402, odp., s. 174, 253.
- GRACZKO** < gracz[^], gra[^] – 1419, odp., s. 174.
- GRACZYNA** ż. < odp. Gracz[^] – 1429, odmęż., s. 350.
- GRAD** < grad 'opad w postaci krup lodowych' Sstp (SSNO Grad//Grąd) – 1382, odp., s. 187.
- GRADOBITY** < gradobity 'pstry, łaciaty' SXVI, gradobitka 'gatunek soli ziarnistej' Sstp – 1428, odp., s. 163.
- GRAF** < graf 'możny pan feudalny' Sstp – 1475, odp., s. 237.
- GRAJ** < grać 'bawić się, grać w jakąś grę, uprawiać grę hazardową' Sstp – 1470, odp., s. 228.
- GRALEC** < grać[^] – 1483, odp., s. 228.
- GRAŁA** < grać[^] (SSNO Grała, Grela, Grola, Gryla) – 1329, odp., s. 228.
- GRAMATYKA, GRAMATKA** < gramatyka 'gęsta polewka z wody, piwa i tartego chleba' Sstp, gramatyka 'nauka o właściwościach języka' SXVI – 1438–1450, odp., s. 174, 211.
- GRAMOTA** < gramota 'takst pisany, pismo, dokument' SXVI – 1440, odp., s. 174.
- GRAMSZYC** < ? niem. *Grams(z) – 1450, patr., s. 386.
- GRANAT** < granat 'kamień półszlachetny', 'rodzaj broni, obuch' SXVI – 1394, odp., s. 152.
- GRANICA** < granica 'ts' Sstp – 1498, odp., s. 228.
- GRANIC(S)KI** < n.m. Granice, pow. Nowy Radom (Radomsk), Wlkp, (KoW I), Granice, pow. Błonie, pow. Sochaczew, Maz (AMaz) – 1417, odm., s. 41.
- GRANICZNY** < graniczny 'stanowiący granicę' Sstp – 1497, odp., s. 228.
- GRANISZ** < grań 'krawędź, granica' Sstp – 1477, odp., s. 228.
- GRANOSZ** < grań[^] – 1484, odp., s. 228.
- GRANOWSKI, GRANOWSKA** ż. < n.m. Granowo, pow. Nowy Tomyśl, Wlkp (KoP I, N), ? Granów, pow. Syców, Granowiec, pow. Legnica, Śl (RZPI) – 1470–80, odm., s. 316.
- GRANUSZ** < grań[^] – 1482, odp., s. 228.
- GRAŃ** < grań 'krawędź, granica' Sstp (SSNO Gran) – 1218, odp., s. 118.
- GRAWDA** < grawda 'sad, gaj' Sstp – 1405, odp., s. 187, 350.
- GRĄD** < grąd 'wyższe i suche miejsce wśród bagien' Sstp – 1348, odp., s. 134.
- GRĄDZKI, GRĄC(S)KI** < n.m. Grądy, pow. Sieradz, Wlkp, (KoW I), Grądy, pow. Wizna, pow. Sochaczew, pow. Przasnysz, pow. Ostrowia, Maz (AMaz) – 1463, odm., s. 42.
- GRECZKA** ż. < Grek_v- Greczka 'kobieta z Grecyi' L – 1470, odetn., s. 295.
- GREK** < Grek 'z Grecyi rodowity' L, por. Hellenes 'Grekowie' Mącz, Grecy – łac. nazwa Hellenów, oryginalna postać nazwy – Graikoi (u Arystotelesa) pochodzi od imienia bogini

Graia. Nazwa przeniesiona do Italików, od których przejęli ją Rzymianie jako określenie ogółu Hellenów – 1459, odetn., s. 295.

GRENIWIC < i. pch. Greń : i. chrz. Grzegorz – 1414, patr., s. 87.

GROCH < groch ‘gatunek rośliny’ Sstp – 1440, odp., s. 174.

GROCHAL < groch[^], grochal ‘mieszanka różnych gatunków grochu’ SW —1423, odp., s. 174.

GROCHALA < groch[^] – 1422, odp., s. 174.

GROCHOL < groch[^], grochol ‘rodzaj wyki’ SW – 1463, odp., s. 211.

GROCHOLA < groch[^] – 1389, odp., s. 174, 211.

GROCHOLKA < groch[^] – 1470, odp., s. 211.

GROCHOT < groch[^] – 1136, odp., s. 174, 246, 251.

GROCHOTA < groch[^] – 1394, odp., s. 174, 251.

GROCHOWAR < groch[^], < warzyć ‘trzymać w płynach doprowadzonych do stanu wrzenia, piec, wypiekać’ Sstp – 1403, odp., s. 187, 257.

GROCHOWNIK < groch[^], grochownik ‘gatunek drzewa, akacja’ SW – 1449, odp., s. 174.

GROCHOWSKI, GROCHOWSKA ź. < n.m. Grochów, pow. Kutno, Wlkp, (KoW I), Grochowce, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1499, odm., s. 330, 346.

GROD < grod, gród ‘zamek, twierdza, miejsce warowne’ Sstp – 1398, odp., s. 152.

GRODKO < n.m. ? – 1437–1444, odm., s. 56.

GRODZIEC(S)KI, GRODZIC(S)KI, GRODZISKI < n.m. Grodziec, par. Nietrzebowo, Wlkp (KoP I), Grodziec, dziś Grójec, miasto, Maz (AMaz), Grodziec, pow. Opole, pow. Złotoryja (RZP I), Grodziczno, pow. Lubawa, P (SG), Grodziszczce, pow. Bełż, kr pd-wsch (Jabł) – 1499, odm., s. 330.

GROMADZA < gromada ‘kupa, stos’, ‘zebranie, tłum’ Sstp, gromadzić się ‘zbierać się’ Sstp, gromadka ‘mały stos drzewa’ Sstp – 1155, odp., s. 111, 118.

GROMADZIC < n.m. Gromadzice, pow. Wieluń, Wlkp (KoZ I) – XV (1294), odm., s. 56.

GROMADZICE < n.m. Gromadzice[^] – 1406, odm., s. 53.

GRON < grono ‘winne grono’ Sstp – 1291, odp., s. 126.

GRONIK < grono[^] – 1394, odp., s. 349.

GRONO < grono ‘winne grono’ Sstp – 1478, odp., s. 211.

GRONOSTAJ < gronostaj ‘nazwa zwierzęcia’ Sstp – 1369, odp., s. 174, 344.

GRONOSTAJOWA ź. < odp. Gronostaj[^] – 1477, odmeż., s. 344.

GROSZ < grosz ‘drobna moneta srebrna’ Sstp – 1386, odp., s. 174.

GROSZEK < groszek ‘dem. od groch’ SXVI – 1482, odp., s. 211.

GROSZEL, GROSZYL < groch ‘gatunek rośliny’ Sstp – 1441, odp., s. 211.

GROSZYK < groszyk ‘dem. od. grosz, srebrna moneta’ SXVI – 1464, odp., s. 228.

GROT < grot ‘ostrze strzały lub broni kłującej’ SXVI – 1224, odp., s. 118, 126, 152, 187.

GROTA < grot[^] – 1443, odp., s. 187, 253.

GROTEK < grot[^] – 1297, odp., s. 126, 187.

GROTOWA ź. < odp. Grot[^] – 1418, odmeż., s. 358.

GROZA < groza ‘przerażenie, trwoga’ Sstp – 1413, odp., s. 174, 386.

GROZIC < odp. Groza[^] – 1402, patr., s. 87, 386.

GROZIM < groza[^] – 1429, odp., s. 174, 211.

GRUBAK < gruby ‘ts’, ‘prostacki, nieokrzesany’ Sstp – 1490, odp., s. 211.

- GRUBINA** < gruby[^] – 1222, odp., s. 118.
- GRUCA** < gruca ‘krupy jęczmienne lub owsiane’ SXVI (SSNO Gruc(z)a) – 1399, odp., s. 187.
- GRUCHAŁA** < gruchać ‘wydawać głos (o gołębiu)’ SXVI – 1489, odp., s. 228.
- GRUCHAŁKA** < gruchać[^] – 1494, odp., s. 228.
- GRUDNAR, GRUDNER** < n.m. Grudyn położonej na Śląsku, niem. Gruden, dziś Grudynia Wielka i Mała, woj. opolskie, Klim – 1337, niem., s. 308.
- GRUDZIĘN** < grudzień ‘nazwa miesiąca’ Sstp – 1395, odp., s. 187, 228.
- GRUNOWSKI** < n.m. Grunowo, dziś Gronowo, pow. Leszno, Włkp (KoP I, N) – 1400, odm., s. 324.
- GRUSZCZYC(Z)** < odp. Gruszka : gruszka ‘ts’ Sstp – 1441, patr., s. 87.
- GRYCZYNA** ż. < odp. Grycz : gryka ‘gatunek rośliny’ Sstp – 1419, odmeż., s. 358.
- GRYFNIK** < gryfnik ‘rzemieślnik zajmujący się wytapianiem i sprzedażą toju’ SXVI – 1470–1480, odp., s. 237.
- GRYKA** < gryka ‘gatunek rośliny’ Sstp – 1411, odp., s. 174.
- GRYLEWSKI, GRELEWSKI, GRALEWSKI** (?) < n.m. Grylewo, pow. Wagrowiec, Włkp (KoG, N) – 1459, odm., s. 330.
- GRYMBERKOWA** ż. < niem. Grymberg : n.m. Grunberg, Gruneberg, Klim – 1447, odmeż., s. 358.
- GRYZEL** < gryźć ‘kąsać’, ‘trapić, niepokoić, dręczyć’ Sstp, gryz ‘troska, zgryzota’ R – 1pXV, odp., s. 249.
- GRZEBAK** < grzebać, grześć ‘kopać, sprawić pogrzeb’ SXVI, grzebak ‘pogrzebacz’ SW – 1468, odp., s. 228.
- GRZEBIĘN** < grzebień ‘ts’ SXVI – 1479, odp., s. 228.
- GRZEBIKURA** < grzebać, grześć[^], < kura ‘ts’ Sstp – 1494, odp., s. 228.
- GRZEBINOĞA** < grzebać, grześć[^], < noga ‘ts’ Sstp – 1494, odp., s. 228.
- GRZEGORZ** < i. chrz. Grzegorz – 1369, odim., s. 268, 275.
- GRZEGORZEK** < i. pch. Grzegorzek : i. chrz. Grzegorz – 1495, odim., s. 267, 339.
- GRZEGORZKOWIC(Z)** < i. pch. Grzegorzek[^] – 1438, patr., s. 87.
- GRZEGORZOWIC(Z), GRZEGORZEWIC(Z)** < i. chrz. Grzegorz – 1432, patr., s. 87.
- GRZESZNIK** < grzesznik ‘ts’ Sstp – 1485, odp., s. 211.
- GRZĘDA** < grzęda ‘zagon w ogrodzie, drążek do wieszania odzieży’ Sstp – 1439, odp., s. 187.
- GRZYB** < grzyb ‘ts’ Sstp – 1398, odp., s. 174.
- GRZYBIAN** < grzyb[^] – 1356, odp., s. 174.
- GRZYBOWSKI** < n.m. Grzybowo Panieńskie, Włkp (KoZI, N), Grzybowo, pow. Kutno, Włkp (KoW I), Grzybowa, pow. Wieliczka, Młp (LK), Grzybów, pow. Końskie, pow. Opatów, pow. Stopnica, Młp (KS), Grzybowo, pow. Warka, Maz (AMaz) – 1394, odm., s. 324.
- GRZYMISŁAWIC, GRZYMSŁAWIC** < i. stpdw. Grzymisław – 1268, patr., s. 70.
- GRZYWA** < grzywa ‘ts’ Sstp – 1368, odp., s. 174.
- GRZYWACZ** < grzywacz ‘gołąb dziki’ Sstp – 1399, odp., s. 174.
- GRZYWAK** < grzywak ‘dziki gołąb’ SXVI – 1438, odp., s. 174.
- GRZYWNA** < grzywna ‘jednostka pieniężna’ Sstp – 1476, odp., s. 228.
- GUBIWODA** < gubić ‘zabijać, pustoszyć’ Sstp, < woda ‘ts’ Sstp – 1482, odp., s. 228.
- GUGA** < ps *guga ‘guz, narośl’ SpC, guga ‘narośl, wypukłość’ SW, ps *gugati ‘bawić się’ SET (za Słow. etym-mot., cz. 1) – 1474, odp., s. 201.

- GULA//GULA** < gula, guła 'obżarstwo' SXVI – 1433, odp., s. 174.
GULAJ < gula[^], gulaj 'hultaj' SEB – XIV ex (1386), odp., s. 145.
GUMOWSKI < n.m. Gumowo, pow. Ostrołęka, pow. Wyszaków, Maz (AMaz) – 1496, odm., s. 330.
GUMPRECHT < i. chrz. Gumbert (imię pochodzenia starowysokoniemieckiego) — 1372, odim., s. 279.
GUNCERZEWIC < i. chrz. Guncerz – 1394, patr., s. 75.
GUNIA < gunia 'derka, koc' Sstp – 1499, odp., s. 228.
GUŃKA < guńka 'proste, grube odzienie, koc, derka' SXVI – 1485, odp., s. 228.
GURGOL < gurgol, gurgiel 'rodzaj ozdobnego kołnierza' SXVI — 1415/1416, odp., s. 187.
GUTEK < niem. członu imion złożonych Gut, Got o możliwej różnej genezie, Klim – 1448, niem., s. 335.
GUTOWIC < niem. Gut : niem. członu imion złożonych Gut[^] – 1398, patr., s. 75.
GUZ < guz 'wypukłość' Sstp (SSNO Gus(z)//Guz) – 1407, odp., s. 163.
GUZOWA//GUSZOWA ż. < odp. Guz//Gusz[^] – 1483, odmeż., s. 359.
GUZDRAŁKA < kustrać się 'guzdrać się, leniwie się zbierać' SXVI – 1448, odp., s. 187.
GUZIK < guzik 'dem. od guz, wypukłe stwardnienie na ciele' SXVI – 1404, odp., s. 163.
GWARZAŁA < gwarzyć 'mówić, zgiełk czynić' Sstp (SSNO Gwarąła) — 1490, odp., s. 211.
GWIAZDA < gwiazda 'ciało niebieskie' Sstp – 1461, odp., s. 228.
GWIZDAŁKA < gwizdać 'ts' Sstp – 1470, odp., s. 228.
GWOŹDZIAN < goźdź, gwoźdź 'ts' Sstp – 1204, odp., s. 118.

H

- HABNICHT** < śrwniem. haben 'mieć, posiadać' i nicht 'nic' Klim – 1337, niem., s. 306.
HADKI < hadki 'obrzydlivy, brzydki, ohydny' SW (SSNO Hatki) – 1498, odp., s. 201.
HAK < hak 'ts' Sstp – 1265, odp., s. 126.
HALIC(S)KI, ALIC(S)KI < n.m. Halicz, miasto, kr pd-wsch (Jabl) – 1404, odm., s. 46.
HALKA < i. pch. Halka : i. chrz. Hal (imię pochodzenia greckiego) — 1449, odim., s. 339, 350.
HAMELBURG < n.m. Hammelburg w Bawarii, Klim – 1448, odm., s. 55.
HANCEL < i. pch. Hanc(z)el : i. chrz. Jan – 1492, odim., s. 280.
HANCZ < i. pch. Hancz : i. chrz. Jan – 1442, odim., s. 279.
HANDZELBORK, HANZELBORK, HANDZYL BORK, (HANZYL BURK), HANZELBURG < n.m. ? – 1395, odm., s. 55.
HANEK < i. pch. Hanek : i. chrz. Jan – 1477, odim., s. 273.
HANNUSZEK CZARNY < i. pch. Hannuszek : i. chrz. Jan, < czarny 'niger, o zwierzętach, tkaninie, zbroi' Sstp – 1483, odp., s. 256.
HANNUSZYC(Z) < i. pch. Hannusz : i. chrz. Jan – 1472, patr., s. 90.
HANUSZ < i. pch. Hanusz : i. chrz. Jan – 1500, odim., s. 271.
HANUSZOWIC(Z), HANNUSZOWIC(Z) < i. pch. Hanusz[^] – 1462, patr., s. 90.
HAWŁOWA ż. < odim. Haweł : i. chrz. Haweł (= Gaweł) – 1493, odmeż., s. 360.

HAWRYŁOWIC(Z) < i. pch. wschł Hawryło : i. chrz. Gawrzyjał – 1445, patr., s. 87, 90, 382.

HEINCZINDORF < n.m. ? – 1392, odm., s. 30.

HEJDZINA ż. < odim. Hejda : i. pch. Hejda : i. chrz. Henryk – 1495, odmeż., s. 360.

HEJLESBORG < ? Heilsberg, dziś Lidzbark Warmiński, Klim – 1425, odm., s. 55.

HELBASZOWIC(Z) < niem. Albasz, Halbasz : stwniem. alb 'elf' Klim – 1470, patr., s. 388.

HENRYCHOWIC, HEJNRYCHOWIC < i. chrz. Henrych, Henryk – 1231, patr., s. 69.

HERBORTOWIC(Z) < niem. Herbot : her : sstsas., stwniem. heri 'drużyna wojenna' Klim – 1436, patr., s. 311.

HERBORTOWSKI, HARBORTOWSKI, HARBURTOWSKI, HERBURTOWSKI

< n.m. Herburtowice, Herburtów, pow. Halicz, kr pd-wsch (Jabl) – 1482, odm., s. 330.

HERENDORP, HEREMDORF < n.m. ? – 1329, odm., s. 55.

HERMANOWSKI, ERMANOWSKI, HARMANOWSKI < n.m. Hermanowice, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabl) – 1455, odm., s. 330.

HES, HESSE – Hessowie, por. 'Populi Germaniae, Hessowie, quisdam scribunt Catti' Mącz. Nazwa Hesji pochodzi od plemienia germańskiego Hesów, prawdopodobnie wywodzi się z nazwy plemienia Chatti (Chatti – Hassi – Hessi) – 1398, odetn., s. 290.

HŁADKO < gładki 'gładki przez brak włosów, ładny, o cerze, skóra nie szorstka' SXVI – 1451, odap., s. 201.

HNIDCZYC < odap. *Hnida : gnida 'jajo wszy' Sstp – 1418, patr., s. 87.

HNILEC(S)KI < n.m. Hnielce, pow. Halicz, kr pd-wsch (Jabl) – 1436, odm., s. 325.

HOBERK, HOBERG < n. m. Hohberg, gm. Budziszyn, okr. Drezno, Klim – 1338, niem., s. 307.

HOFMANOWIC(Z) < niem. Hofman : śrwniem. hoveman 'dworzanin, sługa na dworze książęcym' Klim – 1497, patr., s. 311.

HOŁOBUTOWIC(Z) < odap. Hołobut : hoły, goły 'niczym nie obrośnięty' Sstp, 'pozbawiony naturalnego okrycia, nagi, sam, zwykły, prosty' SXVI, but 'ts' Sstp – 1450, patr., s. 87.

HOŁUBIEJOWA ż. < odap. Hołubiej : gołąb 'gatunek ptaka' Sstp – 1442, odmeż., s. 344.

HORSZOWIC(Z) < niem. Horsz : Horsch ze śrwniem. hurst, hürste 'krzewy, zarośla' Klim – 1465, patr., s. 90, 311.

HOSZOWIC, HOSZEWIC < i. pch. Hosz : i. chrz. Honorius, Holbracht – 1395, patr., s. 75.

HOWIEJ < gówno 'ts' Sstp, gówienko 'dem. od gówno' SW – 1434, odap., s. 174, 335.

HOWNIEJKO < gówno 'ts' Sstp, gówienko 'dem. od gówno' SW – 1431, odap., s. 174.

HOWNOWSKI, HOWNIOWSKI (?), HUWNOWSKI, HUNOWSKI, HUHNOWSKI, OHNOWSKI, HOHNOWSKA ż., **UHNOWSKA** ż. < n.m. Huwnow, pow. Bełz, kr pd-wsch (Jabl) – 1498, odm., s. 330.

HRODNIANIN < n.m. Grodno, Hrodno, miasto, kr pd-wsch (Jabl) – 1pXV, odm., s. 58.

HRUBIESZOWSKI, RUBIESZOWSKI, RUBIESZEWSKI < n.m. Hrubieszów, miasto, kr pd-wsch (Jabl) – 1419, odm., s. 46.

HRUMIĘSKI, HROMIĘSKI, HROMIĘŃSKI, HRONIĘSKI, ROMIĘSKI

< n.m. Hromno, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabl) – 1454, odm., s. 330.

HRYNIC(Z) < i. pch. wschł. Hryń : i. chrz. Grzegorz – 1445, patr., s. 90.

HUBCZYNA ż. < odap. Hubka : huba 'rodzaj grzyba' Sstp, por. huba, gęba 'twarz, usta, paszcza' Sstp – 1482, odmeż., s. 360.

HYNC(Z)OWIC(Z) < i. pch. Hync(z) : i. chrz. Henryk – 1470–1480, patr., s. 376.

HYNZYROWIC < im. niemieckie (Hynzyr) : i. chrz. Heinrich (Henryk), Klim – 1270, patr., s. 70, 377.

I

IFLANT – Iflant, por. ‘Prussowie i Liflanci’ Mącz, Inflanty, Iflanty ‘znaczna prowincja nad morzem Bałtyckim’ L. Nazwa Inflanty jest przekształceniem niem. nazwy Livland ‘kraj Liwów’. Liwowie – lud pochodzenia fińskiego, zajmujący na pocz. XIII w. północną część zatoki Ryskiej (łac. Livonia) – 1418, odetn., s. 293.

IGIELNIK, JIGIELNIK < igielnik ‘rzemieślnik wyrabiający igły’ Sstp – 1431, odp., s. 195.

IGLARZ < iglarz ‘rzemieślnik wyrabiający igły’ Sstp – 1476, odp., s. 237.

IGNATOWIC(Z) < i. chrz. wschł. Ignat = Inac//Jinac – (1498), patr., s. 90, 382.

ILKOWIC < i. pch. Ilko : i. chrz. Idzi – 1259, patr., s. 372.

ILKUSAR < n.m. Ilkus, Ilkusz, dziś Olkusz, miasto, Młp (RK) – 2pXIV, odm., s. 59.

INOCHODA, JINOCHODA < inochoda ‘specjalny chód konia’ Sstp – 1407, odp., s. 174.

IRENBERK < n. m. Irrenberg w Wirtembergii, Klim – 1339, niem., s. 307.

ISAJOWSKI < n.m. Isaje, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – XVI in. (1498), odm., s. 327.

ISTBIC(S)KI, IZDBIC(S)KI, HIZBIC(S)KI < n.m. Izbica, miasto, pow. Koło, Wlkp (KoZ I, SG) – 1406, odm., s. 47.

ITALICUS łac. – Italicus ‘mieszkaniec Italii, Włoch’ (SŁŚ), Italus, Italicus ‘włoski’ Mącz. Italia – nazwa poch. greckiego, pojawiła się ok. 1500 r. p.n.e. w formie Witalia, związek z gr. Viteliu, później Witalia ‘kraj plemienia Witalów’, Supr – 1420, odetn., s. 293.

IWAN < i. chrz. wschł. Iwan (= Jan) – 1400, odim., s. 268.

IWANOWIC(Z) < i. chrz. wschł. Iwan (= Jan) – 1208, patr., s. 69, 87, 90.

IWONIC < i. chrz. wschł. Iwon (= Iwan = Jan) – 1383, patr., s. 379.

IZBRACHTOWIC < niem. Izbracht : stwniem. Isan ‘żelazo’ Klim – 1409, patr., s. 386.

IZDARZYŁO < zdarzyć ‘dać, spowodować, że coś się stanie, udać się, poszczęścić się’ Sstp – 1461, odp., s. 228.

J

JABŁKOWSKI, JABŁKOWSKA ż. < n.m. Jabłkowo, pow. Konin, pow. Wągrowiec, Wlkp (KoZ I) – 1498, odm., s. 342.

JABŁUSZKO < jabłuszko ‘dem. od jabłko’ SXVI – 1494, odp., s. 211.

JAC(Z)KOWIC < n.m. Jac(z)kowiec, pow. Nowy Radom, Wlkp (KoW I) – 1398, odm., s. 56.

JAC(Z)OWIC(Z) < i. pch. Jac(z) : i. chrz. Jakub – 1437, patr., s. 87, 90.

- JAC(Z)YC** < i. pch. Jac(z) : i. chrz. Jakub – 1417, patr., s. 87.
- JACZYMIRSKI, JACZYMIERSKI, JACZEMIRSKI, JACZMIRSKI** < n.m. Jaczymierz, dziś Jaćmierz, pow. Sanok, kr pd-wsch (Jabł) – 1479, odm., s. 330.
- JADOWA** ź. < odpad. Jad : jad ‘substancja trująca’ Sstp – 1392, odmeż., s. 356.
- JADWIŻYC** < i. chrz. ź. Jadwiga – 1387, patr., s. 75, 90.
- JAGIEŁKA** < jagły ‘ziarna prosa’ Sstp – 1456, odpad., s. 228, 245.
- JAGIEŁKO** < jagły[^] – 1476, odpad., s. 228.
- JAGNIĄTKO** < jagniątko ‘ts’ Sstp – 1386, odpad., s. 145, 174, 384.
- JAGNIĄTKOWIC** < odpad. Jagniątko[^] – 1395, patr., s. 384.
- JAGNIĘ** < jagnię ‘ts’ Sstp – 1473, odpad., s. 211.
- JAGODZIĘSKI, JAGODZIŃSKI, JEGODZIŃSKI** < n.m. Jagodno, par. Kostrzyn, Wlkp (KoP I) – 1422, odm., s. 326.
- JAJA** < jaje ‘ts’ Sstp – 1325–1327, odpad., s. 134.
- JAJKO, JEJKO** < jajko ‘ts’ Sstp – 1394, odpad., s. 152.
- JAKA//JAKKA** < i. pch. Jaka, Jakka : i. chrz. Jakub – 1413, odim., s. 279, 339.
- JAKOWIC(Z)** < i. pch. Jak : i. chrz. Jakub – 1405, patr., s. 87, 91.
- JAKS(Z)A** < i. pch. Jaks(z)a : i. chrz. Jakub – 1386–1396, odim., s. 279.
- JAKSZYC//JAKSIC** < i. pch. Jaks(z) : i. chrz. Jakub – 1330, patr., s. 74, 378.
- JAKUBKOWIC** < i. pch. Jakubek : i. chrz. Jakub – 1474, patr., s. 91.
- JAKUBOWIC(Z), JAKOBOWIC** < i. chrz. Jakub – 1239, patr., s. 69, 74, 75.
- JAKUBOWSKI** < n.m. Jakubowo, pow. Mogilno, Wlkp (KoZ I, N), Jakubów, pow. Jędrzejów, Młp (RK), Jakubowice, pow. Krasnystaw, Młp, (KL) – 1470–1480, odm., s. 330.
- JAKUSZ** < i. pch. Jakusz : i. chrz. Jakub – 1386, odim., s. 267, 279.
- JAKUSZOWIC(Z), JAKUSZEWIC** < i. pch. Jakusz[^] – 1435, patr., s. 87, 388.
- JAKUSZYC** < i. pch. Jakusz[^] – 1420, patr., s. 87.
- JAŁAWA** < jałowy ‘niepłodny, nieużyteczny’ Sstp – 1389, odpad., s. 139.
- JAŁOWY** < jałowy ‘niepłodny, nieużyteczny’ Sstp – 1473, odpad., s. 201.
- JAMA** < jama ‘dół, nora, jaskinia’ Sstp – 1453, odpad., s. 228.
- JAMKA, JEMKA** < jamka ‘dem. od jama, zagłębienie w ziemi, schronienie, kryjówka człowieka’ SXVI – 1339, odpad., s. 228.
- JAMUROWIC(Z), JAMHUROWIC(Z)** < Jamhur ? – 1441, patr., s. 386.
- JANDER** < i. pch. Jander : i. stpdw. Andrzej, Henryk – 1314, odim., s. 266, 274.
- JANDRO** < i. pch. Jandro : i. chrz. Andrzej, Henryk – 1339, odim., s. 270.
- JANEK** < i. pch. Janek : i. chrz. Jan – 1470–1480, odim., s. 280.
- JANIK** < i. pch. Janik : i. chrz. Jan – 1438, odim., s. 267.
- JANIKOWSKI** < n.m. Janikowice, pow. Opoczno, Młp (KS), Janikowo, pow. Łomża, Maz (AMaz), Janików, pow. Oława, pow. Kłodzk, Śl (RZP I) – 1408, odm., s. 43.
- JANIOWIC(Z)** < i. chrz. Jan – 1438, patr., s. 87.
- JANISZ** < i. pch. Janisz : i. chrz. Jan – 1446, odim., s. 354.
- JANISZOWIC, JANISZEWIC** < i. pch. Janisz[^] – 1459, patr., s. 91.
- JANJOLEK** < anjolek ‘dem. od anjoł, anioł’ SXVI – 1495, odpad., s. 211.
- JANKOWIC, JENKOWIC** < i. pch. Janek : i. chrz. Jan – 1208, patr., s. 69, 75, 381.
- JANKOWSKI** < n.m. Jankowo, dziś Janków, pow. Kalisz, pow. Inowrocław, pow. Wągrowiec, Jankowice, Jankowo, w pobliżu Wielowisi (KoZ I, KoW I, N), Jankowice, pow. Kutno, Wlkp (KoW I), par. Ceradz, Wlkp (KoP I, N), Jankowice, pow. Opatów, Młp (KS), Jankowka, pow. Kraków, Młp (LK), Jankowice, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1388, odm., s. 48.

JANKUŁA < i. pch. Jankuła : i. chrz. Jan – 1481, odm., s. 352.

JANOWIC(Z), JENOWIC < i. chrz. Jan – 1224, patr., s. 69, 70, 91.

JANOWSKI, JANOWSKA ż. < n.m. Janów Młyn, dziś Janowice, miasto (KoZ I), Janowo, pow. Rypin, Wlkp (KoW I, N), Janowice, pow. Sieradz, pow. Łęczyca, Wlkp (KoW I), Janowice, pow. Kraków, Młp (LK), pow. Sandomierz, Młp (KS), Janowo, pow. Zakroczym, Maz (AMaz), Janowice, pow. Bełz, pow. Chełm, kr pd-wsch (Jabł) – 1479, odm., s. 316.

JANULOWIC(Z) < i. pch. Janul : i. chrz. Jan – 1430, patr., s. 87, 381.

JARACZEWIC, JERECZEWIC < i. pch. Jaracz : i. stpdw. Jarogniew, Jaromir, Jarosław – 1352, patr., s. 75.

JARKUSZEWIC < i. pch. Jarkusz : i. stpdw. Jarogniew, Jaromir, Jarosław – 1497, patr., s. 91.

JAROCHOWSKI, JAROCHOWSKA ż. < n.m. Jarochowo, pow. Łęczyca, Wlkp (KoW I, N) – 1398, odm., s. 341.

JAROC(S)KI, JAROSKI < n.m. Jarocin, miasto, Wlkp (KoP I), Jaroszyn, pow. Kozienice, Młp (KS) – 1459, odm., s. 316.

JAROGNIEWSKI, JAROGNIOWSKI, JEROGNIEWSKI < n.m. Jarogniewice, par. Głuchowo, Wlkp (KoP I) – 1500, odm., s. 327.

JAROSŁAWIC < i. stpdw. Jarosław – 1263, patr., s. 70.

JAROSŁAWSKI, JEROSŁAWSKI, JAROSŁAWSKA ż. < n.m. Jarosławki, Jarosławice, par. Wieszczyżyn, Jarosławiec, Jarosławice, par. Łódź, Wlkp (KoP I), Jarosław, miasto, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1394, odm., s. 46, 324, 346.

JARY < jary ‘krzepki’ Sstp – 1444, odp., s. 163.

JARZON < i. pch. Jarzon : i. stpdw. Jarosław, Jaromir, Jarostryj – 1399, odm., s. 279.

JARZYNA, JERZYNA < jarzyna ‘jare zboże’ Sstp – 1316, odp., s. 134, 152.

JAR(Z)YSZEWIC < i. pch. Jar(z)ysz : i. stpdw. Jarogniew, Jaromir, Jarosław – 1303, patr., s. 74.

JASIEŃSKI, JESIEŃSKI, JASIŃSKI, JESIŃSKI < n.m. Jasiień, par. Oborzyska, Wlkp (KoP I), Jasionka, pow. Brzeziny, Wlkp (KoW I), Jasionna, Jasienna, Jasiona, pow. Jędrzejów, Młp (RK), Jasieniec, pow. Gąbin, pow. Grodziec, Maz (AMaz), Jasieniow, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabł) – 1440, odm., s. 326.

JASKIER < jaskier ‘gatunek rośliny’ Sstp – 1395, odp., s. 211.

JASNEK < jasny ‘lśniący, błyszczący, piękny, pogodny, doskonały, czysty, dostojny, sławny’ Sstp – 1497, odp., s. 211.

JASTRZĄB < jastrząb ‘gatunek ptaka’ Sstp – 1408, odp., s. 174.

JASTRZĘBOWSKI, JASTRZĘBOWSKA ż. < n.m. Jastrzębowo, pow. Mogilno, Wlkp (KoG) – 1498, odm., s. 346.

JASTRZĘBSKI, JESTRZĘBSKI < n.m. Jastrzębniki, par. Pamięcin, Wlkp (KoZ I), Jastrząbka, dziś Jastrząbka Młoda, pow. Łomża, Maz (AMaz) – 1472, odm., s. 330.

JASZCZ, JESZCZ < jaszcz, jażdż ‘ryba, jazgarz’ Sstp – 1376, odp., s. 174.

JASZCZORA < jaszczórka, jaszczurka ‘ts’ Sstp – 1299, odp., s. 211, 254.

JASZCZORKA, JESZCZORKA < jaszczórka, jaszczurka ‘ts’ Sstp – 1299, odp., s. 126.

JASZEK < i. pch. Jaszek : i. chrz. Jan – 1387, odm., s. 267.

JASZKOWIC(Z), JESZKOWIC < i. pch. Jaszek : i. chrz. Jan – 1444, patr., s. 374.

JASZKOWSKI, JASZKOWSKA ż. < n.m. Jaszkowo, pow. Śrem, Wlkp (KoP I, N), Jaśkowie, Jaszkowice, pow. Kraków, Młp (LK) – XVIII (1490), odm., s. 316.

JATWIEŻYŃ – Jatwieżyn, Jatwieżyn, Jaćwież, Jaćwingowie – plemię bełtyckie (bałt. Jatwingai) – 1444, odtm., s. 293.

JAWNY < jawny ‘publiczny, wydatny, okazały’ SXVI – 1473, odp., s. 237.

JAWOR < jawor ‘gatunek platanu’ Sstp – 1177, odp., s. 118, 126, 384.

JAWOROWIC < odp. Jawor[^] – 1267, patr., s. 70, 384.

JAWORZYSZ < jawor[^] – 1204, odp., s. 118.

JAZŁOWIEC(S)KI < n.m. Jazłowiec, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1467, odm., s. 330.

JAŻWIEC, JEŻWIEC < jażwec ‘borsuk’ Sstp – 1389, odp., s. 145.

JĄKACZ < jąkać ‘wydawać niewyraźne dźwięki’, ‘mruścić, bełkotać’ Sstp, jąkacz ‘jąkała, ten, co się jąka’ SW – 1455, odp., s. 201, 252.

JEBIL < jebać, wyjebać ‘w ordynaryjnym określeniu: odbyć stosunek płciowy z kobietą’ Sstp, jebać ‘spółkować’ SW – 1470–1480, odp., s. 211.

JEBKA < jebać[^] – 1354, odp., s. 152.

JEBOŁCZEK < jebać[^] – 1370, odp., s. 152.

JEDNOOKI, JENOOKI < jednooki ‘ts’ Sstp – 1429, odp., s. 163.

JEDWAB < jedwab ‘tkanina lub nici jedwabne’ Sstp – 1498, odp., s. 228, 352.

JEDWABNY < jedwabny prz. ‘obłudny, zwodniczy’ SXVI – 1470–1480, odp., s. 211.

JEDWO, JADWO < jedwo, ledwo ‘z trudnością’ Sstp – 1459, odp., s. 237.

JEDYNAK < jedynak ‘jedyń syn’ SXVI – 1479, odp., s. 237.

JEGIRDORFER < n.m. Jägersdorf, liczne nazwy miejscowości, Klim – 1pXV, odm., s. 59.

JELENIOWA ż. < odp. Jeleny – 1428, odmęż., s. 352.

JELENIOWIC, JALENIOWIC, JELENIEWIC, JALENIOWIC < odp. Jeleny – 1328, patr., s. 74, 87, 378.

JELEŃ < jelen ‘gatunek zwierzęcia’ Sstp – 1453, odp., s. 352.

JELITKO < jelitko ‘dem. od jelito’ SXVI – 1352, odp., s. 134.

JELITO < jelito ‘część przewodu pokarmowego’ Sstp – 1317, odp., s. 134.

JELONEK < jelonek ‘młody jelen’ Sstp – 1477, odp., s. 211.

JĘŁY < jałowy ‘niepłodny, nieużyteczny’ Sstp – 1463, odp., s. 201.

JEMIELISTY < jemiół, jemiółka ‘krzew – pasożyt’ Sstp – 1463, odp., s. 211, 252, 337.

JEMIOŁ < jemiół, jemiółka ‘krzew – pasożyt’ Sstp – 1484, odp., s. 211, 254.

JEMIOŁKA < jemiół, jemiółka[^], jemiółka ‘jemiółka, gatunek rośliny’ SW – 1496, odp., s. 211.

JEMIOŁKO < jemiół, jemiółka[^] – 1495, odp., s. 211.

JEMIOŁO, JEMIEŁO < jemiół, jemiółka[^] – 1409, odp., s. 211, 254.

JERANTOWIC < i. chrz. Jerant (= Arnołt) – 1189, patr., s. 65.

JERONIMOWIC < i. chrz. Jeronim – 1320, patr., s. 372.

JESIENIC < odp. *Jesień : jesień ‘pora roku’, jesień, jasiień ‘jesion’ Sstp – 1405, patr., s. 87.

JESIOTR < jesiotr ‘gatunek ryby’ Sstp – 1465, odp., s. 211.

JESIOTREK < jesiotr[^] – 1490, odp., s. 211.

JESZCZUDER < jaszczórka, jaszczurka ‘ts’ Sstp – 1473, odp., s. 211.

JEZIOR < jezioro ‘ts’ Sstp (SSNO Jezior//Jęzor) – 2pXIVw., odp., s. 254.

JEZIORO < jezioro ‘ts’ Sstp – 1264, odp., s. 126, 337.

JEŻ < jeż ‘gatunek zwierzęcia’ Sstp, ‘o człowieku ostro reagującym’ SpC – 1136, odp., s. 107, 366.

- JEŻEWIC** (?) < odp. Jeż[^] - ca 1265, patr., s. 70.
- JEŻOWNA** ź. < odp. Jeż[^] - 1492, odojc., s. 366.
- JEŻOWSKI, JEŻEWSKI** < n.m. Jeżewo, pow. Szubin, Wlkp (KoP I, N), Jeżów, Jeżowa, pow. Gorlice, Młp (RB), Jeżewo, pow. Nowe Miasto, Maz (AMaz) - 1488, odm., s. 330.
- JĘCZMIEŃ** < jęczmień 'gatunek zboża' Sstp - 1496, odp., s. 211.
- JĘDRKOWIC** < i. pch. Jędrək : i. chrz. Andrzej - 1424, patr., s. 87.
- JĘDRNY, JĘDRZNY** < jędrny 'silny' Sstp - 1506 (1401), odp., s. 163.
- JON** < i. chrz. Jon = Jan - 1389, odim., s. 275.
- JONASZ** < i. chrz. Jonasz - 1410, odim., s. 268.
- JOSYPOWIC(Z)** < i. chrz. wschł. Josyp = Ożep - 1437, patr., s. 87.
- JUCIC** < i. chrz. ź. Juta (= Judyta) - 1276, patr., s. 377.
- JUCHA** < jucha 'wywar z mięsa, zupa z krwi' Sstp - 1290, odp., s. 126, 334.
- JUDA, JUDE** < Juda L, por. Iudeus 'Żyd' Mącz. Pierwotnie nazwa jednego z plemion Izraela - plemię Judy, później nazwa zamieszkiwanej przez plemię ziemi 'kraje Judy' - 1435, odetn., s. 293.
- JUDEUS** łac. < etn. Iudeus 'Żyd' Mącz - 1219, odetn., s. 285.
- JUGO** < jugo 'jarzmo' Sgw, jugo 'jarzmo, poprzeczny drążek u brony albo sań' SW - 1339, odp., s. 134.
- JUNAK** < junak 'młodzieniec, zuch, śmiałek' SXVI - 1485, odp., s. 201.
- JUNKO** < junek 'młody byczek' SXVI, ps *junъ 'młody, dzielny' SET (za Słow. etym-mot., cz. 1) - 1467, odp., s. 201.
- JUNOCH** < junoch 'młodzieniec' Sstp - 1421-1423, odp., s. 163.
- JUNOCHOWIC, INOCHOWIC** < odp. Junoch[^] - 1400, patr., s. 90.
- JUNOSZA** < junosza 'nowożeniec' Sstp - 1421, odp., s. 195.
- JUNOTA** < ps *junъ[^] - 1463, odp., s. 201.
- JURA** < i. pch. Jura : i. chrz. Jerzy - 1336, odim., s. 30, 265, 278.
- JUREK** < i. pch. Jurek : i. chrz. Jerzy - 1473, odim., s. 266.
- JURKOWIC(Z)** < i. pch. Jurek[^] - 1437, patr., s. 87, 91, 382.
- JURKOWSKI** < n.m. Jurkowo, pow. Kościan, Wlkp (KoP I, N), Jurkowice, pow. Sańok, kr pd-wsch (Jabł) - 1461, odm., s. 330.
- JURYJOWIC(Z)** < i. chrz. wschł. Juryj = Jerzy - 1478, patr., s. 91.
- JURZEWIC** l. mn. < i. pch. Jurzec, Jurzek, Jurzyk, Jurzęta : i. chrz. Jerzy - 1136, patr., s. 64.
- JURZYC** < i. chrz. Jurz = Jerzy - 1369, patr., s. 75.
- JURZYK** < i. pch. Jurzyk : i. chrz. Jerzy - 1422, odim., s. 273.
- JUSZKOWIC(Z)** < i. pch. Juszko : i. chrz. Jerzy - 1443, patr., s. 87.
- JUTROPRECZ** < jutro 'ranek, nazajutrz' Sstp, < precz 'w związku z oddalaniem się na inne miejsce' Sstp - 1335, odp., s. 134.
- JUTROWOJ** < jutro[^], < woj 'wojownik' SES - 1425, odp., s. 187.
- JUŻYNA** < jużyna 'podwieczorek' Sstp - 1485, odp., s. 228.

K

- KABAŁA** < kabała ‘u Żydów ustna tradycja’ SXVI – 1496, odp., s. 228.
- KABAŁKA** < kabała[^] – 2pXIV, odp., s. 247.
- KABAT** < kabat ‘rodzaj krótkiego płaszcza’ Sstp – 1337, odp., s. 134, 187.
- KACERZ, KACARZ, KACYRZ** < kacierz ‘heretyk, niewierny’ Sstp – 1370, odp., s. 195.
- KACHEL** < kachel ‘kafel’ Sstp – 1418, odp., s. 187.
- KACZA NOGA** < kaczką ‘gatunek ptaka’ Sstp, < noga ‘ts’ Sstp – 1497, odp., s. 228.
- KACZKA** < kaczką ‘gatunek ptaka’ Sstp – (1272), odp., s. 126, 145, 384.
- KACZKOWIC** < odp. Kaczka[^] – 1399, patr., s. 384.
- KACZKOWSKI** < n.m. Kaczkowo, pow. Inowrocław, pow. Żnin, Wlkp (KoZ I, N), Kaczki, pow. Turek, Wlkp, (KoW I), Kaczkowice, pow. Kazimierza, Młp (RK) – 1449, odm., s. 326.
- KACZOŃ** < kaczką[^], kaczor ‘samiec kaczką’ Sstp – 1473, odp., s. 211.
- KACZOREK, KACZORKO** < kaczor[^], kaczorerek ‘samiec kaczką, kosmyk włosów stojący na głowie’, ‘dem. od kacierz, heretyk’ SW – 1384, odp., s. 145.
- KADŁUBCZYNA** ż. < odp. Kadłubka : kadłub ‘wydrążony w środku pień drzewa’ Sstp – 1458, odmęż., s. 360.
- KADŁUBOWIC** < odp. Kadłub : kadłub[^] – XIV–XV, patr., s. 388.
- KADZIDŁO** < kadzidło ‘ts’ Sstp – 1490, odp., s. 228.
- KAGANEK** < kaganek ‘lampa olejowa’ SXVI – 1410, odp., s. 187.
- KAIM, KAIN** < kain ‘bratobójca’ SW, por. imię biblijne Kaim, Kain – 1364, odp., s. 145.
- KAJ** < i. pch. Kaj : i. stpdw. Kanimir – 1494, odim., s. 339.
- KAJFASZ, KAJFA** < kajfasz ‘człowiek nieludzki’ SW, por. imię biblijne Kajfasz — 1302, odp., s. 134, 145.
- KALANNY** < kalanny ‘należący do królewskiej ludności służebnej na wsiach halickich i lwowskich’ Sstp – 1453, odp., s. 237.
- KALENIK** < i. chrz. wschśl. Kalenik = Kalinik – 1468, odim., s. 340.
- KALETKA** < kaletka ‘woreczek na pieniądze’ Sstp – 1471, odp., s. 355.
- KALETNIK** < kaletnik ‘rzemieślnik wyrabiający kalety, torebki’ Sstp – 1444, odp., s. 195.
- KALĘBA** < kalęba ‘chuda krowa’ SW – 1494, odp., s. 211.
- KALIKOWIC** < odp. Kalik : kał ‘błoto, muł’ Sstp, kalać ‘walać błotem’ Sstp, por. kalić ‘brudzić’ R, kalić się ‘łajdaczyć się’ R – 1229, patr., s. 69.
- KALIMAT** < kał[^], < mącić, męcić ‘wzburzać, trząść’, ‘gnębić, dręczyć’ Sstp – 1429, odp., s. 187.
- KALIŃSKI, KALIŃSKA** ż. < n.m. Kalina, pow. Kraków, pow. Miechów, Młp (RK), Kalinie, dziś Kaleń, pow. Biała Rawska, Maz (AMaz) – 1498, odm., s. 330.
- KALISKI** < n.m. Kaliska, par. Kleczew, par. Tuliszków (KoZ I), Kalisz, Wlkp (KoZ I, SG), Kaliszany, pow. Opatów, Młp (KS) – 1398, odm., s. 45.
- KALNY** < kalny ‘mętny, nieczysty’ SXVI, kalać[^] – 1488, odp., s. 201.
- KALONKA** < kalonka ‘wierzch dachu’ SW, ps *kalenica ‘grzbiet dwuspadowego dachu’ SES – 1495, odp., s. 228.
- KALDUN** < kałdun ‘wnętrznosci zwierzęce’ Sstp, ‘brzuch’ SXVI – 1345, odp., s. 134, 145, 356.

- KALDUNOWA** ż. < odpap. Kaldun[^] – 1394, odmęż., s. 356.
- KALEK, KAŁKO** < kał ‘błoto, muł’ Sstp – 1298, odpap., s. 126, 152.
- KAMFORA** < kamfora ‘gatunek rośliny’ Sstp – 1496, odpap., s. 211.
- KAMIENIEC(S)KI, KAMIENIESKI, KAMIENIC(S)KI, KAMIEC(S)KI (?)** < n.m. Kamieniec, pow. Poznań, pow. Kutno, Włkp (KoW I), Kamieniewice, dziś Kamionki, par. Głuszyna, Włkp (KoP I), Kamieniec, zamek, pow. Krosno, Młp (SG), Kamieniec, miasto, pow. Podole, kr pd-wsch (Jabł) – 1466, odm., s. 330.
- KANIMIR** < i. stpdw. Kanimir – 1417, odim., s. 270, 345.
- KANIMIROWA** ż. < odim. Kanimir[^] – 1496, odmęż., s. 345.
- KANINA** ż. < odpap. Kania : kania ‘drapieżny ptak’ Sstp – 1496, odmęż., s. 360.
- KANIŃSKI** < n.m. Kanino, dziś Konin, pow. Łask, Włkp (KoW I, N), Kanina, pow. Li-manowa, Młp (LK) – 1477, odm., s. 330.
- KANONIK** < kanonik ‘duchowny katolicki’ Sstp – 1497, odpap., s. 237.
- KANTOR** < kantor ‘śpiewak śpiewów liturgicznych’ SXVI—1388, odpap., s. 195.
- KANTOREK** < kantor[^], kantorek ‘biurko na papiery, szafka, dem. od kantor, biuro przedsiębiorstwa’ SW – 1443, odpap., s. 195.
- KAPAŁA** < kapać ‘padać, spływać kroplami’ Sstp – 1448, odpap., s. 187.
- KAPICA** < kapica ‘odzienie wierzchnie mnichów, habit, kaptur’ Sstp—1386, odpap., s. 152.
- KAPINOS, KAPONOS** < kapać[^], < nos ‘ts’ Sstp – 1399, odpap., s. 139.
- (KAPLER), KAPLIR** < śrwniem. kappel ‘kaplica’ Klim, nazwisko utworzone od określenia osoby duchownej opiekującej się kaplicą, zakończone wielofunkcyjnym sufiksem -er oznaczającym też wykonawców czynności – 1292, niem., s. 305.
- KAPLIC(Z)** < odpap. Czapla : czapla ‘gatunek ptaka’ Sstp – 1357, patr., s. 87.
- KAPŁAN** < kapłan ‘ksiądz’ Sstp – 1366, odpap., s. 157, 195.
- KAPŁANEK, KAPŁANKO** < kapłan[^] – 1pXV, odpap., s. 247.
- KAPŁANIEC** < kapłaniec ‘kapłan pogardliwie’ SXVI – 1499, odpap., s. 237.
- KAPTUREK, KAPTURKO** < kapturek ‘nakrycie głowy’ SXVI, kaptur ‘specjalne nakrycie głowy’ Sstp – 1384, odpap., s. 152, 187.
- KAPUSTA** < kapusta ‘ts’ Sstp – 1318, odpap., s. 134.
- KAPUSTHAUPT** < kapusta[^], śrwniem. haupt ‘głowa’ Klim – 1371, odpap., s. 310.
- KAPUSTKO** < kapusta[^] – 2pXV, odpap., s. 245.
- KARASEK** < karaś ‘gatunek ryby’ Sstp, karasek ‘dem. od karaś, gatunek ryby’ SW – 1450, odpap., s. 174.
- KARAŚ** < karaś ‘gatunek ryby’ Sstp – 1401/1402, odpap., s. 174, 337.
- KARB** < karb ‘nacięcie na drzewie, też rejestr, spis w postaci nacięć na kiju’ Sstp – 1453, odpap., s. 228.
- KARBUSZ** < karb[^] – 1476, odpap., s. 229.
- KARCHUT** < karchut ‘lewa ręka’ SXVI – 1446, odpap., s. 350.
- KARCZ** < karcz ‘pniak po ścięciu drzewa’ Sstp – 1370, odpap., s. 152.
- KARCZMA** < karczma ‘gospoda, dom zajezdny’ Sstp – 1394, odpap., s. 152, 187.
- KARCZMARZ** < karczmarz ‘ts’ Sstp – 1361, odpap., s. 157, 195.
- KARCZOWIC, KARCZEWIC** < odpap. Karcz[^] – 1280, patr., s. 70, 87.
- KARDYNAŁ** < kardynał ‘w kościele najwyższy dostojnik po papieżu’ Sstp—1393, odpap., s. 157.
- KARLIN** < n.m. Karlin, pow. Zawiercie, Młp (RK) – 1400, odm., s. 53.

- KARNA** < karny 'posłuszny, zdyscyplinowany, wykonywany za karę' SXVI – 1136, odp., s. 118, 255.
- KARNISZ** < karny^ – 1256, odp., s. 126.
- KARNY** < karny 'posłuszny, zdyscyplinowany, wykonywany za karę' SXVI – 1393, odp., s. 145.
- KARP** < karp 'gatunek ryby' Sstp – 1397, odp., s. 145, 174.
- KARSZ** < ps dial. *кѣrchъ 'lewy' SES, karchut^ (SSNO Kars(z)) – 1136, odp., s. 107.
- KARTOSZ** < karcieć (się) 'kłócić się, sprzeciwiać się' Sstp – 1400, odp., s. 187.
- KARTELEWIC (?)** – 1289, patr., s. 70.
- KARWOWSKI, KARWOSKI** < n.m. Karwowo, pow. Płońsk, Maz (AMaz) – 1484, odm., s. 330.
- KARZEŁKOWA** ż. < odp. Karzełek : karzeł 'istota o bardzo małym wzroście' Sstp – 1398, odmęż., s. 356.
- KASPER** < i. chrz. Kasper – 1379, odim., s. 268.
- KASTRZYŁO** < łac. castrarius 'człowiek pełniący jakieś funkcje na zamku' SŁŚ – 1494, odp., s. 237.
- KASZARZ** < kasza 'grubo zmielone ziarno zbożowe', 'potrawa o papkowatej konsystencji' SXVI – 1465, odp., s. 229.
- KASZKA** < kaszka 'dem. od kasza, potrawa o papkowatej konsystencji' SXVI – 1455, odp., s. 229.
- KASZŁOWA** ż. < odp. Kaszel : kaszel 'ts' Sstp – 1495, odmęż., s. 361.
- KASZOWIC(Z)** < i. pch. Kasz : i. stpdw. Kanimir, Kazimir – 1437, patr., s. 87.
- KASZUBA** < Kaszub, Kaszubita 'mężczyzna z Kaszub rodem' L, nazwa Kaszuby niejasna, W XIII w. nazwą Kaszuby oznaczono Pomorze Zachodnie, a czasem też Meklemburgię, na Pomorze Gdańskie przeniesiona prawdopodobnie w XV w., Supr – 1386, odetn., s. 290.
- KASZUBITA** < Kaszub^ – ca 1341 (sub a. 1283), odetn., s. 287.
- KASZUBIEC** < Kaszub^ – 1453, odetn., s. 295.
- KASZUK** < kasza 'grubo zmielone ziarno zbożowe, krupy, potrawa o papkowatej konsystencji' SXVI – 1456, odp., s. 229.
- KASZYC** < i. pch. Kasz : i. stpdw. Kanimir, Kazimir – 1450, patr., s. 87.
- KAT** < kat 'wykonawca kary śmierci' Sstp – 1283, odp., s. 126.
- KATOWIC** < odp. Kat^ – 1388, patr., s. 379.
- KAWASZKA** < kawka 'gatunek ptaka' Sstp – 1393, odp., s. 174.
- KAWCZYC** < odp. Kawka, Kawek : kawka^ – 1396, patr., s. 75, 384.
- KAWCZYNA** m. < kawka^ – 1405, odp., s. 174.
- KAWIERSKI** < n.m. Kawiory, dziś część Krakowa, Młp (RK) – 1478, odm., s. 47.
- KAWIOR** < kawior 'kałuża, staw z wodą stojącą' SW – 1467, odp., s. 229.
- KAWIOREK** < kawior^ – 1496, odp., s. 229.
- KAWKA** < kawka 'gatunek ptaka' Sstp – 1371, odp., s. 174, 384.
- KAZAŁA** < kazać 'polecić, rozkazać, nauczać zasad moralnych' Sstp – 1489, odp., s. 229, 352.
- KAZAN** < i. pch. Kazan : i. stpdw. Kazimir – 1416, odim., s. 272.
- KAZEK** < i. pch. Kazek : i. stpdw. Kazimir – 1454, odim., s. 265.
- KAZIDĄB** < kazić 'psuć, niszczyć, niweczyć, odrzucać' Sstp, < dąb 'ts' Sstp – 1426, odp., s. 187.
- KAZIDŁO** < kazić^ – 1481, odp., s. 229.

- KAZIMAŁA** < kazić[^], < mała ‘ts’ Sstp – 1405, odp., s. 187.
- KAZIMIR** < i. stpdw. Kazimir – 1339, odim., s. 270.
- KAZIMIRSKI, KAŻMIRSKI** < n.m. Kazimierz, pow. Łęczyca, Wlkp, (KoW I), Kazimierza Wielka, miasto, Kazimierz, dzielnica Krakowa, Młp (RK), Kazimierza Mała, pow. Pińczów, Młp (KS) – 1470–1480, odm., s. 330.
- KAZIMLEKO** < kazić[^], < mleko ‘ts’ Sstp – 1483, odp., s. 229, 257.
- KAZIROD** < kazić[^], < rod, ród ‘osoby pochodzące od wspólnego przodka, naród, plemię, pochodzenie, urodzenie, gatunek, odmiana’ Sstp – 1395, odp., s. 152.
- KAZIROLA** < kazić[^], < rola ‘ziemia’ Sstp – 1395, odp., s. 152.
- KĄKOL, KĄKUL** < kąkol ‘chwast zbożowy’ Sstp – 1204, odp., s. 118, 152, 367, 386.
- KĄKOLEWSKI, KĄKOŁOWSKI** < n.m. Kąkolewo, pow. Leszno, Wlkp (KoP I, N) – 1400, odm., s. 324.
- KĄKOŁOWIC(Z), KĄKOLEWIC** < odp. Kąkol[^] – 1390, patr., s. 87, 91, 386.
- KĄSICH//KĘSICH** < kęsy ‘krótki’, ‘niski, mały’, ‘skrócony, okrojony’ SXVI, ‘krótki, krótko obcięty’ Sstp – 1487, odp., s. 201.
- KĄSK** < kąsek ‘kawalek, mała ilość pokarmu, cząstka, odrobina’ SXVI, kęsek ‘kawalek, cząstka’ Sstp – 1494, odp., s. 201.
- KĄSKA//KĘSKA** < kęsy[^], kęska, kąska ‘człowiek skąpo ubrany’ SXVI – 1455, odp., s. 201.
- KCYŃSKI** < n.m. Kcynia, miasto, Wlkp (KoZ I) – 1425, odm., s. 46, 47.
- KES(Z)TOROWIC** < niem. ? *Kes(z)tor – 1413, patr., s. 374.
- KĘDZIERZA** < kędzierz ‘kędzior, lok włosów’, ‘koń z kędzierzawą grzywą’ Sstp, kędzierzawy ‘o włosach, pokręcone, pofalowane’ Sstp – 1136, odp., s. 107, 118, 139, 255.
- KĘDZIERZAWEK** < kędzierz[^], kędzierzawy[^] – 1453, odp., s. 201.
- KĘDZIERZAWIEC** < kędzierzawiec ‘gatunek rośliny’ Sstp, kędzierz[^], kędzierzawy[^] – 1470, odp., s. 201.
- KĘDZIERZAWY** < kędzierzawy ‘o włosach, pokręcone, pofalowane’ Sstp – 1402, odp., s. 163.
- KĘDZIERZO** < kędzierz[^], kędzierzawy[^] – 1471, odp., s. 201.
- KĘDZIORA** < kędzior, kędziorek ‘lok włosów’ SXVI – 1pXIIw, odp., s. 253.
- KĘDZIORCZYC** < odp. Kędziorkav – 1442, patr., s. 87.
- KĘDZIORKA** < kędzior, kędziorek[^] – 1337, odp., s. 134, 139, 320.
- KĘPIC** < odp. Kępa : kępa ‘rodzaj wyspy na rzece, wyniosłość na bagnach’ Sstp – 1427, patr., s. 87.
- KĘPNIC** < odp. Kępno : kępa[^] – 1464, patr., s. 91.
- KĘPOWIC** < odp. Kępa : kępa[^] – 1448, patr., s. 87.
- KĘSA PIOTRKOWA** ż. < odp. Kęsy Piotrek : kęsy ‘krótki’, ‘niski, mały’, ‘skrócony, okrojony’ SXVI, ‘krótki, krótko obcięty’ Sstp, < i. pch. Piotrek : i. chrz. Piotr – 1455, odmeż., s. 229, 360.
- KĘSY, KUSY** < kęsy ‘krótki’, ‘niski, mały’, ‘skrócony, okrojony’ SXVI, ‘krótki, krótko obcięty’ Sstp – 1381, odp., s. 139.
- KĘSY KOŃ** < kęsy[^] < koń ‘ts’ Sstp – 1450, odp., s. 187.
- KĘSZA** < kęsy[^] – 1426, odp., s. 163, 336.
- KICAŁA** < kicać ‘skakać z przypadaniem do ziemi’ SES – 1494, odp., s. 229.
- KIC(S)KA** < n.m. Kic(s)ko, pow. Radziejów, Wlkp – (1427), odm., s. 56.
- KIDO** ? < kidać ‘rzucić’ SXVI – 1229, odp., s. 118, 255.

- KIECKA** < kiecka 'długa, płócienna szata' Sstp (SSNO Kiec(z)ka) – 1496, odp., s. 229.
- KIELEC, KIELCO** < kielec 'kiel zwierzęcy' SXVI – 1294, odp., s. 126.
- KIEL** < kiel 'ostrzy ząb' Sstp – 1406, odp., s. 163.
- KIELBAS** < kielbasa 'ts' Sstp – 1421, odp., s. 187, 254.
- KIELBASA** < kielbasa 'ts' Sstp – 1370, odp., s. 152, 187.
- KIELBASIC** < odp. Kielbas[^], Kielbasa[^] – 1423, patr., s. 87, 91.
- KIELBASKA** < kielbaska 'dem. od kielbasa' SXVI – 1443, odp., s. 187.
- KIELBOWA** ż. < odp. Kielb : kielb 'gatunek ryby' Sstp – 1483, odmęż., s. 345.
- KIELDAN** < kiełtać, kiełdać 'chwiać się, kołysać' Kucala (za Słow. etym-mot., cz. 1), kiełtać 'chwiać się, kołysać się' SES – 1484, odp., s. 229.
- KIEŁTYKA** < kiełtać, kiełdać[^] – 1407, odp., s. 163.
- KIEP** < kiep 'wyrząd obelżywy, cunnus' Sstp – 1471, odp., s. 211.
- KIEPEK** < kiep[^], kiepek 'dem. od kiep, przen. głupec, dureń, człowiek do niczego' SW, por. kiepuś 'cymbał, głuptas' R – 1493, odp., s. 211.
- KIEPIK** < kiep[^] – 1494, odp., s. 211.
- KIEPINA** < kiep[^] – 1471, odp., s. 211.
- KIEPTA** < kiep[^] – 1456, odp., s. 211.
- KIERDEJ** ? < kierdel 'stado owiec' SW – 1472, odp., s. 337, 386.
- KIERDEJOWIC(Z), KIRDEJOWIC(Z), KIRDEJEWIC(Z)** < odp. Kierdej[^] – 1456, patr., s. 386.
- KIERMASZ, KIRMESZ** < kiermasz 'odpust, jarmark' Sstp – 1430, odp., s. 187.
- KIERNOZEK, KIRNOZEK** < kiernoz 'samiec świni, knur' Sstp – 1452, odp., s. 211.
- KIERNOZIĘ** < kiernoz[^] – 1467, odp., s. 211.
- KIETLIC(Z)** < niem. Kietla : niem. ketel : śrdniem. ketel, kettel 'kocioł' Klim —(1455—1480; sub a. 1199), patr., s. 65, 87, 370.
- KIJ** < kij 'laska, pałka, maczuga', 'pojedynek na kije' Sstp —1256, odp., s. 152.
- KIJAN, KIJEN** < kijan 'narzędzie drewniane lub żelazne' SXVI, kijań, kijania 'klin do rozszczepiania drzewa' Sstp – 1397, odp., s. 152.
- KIJEK, KIJK** < kijek 'dem. od kij, kawałek drewna, przedmiot w kształcie pręta' SXVI – 1386, odp., s. 152.
- KIKA** < kika 'reszta po odciętej ręce lub człowiek z odciętą ręką' Sstp – 1269–1273, odp., s. 126, 163.
- KIKOWSKI** < n.m. Kikowo, pow. Szamotyły, Wlkp (KoP I, N), Kików, pow. Stopnica, Młp (KS) – 1470–80, odm., s. 327.
- KINALIC** < i. pch. Kinal : i. chrz. Konrad – 1359, patr., s. 379.
- KISIEL, KISIL** < kiesel 'rodzaj gęstego żuru' Sstp – 1362, odp., s. 152, 187.
- KISZEK** < kiszka 'jelito' SXVI – 1399, odp., s. 139.
- KISZKA** < kiszka 'jelito' SXVI – 1443, odp., s. 211.
- KITCZYNA** ż. < odp. Kitka : kita 'wiązka lnu i konopi' Sstp – 1439, odmęż., s. 358.
- KITEL, KITYL** < kitel 'szata płócienna' Sstp – 1339, odp., s. 134, 187.
- KITLEWIC** < niem. Kitla : kitel : śrdniem. Kitel 'lekka, wierzchnia koszula' Klim, por. odp. Kitel[^] – 1423, patr., s. 87.
- KITLIC(Z)** < niem. Kitla : kitel[^] – 1347, patr., s. 310, 386.
- KIWAKOWA** ż. < odp. Kiwak : kiwać 'poruszać' Sstp – 1491, odmęż., s. 368.
- KIWAŁA** < kiwać[^] – 1358, odp., s. 152.
- KIWIN** < kiwać[^] – 1398, odp., s. 152.

- KIWO** < kiwać[^] – 1376, odp., s. 152, 255.
- KLARZYC** < i. chrz. ż. Klara – 1408, patr., s. 381.
- KLASKAŁO** < klaskać ‘uderzać czymś o coś’ Sstp – 1440, odp., s. 187.
- KLECZKOWSKI** < n.m. Kleczkowo, pow. Ostrołęka, Maz (AMaz) – 1467, odm., s. 330.
- KLEKOT** < klekot ‘gadula, plotkarz’ SXVI, klekotać ‘wydawać charakterystyczny dźwięk’ Sstp – 1424, odp., s. 174.
- KLEKURA** < klekot[^], klekotać[^] – 1481, odp., s. 201.
- KLEMENTOWIC** < i. chrz. Klement = Klemens – 1316, patr., s. 74.
- KLENAROWIC(Z)** < niem. Kleiner : niem. klein : śrwniem. kleine – w odniesieniu do człowieka ‘mały, niepozorny, słaby’ Klim – 1441, patr., s. 87.
- KLEPACZEWIC** < odp. Klepacz : klepać ‘kuć, bić metal’ Sstp, klepacz ‘narzędzie do klepania’ SW – 1418, patr., s. 87.
- KLEPARSKI** < n.m. Kleparz, dziś część Krakowa, Młp (RK) – 1423, odm., s. 46, 49.
- KLERYK** < kleryk ‘duchowny niższych święceń’ SXVI – 1294, odp., s. 127.
- KLESZCZ** < kleszcz ‘gatunek pająka’ Sstp – 1412, odp., s. 174.
- KLESZCZYBOK** < ps *klestiti ‘ściskać, zwierać, zgniatać’, kleszczyć ‘kastrować’ SES, kleszczony ‘kastrowany’ R, < bok ‘część ciała, strona różnych przedmiotów’ Sstp – 1553 (1287), odp., s. 127, 256, 257.
- KLESZCZYCA** < kleszcz[^], kleszcze ‘szczypce, obcegi’ Sstp – 1407, odp., s. 174.
- KŁĘPA** < kłępa ‘krowa’ SXVI – 1473, odp., s. 211.
- KŁĘSK** < kłęsk ‘ptak wróblowaty’ SW – 1397, odp., s. 174.
- KLICH** < i. pch. Klich : i. chrz. Klemens – 1410, odim., s. 267.
- KLIKA** < klika ‘hak, część kuszy’ Sstp – 1416, odp., s. 187.
- KLIMASZOWIC** < i. pch. Klimasz : i. chrz. Klemens – 1387, patr., s. 379.
- KLIMIĘCIC** < i. pch. Klimąt : i. chrz. Klemens – 1224, patr., s. 69.
- KLIMEK** < i. pch. Klimek : i. chrz. Klemens – 1499, odim., s. 266.
- KLIMKOWIC(Z)** < i. pch. Klimek[^] – 1419, patr., s. 87, 91.
- KLINIEC** < kliniec ‘klepka do pokrywania dachu, gont’ SXVI, klin ‘proste narzędzie, płasko zaostrowany kawał drewna’ Sstp – 1452, odp., s. 229.
- KLISZ** < i. pch. Klisz : i. chrz. Klemens – 1386, odim., s. 265.
- KLOC** < kloc ‘ścięty, obrobiony pień’ Sstp – 1387, odp., s. 187.
- KLON, KLUN** < klon ‘gatunek drzewa’ Sstp – 1470–1480, odp., s. 212, 360.
- KLONOWA** ż. < odp. Klon[^] – 1470 – 1480, odmęż., s. 360.
- KLUCZNIK** < klucznik ‘odźwierny’ Sstp – 1489, odp., s. 237.
- KLUKA** < kluka ‘coś zagiętego na końcu, hak’ SXVI – 1412, odp., s. 187, 354.
- KLUKOWSKI** < n.m. Klukowo, pow. Nowe Miasto, Maz (AMaz) – (1476), odm., s. 330.
- KLUSKA** < klosek ‘mączna potrawa’ SXVI, kluska, klósek ‘gałka z mąki zrobiona do jedzenia’ L – 1295, odp., s. 127.
- KLUSZ//KŁUSZ** < i. pch. Klusz//Kłusz : i. chrz. Klemens – 1224, odim., s. 266, 322, 340, 345.
- KLUSZOWA//KŁUSZOWA** ż. < odim. Klusz//Kłusz[^] – 1476, odmęż., s. 345.
- KLUS(Z)YC//KŁUS(Z)YC** < i. pch. Klus(z)[^] – 1498, patr., s. 91.
- KŁACZKOWIC** < odp. *Kłaczek : kłak ‘włókno lnu zostające na szczotce po wyczesaniu’ SXVI – 1486, patr., s. 91, 382.
- KŁAKA** < kłak[^] – 1462, odp., s. 201, 253.
- KŁAMIEC** < kłamca ‘zwodziciel, oszust’ Sstp – 1487, odp., s. 212.

KŁAPIEC < kłapać ‘otwierać i zamykać szybko szczęki w celu chwytania pokarmu’ SXVI – 1489, odpap., s. 201, 246.

KŁĄCZ < kłacze ‘łodyga’ R, kłacz ‘suche badyle ziemniaków’ SW, ps *клякъ ‘coś zakrzywionego’, kłek ‘drzewo krzywe, kozica, płoża u radła’, ‘przygięte, zakrzywione drzewo’ SES – 1480, odpap., s. 212.

KŁOBUCZEK < kłobuczek ‘hełm bez zasłony’ Sstp – 1136, odpap., s. 107.

KŁODA < kłoda ‘pień, kłoc, słup’ Sstp – 1433, odpap., s. 174.

KŁODAWA < kłoda[^] – 1425, odpap., s. 174.

KŁODZIC(Z) < odpap. Kłoda[^] – 1492, patr., s. 376.

KŁODZIEJSKI, KŁODZIEŃSKI, KŁODZIŃSKI < n.m. Kłodzisko, Kłodziejsko, Kłodzieńsko, par. Biedzrowo, Włkp (KoP I), Kłodzino, dziś Kłodzin, pow. Wągrowiec, Włkp (KoP I, N) – 1420, odm., s. 326.

KŁOPOT < kłopot ‘przykrość, zmartwienie’ Sstp – 1337, odpap., s. 134, 145, 356.

KŁOPOTOWA ż. < odpap. Kłopot[^] – 1400, odmęz., s. 356.

KMICIC(Z) < odpap. Kmitav – 1425, patr., s. 87, 386.

KMIEĆ < kmieć ‘chłop, poddany we włościach szlacheckich, posiadacz gospodarstwa rolnego’, ‘starzec’ Sstp – 1413, odpap., s. 195.

KMIOTEK, KMIOTKO, KMIETKO < kmiotek ‘dem. od kmieć, chłop, wieśniak’ SXVI – 1388, odpap., s. 157, 195.

KMITA < ps dial. zach. *къмы, къмене, por. czes. kmen ‘plemię, ród, pokolenie’ SES, por. kmieć[^] – 1500, odpap., s. 320, 348, 386.

KMOTR, KMOTYR, KMITR < kmotr ‘ojciec chrzestny, kum’ Sstp – 1449, odpap., s. 195.

KNAP, KNOP < knap ‘tkacz’ Sstp – (1293), odpap., s. 127.

KNIAŻ, KNIEŻ < kniaź ‘sołtys na prawie wołoskim’ Sstp – 1448, odpap., s. 195.

KNUR < knur ‘samiec świni’ SES – 1370, odpap., s. 174.

KNYSZ < knysz ‘rodzaj kołacza, pieroga, pieczywo obrzędowe’ SES – 1470–1480, odpap., s. 229.

KNYSZA < knysz[^] – 1493, odpap., s. 229.

KNYSZEK < knysz[^] – 1495, odpap., s. 229.

KNYSZKA < knysz[^] – 1479, odpap., s. 229.

KNYSZYŃSKI, KNYSZEŃSKI, KNYSZYŃSKA ż. < n.m. Knyszyno, dziś Knyszyn, pow. Poznań, Włkp (KoP I, N), Knyszyn, pow. Pińczów, Młp (RK) – 1497, odm., s. 347.

KOBER < śrwniem. kober ‘kosz, torba’ Klim – 1472, niem., s. 306.

KOBIEREK < śrwniem. kober[^] – 1469, niem., s. 311.

KOBIALKA < kobiałka ‘dem. od kobiela, rodzaj kosza’ SXVI – 1381, odpap., s. 318.

KOBIELICA < kobiela, kobiałka ‘kobiałka, kosz z pokrywą’ Sstp – 1286, odpap., s. 127.

KOBIERSKI < n.m. Kobierzyn, dziś część Krakowa, Młp (LK) – 1417, odm., s. 46.

KOBIERZEC < kobierzec ‘tkanina do przykrycia podłogi, ściany’ Sstp – 1438, odpap., s. 187.

KOBIK, KUBIK < kob ‘chlew’ Sstp – 1471, odpap., s. 229.

KOBYLA GŁOWA < n.m. Kobyla Głowa, pow. Ząbkowice, Młp (RS), także < kobyła ‘samica konia’ Sstp, < głowa ‘ts’ Sstp – XIII p. post, odm., s. 53, także odpap., s. 127.

KOBYLEŃSKI, KOBYLIŃSKI, KOBYLAŃSKI, KOBLIŃSKI < n.m. Kobyłino, dziś Kobylin, pow. Krotoszyn, Włkp (KoZ I, N), Kobyłany, pow. Kraków, (RK), pow. Kraśnik (RB), Kobylniki, pow. Pińczów, pow. Radom, Młp (KS), Kobyłino, dziś Kobylin, pow. Koło, Maz (AMaz) – 1496, odm., s. 330.

- KOBYŁA** < kobyła 'samica konia, klacz' Sstp – 1374, odp., s. 174.
- KOBYŁCZYC** < odp. Kobyłkav – 1397, patr., s. 384.
- KOBYŁKA, KOBELKA** < kobyłka 'szarańcza' Sstp – 1136, odp., s. 107, 174, 384, 388.
- KOBYŁKOWIC** < odp. Kobyłka^ – 1451, patr., s. 91, 388.
- KOBZA** < kobza 'rodzaj instrumentu muzycznego' SXVI – 1485, odp., s. 229.
- KOCHAN** < kochan 'kochanek' SXVI, por. part. preat. pass. kochan od kochać 'znajdować w kimś (czymś) przyjemność, mieć upodobanie' Sstp – 1136, odp., s. 152.
- KOCHANEK** < kochanek 'ten, kogo się kocha, ulubieniec', 'człowiek słaby, zniewieściał' SXVI – 1481, odp., s. 212.
- KOCHANKOWNA** ż. < odp. Kochanek^ – 1487, odojc., s. 212.
- KOCHAŃ** < kochan^ – 1485, odp., s. 212.
- KOCHAŃCZĘ** < kochan^ – 1498, odp., s. 212.
- KOCIA GŁÓWKA** < kot 'ts' Sstp, < główka, główka 'mała głowa' Sstp – 1488, odp., s. 229.
- KOCIELNIK** < kocielnik 'rzemieślnik wyrabiający kotły' Sstp – 1395, odp., s. 157.
- KOCIELNIKOWIC** < odp. Kocielnik^ – 1492, patr., s. 91.
- KOCIEŁ, KOCIOŁ** < kocioł 'metalowe naczynie do gotowania' Sstp – 1374, odp., s. 187.
- KOCIEŁA** < kocioł^ (SSNO Kocięła) – 1383, odp., s. 187, 253.
- KOCIEŁEK, KOCIOŁEK** < kociołek 'mały kocioł' Sstp – 1402, odp., s. 187.
- KOCIOŁ** < kocioł^ – 1450, odp., s. 187.
- KOCIUBAJ** < kociuba 'drażek, pogrzebacz, miotła' SW – 1483, odp., s. 229.
- KOCURAK** < kocur, kocurek 'kot' SW, ps *kot'urь 'kot' SET (za Słow. etym-mot., cz. 1) – 1482, odp., s. 212.
- KOCURAN** < kocur^ – 1494, odp., s. 212.
- KOCUREK** < kocur^ – 1475, odp., s. 212.
- KOCUROWIC** < odp. Kocur : kocur^ – 1431, patr., s. 87.
- KOCZANOWIC(Z)** < odp. Koczan : koczan 'głąb, łodyga, pręt' SXVI – 1421, patr., s. 87.
- KOCZKA** < koczka 'kot, metafor. 'głupota' SXVI – 1453, odp., s. 212.
- KOCZWARA** < koczwarować 'czynić praktyki magiczne, gusła, czary' SXVI – 1482, odp., s. 352, 360.
- KOCZWARZYNA** ż. < odp. Koczwarą^ – 1469, odmęż., s. 360.
- KOGA** < koga 'okręt' Sstp – 1393, odp., s. 187.
- KOGUT** < kogut 'ts' SXVI – 1477, odp., s. 212.
- KOISZ** < koić 'uspokajać, łagodzić, uśmierzać' Sstp – 1398, odp., s. 152.
- KOJA** < koić^ – 1469, odp., s. 212.
- KOJAN** < koić^ – 1393, odp., s. 152.
- KOJASZ** < koić^ – 1482, odp., s. 212.
- KOKOSZA** < kokosz 'kura' Sstp – 1pXV, odp., s. 254.
- KOKOSZCZYC** < odp. Kokoszkav – 1457, patr., s. 91.
- KOKOSZKA** < kokoszka 'synogarlica, gatunek gołębia' Sstp – 1451, odp., s. 352.
- KOKOSZKOWIC(Z)** < odp. Kokoszka^ – 1466, patr., s. 91, 376.
- KOKOT** < kokot 'kogut' SXVI, kokotowy 'koguci' Sstp – 1398, odp., s. 145.
- KOKOTEK, KOKOTKO** < kokot^ – 1483, odp., s. 320.
- KOKOTKOWIC(Z)** < odp. Kokotek^ – 1478, patr., s. 376.

- KOLANO** < kolano 'ts' Sstp – 1400, odp., s. 139.
- KOLANOWSKI, KOLANOWSKA** ż. < n.m. Kolanów, pow. Bochnia, Młp (LK), Kolanówka, pow. Krosno, Młp (RB) – 1498, odm., s. 342.
- KOLASA** < kolasa 'rodzaj wozu' Sstp – 1414, odp., s. 187.
- KOLBE** < śrwniem. kolbe 'pałka jako broń' Klim – 1498, niem., s. 306.
- KOLEC, KOLC** < kolec 'to lub ten, co kłuje, np. rycerz walczący na ostre', nomen agentis od ps *kolti, kolją, por. kolcza 'turniej rycerski' SES – 1400, odp., s. 174.
- KOLEDA, KALEDA** < kolęda 'danina pobierana przez duchowieństwo na Boże Narodzenie, podarunek noworoczny' Sstp – 1292, odp., s. 29, 127.
- KOLIPIĘTEK, KOLIPIĘTKA** < kolic 'chodzić w koło, krażyć, błącać się' Sstp, < pięta 'dem. od pięta' SXVI, pięta 'ts' Sstp – 1499, odp., s. 229.
- KOLNER** < n. miejscowości Koln (Nadrenia), Klim – 1327, niem., s. 308.
- KOŁA** < i. pch. Koła : i. chrz. Mikołaj – 1500, odp., s. 322.
- KOŁACZ** < kołacz 'placek okrągły, bochenek' Sstp – 1269–1273, odp., s. 127, 337.
- KOŁACZEK, KOŁACZKO** < kołaczek 'okrągły plaster gojący przykładany na ranę' Sstp, także < i. pch. Kołaczek, Kołaczko : i. chrz. Mikołaj – 1339, odp., s. 152, także odim., s. 272, 274.
- KOŁACZKOWSKI, KOŁACZKOWSKA** ż. < n.m. Kołaczkowice, Kołaczkowo, pow. Szubin, Włkp (KoP I, N), Kołaczowice, Kołaczkowice, pow. Stopnica, Młp (KS), Kołaczkowice, pow. Halicz, kr pd-wsch (Jabł) – 1470–1480, odm., s. 330, 346.
- KOŁAT** < kołatać 'stukać, pukać, uderzać' Sstp – 1492, odp., s. 229.
- KOŁATA** < kołatać^ – 1481, odp., s. 229, 352.
- KOŁBAN** < kołbań 'grząskie jezioro, staw, bajoro' SES – 1465, odp., s. 229.
- KOLEK** < kołek 'palik' Sstp – 1386, odp., s. 152, 187.
- KOŁO** < koło 'okrąg, koło wozu' Sstp, także < i. pch. Koło : i. chrz. Mikołaj – 1255, odp., s. 187, także odim., s. 272.
- KOŁODZIEJ** < kołodziej 'rzemieślnik wyrabiający koła' Sstp – 1387, odp., s. 157, 195.
- KOŁODZIEJCZYC(Z)** < odp. *Kołodziejek : kołodziej^, por. kołodziejczyc 'syn kołodzieja' Sstp – 1432, patr., s. 87.
- KOŁOMYJSKI, KOŁOMYSKI, KOŁOMEJSKI** < n.m. Kołomyja, pow. Zambrowo, Maz (AMaz), Kołomyja, miasto, pow. Przemysł, kr pd-wsch (Jabł) – 1462, odm., s. 46, 330.
- KOŁOSKI, KOŁOCLI** < n.m. Kołoszyn, Kołoszyno, pow. Łódź, Włkp (KoW I, N) – 1390, odm., 29.
- KOŁYBSKI** < n.m. Kołybki, par. Łekno, Włkp (KoZ I) – 1498, odm., s. 316.
- KOŁYSZYBABA** < kołysać 'huścić, kiwać' Sstp, < baba 'babka', 'staruszka', 'kobieta w ogóle', 'położna' Sstp – 1338, odp., s. 134.
- KOMASKI** < n.m. Komasyce, pow. Łęczycza, Włkp, (KoW I) – 1388, odm., s. 324.
- KOMIK** < komik 'komedio pisarz' SXVI – 1495, odp., s. 237.
- KOMIN, KUMIN** < komin 'palenisko, kominek, piec' Sstp – 1441, odp., s. 187.
- KOMINEK** < kominek 'dem. od komin, przewód odprowadzający dym, palenisko, piec' SXVI – 1433, odp., s. 187.
- KOMOŃSKI, KAMOŃSKI** < n.m. Komonino, pow. Raciąż, Maz (AMaz) – 1388, odm., s. 328.
- KOMOR, KOMAR** < komar 'gatunek owada' Sstp – 1136, odp., s. 107, 118, 145.
- KOMORA, KOMERA** < komora 'izba, dom, spiżarnia, skarbiec' Sstp – ca 1265, odp., s. 127.

KOMORNIK, KOMURNIK < komornik ‘urzędnik wykonujący pomocnicze czynności sądowe’ Sstp – 1348, odp., s. 134, 157.

KOMOROWSKA ż. < n.m. Komorowo, pow. Brzeziny, Wlkp (KoW I, N), pow. Szamotuły, pow. Konin, pow. Żnin, Wlkp (KoZ I, N), pow. Nowy Tomyśl, pow. Wolsztyn, Wlkp (KoP I, N), Komorów, pow. Opoczno, pow. Stopnica, Młp (KS), Komorowo, pow. Warszawa, Maz (AMaz) – 1497, odm., s. 347.

KOMPAN < kompan ‘towarzysz, przyjaciel, współnik’ SXVI – 1458, odp., s. 237.

KOMUDNY < komudny ‘pochmurny’ Sstp, komudzić ‘brudzić, kalać’ Sstp – 1481, odp., s. 212.

KONARSKI < n.m. Konary, pow. Łęczyca, Wlkp (KoW I), Konary, pow. Krobia, Wlkp (KoP I), Konary, niedaleko Osiecin, Wlkp (KoZ I), Konary, pow. Radom (KS), pow. Kra-ków, pow. Szczyrzyc, Młp (LK), Konary, pow. Płock, Maz (AMaz) – 1336, odm., s. 28.

KONARZEC < konarz ‘zajmujący się hodowlą koni’ Sstp – 1500, odp., s. 237.

KONARZEWSKI, KONARZOWSKI < n.m. Konarzewo, Konarzew, pow. Poznań (KoP I, N), pow. Łęczyca, Wlkp (KoW I, N) – 1423, odm., s. 326.

KONC < i. pch. Konc : i. chrz. Konrad – 1498, odm., s. 340.

KONCEK < i. pch. Koncek : i. chrz. Konrad – 1400, odm., s. 271.

KONCKO < i. pch. Koncko : i. chrz. Konrad – 1376, odm., s. 265.

KONIECZNY < konieczny ‘będący na końcu’ Sstp – 1408, odp., s. 187.

KONIŃSKI, KUNIŃSKI < n.m. Konin, miasto (KoZ I), Konin, Kunin, Kunino, pow. Szamotuły, Wlkp (KoP I, N), Konin, dziś Kunin, pow. Opatów, Młp (KS) – 1397, odm., s. 324, 330.

KONISKORA < koń ‘ts’ Sstp, < skora, skóra ‘zewnątrzna tkanka ciała, kora drzewa, skórka chleba’ Sstp – 1448, odp., s. 187.

KONIUSZ < koniusz ‘urzędnik zarządzający stajnikami’ Sstp – 1136, odp., s. 107.

KONIUSZA < koniusz[^] – 1339, odp., s. 135, 253.

KONIUSZCZEK < koniuszczek ‘koniuszek’ SXVI – 1436, odp., s. 351.

KONIUSZCZKOWA ż. < odp. Koniuszczek[^] – 1430, odmęż., s. 351.

KONIUSZEC(S)KI, KONIUSZEC(S)KA ż. < n.m. Koniuchy, Koniuszki, pow. Przemysł, kr pd-wsch (Jabl, Cz) – 1483, odm., s. 316.

KONOPKA < konopia ‘gatunek rośliny’ Sstp – 1455, odp., s. 337.

KONOPLAT < koń[^], < płat : płatek ‘o koniu mającym białą łatkę’ Sstp, por. płat ‘kawałek płótna, czynsz, renta, wynagrodzenie, dochód’ Sstp – 1346, odp., s. 135.

KONSTANTYN < i. chrz. Konstantyn – 1474, odm., s. 268.

KONWA < konew ‘duże naczynie do noszenia płynów’ Sstp – 1391, odp., s. 152, 319, 335.

KONWISARKA, KONGISARKA ż. < odp. Konwisarz, Kongisarz^v – 1492, odmęż., s. 362.

KONWISARZ, KONGISARZ < konwisarz ‘rzemieślnik, odlewacz’ Sstp (SSNO Konwisar, Kongisar, Kongiser) – 1421, odp., s. 195, 355.

KOŃ < koń ‘ts’ Sstp – 1335–1342, odp., s. 135, 145.

KOPACZ < kopacz ‘robotnik zatrudniony przy pracach ziemnych’ Sstp – 1293, odp., s. 127, 152, 335.

KOPACZEK, KOPACZKO < kopacz[^] – 1388, odp., s. 152.

KOPANKA < kopanka ‘niecka’ Sstp – 1483, odp., s. 229.

KOPECZKA < kopa ‘miara ilości, stóg zboża lub siana, jednostka pieniężna, 60 groszy’ Sstp – 1455, odp., s. 229.

- KOPEĆ** < kopeć 'osad z dymu' Sstp – 1386, odp., s. 152.
- KOPICA** < kopica 'stóg, kopa siana, zboża', 'gatunek rośliny' Sstp – 1486, odp., s. 229.
- KOPIL** < i. pch. Kopil : i. chrz. Jakub – 1372, odim., s. 349.
- KOPRZYWA, POKRZYWA** < koprzywa, pokrzywa 'gatunek rośliny, ts' Sstp – ca 1265, odp., s. 127.
- KOPYSTKA** < kopystka 'drewniana łopatka do mieszania' Sstp – 1477, odp., s. 229.
- KOPYSTKO** < kopystka[^] – 1454, odp., s. 229, 254.
- KOPYŚCIEŃSKI, KOPYSTEŃSKI (?)** < n.m. Kpystno, Kopyсно, pow. Przemysł, kr pd-wsch (Jabł) – 1495, odm., s. 330.
- KOPYTKO** < kopyto 'racica zwierzęca', 'kopyto szewskie, forma do obuwia' Sstp – 1402, odp., s. 319.
- KOPYTO** < kopyto 'racica zwierzęca', 'kopyto szewskie, forma do obuwia' Sstp – 1387, odp., s. 152, 386.
- KOPYTOWIC** < odp. Kopyto[^] – 1408, patr., s. 87, 386.
- KORACZEWIC** < odp. Koracz : korzyć 'okazywać pokorę' Sstp, korzyć 'umartwiać' SXVI – 1412, patr., s. 381.
- KORAWIC(Z)** < Korawa ? – 1476, patr., s. 388.
- KORCZAKOWIC** < odp. Korczak : korczak 'kubek, kielich, czara' Sstp – 1426, patr., s. 91.
- KORDAJ** < kord 'miecz krótki, prosty' Sstp – 1473, odp., s. 229.
- KORDEK** < kordek 'dem. od kord, miecz' SXVI – 1477, odp., s. 229.
- KORDETKO** < kord[^] – 1492, odp., s. 229.
- KORDUCZ** < kord[^] – 1471, odp., s. 229.
- KORDULA** < kord[^] – 1487, odp., s. 229.
- KORDULEC** < kord[^] – 1475, odp., s. 229.
- KORDYSZ** < kord[^] – 1434, odp., s. 350.
- KORNIC** < i. pch. Korna : i. chrz. Kornel – 1328, patr., s. 378, 381.
- KORUNA** < korona, koruna, krona 'nakrycie głowy oznaczające władzę', 'ozdobne zwieńczenie', 'królestwo' Sstp – 1470–1480, odp., s. 229.
- KORYT** < koryto 'podłużne naczynie np. do karmienia świń' Sstp – 1388, odp., s. 152, 254.
- KORYTAJ** < koryto[^] – 1444, odp., s. 187.
- KORYTASZ** < koryto[^] – 1402, odp., s. 187.
- KORYTKO** < korytko 'dem. od koryto' SXVI – 1246, odp., s. 118, 152, 187, 320, 345.
- KORYTKOWA** ż. < odp. Korytko[^] – 1489, odmeż., s. 345.
- KORYTKOWSKI** < n.m. ? Korytki, pow. Wizna, Maz (AMaz) – 1469, odm., s. 330.
- KORYTO** < koryto 'podłużne naczynie np. do karmienia świń' Sstp – 1404, odp., s. 187.
- KORZACZ, KORACZ** < korzyć się 'okazywać pokorę' Sstp, korzyć 'umartwiać' SXVI (SSNO Koracz) – 1470–1480, odp., s. 337.
- KORZEKWA, KORZKWA** < korzkiew 'czERPak' Sstp – 1398, odp., s. 152.
- KORZENIOWA** ż. < odp. Korzeń_v – 1475, odmeż., s. 345, 360.
- KORZENIOWIC(Z), KORZENIEWIC(Z)** < odp. Korzeń_v – 1438, patr., s. 386.
- KORZEŃ** < korzeń 'ts' Sstp – 1393, odp., s. 152, 337, 345, 360, 386.
- KORZEŃSKI, KORZYŃSKI** < n.m. Korzenna, pow. Grybów, Młp (SG), Korzeń, pow. Gąbin, Korzeniec, pow. Warka, Maz (AMaz) – 1470–1480, odm., s. 330.

- KORZĘDA** < korzyć się 'okazywać pokorę' Sstp, korzyć 'umartwiać' SXVI —1479, odp., s. 229.
- KORZYB** < korzyć się[^] - 1405, odp., s. 229.
- KORZYMEK** < korzyć się[^] - 1491, odp., s. 229.
- KORZYSZ** < korzyć się[^] - 1464, odp., s. 229.
- KOS//KOSZ** < kos 'gatunek ptaka' Sstp, kosz 'ts' Sstp - 1277, odp., s. 127.
- KOSAK** < kosy 'krzywy' L, ps *kosъ 'ukośny, krzywy' SES, kosa 'ts', 'pióro' Sstp - 1483, odp., s. 336.
- KOSACKI** < n.m. Kosacice, pow. Błonie, pow. Gąbin, Maz (AMaz) - 1473, odm., s. 354.
- KOSE OKA//KOZIE OKA** < kosy[^], kozi 'kozy dotyczący' Sstp, < oko 'ts' Sstp - 1393, odp., s. 140.
- KOSE OKO//KOZIE OKO** < kosy[^], kozi[^], < oko[^] - 1392, odp., s. 140.
- KOSEK//KOSZEK** < kosek 'narzędzie w kształcie haka' Sstp, kosy[^], < kosz 'ts' Sstp - 1204, odp., s. 127, 140.
- KOSEOK//KOZIEOK** < kosy[^], kozi[^], < oko[^], por. kosooki 'zezowaty' SW - 1396, odp., s. 140.
- KOSIOR** < kosior 'pogrzebacz' Sstp - 1204, odp., s. 118.
- KOSIORKOWIC** < odp. Kosiorek : kosior[^] - 1432, patr., s. 87.
- KOSMAK** < kosmaty 'włochaty, kudłaty, owłosiony' Sstp, kosm 'włos' SXVI - 1400, odp., s. 140.
- KOSMAL** < kosmaty[^], kosm[^] - 1395, odp., s. 140.
- KOSMALA** < kosmaty[^], kosm[^] - 1457, odp., s. 201.
- KOSMATKA** < kosmaty[^] - 1497, odp., s. 201.
- KOSMATY** < kosmaty 'włochaty, kudłaty, owłosiony' Sstp - 1403, odp., s. 163.
- KOSMEK** < kosmek 'kosmyk, pasmo włosów' SXVI - 1494, odp., s. 201.
- KOSONOG** < kosy[^], noga 'ts' Sstp - 1478, odp., s. 201.
- KOSOTA** < kosy[^] - 1397, odp., s. 140.
- KOSTKA** < kostka 'kostka w nodze, kostka do gry' Sstp - 1381, odp., s. 187, 366.
- KOSTKO** < i. pch. Kostko : i. chrz. Konstanty - 1498, odim., s. 267.
- KOSTONOS** < ps *kostъ 'kość' SES, kost 'gatunek rośliny' Sstp, < nos 'ts' Sstp - 1328, odp., s. 135.
- KOSTRA** < kostrzewa 'chwast zbożowy' Sstp, ps *kostra : *kostrъ 'coś ostrego' SES, kostra, kostro 'stos, sterta, sążeń, październie' SW - 1494, odp., s. 212.
- KOSTRUSZEK, KOSTRUSZKO** < ps *kostrъ[^], kostrzewa[^] - 1422, odp., s. 174.
- KOSTRZEC(S)KI, KOSTRZESKI** < n.m. Kostrzec, część Krakowa, Młp (LK) - 1434, odm., s. 47.
- KOSTRZEW** < kostrzew 'gatunek rośliny, kostrzewa, rodzaj trawy' SXVI - 1409, odp., s. 174.
- KOSTRZEWA** < kostrzewa 'chwast zbożowy' Sstp - 1396, odp., s. 174.
- KOSTRZEWO** < kostrzewa[^] - 1412, odp., s. 254.
- KOSTRZYBIAŁ** < ps *kostrъ[^], < biały 'ts', 'siwy' Sstp, kostrzewa[^] - 1381, odp., s. 174.
- KOSTRZYŃSKI, KOSTRZEŃSKI** < n.m. Kostrzyń, miasto, pow. Środa, Wlkp (KoP I), Kostrzyno, dziś Kostrzynek, pow. Wyrzysk, Wlkp (KoZ I, N) - 1382, odm., s. 45.
- KOSTUR** < kostur 'kij, laska' SXVI - 1470-1480, odp., s. 229.
- KOSTUREK** < kosturek 'dem. od kostur, laska' SXVI - 1497, odp., s. 229.
- KOSTYRA** < kostyra 'gracz w kości, szuler' Sstp - 1399/1400, odp., s. 152, 187, 337.

- KOSTYROWSKI** < n.m. Kostyrowce, pow. Sanok, kr pd-wsch (Jabł) – 1425, odm., s. 326.
- KOSZĘT** < kosz ‘ts’ Sstp – 1236, odp., s. 118.
- KOSZKO** < i. pch. Koszek, Koszko : i. chrz. Mikołaj – 1284, odim., s. 266, 340.
- KOSZKOWIC(Z)//KOSKOWIC(Z)** < i. pch. Koszek, Koszko^ – 1409, patr., s. 381.
- KOSZNIK//KOŚNIK** < kośnik ‘kosiarz’ Sstp – 1408, odp., s. 187.
- KOSZTOWNY** < kosztowny ‘wiele kosztujący, wymagający kosztów, drogi, cenny, zbytorny’ Sstp – 1498, odp., s. 212.
- KOSZUC(S)KI** < n.m. Koszuty, Koszutowo, pow. Wyrzysk, Wlkp (KoP I, N), Kosuty, pow. Łuków, Młp (KL) – 1435, odm., s. 325.
- KOŚCIAJ** < kość ‘ts’ Sstp – 1414, odp., s. 187.
- KOŚCIAŁEK** < kość^ – 1450, odp., s. 187.
- KOŚCIANKA** < kość^, kościan ‘kostur, laska’ R – 1391, odp., s. 187.
- KOŚCIC(Z)** < i. pch. Kost : i. chrz. Konstanty, także < odp. Kość_v – 1424, patr., s. 87, 386.
- KOŚCIEC** < kość^, kościec ‘szkielet, wszystkie kości organizmu wzięte jako całość’ SW – 1471, odp., s. 201.
- KOŚCIEJ** < kość^, kościej ‘kościec, szkielet’ SW – 1403, odp., s. 201.
- KOŚCIEL** < kość^, kościel ‘kościec, szkielet’ SW – 1442, odp., s. 187.
- KOŚCIELEC** < kość^ – 1341, odp., s. 187.
- KOŚCIELEC(S)KI, KOŚCIELEC(S)KA** ż. < n.m. Kościół, dziś Kościelec w pobliżu Pakości, Wlkp (KoZ I) – 1493, odm., s. 346.
- KOŚCIENŃ** < kość^, kościenek ‘kostur, laska’ R – 1388, odp., s. 334.
- KOŚCIENKA** < kość^, kościenek^ – 1424, odp., s. 187.
- KOŚCIENSKI, KOŚCIŃSKI** < n.m. Kościan, Wlkp (KoP I, SG) – 1437, odm., s. 47.
- KOŚCIESZA** < i. pch. Kościeszka : i. chrz. Konstanty – 1463, odim., s. 340.
- KOŚCINA** < kość^ – 1480, odp., s. 201.
- KOŚCIOŁ** < kościół ‘ts’ Sstp – 1136, odp., s. 107.
- KOŚĆ** < kość ‘ts’ Sstp – 1405, odp., s. 187, 386.
- KOT** < kot ‘gatunek zwierzęcia’, ‘kostka do gry’ Sstp – 1377, odp., s. 145.
- KOTAN** < kot^ – 1482, odp., s. 212.
- KOTASZ** < kot^ – 1466, odp., s. 212.
- KOTEL** < kocioł, kocioł ‘metalowe naczynie do gotowania’ Sstp, także < n.m. Kothel, dzielnica Lipska, Klim – 1496, odp., s. 229, także niem., s. 307.
- KOTKOWIC** < odp. Kotka^, Kotek : kot^, kotka ‘samiec i samica kota’ Sstp – 1300, patr., s. 377.
- KOTLARA** < kocioł, kocioł ‘metalowe naczynie do gotowania’ Sstp – 1466, odp., s. 229.
- KOTLARZ** < kotlarz ‘rzemieślnik wyrabiający kotły’ Sstp – 1467, odp., s. 237.
- KOTLEC** < kocioł, kocioł^ – 1478, odp., s. 229.
- KOTŁEK** < kotłec ‘dem. od kocioł, naczynie do gotowania’ SXVI – 1224, odp., s. 118.
- KOTOWIC** < odp. Kot^ – ca 1265, patr., s. 70, 381.
- KOTUL** < kot^ – 1494, odp., s. 212.
- KOTWA** < kotwa, kotew ‘kotwica’ Sstp – 1467, odp., s. 229.
- KOTWIC(Z), KOTBIC** < odp. Kotwa^ – 1207, patr., s. 69, 91.
- KOTWIEC** < kotwa^ – 1462, odp., s. 229.
- KOTYNIA** < kot^ – 1496, odp., s. 212.
- KOWACZ** < kować ‘kuć, bić młotem metal’, ‘zakuwać w kajdany’ Sstp – 1470–1480, odp., s. 237.

- KOWAL** < kowal 'ts' Sstp – 1387, odp., s. 157, 355.
- KOWALEC** < kowal^ – 1388, odp., s. 237.
- KOWALEK, KOWALKO** < kowal^ – 1487, odp., s. 237.
- KOWALEWSKI, KOWALESKI, KOWALOWSKI** < n.m. Kowalewo, pow. Kościan, pow. Oborniki, Wlkp (KoP I, N), Kowalskie, Kowalewskie, par. Wronczyn, Wlkp (KoZ I), Kowale, Kowalowa, pow. Jasło (OP), Kowala, Kowalów, pow. Proszowice, Młp (RK), Kowalewice, pow. Nowe Miasto, Maz (AMaz) – 1470–1480, odm., s. 330.
- KOWALKA** < kowal^ – 1499, odp., s. 237.
- KOWALSKI** < n.m. Kowalskie, Kowalewskie, par. Wronczyn (KoZ I), Kowale, pow. Sieradz, pow. Wieluń, Wlkp (KoW I), Kowale, pow. Radom, Młp (KS), Kowale, pow. Płońsk, Maz (AMaz) – 1470–1480, odm., s. 330.
- KOWANY** < kowany 'wykuty młotem' SXVI, kować^ – 1480, odp., s. 229.
- KOWENIC** (?) – 1174, patr., s. 65.
- KOWNAC(S)KI, KOMNAC(S)KI** < n.m. Kownaty, pow. Niedźbórz, pow. Mława, pow. Sączocin, pow. Wizna, Maz (AMaz) – 1426, odm., s. 325.
- KOWNATA, KOMNATA** < kownata, komnata 'osobny budynek lub izba, pokój' Sstp – 1471, odp., s. 229.
- KOWNATKA, KOMNATKA** < kownatka, komnatka 'dem. od komnata, izdebka, poik' SXVI, komnatka 'gatunek rośliny' Sstp – 1449, odp., s. 229.
- KOZA//KOSA** < kosa 'ts', 'pióro' Sstp, koza 'gatunek zwierzęcia' Sstp – 1390, odp., s. 145, 174.
- KOZAL//KOSAL** < kosa^, koza^ – 1249, odp., s. 118.
- KOZANKA** < kozanki lub kozianki (pl.) 'gatunek rośliny' Sstp – 1377, odp., s. 174.
- KOZARZ//KOSARZ, KOZERZ//KOSERZ** < koza^, kosarz 'kosiarcz' Sstp, koziarz 'pasterz kóz' SXVI – 1377, odp., s. 195.
- KOZARZOWIC(Z)//KOSARZOWIC(Z)//KOSZARZOWIC(Z)** < odp. Kozarz^ – 1386, patr., s. 87.
- KOZIA NOGA** < koza^, < noga 'ts' Sstp – 1431, odp., s. 174, 187.
- KOZIBIEDA** < koza^, < bieda biada, 'ubóstwo, nieszczęście' Sstp – 1483, odp., s. 229.
- KOZIBOR** < koza^, < bor, bór 'las szpilkowy, las z barciami' Sstp – 1348, odp., s. 135, 174.
- KOZICA//KOSICA** < kozica 'zakrzywiona rękojeść pługa, przyrząd do czyszczenia pługa' SXVI, < kosa^ – 1393, odp., s. 174.
- KOZIEJ** < koza^ – 1403, odp., s. 174.
- KOZIELEC** < kozioł, kozieł 'samiec kozy' Sstp, kozielec 'kozioł, koziołek' R – 1498, odp., s. 212.
- KOZIELIC** (?) < odp. Koziełv – 1321, patr., s. 74.
- KOZIEŁ, KOZIOŁ** < kozioł, kozieł 'samiec kozy' Sstp – 1385, odp., s. 145, 174, 352.
- KOZIELEK, KOZŁEK, KOZIEŁK, KOZIOLEK** < koziołek 'młody kozioł', 'gatunek rośliny' Sstp – 1238, odp., s. 145, 174.
- KOZIE MIĘSO** < koza^, < mięso 'ts' Sstp – 1434, odp., s. 187, 256.
- KOZIEŃ//KOSIEŃ** < koza^, < kosa^ – 1316, odp., s. 175.
- KOZIK//KOSIK//KOSZYK** < kozik 'rodzaj noża' Sstp, < koszyk 'mały kosz' Sstp – 1394, odp., s. 187.
- KOZINA//KOSINA** < koza^, < kosa^ – 1384, odp., s. 175.
- KOZINA** ź. < odp. Koza^ – 1398, odmęż., s. 356.

KOZINOGA <koza[^], <noga 'ts' Sstp – 1452, odp., s. 229, 257.

KOZI MISTRZ <koza[^], <mistrz 'człowiek wykształcony, uczony', 'nauczyciel', rzemieślnik o najwyższych kwalifikacjach' Sstp – (1451), odp., s. 256.

KOZI OGONEK <koza[^], <ogonek 'dem. od ogon' SXVI – 1446, odp., s. 187.

KOZIPAS <koza[^], <paść 'umożliwić bydłu nakarmienie się' Sstp, kozopas 'pasterz kóz' Sstp – 1443, odp., s. 175.

KOZI PIEKARZ <koza[^], <piekarz 'ts' Sstp – 1423, odp., s. 187.

KOZI ROD <koza[^], <rod, ród 'osoby pochodzące od wspólnego przodka, naród, plemię, pochodzenie, urodzenie, gatunek, odmiana' Sstp – 1404, odp., s. 175.

KOZISZYJA <koza[^], <szyja 'ts' Sstp – 1460, odp., s. 229.

KOZKA//KOSKA <kozka 'dem. od koza' SXVI, <kosa[^] – 1265, odp., s. 127, 135, 145, 175.

KOZŁO <koziół, kozieł 'samiec kozy' Sstp – 1341, odp., s. 135, 254.

KOZŁOWA ż. < odp. Kozioł[^] – 1441, odmęż., s. 357.

KOZŁOWIC(Z), KOZIOŁOWIC < odp. Kozieł[^], Kozioł[^] – 1198, patr., s. 65, 74.

KOZŁOWSKI, KOZIOŁOWSKI <n.m. Kozłowo, pow. Nowy Tomy, Wlkp (KoZ I, N), Kozłów, pow. Radom, pow. Jędrzejów, Młp (KS), pow. Miechów, Młp (RK), ? Kozle, pow. Opole, Kozła, pow. Syców, Kozłówka, pow. Będzin, Śl (SG), Kozłów, pow. Bełz, kr pd-wsch (Jabł) – 1407, odm., s. 325.

KOZUBIECKI <n.m. Kozubiec, par. Miłosław, Wlkp (KoP I) – 1438, odm., s. 326.

KOZUBOWIC < odp. Kozub : kozub 'koszyk, łubianka' SXVI, kozubek 'naczynie zrobione z kory' Sstp – 1451, patr., s. 91, 382.

KOŹLAK <kozieł[^], kozłak 'młody kozioł' SW – 1411, odp., s. 175.

KOŹLEC <koźlec 'kozioł' Sstp – 1385, odp., s. 175.

KOŹLĘ <koźlę 'kózka, koziołek' Sstp – 1390–1393, odp., s. 145, 175.

KOŹLIK <koźlik 'gatunek rośliny, koźlek lekarski' Sstp – 1403, odp., s. 175.

KOŹUSZAK <kożuch 'futro albo błam futrzany' Sstp – 1491, odp., s. 229.

KOŹUSZEK <kożuszek 'mały kożuch, futerko' Sstp – 1136, odp., s. 107.

KRACZŁOWA ż. < odp. Kraczel : kraczać 'kroczyć' SXVI, kraczenie 'krok, stąpienie' Sstp – 1489, odmęż., s. 360.

KRACZYNOWIC < odp. Kraczyn : kraczać[^] – 1434, patr., s. 87.

KRAWCOWIC(Z) < odp. Krawiec : krawiec 'ts' Sstp – 1458, patr., s. 382.

KRAJ <kraj 'terytorium objęte granicami, brzeg, skraj' Sstp – 1204, odp., s. 118.

KRAJEWIC, KRAJOWIC(Z) <i. pch. Kraj : i. stpdw. Dzirzykraj, także < odp. Kraj[^] – 1387, patr., s. 91.

KRAJEWSKI, KRAJOWSKI <n.m. Krajewice, par. Domochowo, Wlkp (KoP I), Krajewo, pow. Zambrów, Maz (AMaz) – 1472, odm., s. 328.

KRAKER <n.m. Kraków (*Krake), stolica Polski, Młp (RK, SG) – 2pXIV, odm., s. 59.

KRAKOWCZYK <n.m. Kraków[^] – 2pXV, odm., s. 58.

KRAKOWIANKA m. <n.m. Kraków[^] – 2pXV, odm., s. 58.

KRAKOWER <n.m. Kraków[^] – 1pXV, odm., s. 59.

KRAKOWIC <n.m. Kraków[^] – 1pXV, odm., s. 58.

KRAKOWSKI <n.m. Kraków, stolica Polski, Młp (RK, SG), Krakowiec, pow. Przemysł, kr pd-wsch (Jabł) – 1369, odm., s. 46, 47, 49.

KRALOWIC < odp. Kral : kral 'figura w kartach' Sstp, czes. kral 'król' – 1223, patr., s. 69.

- KRAMARZ, KRAMER, KREMER, KROMER** < kramarz ‘kupiec, handlarz’ Sstp – 1376, odpap., s. 157.
- KRAMARZOWIC(Z), KRAMARZEWIC** < odpap. Kramarz[^] – 1453, patr., s. 91.
- KRAS** < kras ‘barwa, kolor’ Sstp (SSNO Kras(z)) – 1384, odpap., s. 140, 337.
- KRASA** < krasa ‘barwa, kolor, piękność, uroda, świetność’ Sstp (SSNO Kras(z)a) – ca 1265, odpap., s. 127.
- KRASEK, KRASKO** < krasek ‘wspaniały mąż lub piękny młodzieniec’ SXVI (SSNO Kras(z)ek) – ca 1265, odpap., s. 127.
- KRASKA** < kraska ‘gatunek ptaka’ Sstp, krasek[^] (SSNO Kras(z)ka) – 1339, odpap., s. 140.
- KRASNY** < krasny ‘czerwony’, ‘ładny, piękny, urodziwy’ Sstp – 1376, odpap., s. 140.
- KRAWCOWIC(Z)** < odpap. Krawiec_v – 1458, patr., s. 91.
- KRAWIEC** < krawiec ‘ts’ Sstp – 1398, odpap., s. 157.
- KRĄŻELA, KRĘŻELA** < krążel, krężel, krużel ‘część przęślicy do zawieszania kądzieli’ SXVI – 1267, odpap., s. 127.
- KREDLAR** < n. miejscowości Kreidel, pow. Wohrlau, Klim – 1462, niem., s. 308.
- KREDLAROWA** ź. < niem. Kredlar[^] – 1497, odmęż., s. 364.
- KREJSZ** < n. miejscowości Kreische w Saksonii, Klim – 1499, niem., s. 307.
- KREZA** < kreza ‘marszczony, fałdowany kołnierzyk’ SW – 1455, odpap., s. 321.
- KRĘCIBRODA** < kręcić ‘obracać, toczyć’ Sstp, < broda ‘zarost na brodzie, podbródek’ Sstp – 1438, odpap., s. 187, 257.
- KRĘCIC** < odpap. *Kręt : kręcić[^] – 1401, patr., s. 87.
- KRĘCIŁYKO** < kręcić[^], < łyko ‘wewnętrzna włóknista warstwa kory drzewnej’ Sstp – 1393, odpap., s. 152.
- KRĘCIREJ** < kręcić[^], < rej ‘przywódca, przewodnik’ SXVI – 1408, odpap., s. 187.
- KRĘPACH** < krępy ‘otyły, gruby, tłusty’ SXVI – 1414, odpap., s. 163.
- KRĘPIEC** < krępy[^] – 1400, odpap., s. 140.
- KRĘPIEK** < krępy[^] (SSNO Krepiek) – 1482, odpap., s. 201.
- KRĘPIEL** < krępy[^] – 1400, odpap., s. 140, 246, 249.
- KRĘPIEŃ** < krępy[^] – 1385, odpap., s. 140.
- KRĘPISZA** < krępy[^] – 1204, odpap., s. 118.
- KRĘPUSZ** < krępy[^] – 1475, odpap., s. 201.
- KRĘPY, KRĘP** < krępy ‘otyły, gruby, tłusty’ SXVI – 1431, odpap., s. 163.
- KROGULEC** < krogulec ‘ptak drapieżny’ Sstp – 1411, odpap., s. 175.
- KROJ** < krój ‘kształt, forma odzienia, żelazny nóż w pługu’ Sstp SXVI – 1444, odpap., s. 187.
- KROKAR, KROK(I)ER, KROKIR** < n.m. Kraków (*Kroke, Krake), stolica Polski, Młp (RK, SG) – 2pXV, odm., s. 59.
- KROKOSZA** < krokosz, krokusz ‘gatunek rośliny, krokus’ Sstp – ca 1265, odpap., s. 127.
- KROKOSZYC(Z)** < odpap. Krokos(z) : krokosz[^] – 1477, patr., s. 382.
- KROLOWIC, KROLEWIC** < odpap. Krol : krol, król ‘ts’ Sstp – 1397, patr., s. 91.
- KROMKA** < kromka ‘odcięty kawałek chleba’ Sstp – 1468, odpap., s. 229.
- KROMOŁA** < kromka[^] – 1237, odpap., s. 118, 127.
- KRONIK** < kronika ‘ts’ Sstp – 1434, odpap., s. 175, 254.
- KRONIKA** < kronika ‘ts’ Sstp – 1390, odpap., s. 145.
- KROP** < kropić ‘obrzucać kroplami wody’ Sstp – 1400, odpap., s. 187, 229.
- KROPA** < kropić[^] – 1494, odpap., s. 229.

KROPIDEL < kropić[^], kropidło ‘narzędzie służące do kropienia wodą święconą’ SXVI, kropidło ‘gatunek rośliny’ Sstp – 1419, odp., s. 187, 254.

KROPIDŁKO < kropidłko ‘gatunek rośliny’ Sstp – 1495, odp., s. 229.

KROPIDŁO < kropidło ‘narzędzie służące do kropienia wodą święconą’ SXVI – 1207, odp., s. 118, 187, 350.

KROSIŃSKI//KROSYŃSKI < n.m. Krosino, dziś Krosin, pow. Oborniki, Wlkp (KoZ I, N), Kroszyno, dziś Kruszyn, pow. Bydgoszcz, Wlkp (KoG, N) – 1402, odm., s. 48.

KROSNA, CHROSNA < krosna ‘warsztat tkacki’ Sstp – 1465, odp., s. 229.

KROSTAWIEC < krostawiec ‘gatunek rośliny’ Sstp – 1136, odp., s. 107.

KROSTEK < krostka ‘chorobliwy wyprysk na skórze’ Sstp – 1494, odp., s. 201, 245.

KROSTKA < krostka ‘mała krostka’ Sstp – 1493, odp., s. 201.

KROŚCIEJ < krostka[^] – XV p. post. (1271), odp., s. 127.

KROŚNIA < n.m. Krośnie, pow. Ciechanów, Maz (ZM) – 1483, odm., s. 56.

KROTAK < krotki, krótki ‘niedługi’, zwięzły’, ‘łagodny, spokojny, ugłaskany’ Sstp, ‘niski’ SXVI – 1426, odp., s. 163.

KROTEK, KROTKO < krotki, krótki[^] – 1397, odp., s. 140.

KROTKA < krotki, krótki[^] – 1471, odp., s. 201.

KROTKI < krotki, krótki ‘niedługi’, zwięzły’, ‘łagodny, spokojny, ugłaskany’ Sstp, ‘niski’ SXVI – 1399, odp., s. 140.

KROTOCHWILA < krotochwila ‘żart, dowcip, zabawa’ Sstp – 1487, odp., s. 212.

KROTOSZ < krotki, krótki[^] – 1413, odp., s. 163.

KROTOSZA < krotki, krótki[^] – 1136, odp., s. 107, 118.

KROTYL < krotki, krótki[^] – 1468, odp., s. 201.

KROWIK < krowa ‘ts’ Sstp – 1pXV, odp., s. 244.

KROWINOGA < krowi ‘mający związek z krową’ Sstp, krowa[^], noga ‘ts’ Sstp – 1473, odp., s. 229, 360.

KROWINOŻYNA ź. < odp. Krowinoga[^] – 1473, odmęż., s. 360.

KROWKA < krowka ‘dem. od krowa’, ‘nazwa owada’ SXVI, krówka ‘gatunek rośliny’, ‘nazwa owada’ Sstp – 1487, odp., s. 212.

KRUBACZ < gruby ‘ts’, ‘prostacki, nieokrzesany’ Sstp – 1485, odp., s. 201.

KRUBIELA < gruby[^] – 1433, odp., s. 163.

KRUCHOWSKI, KRUKOWSKI, KRUKOWSKA ź., KRUCHOWSKA ź. < n.m. Kruchowo, dziś Krukowo, pow. Włocławek, Kruchowo, pow. Mogilno, Wlkp (KoZ I, N) – 1397, odm., s. 341.

KRUCZEK < kruk ‘gatunek ptaka’ Sstp – 1443, odp., s. 350.

KRUCZKOWA ź. < odp. Kruczek[^] – 1456, odmęż., s. 361.

KRUKIEŃSKI < n.m. Krukienice, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1489, odm., s. 330.

KRUPA < krupy ‘otłuczone ziarno’, ‘grad’ Sstp, krupa ‘kasza’ SXVI – 1204, odp., s. 118.

KRUPAK < krupa[^] – 1490, odp., s. 229.

KRUPCZYNA ź. < odp. Krupka^v – 1398, odmęż., s. 356.

KRUPEK < krupa[^] – 1396, odp., s. 229.

KRUPIEC < krupa[^] – 1471, odp., s. 229.

KRUPKA < krupka ‘dem. od krupa, kasza’ SXVI – 1387, odp., s. 229.

KRUPNIK < krupnik ‘ten, kto robi lub sprzedaje krupy’ Sstp – 1423, odp., s. 195.

KRUSZEL < krusz ‘grudka soli’ Sstp, kruszyć, rozkruszyć ‘połamać na drobne części’ Sstp – 1498, odp., s. 229.

- KRUSZKA** < krusz^ (może wariant fon. od gruszka) – 1494, odp., s. 229.
- KRUSZWICKI** < n.m. Kruszwica, miasto, Wlkp (KoG) – 1383, odm., s. 45.
- KRUSZYL** < krusz^, kruszyć^ – 1498, odp., s. 229.
- KRUSZYNA** < kruszyna ‘odrobina, okruch, cząstka’ SXVI, kruszyna ‘gatunek rośliny’ Sstp – 1420, odp., s. 229.
- KRWAWY DYJABEL** < krwawy ‘zakrwawiony’, straszny, okrutny, bolesny, śmiertelny’, czerwony’ Sstp, < dyjabeł, diabeł ‘ts’ Sstp – 1392, odp., s. 256.
- KRYŃSKI** < n.m. Krynki, pow. Grodno, kr ptn-wsch* (SG) – 1486, odm., s. 328.
- KRYRSKI, KRYRSKA** ż. < n.m. Kryry, par. Piaski, Wlkp (KoZ I) – 1442, odm., s. 341.
- KRZACZEK** < krzaczek ‘dem. od krzak, roślina drzewiasta’ SXVI (SSNO Krzaczek//Kręczek) – 1482, odp., s. 212.
- KRZECZOWSKI** < n.m. Krzeczów, Przeczów, pow. Stopnica, Młp (KS), Krzeczowice, pow. Przemysł, kr pd-wsch (Jabł) – 1485, odm., s. 330.
- KRZEKOCHA** < krzek ‘skrzek, jaja płazów bezogonowych’ SXVI – 1198, odp., s. 111.
- KRZEKOT** < krzekotać ‘rechotać, skrzeczeć (o żabie)’ Sstp, krzekot, krzekotanie ‘wydawanie głosu właściwego żabie, sroce’ SW – ca 1265, odp., s. 127.
- KRZENOWIC, KRZENIEWIC (?)** < odp. *Krzen, Krzan : chrzan ‘ts’ Sstp – 1389, patr., s. 88.
- KRZEP** < krzepki ‘twardy, sztywny’ Sstp, ‘silny, dziarski, solidny, mocny’ SXVI – 1420, odp., s. 163.
- KRZEPISZ** < krzepki^, krzepisz ‘ziele lecznicze’ SW – 1269–1273, odp., s. 127.
- KRZEPISZA** < krzepki^ – 1204, odp., s. 118, 163.
- KRZEPISZKA** < krzepki^ – ca 1265, odp., s. 127.
- KRZEPK** < krzepki^ – 1136, odp., s. 107.
- KRZEPKI** < krzepki ‘twardy, sztywny’ Sstp, ‘silny, dziarski, solidny, mocny’ SXVI – 1409, odp., s. 163.
- KRZEŚCIJAN** < krześcijan ‘chrześcijanin’ Sstp – 1468, odp., s. 212.
- KRZYDŁO, KRZYGŁO** < krzydło ‘skrzydło’ Sstp – 1345, odp., s. 135.
- KRZYCZKA** < krzyk ‘wołanie, głośnie niezadowolone, rozruch, bunt’ Sstp, krzyczeć ‘wydawać krzyk, wrzeszczeć, lamentować, głośnie płakać’ Sstp – 1468, odp., s. 212.
- KRZYCZKO** < krzyk^, krzyczeć^ – 1438, odp., s. 175, 245.
- KRZYK** < krzyk ‘wołanie, głośnie niezadowolone, rozruch, bunt’ Sstp – 1136, odp., s. 107, 175.
- KRZYKAŁA** < krzykać ‘krzyczeć, ganić’ Sstp, krzykała ‘głośnie krzyżący’ SW – 1289, odp., s. 258.
- KRZYKOSZ** < krzyk^, krzykać^ – 1487, odp., s. 212.
- KRZYS(Z)TEK** < i. pch. Krzys(z)tek : i. chrz. Krzysztofor, Krzysztyn, Krzyszpın – 1436, odm., s. 273.
- KRZYSZOWIC//KRZYŻOWIC** < i. pch. Krzys(z) : i. chrz. Krzysztofor, Krzysztyn, Krzyż – 1418, patr., s. 88.
- KRZYS(Z)TANOWIC(Z), KRZYSTANOWIC(Z)** < i. pch. Krzys(z)tan : i. chrz. Krzysztofor, Krzysztyn – 1301, patr., s. 74, 378.
- KRZYSZYC//KRZYŻYC** < i. pch. Krzysz : i. chrz. Krzysztofor, Krzysztyn, Krzyż – 1425, patr., s. 88.
- KRZYWECZKER** < n.m. Krzywca, pow. Przemysł, kr pd-wsch (Jabł) – 1pXV, odm., s. 59.

- KRZYWAK** < krzywy ‘nieprosty, skośny, zgięty’, ‘fałszywy, oszukańczy, niesprawiedliwy, niesłuszny’ Sstp ‘ułomny’ SXVI – 1438, odp., s. 163.
- KRZYWANIA** < krzywy[^] – 1406, odp., s. 163.
- KRZYWASZ** < krzywy[^] – 1439, odp., s. 163.
- KRZYWDA** < krzywda ‘szkoda materialna, którą ktoś niesprawiedliwie wyrządza lub ponosi, nieprawda, kłamstwo, fałsz, obmowa, zniewaga’ Sstp – 1439, odp., s. 175.
- KRZYWEK, KRZYWKO** < krzywy[^] – 1427, odp., s. 163.
- KRZYWIC(Z)** < odp. Krzywy_v – 1299, patr., s. 70, 91.
- KRZYWIEC** < krzywy[^] – 1487, odp., s. 201, 248.
- KRZYWIEC(S)KI, KRZYWIC(S)KI** < n.m. Krzywca, pow. Przemyśl (Jabł), Krzywcyce, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabł) – 1471, odm., s. 330.
- KRZYWIGŁOW** < krzywogłowy ‘mający głowę pochyloną’ Sstp – 1486, odp., s. 201.
- KRZYWIŃSKI** < n.m. Krzywiń, miasto, pow. Kościan, Wlkp (KoP I, N) – 1362, odm., s. 46.
- KRZYWOGŁOWIC** < odp. Krzywogłowy_v – 1434 (1433), patr., s. 88.
- KRZYWOGŁOWY** < krzywogłowy ‘mający głowę pochyloną’ Sstp – 1458, odp., s. 201, 257.
- KRZYWOŁYK** < krzywy[^], lykać ‘ts’ Sstp – 1396, odp., s. 140.
- KRZYWONOS** < krzywonos ‘mający krzywy nos’, ‘gatunek ptaka, krzyżodziób’ Sstp, krzywonosy ‘z krzywym nosem lub dziobem’ SXVI – 1396, odp., s. 140, 257.
- KRZYWO(O)PASZ** < krzywy[^], opasać ‘obwiązać pasem’, ‘przypiąć miecz’ Sstp – 1459, odp., s. 229.
- KRZYWOPATRZ** < krzywy[^], patr.zeć ‘ts’ Sstp) – 1453, odp., s. 201.
- KRZYWOSZ** < krzywy[^] – 1439, odp., s. 163.
- KRZYWOSZYJCZYC(Z)** < odp. *Krzywoszyja : krzywy[^], < szyja ‘ts’ Sstp – 1448, patr., s. 88.
- KRZYWULA** < krzywy[^] – 1469, odp., s. 201.
- KRZYWY** < krzywy ‘nieprosty, skośny, zgięty’, ‘fałszywy, oszukańczy, niesprawiedliwy, niesłuszny’ Sstp ‘ułomny’ SXVI – 1432, odp., s. 163.
- KRZYŻ** < krzyż ‘ts’ Sstp (SSNO Krzysz//Krzyż) – 1136, odp., s. 107, 118.
- KRZYŻAN** < krzyż ‘ts’ Sstp – 1136, odp., s. 107, 111, 118, 127, 187.
- KRZYŻANOSZ** < krzyż[^], nosić ‘dźwigać coś na rękach, mieć przy sobie’ Sstp – 1412, odp., s. 188.
- KRZYŻON** < krzyż[^] – 1226, odp., s. 118.
- KSIĄDZ BIAŁY** < ksiądz ‘książe, kapłan, duchowny’ Sstp, < biały ‘ts’, ‘siwy’ Sstp – 1441, odp., s. 256.
- KSIĄŻĄTKO** < książątko ‘dem. od książę, władca’ SXVI – 1472, odp., s. 237.
- KSIĄŻNIK//KSIĘŻNIK** < książnik ‘księgarz’ SXVI – 1470–1480, odp., s. 237.
- KSIĘSKI, KSIĘSKA** ż. < n.m. Książ, miasto, Wlkp (KoP I), Księża, pow. Rypin, Wlkp (KoW I), Księginki, Księginice, Księgnica, par. Wilkowo, Wlkp (KoP I), Książ, pow. Miechów, Młp (RK) – 1398, odm., s. 314, 341.
- KUBA** < i. pch. Kuba : i. chrz. Jakub – XVI (1244), odim., s. 266, 267, 272.
- KUBIC** < i. pch. Kuba[^] – 1440–1500, patr., s. 91.
- KUBLIC** < niem. Kubla : ? niem. Kübel : śrwniem. kübel ‘kubel, wiadro’ Klim – 1498, patr., s. 382.
- KUCHARZ** < kucharz ‘ts’ Sstp – 1393, odp., s. 157, 195.

- KUCHARZOWIC** < odap. Kucharz[^] – 1451, patr., s. 376.
- KUCHENDORF (KÖCHENDORF)** < n.m. Kucharzowice, pow. strzebiński, Wlkp (RZPI, II) – 1410, odm., s. 54.
- KUCHMISTRZ** < kuchmistrz ‘urzędnik sprawujący opiekę nad kuchnią królewską, mistrz kucharski, kucharz’ Sstp – 1478, odap., s. 237.
- KUCHNIA** < kuchnia ‘ts’ Sstp – 1470–1480, odap., s. 229.
- KUCHTA** < kuchta ‘kucharz’ Sstp – 1402, odap., s. 195.
- KUCIEŃSKI** < n.m. Kutno, miasto, pow. Gostyń, Maz (AMaz) – 1426, odm., s. 46.
- KUC(Z)** < i. pch. Kuc(z) : i. chrz. Konrad – 1446, odm., s. 273.
- KUCZA** < kuczka ‘chata, szałas, szopa’ SXVI, kuczka ‘buda, chatka’ Sstp – 1258, odap., s. 127.
- KUC(Z)EK** < kuczek ‘kupka, gromadka’ L, także < i. pch. Kuczek : i. chrz. Konrad – 1166, odap., s. 111, także odm., s. 273.
- KUCZUKOWIC(Z)** < i. pch. Kuczuk : i. chrz. Konrad – 1470, patr., s. 388.
- KUCZYKOWIC(Z)** < i. pch. Kuczyk : i. chrz. Konrad – 1446, patr., s. 386.
- KUDŁA** < kudła ‘kudłaty człowiek’, ‘kosmyk włosów, kłak’ SXVI – 1399, odap., s. 140.
- KUDŁACZ** < kudłaty ‘mający gęste włosy, kosmaty’ SXVI – 1398, odap., s. 140.
- KUDŁATY** < kudłaty ‘mający gęste włosy, kosmaty’ SXVI – 1397, odap., s. 140.
- KUDŁEK** < kudłek ‘człowiek kudłaty’ SXVI – 1426, odap., s. 163.
- KUGLARZ, KUGLERZ** < kuglarz ‘wędrowny aktor, wróżbita’ Sstp – 1392, odap., s. 157.
- KUJAWCZYC** < *Kujawka : Kujawa : etn. Kujawiec_v – 1421, patr., s. 88.
- KUJAWIEC** < Kujawiec, Kujawiak ‘mieszkaniec Kujaw’ L – 1425, odetn., s. 293.
- KUKLINA** ż. < odap. Kukła : kukła, kukła ‘podłużna bułka’ Sstp – 1393, odmęż., s. 356.
- KUKULIŃSKA** ż. < n.m. ? – 1497, odm., s. 342.
- KULAWY** < kulawy ‘ts’ Sstp – 1486, odap., s. 201.
- KULHAN** < kulhać, kułać ‘kuleć, chromać’ SXVI – 1487, odap., s. 201.
- KULHANEK** < kulhać[^] – 1492, odap., s. 201.
- KULIKOWSKI** < n.m. ? – 1469, odm., s. 330.
- KULINOS** < kulić się ‘kureczyć się’ L, < nos ‘ts’ Sstp – 1452, odap., s. 229.
- KULSZA** < kulsza ‘kość biodrowa, biodro’ SW – 1489, odap., s. 201.
- KUM, KUMO** < kum ‘ojciec chrzestny’ Sstp – 1368, odap., s. 237, 360.
- KUMALA** < kum[^], kumal ‘kum, ojciec chrzestny’ SW – 1499, odap., s. 237.
- KUMALKA** < kum[^], kumal[^] – 1492, odap., s. 237.
- KUMEK** < kum[^] – 1pXV, odap., s. 247.
- KUMOWA** ż. < odap. Kum, Kumo[^] – 1469, odmęż., s. 360.
- KUNCZATKO** < i. pch. Kunczatko : i. chrz. Konrad – 1387, odm., s. 271.
- KUNIC(Z)OWIC(Z), KUNIC(Z)EWIC(Z)** < Kunic : i. pch. Kun : i. chrz. Konrad – 1437, patr., s. 88.
- KUNINOGA** < koń ‘ts’ Sstp lub kuna ‘gatunek zwierzęcia’, ‘obręcz zakładana na szyję przestępcy’ Sstp, < noga ‘ts’ Sstp – 1456, odap., s. 230.
- KUNISZ** < i. pch. Kunisz : i. chrz. Konrad – 1480, odm., s. 271.
- KUNOWIC(Z)** < i. pch. Kun : i. chrz. Konrad – 1386, patr., s. 91.
- KUPIONY** < kupiony ‘nabyty, otrzymany, odkupiony’ SXVI, part. praet. pass. kupiony od czas. kupić ‘ts’ Sstp – 1428, odap., s. 188.

- KUR** < kur 'kogut' Sstp – 1239, odp., s. 118.
- KURAS(Z)EK** < kur[^], kuraszek 'młody kogut, kuras, dobry, tęgi kur' SW – 1136, odp., s. 107, 118, 127.
- KUROPATWA** < kuropatwa 'gatunek ptaka' Sstp – 1492, odp., s. 337.
- KUROPŁOCH** < kura 'ts' Sstp, < płoszać 'płoszyć' Sstp, płoszyć 'straszyć' SXVI, kuropłoch 'lekkoduch, zawadiaka' R – 1471, odp., s. 230.
- KUROSZ** < kur[^], kura[^] – 1470–1480, odp., s. 321, 345.
- KUROSZOWA** ż. < odp. Kurosz[^] – 1472, odmęz., s. 345.
- KUROWIC(Z)** < odp. Kur[^] – 1204, patr., s. 69.
- KUROWSKI** < n.m. Kurowo, dziś Kurów, pow. Kościan, Wlkp (KoP I, N), pow. Komin, Wlkp (KoZ I, N), Kurów, pow. Bochnia, Młp (LK), Kurowo, pow. Sierpc, Maz (AMaz), ? Kurowice, pow. Lwów, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł), Kurów, pow. Berdyczów, kr pd-wsch (SG) – 1413, odm., s. 325.
- KUROZWĘCEUS** łac. < n.m. Kurozweki, pow. Stopnica, Młp (LK) – (2pXV), odm., s. 58.
- KURTYKA** < gw. kurtać 'gromić, łajać' SW – 1485, odp., s. 212.
- KURWICA** < kurwa 'nierządnica' Sstp – 1471, odp., s. 212.
- KURZYDYM** < kurzyć 'dymić, parować, kopcić' Sstp, < dym 'ts' Sstp – 1495, odp., s. 230.
- KURZYNOGA** < kur[^], kura[^], < noga 'ts' Sstp – 1442, odp., s. 188.
- KUS** < kus 'kawalek, kromka' Sstp (SSNO Kus//Kus) – 1136, odp., s. 107.
- KUSIOŁ** < kusić (się) 'poddawać próbie, doświadczać', 'namawiać do złego', 'próbować smakiem, sprawdzać' Sstp, kusić (się) 'usiłować coś osiągnąć' Sstp – 1381, odp., s. 152.
- KUSTRA** < kuścić się 'leniwie się zbierać' SXVI – 1376, odp., s. 152, 255.
- KUSY PIETRZYK** < kusy, kęsy 'krótki, krótko obcięty' Sstp, < i. pch. Pietrzyk : i. chrz. Piotr – 1483, odp., s. 256.
- KUSZA** < kusza 'rodzaj łuku' Sstp – 1136, odp., s. 107.
- KUŚTORA** < kuśtykać 'kuleć, upadać na nogę, chromać' SW (SSNO Kustora) – 1425, odp., s. 163.
- KUŚNIERZ//KUSZNIERZ** < kuśnierz 'ts' Sstp – 1356, odp., s. 195.
- KUTKORSKI** < n.m. Kutkorz, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabł) – 1498, odm., s. 330.
- KUTNIA** < kutnia 'sieć workowata do łowienia ptaków' SXVI – 1488, odp., s. 230.
- KUTNOWIC** < odp. *Kutno : kutać 'otulać' SES, kuta 'postawa' SXVI – 1393, patr., s. 373.
- KWACZ** < kwaczeć 'o głosie kaczek' SES – 1486, odp., s. 230.
- KWACZAŁA** < kwaczeć[^] – 1476, odp., s. 230.
- KWACZOŁA** < kwaczeć[^] – 1424, odp., s. 163, 230.
- KWADRATOWA** ż. < odp. Kwadrat : kwadrat 'ts' SXVI – 1385, odmęz., s. 356.
- KWAPISZ** < kwapic 'być skorym do czegoś', 'śpiesznie coś robić' Sstp, 'spieszyć się, naglić' R, por. też kwap 'puch, rodzaj lekkiego, delikatnego pierza' Sstp – 1470–1480, odp., s. 230.
- KWAS** < kwas 'ts' Sstp – 1291, odp., s. 26, 145.
- KWASAK** < kwas[^], kwasic 'czynić kwaśnym, poddawać fermentacji' Sstp, kwaśny 'o cierpkim smaku', 'niezadowolony, niechętny' SXVI – 1374, odp., s. 145.
- KWASEK** < kwasek 'dem. od kwas' SXVI, kwaśny[^] – 1136, odp., s. 107, 145.
- KWASZENINA** < kwaszenina 'galareta z mięsa albo owoców' Sstp – 1367, odp., s. 152.
- KWAŚNIK** < kwaśny[^] – 1406, odp., s. 175.

KWAŚNO < kwaśny[^] – 1420, odp., s. 175.

KWAŚNY < kwaśny ‘o cierpkim smaku’, ‘niezadowolony, niechętny’ SXVI —1451, odp., s. 212.

KWIATEK < kwiatek ‘ts’ Sstp – 1136, odp., s. 107, 118, 152, 388.

KWIATKOWA WIEPRZKOWA ź. < odp. Kwiatek alias Wieprzek : kwiatek[^], wieprzek ‘dem. od wieprz’ L – 1496, odmęz., s. 368.

KWIATKOWIC(Z) < odp. Kwiatek[^] – 1437, patr., s. 91, 388.

KWIATKOWSKI < n.m. Kwiatkowo, pow. Koło, pow. Ostrów Wielkopolski, Wlkp (KoZ I, N), Kwiatkowice, pow. Łask, Wlkp (KoW I), Kwiatki, pow. Chełm, P (SG) – 1402, odm., s. 325.

KWIECIK < kwiat ‘ts’ Sstp – 1269–1273, odp., s. 127, 244.

KWIECISZ < kwiat[^] – ca 1265, odp., s. 127.

L

LACH < Lach, Lech ‘Polak’ L —pierwotnie nazwa plemienia Lędzanie, forma Lech może być derywatem od niej, w jęz. ruskich: Ljach – od XI w. nazywano tak na Rusi wszystkie plemiona polskie – 1428, odetn., s. 293.

LAC(Z)KOWIC(Z) < i. pch. Lac(z)ek : i. stpdw. zlat. Laslau (= Włodzisław) – 1478, patr., s. 376.

LAJ < lej, lij ‘przyrząd ułatwiający nalewanie płynów’ Sstp, lej ‘naczynie w kształcie stożka’, też ‘opój’ SXVI, lej ‘pijak, opój’ R – 1414, odp., s. 175.

LAKWINA (ŁAKWINA) ź. < odp. Lakwa (Łakwa) : lakwa ‘latryna’ Sstp – 1460, odmęz., s. 345.

LALEK < lala ‘łątka, zabawka’ L – 1204, odp., s. 118.

LAMBARGAR < n.m. Lwów (niem. Lamberg), miasto, kr pd-wsch (Jabł) – XV ex. (1367), odm., s. 59.

LAMBERTOWIC(Z), LAMBERTOWIC(Z) < i. chrz. Lambert – 1411, patr., s. 375.

LANCKOROŃSKI < n.m. Lanckorona, pow. Wadowice, Młp (LK) – 1498, odm., s. 316.

LANCKRONE, LANDISKRONE, LANDISKRON < n.m. Lanckorona[^] – 1393, odm., s. 55.

LANNY < lany, lanny ‘polewany, oblewany, wylewany, odlewany’ SXVI – 1470, odp., s. 230.

LARWA < larwa ‘maska, zasłona wyobrażająca postać, zjawa, widmo, duch’ SXVI – 1472, odp., s. 230.

LASEK < lasek ‘mały las’ Sstp, las ‘ts’ Sstp, (SSNO Lasek//Laszek//Łaszek) – 1250, odp., s. 135.

LASKOWIC(Z)//LASZKOWIC(Z) < odp. Lasek[^] – 1464, patr., s. 91.

LASKOWSKI, LASZKOWSKI (?) < n.m. Laskowo, pow. Wągrowiec, Wlkp (KoG, N), ? Łasków, pow. Kalisz, Wlkp (KoZ I, N), Laskownica, par. Grylewo, Wlkp (KoZ I), Laskowa, pow. Ośmiężym, pow. Nowy Sącz, Młp (LK), Laski Dworskie, Laski, pow. Miechów, Młp (RK), Laski, pow. Warka, Laskowo, pow. Zambrowo, Laskowiec, pow. Ostrołęka, Maz (AMaz), Laskowice, pow. Opole, Śl (SG), Lasków, pow. Bełż, kr pd-wsch (Jabł) – 1424, odm., s. 325.

- LASOCIC** < i. chrz. Lasota – 1290, patr., s. 75, 379.
- LASTOWKA** < n.m. Lastowka, z. przemyska, kr pd-wsch (Jabł) – 1443, odm., s. 53.
- LASZEK, LASZKO** < Lach[^] (SSNO Lasek//Laszek, Lasko//Laszko) – 1397, odetn., s. 290.
- LATALEC** < latalec ‘diabeł, czart’ Sstp – 1487, odp., s. 212.
- LATAŁA** < latać ‘ts’ Sstp – 1369, odp., s. 152, 239.
- LATEK//ŁATEK, LATKO//ŁATKO** < lato ‘pora roku, rok’ Sstp, < łąta ‘belka w dachu’, ‘naczynie, kocioł’ Sstp, ‘kawałek materiału do osłonięcia dziury’ SXVI – 1204, odp., s. 118, 127, 245.
- LATO, LETO** < lato ‘pora roku, rok’ Sstp – 1412, odp., s. 188, 230.
- LATOŃ** < lato[^] – 1440, odp., s. 188.
- LATOSZ** < lato[^] – 1493, odp., s. 230.
- LATOSZA** < lato[^] – 1413, odp., s. 188.
- LATOSZEK, LATOSZK, LATOSZKO** < latosek ‘tegoroczne zwierzę’ Sstp, latać[^], lato[^] – 1398, odp., s. 230.
- LATOSZKOWA** ż. < odp. Latoszek[^] – 1415, odmęż., s. 358.
- LECH** < i. pch. Lech : i. chrz. Lenart lub : i. stpdw. z początkowym Le- – 1398, odim., s. 273.
- LECIECH** < lato[^] – 1450, odp., s. 188.
- LEGAT** < legat ‘wysłannik, poseł’ Sstp – 1292, odp., s. 127, 157.
- LEGAWY** < legawy ‘wyżeł’ Sstp, por. też ‘leniwy, gnuśny’ SXVI – 1466, odp., s. 212.
- LEGENDORF** < n.m. Legendorf, Logendorf, dzie Mgowo, pow. Chełmno, P (SG) – 1647 (1458) odm., s. 55.
- LEIPNIKER, LEIPNEKER, LIPNEKER** < n.m. Lipniki (*Leipnik), pow. Przemysł, kr pd-wsch (Jabł) – 1pXV, odm., s. 59.
- LEJ** < lej, lij ‘przyrząd ułatwiający nalewanie płynów’ Sstp, lej ‘naczynie w kształcie stożka’, też ‘opój’ SXVI, lej ‘pijak, opój’ R – 1477, odp., s. 212.
- LEJCY//LEJCZY** < lejc, lec ‘rzemień, który woźnicy służy do kierowania koniem’ Sstp – 1489, odp., s. 352.
- LEJEK** < lejek ‘naczynie w kształcie stożka z dziurką’ SXVI – 1474, odp., s. 212.
- LEKARZ** < lekarz ‘ts’ Sstp – 1399, odp., s. 157.
- LEKKI** < lekki ‘nieciężki, zwinny, ruchliwy’, ‘umiarkowany, łatwy do zniesienia, nieprzykry, spokojny, powolny’, ‘cichy, delikatny’, ‘nierozważny, lekkomyślny’ Sstp – 1390, odp., s. 140.
- LESIK//LESZYK** < i. pch. Lesik//Leszzyk : i. chrz. Aleksander, Aleksy – 1339, odim., s. 265.
- LESIKOWIC//LESZYKOWIC** < i. pch. Lesik//Leszzyk[^] – 1416, patr., s. 88.
- LELEK** < lelek ‘nocny ptak, sowa’ Sstp – 1409, odp., s. 175.
- LELOWSKI, LELEWSKI, LEROWSKI** (?) < n.m. Lelów, pow. Włoszczowa, Młp (RK), Lelowice, Jelowice, pow. Proszowice, Młp (RK), Lelewo, pow. Nowe Miasto, Maz (AMaz) – 1394, odm., s. 46.
- LENARTOWIC(Z)** < i. chrz. Lenart – 1470–1480, patr., s. 91.
- LENIWY** < leniwy ‘ts’ Sstp – 1494, odp., s. 212.
- LEŃ** < leń ‘ts’ SXVI – 1425, odp., s. 175.
- LEO** < i. chrz. Leo (= Leon) – XVIII (1254), odim., s. 267.
- LEON** < i. chrz. Leon – 1339, odim., s. 267.

- LEOPOLITA** < n.m. Lwów (łac. Leopoldis), miasto, kr pd-wsch – 2pXV, odm., s. 58.
- LEPEL** < śrwniem. leffel ‘łyżka’ Klim – 1256, niem., s. 305.
- LEPIARZ** < lepiarz ‘garncarz’ SXVI – 1443, odp., s. 195.
- LEPIGLINA** < lepić ‘obrzucać, pokrywać gliną, wapnem’ Sstp, < glina ‘ts’ Sstp – 1444, odp., s. 188.
- LEPIGLININA** ź. < odp. Lepiglina^ – 1450, odmęż., s. 357.
- LESCZYNA** ź. < odp. Laska (Leska) : laska ‘kij, pręt do podpierania się’, ‘oznaka władzy, szczególnie laska sędziowska’ Sstp – 1410, odmęż., s. 358.
- LESZCZAŃSKI** < n.m. Leszczawa, pow. Sanok, kr pd-wsch (Jabł) – 1498, odm., s. 367.
- LESZCZYŃSKI, LESZCZEŃSKI, LESZCZAŃSKI** < n.m. Leszno, Leszczno, pow. Łęczycza, Włkp (KoW I), Leszno, Leszczno miasto, Włkp (KoP I), Leszczyna, pow. Bochnia, Młp (LK), Leszczyno, pow. Bielsko, Maz (AMaz), Leszczna, Leśna, pow. Sanok, kr pd-wsch (SG) – 1422, odm., s. 326.
- LEŚNAR** < n.m. Leśna, pow. Sanok, kr pd-wsch (SG) – 1451, odm., s. 59.
- LEŚNIC** < odp. Leśny : leśny ‘leśniczy, gajowy’ Sstp – 1309, patr., s. 74.
- LEŚNIEWSKI, LEŚNIEWSKI** < n.m. Leśniewo, pow. Ciechanów, Mława, Nur, Maz (AMaz), Leśniowice, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabł) – 1447, odm., s. 325.
- LEWKOWIC(Z)** – i. pch. (Lewek), Lewko : i. chrz Lew (= Leon) – 1451, patr., s. 388.
- LGOSTAJ, LIGOSTAJ** < lgostaj ‘sprzedawca towarów korzennych’ Sstp – 1424, odp., s. 195, 319.
- LICHACZ** < lichy ‘nędzny, marny, ubogi’, ‘niesprawiedliwy, niegodziwy, zły’ Sstp – 1456, odp., s. 212.
- LICHO** < lichy^, adv. lichy ‘niesprawiedliwie, źle’ Sstp, lichy ‘liczba nieparzysta’ SXVI – 1274, odp., s. 127.
- LICHOCIC** < odp. Lichotav – 1447, patr., s. 88.
- LICHOTA** < lichota ‘złość, występki, grzech’, ‘bieda, utrapienie, udręka’ Sstp – 1444, odp., s. 195.
- LICHY, LICH** < lichy ‘nędzny, marny, ubogi’, ‘niesprawiedliwy, niegodziwy, zły’ Sstp – 1391, odp., s. 157, 195.
- LICZYMIESZKA** < liczyć ‘rachować’ Sstp, < mieszek ‘woreczek na pieniądze’ Sstp – 1494, odp., s. 230.
- LIGA** < ligać ‘wierzgać, kopać (o koniu)’ Sstp – 1454, odp., s. 212.
- LIGASZ** < ligać^ – 1457, odp., s. 212.
- LIGĘZ** < ligęza ‘człowiek lubiący się przymilać’ SWil, ligięza, ligenza ‘człowiek lubiący leżeć, pokładać się’, ‘ten, co się lubi przymilać, nadskakiwać’ SW, ps *lęgati, legać ‘kłaść się, padać, pokładać się’ SES – 1392, odp., s. 175.
- LIGĘZA, LIGĘDZA** < ligęza ‘człowiek lubiący się przymilać’ SWil, ligięza, ligenza ‘człowiek lubiący leżeć, pokładać się’, ‘ten, co się lubi przymilać, nadskakiwać’ SW, ps *lęgati, legać^ – 1367, odp., s. 145, 175, 337.
- LIGUSZA** < ligać^ – 1385, odp., s. 145.
- LIJA** < lija ‘ulewa’ SXVI – 1459, odp., s. 230.
- LIJAWKA** < lija^ – 1489, odp., s. 230.
- LILIJA, LELIJA** < lilija, lilia ‘rodzaj kwiatu’ Sstp – 1494, odp., s. 212.
- LINOWA** ź. < odp. Lin : lin ‘gatunek ryby’ Sstp – 1485, odmęż., s. 360.
- LIPA** < lipa ‘ts’ Sstp – 1406, odp., s. 175.
- LIPIEJ** < lipa^ – 1410, odp., s. 175.

- LIPKA** < lipka ‘gatunek rośliny’ Sstp – 1394, odp., s. 175.
- LIPNIC(S)KI** < n.m. Lipnica, par. Otorowo, Wlkp (KoP I), Lipnik, pow. Sandomierz, Lipnica, pow. Jędrzejów, Młp (KS), Lipniki, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1433, odm., s. 325, 331.
- LIPOWY** < lipowy ‘przymiotnik od lipa, związany z lipą’ SXVI – 1445, odp., s. 175.
- LIS** < lis ‘gatunek zwierzęcia’ Sstp – 1136, odp., s. 29, 127, 145, 318, 355.
- LISEK//ŁYSEK** < lisek ‘dem. od lis’, przen. ‘człowiek przebiegły, chytry’ SXVI, łys ‘ts’ Sstp – 1228, odp., s. 127, 360, 388.
- LISIENIEC(S)KA** ź. < n.m. Lisienica, Lisinica, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabł) – 1485, odm., s. 346.
- LISKOWA** ź. < odp. Lisek^ – 1496, odmęz., s. 360.
- LISKOWIC(Z)** < odp. Lisek^ – 1487, patr., s. 388.
- LISOPAD** < lis^, < padać ‘przewracać się’, ‘spadać’, ‘rozpadać się, pękać’ Sstp – 1432, odp., s. 257.
- LISOWIC** < odp. Lis^ – 1319, patr., s. 375, 383.
- LISTOWIC(Z)//ŁYSTOWIC(Z)** < odp. List/Łyst : list ‘liść, wiadomość przekazana pisemnie’ Sstp, łyst ‘łydka’ Sstp – (1493), patr., s. 91.
- LISZEK** < n.m. Liszki, pow. Kraków, Młp (RK) – 1371–1374, odm., s. 56.
- LISZNIK** < lisznik ‘lichwiarz’ Sstp – 1415, odp., s. 195.
- LISZYL** < liszaj ‘choroba skóry’ Sstp – 1499, odp., s. 201.
- LITAWA** < etn. coll Litwa ‘ludzie litewscy, Litwini’ L. Pierwotnie rzeczownik zbiorowy, który przeszedł na nazwę kraju, pierwszy zapis z 1009 r., Supr – 1485, odetn., s. 295.
- LITERA** < litera ‘ts’ SXVI – 1436, odp., s. 175.
- LITERAT** < literat ‘ten, co zna litery, co umie czytać i pisać’ Sstp – 1409, odp., s. 175.
- LITWA** < etn. coll Litwa ‘ludzie litewscy, Litwini’ L. Pierwotnie rzeczownik zbiorowy, który przeszedł na nazwę kraju, pierwszy zapis z 1009 r., Supr – 1372, odetn., s. 290.
- LITWAN** < Litwa^ – 1335, odetn., s. 287.
- LITWASZ** < Litwa^ – 1397, odetn., s. 290.
- LITWIN** < Litwin ‘mężczyzna rodem z Litwy’ L, por. Litwa^ – 1364, odetn., s. 290.
- LITWINEK** < Litwin^ – 1487, odetn., s. 295.
- LITWINIEC** < Litwin^ – 1478, odetn., s. 295.
- LITWINOWSKI, LITWINOWSKA** ź. < n.m. Litwinow, pow. Halicz, kr pd-wsch (Jabł) – 1479, odm., s. 316.
- LITWOSZ** < Litwa^ – 1397, odetn., s. 290.
- LITWOSZEK** < Litwa^ – 1477, odetn., s. 295.
- LITWUSZ** < Litwa^ – 1454, odetn., s. 295.
- LIŻYGĘBA//LISIGĘBA** < lis ‘gatunek zwierzęcia’ Sstp lub lizać ‘ts’ Sstp, < gęba ‘twarz, usta, paszcza’ Sstp – 1459, odp., s. 230.
- LIŻYGOŹDŹ//ŁYSY GOŹDŹ** < lizać^ lub łysy ‘ts’ Sstp, < goźdź, gwóźdź ‘ts’ Sstp – 1437, odp., s. 188.
- LOBSZYC** < n.m. Głębczyce, miasto, Śl (RZP I, II) – 1460, odm., s. 54.
- LOGIKA** < logika, loika ‘umiejętność poprawnego rozumowania’ SXVI, logiczny ‘odpowiadający wymogom logiki’ Sstp – 1468, odp., s. 212.
- LORYNOWIC(Z), LORENOWIC(Z)** < i. pch. ziem. Loryn : i. chrz. Wawrzyniec – 1441, patr., s. 375.
- LUBAN** < i. pch. Luban : i. stpdw. Lubomir, Lubogost – 1349, odim., s. 264.

- LUBAŃ** < i. pch. Lubań : i. stpdw. Lubomir, Lubogost – 1349, odim., s. 278.
- LUBASKI, LUBASKA** ź. < n.m. Lubasz, Lubosz, pow. Czarnków, Wlkp (KoP I, SG) – 1498, odm., s. 346.
- LUBCZYC** < i. pch. Lubeza : i. stpdw. Lubomir, Lubogost – 1399, patr., s. 379.
- LUBEK/ŁUBEK** < i. pch. Lubek/Łubek : i. stpdw. Lubomir, Lubogost – 1330, odim., s. 278.
- LUBELCZYK** < n.m. Lublin, miasto, Młp (KL) – 2pXV, odm., s. 58.
- LUBELSKI, LIBELSKI** < n.m. Lublin^ – 1403, odm., s. 47.
- LUBIANIC(S)KI** < n.m. Lubienice, Lubianice, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1494, odm., s. 331.
- LUBIK** < i. pch. Lubik : i. stpdw. Lubomir, Lubogost – 1369, odim., s. 278, 279, 331.
- LUBOCIC** < i. pch. Lubota : i. stpdw. Lubomir, Lubogost – 1410, patr., s. 88.
- LUBOMSKI, LUBOMSKA** ź. < n.m. Lubom, Luboń, par. Wiry, Wlkp (KoP I), Lubom, pow. Racibórz, Śl (SG) – 1399, odm., s. 314.
- LUBSTOWSKI, LIBSTOWSKA ź., LIPTOWSKI** < n.m. Lubstów, pow. Koło, Wlkp (KoZ I, N) – 1452, odm., s. 331.
- LUBSZA/LUBZA** < i. pch. Lubsza : i. stpdw. Lubomir, Lubogost – 1478, odim., s. 272.
- LUBSZYCER, LOBSZYCER** < n.m. Głubczyce (niem. Lubschich, Lobschicz, Leobschütz), miasto, Śl (RZP I, II) – 2pXIV, odm., s. 59.
- LUDOMSKI, LUDOMSKA** ź. < n.m. Ludomy, Ludomie, pow. Oborniki, Wlkp (KoP I, SG) – 1402, odm., s. 326, 328, 331, 346.
- LUDZKA SZKODA** < ludzki ‘dotyczący ludzi, dobry, życzliwy, właściwy ludziom dobrym’ Sstp, < szkoda ‘ts’ Sstp – 1471, odap., s. 230.
- LUTEC(S)KI** < n.m. Lutcza, pow. Strzyżów, Młp (OP), ? Luta, pow. Chełm, kr pd-wsch (Jabł) – 1460, odm., s. 328.
- LUTOGIEWSKA** ź. < n.m. Lutogńiew, pow. Krotoszyn, Wlkp (KoP I, (SG) – 1498, odm., s. 347.
- LUTOMSKI** < n.m. Lutom, pow. Międzychód, Wlkp (KoP I, (SG) – 1413, odm., s. 326.
- LUTSŁAWSKI, LUC(S)ŁAWSKI** < n.m. Lutosławice, pow. Piotrków, Wlkp (KoW I), Luc(s)ławicy, pow. Brzesko, Młp (RPM) – 1470–1480, odm., s. 328.
- LWOWCZYK** < n.m. Lwów, miasto, kr pd-wsch (Jabł) – 2pXV, odm., s. 58.

Ł

- ŁABAJ** < łabaj ‘wielki pies’ SXVI – 1444, odap., s. 175.
- ŁABĘCINA** ź. < odap. Łabętav – 1453, odmeź., s. 321.
- ŁABĘĆ** < łabęć, łambęć ‘gatunek ptaka’ Sstp – 1464, odap., s. 321.
- ŁABĘTA, ŁAMBĘTA** < łabęć, łambęć^ – 1456, odap., s. 321.
- ŁABIENIK** < n.m. Łabienik ? – 1424 (1326), odm., s. 57.
- ŁABOWA** ź. < odap. Łab : łaba ‘łapa’, wariant wyrazu łapa : ps *łapa SES – 1478, odmeź., s. 361.
- ŁACHETA** < łacheta ‘obdartus, oberwaniec, nędzarsz, ubogi żebrak’ SW, łachy ‘łachmany’ R – 1401, odap., s. 163.

- ŁACIC** < odp. Łata : łąta ‘belka w dachu’, ‘naczynie, kocioł’ Sstp, ‘kawałek materiału do osłonięcia dziury’ SXVI – 1391, patr., s. 75.
- ŁACINA, ŁACIENA** < łacina ‘ts’ Sstp – 1322, odp., s. 135, 157.
- ŁACNO** < łacny ‘łatwy, nie sprawiający trudności’ Sstp – 1472, odp., s. 212.
- ŁACNY** < łacny ‘łatwy, nie sprawiający trudności’ Sstp – 1438, odp., s. 175.
- ŁADA** < ps *łada ‘porządek, rządność’ SES – 1414, odp., s. 175.
- ŁADZIC** < odp. Łada[^] – 1434, patr., s. 375, 382.
- ŁAGIEWNICKI, ŁAGOWNICKI, ŁAGIEWNISKI** < n.m. Łagiewniki, pow. Brzeziny, Wlkp (KoW I), par. Chojnica, Wlkp (KoP I), Łagiewniki, Łagowniki, dziś dzielnica Krakowa, Łagiewniki, pow. Szczyrzyc, Młp (LK) – 1389, odm., s. 45.
- ŁAGODA** < łagoda ‘ujmujący sposób bycia’ SXVI – 1436, odp., s. 175.
- ŁAGODKA** < łagoda[^] – 1441, odp., s. 175.
- ŁAGOWNIK** < n.m. Łagowniki, Łagiewniki – dawna wieś, dziś dzielnica Krakowa, Młp (LK) – 1401, odm., s. 56.
- ŁAKOMY** < łakomy ‘chciwy, chciwy jedzenia’ Sstp – 1409, odp., s. 175.
- ŁANICE** < łan ‘miara powierzchni pola’ Sstp – XII p. post., odp., s. 111.
- ŁANIC(Z)** < i. pch. Łań : i. chrz. Wawrzyniec – 1420, patr., s. 381.
- ŁAŃCUTER** < n.m. Łańcut, miasto, kr pd-wsch (Jabł) – 1pXV, odm., s. 59.
- ŁAPA** < łąpa ‘zbój, rabuś’, ‘potrzask, pułapka’ Sstp – 1434, odp., s. 175.
- ŁAPACZKA** < łąpaczka ‘pułapka, przen. podstęp, oszystwo’ SXVI – 1449, odp., s. 188.
- ŁAPAJ** < łąpac ‘chwycić, zatrzymać siłą, porwać’ Sstp – 1412, odp., s. 188.
- ŁAPKA** < łąpka ‘zbój, rabuś’, ‘noga zwierzęcia lub ręka ludzka’ Sstp, łąpac[^] – 1419, odp., s. 175.
- ŁAPKO** < łąpka[^] – 1443, odp., s. 175, 254.
- ŁASICA** < łąsica ‘gatunek zwierzęcia’ Sstp – 1409, odp., s. 175.
- ŁASKOSZ** < łąskać ‘głaskać’ Sstp – 1496, odp., s. 230, 321.
- ŁASKOSZA** < łąskać[^] – 1428, odp., s. 230.
- ŁASKUSZ** < łąskać[^] – 1491, odp., s. 230.
- ŁASUŃ** < łąsuń ‘człowiek łakomy’ SW, ps *łas[^] ‘łakomy, chciwy’ SES, łąszować ‘czytać, łąkomić się na kogo, co’ R – 1439, odp., s. 175.
- ŁASZCZEWIC** ? – 1318, patr., s. 74.
- ŁASZCZYŃSKI, ŁASZCZYŃSKA** ż. < n.m. Łaszczyn, pow. Rawicz, Wlkp (KoP I, N) – 1498, odm., s. 342.
- ŁASZKARZ** ? < łąszkarz ‘kuglarz, aktor’ SXVI (SSNO Łaskarz) – 1243, odp., s. 135.
- ŁATA** < łąta ‘belka w dachu’, ‘naczynie, kocioł’ Sstp, ‘kawałek materiału do osłonięcia dziury’ SXVI – 1325, odp., s. 29.
- ŁATAN** < łątać ‘naprawiać zniszczoną rzecz przez wstawienie kawałka materiału w miejsce dziury (o odzieży, obuwiu, dachu)’ SXVI, łąta[^] – 1446, odp., s. 188, 351.
- ŁATANOWA** ż. < odp. Łatan[^] – 1442, odmęz., s. 351.
- ŁAWR(Z)YNOWIC(Z)** < i. chrz (wschsł) Ławr(z)yn (= Wawrzyniec) – 1442, patr., s. 375.
- ŁAZAR** < i. chrz. Łazar(z) (imię chrześcijańskie pochodzenia hebrajskiego) — 1389, odim., s. 274.
- ŁAZARZ** < łąwarz ‘chory, mizerak, biedak, żebrak, nędzarsz’ SW, por. imię biblijne Łazarz – 1212, odp., s. 118, 127, 140.
- ŁAZAR(Z)OWIC(Z)** < i. chrz. Łazar(z) – 1441, patr., s. 91, 376.

ŁAZARZYC < i. chrz. Łazar(z) (SSNO Łazarzyc//Łazarzyk) – 1496, patr., s. 91.

ŁAZĘKA < łazęka ‘chłop prowadzący wędrownie gospodarstwo na łąkach’, ‘szpieg, wywiadowca’ Sstp – 1339, odp., s. 135, 157.

ŁAZINA < lazić ‘czołgać się, pełzać, niezgrabnie się poruszać’ Sstp —1136, odp., s. 107.

ŁĄCKI//ŁĘCKI, ŁĄSKI//ŁĘSKI, ŁĄCKA//ŁĘCKA ż. < n.m. Łęki, pow. Kościan, Wlkp (KoP I, SG), Łęka, pow. Łęczycza, Łęki, pow. Kutno, Wlkp (KoW I), Łąkie Wielkie, par. Boniewo, Wlkp (KoZ I), Łąka, pow. Tarnów (OP), Łęka, pow. Kozienice, pow. Stopnica, Młp (KS), Łączna, pow. Lublin, Młp, (KL), Łąki, pow. Koźle, Śl (SG), Łąka, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1398, odm., s. 331, 341.

ŁĄKA < łąka ‘teren porośnięty trawami’ Sstp – 1466, odp., s. 365.

ŁĄKORSKI < n.m. Łęgorz, Łękorz, pow. Jasło, Młp (RB) – 1442, odm., s. 325.

ŁEKIEŃSKI, LEKIŃSKI, LEKIEŃSKA ż. < n.m. Łekna, pow. Kcynia, Wlkp (KoZ I) – 1399, odm., s. 341.

ŁĘCZYC(S)KI, ŁĘCZYSKI < n.m. Łęczycza, miasto, Wlkp (KoW I) – 1387, odm., s. 47.

ŁĘCZYCZAN < n.m. Łęczycza^ – 2pXIV, odm., s. 58.

ŁĘK < łęk ‘wygięta do góry część siodła’ Sstp – ca 1265, odp., s. 127.

ŁĘKA < n.m. Łęka, pow. Brzesko, Młp (LK) – 1461, odm., s. 53.

ŁĘKOMIR < i. stpdw. Łękomir – 1275, odim., s. 269.

ŁĘKOMIROWIC < i. stpdw. Łękomir – 1401, patr., s. 375.

ŁOBESKI < n.m. Łobez, par. Góra, Wlkp (KoP I) – 1390, odm., s. 324.

ŁOBOTA < łoboda, lebioda ‘gatunek rośliny’ Sstp, też ‘człowiek wątpy, słaby’ Sgw – 1216, odp., s. 118, 127.

ŁODYGA < łodyga ‘ts’ Sstp – 1494, odp., s. 212.

ŁODZINA ż. < odp. Łodzia : łódź ‘ts’ Sstp – 1399, odmeż., s. 343.

ŁOKANA < łokany ‘pity łąpczywie, żłopany’ SXVI, łokać ‘chleptać, pić łąpczywie’ Sstp – 1136, odp., s. 107.

ŁOKIEĆ < łokieć ‘staw u ręki, miara długości’ Sstp – 1469, odp., s. 201.

ŁOJ < łoj, łój ‘topiony tłuszcz zwierzęcy’ Sstp – 1462, odp., s. 337.

ŁOMAZGA < łamaga, łomazga ‘ułomny, garbaty, połamaniec’ SW, łomić ‘łamać, rozbijać’ Sstp, ‘niszczyć’ SXVI, łomny ‘kruchy, łamliwy’ R – 1390, odp., s. 140, 386.

ŁOMAŻDZIC < odp. Łomazga^ – 1401, patr., s. 88, 386.

ŁOMEK, ŁOMKO < łomić ‘łamać, rozbijać’ Sstp – 1411, odp., s. 188.

ŁOMIK < łomić^ – 1445, odp., s. 188.

ŁOMIKOŃ < łomić^, < koń ‘ts’ Sstp – 1430, odp., s. 188.

ŁOMILAS < łomić^, < las ‘ts’ Sstp – 1429, odp., s. 188.

ŁOŃSZCZAK < łośszczak ‘żrebię zeszłoroczne’ Sstp – 1479, odp., s. 212.

ŁOPACIC < odp. Łopatav – 1250, patr., s. 69, 377.

ŁOPATA < łopata ‘ts’ Sstp – 1244, odp., s. 118.

ŁOPATKA < łopata^ – 1462, odp., s. 337.

ŁOPIENIK < łopian ‘gatunek rośliny’ Sstp – 1497, odp., s. 212.

ŁOPUCHA < łopucha ‘gatunek rośliny’ Sstp – 1455, odp., s. 212.

ŁOSIOWIC(Z), LOSIEWIC < odp. Łoś : łoś ‘nazwa zwierzęcia’ Sstp – 1393, patr., s. 75.

ŁOSOŚ < łośoś ‘gatunek ryby’ Sstp – 1258, odp., s. 127.

ŁOSZA//ŁOZA < łoża ‘wierzba’ Sstp, łośza ‘samica łośia’ SW – 1320, odp., s. 135.

ŁOWCZOWIC < odp. Łowczy : łowczy 'urzędnik dworski nadzorujący polowania' Sstp - 1284, patr., s. 70.

ŁOWCZYC < n.m. Łowce, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) - 2pXIV, odm., s. 58.

ŁOWĘTA < łowić 'chwytać zwierzęta rybackim albo myśliwskim sposobem' Sstp, łowczy^ - 1136, odp., s. 107.

ŁOWIEC(S)KI < n.m. Łowce, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) - 1494, odm., s. 328.

ŁOWNY < łowny 'umiejący łowić, dobry, zręczny do łowów' SXVI - 1434, odp., s. 175.

ŁOŻNY < łożny 'dworzanin opiekujący się sypialnią królewską' Sstp - 1460, odp., s. 237.

ŁUBA < łub 'kora z drzewa', 'rodzaj podsieni, tarasu' Sstp, łuba 'kora z drzewa' SES (SSNO Luba/Łuba) - 1239, odp., s. 118.

ŁUBIANY < n.m. Łubiana, pow. Szczuczyn, Maz (ZM) - 1488, odm., s. 56.

ŁUBNO < łub^, < łuba^ - 1300, odp., s. 127.

ŁUCZANOWSKI, ŁUC(Z)YJANOWSKI < n.m. Łuczanowice, Łuczyjanowice, pow. Kraków, Młp (RK) - 1457, odm., s. 30.

ŁUCZKOWIC(Z) < odp. Łuczek, Łuczko : łuk 'broń wyrzucająca strzały' Sstp - 1399, patr., s. 379.

ŁUCZNIK < łucznik 'wytwórca łuków, żołnierz uzbrojony w łuk' Sstp - 1464, odp., s. 237.

ŁUCZYWIONKO < łuczywo 'kawałek smolnego drzewa używany do oświetlania' Sstp - 1494, odp., s. 230.

ŁUCZYWKO < łuczywo^, łuczywko 'łuczywo, drzazgi smolne, podpałka' SW - 1340, odp., s. 135, 188.

ŁUCZYWO < łuczywo 'kawałek smolnego drzewa używany do oświetlania' Sstp - 1405, odp., s. 188.

ŁUK < łuk 'broń wyrzucająca strzały' Sstp - 1463, odp., s. 230.

ŁUKASZOWA ż. < odim. Łuka : i. chrz. Łuka, Łukasz - 1490, odmęz., s. 361.

ŁUKASZOWIC < n.m. Łukaszowice, pow. Wrocław, Śl (RZP I, II) - 1388, odm., s. 56.

ŁUNIOWIC(Z) < i. pch. Łuń : i. chrz. Łukasz - 1400, patr., s. 384.

ŁUPICH < łupić 'brać zastaw, ograbiać, okradać' Sstp - 1494, odp., s. 230.

ŁUPICHUJ < łupić^, < chuj 'członek męski' L - 1471, odp., s. 230.

ŁUPIKOZA < łupić^, < koza 'gatunek zwierzęcia' Sstp - 1471, odp., s. 230.

ŁUPIPYJE < łupić^, < ps *pyjъ 'penis' SpC - 1471, odp., s. 230.

ŁUSKWIN < łuskać 'chrupać, trzeszczeć' R, łuskinia 'łuska' R - 1400, odp., s. 366.

ŁYCZKOWSKI, ŁYCZKOWSKA ż. < n.m. Łyczki, pow. Ciechanów, Maz (AMaz), Łyczkowce, pow. Halicz, kr pd-wsch (Jabł) - 1470, odm., s. 316, 342.

ŁYSA ż < łysy 'ts' Sstp - 1436, odp., s. 163.

ŁYSA JADWIGA ż. < łysy^, < i. chrz. ż. Jadwiga - 1437, odp., s. 256.

ŁYSA ŚWINIA < łysy^, < świnia 'zwierzę domowe' Sstp - 1425, odp., s. 188.

ŁYSAK < łysak 'człowiek bez włosów' SXVI - 1489, odp., s. 201.

ŁYSAKOWSKI < n.m. Łysaków, pow. Mielec, Młp (OP) - 1470, odm., s. 331.

ŁYSEK, ŁYSK < łysek 'człowiek wyłysiały' Sstp - 1481, odp., s. 201.

ŁYSOPAŁKA < łysy^, < pałka 'przedmiot wydłużony, drażek, kij' SXVI, pałka 'łodyga roślin jednoliściennych' Sstp - 1469, odp., s. 257.

ŁYSY < łysy 'ts' Sstp - 1414, odp., s. 163.

ŁYSYKOŃ < łysy^, < koń 'ts' Sstp - 1434, odp., s. 188.

ŁYSYKONIOWA ż. < odp. Łysy Koń^ - 1434, odmęz., s. 358.

M

MACEDO < Macedo ‘macedoński’ Mącz. Nazwa Macedonii pochodzi od nazwy plemienia poch. greckiego, iliryjskiego lub trackiego, którego nazwa brzmiała Makednon (Herodot) – 1500, odetn., s. 295.

MACH, MACHO < machać ‘poruszać szybko, np. ręką’ Sstp – 1275, odp., s. 127, 188.

MACHA < machać^ – 1429, odp., s. 188.

MACHAŁA < machać^ – 1500, odp., s. 230.

MACHAŁEK, MACHAŁKO < machać^ – 1451, odp., s. 230.

MACHAŃ < machać^ – 1425, odp., s. 188.

MACHNA < machać^ (może < machna ‘dzika świnia’ SEM) – 1471, odp., s. 230.

MACHNIK < machać^ – 1421–1423, odp., s. 230.

MACHOWSKI < n.m. ? Mochowo, w pobliżu Grodnicy, Włp (KoP I), Machowa, pow. Dębica, Młp (OP), Machów, pow. Opole, Młp (KL) – 1470–1480, odm., s. 331.

MACIEJOWIC(Z) < i. chrz. Maciej – 1417, patr., s. 88.

MACIEJOWSKI, MACIEJEWSKI < n.m. Maciejowicy, Maciejowice, pow. Stopnica, Młp (KS), pow. Łukowo, Młp (KL), Maciejów, pow. Miechów, Młp (RK) – 1452, odm., s. 30, 328.

MACOCHA < macocha ‘żona ojca w stosunku do jego dzieci z poprzedniego małżeństwa’ Sstp – 1457, odp., s. 237.

MACZUGA < maczuga ‘kij gruby, pałka’ Sstp – 1491, odp., s. 230.

MAĆKOWIC < i. pch. Maciek : i. chrz. Maciej – 1435, patr., s. 88.

MAGISTRAT < magistrat ‘przełożony, radny’ (SŁŚ) – 1449, odp., s. 195.

MAIK < maik – tylko ‘nazwa zwierzęcia’ Sstp, ‘bo’ SXVI – 1448, odp., s. 188.

MAJ < maj ‘nazwa miesiąca’ też ‘podkomorzy’ Sstp, maj ‘nazwa miesiąca’, ‘ścięte zielone rośliny’ SXVI – 1374, odp., s. 188.

MAJEK, MAJKO < maj^ – 1438, odp., s. 188.

MAKAROWIC(Z) < i. chrz. wschł. Makar – 1475, patr., s. 91.

MAKOSIEJ < mak ‘gatunek rośliny’ Sstp, < siać ‘rzucać nasiona w ziemię’ Sstp – 1492, odp., s. 337, 345.

MAKOSIEJOWA ż. < odp. Makosiej^ – 1488, odmęz., s. 345, 361.

MAKOWCZYNA ż. < odp. Makowka : makowki, makówki ‘koniczyna’ Sstp – 1496, odmęz., s. 360.

MAKOWIC(Z) < odp. Mak : mak^ – 1478, patr., s. 91.

MAKOWSKI, MAKOWSKA ż. < n.m. Maków, pow. Myślenice, Młp (LK), pow. Miechów, Młp (RK), pow. Radom, Młp (KS), Maków miasto, Makowo, pow. Wizna, pow. Rawa, Maz (AMaz), Maków, pow. Racibórz, Śl (SG), Makowa, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1497, odm., s. 347.

MALCZEWIC < i. pch. Malec : i. stpdw. Małomir, Małostryj, także < odp. Malec : malec_v – 1459, patr., s. 91.

MALCZYC(Z) < i. pch. Malec^, także < odp. Malec_v – 1306–1308, patr., s. 91.

MALEC, MALC < malec ‘mały człeczek’ L – 1371, odp., s. 140, 157.

MALESZ < mały ‘nieduży co do rozmiarów’, ‘niewiele znaczący, przeciętny, błahy’ Sstp, por. ps *maleś, maleša ‘mały, młody człowiek’ SET (za Słow. etym-mot., cz. 1) – 1402, odp., s. 163.

- MALESZA** < mały[^], por. ps *maleša[^] – 1421, odp., s. 163.
- MALEWIC(Z)** < i. pch. Mal : i. stpdw. Małomir, Małostryj – 1491, patr., s. 91.
- MALIC** < i. pch. Mal[^] – 1328, patr., s. 378.
- MALIK** < i. pch. Malik : i. stpdw. Małomir, Małostryj, także < mały[^], por. ps *malik[^] ‘czart, diabeł w postaci karła’, ‘karzeł’, ‘młody sługa’ SET (za Słow. etym-mot., cz. 1) – 1223, odim, s. 30, także odp., s. 118.
- MAŁOWACZ** < malować ‘ts’ Sstp – 1463, odp., s. 230.
- MAŁOWANY** < malowany ‘będący wytworem artysty-malarza, sztuczny, nieprawdziwy, pozorny, piękny’ SXVI – 1430, odp., s. 163.
- MALUTKI** < malutki ‘niewielki pod względem rozmiarów, niedorosły’ Sstp – 1410/1411, odp., s. 163.
- MAŁA DUSZA** < mały[^], < dusza ‘ts’ Sstp – 1309, odp., s. 135, 256.
- MAŁANCZYC(Z)** < i. pch. ż. Małanka : i. chrz. ż. Melanija – 1500, patr., s. 91.
- MAŁDRZYK** < małdrzyk ‘serek ze słodkiego mleka’ Sstp – 1473, odp., s. 337.
- MAŁKOWIC(Z)//MALKOWIC(Z)** < i. pch. Małek : i. stpdw. Małomir, Małostryj – 1391, patr., s. 88.
- MAŁMAZYJA** < małmazyja ‘gatunek wina greckiego’ Sstp – 1480, odp., s. 230.
- MAŁOCHA** < mały[^], małocha ‘człowiek niewielki’ SW – 1382, odp., s. 140, 157.
- MAŁOCHO** < mały[^] – 1439, odp., s. 163.
- MAŁODOBRY** < małodobry ‘kat’ SXVI – 1391, odp., s. 145, 257.
- MAŁODUSZEK** < mały[^], < dusza ‘ts’ Sstp, małoduszny ‘lękliwy, bojaźliwy’ SW – 1401, odp., s. 175.
- MAŁOS(Z)AJEWIC (?)** < i. pch. ? Małos(z)aj : i. stpdw. Małomir, Małostryj – 1424, patr., s. 375.
- MAŁOZIMIC** < odp. *Małozim(a) : mały[^], : zima ‘ts’ Sstp – 1136, patr., s. 64, 256.
- MAŁUSZA//MALUSZA** < mały[^] – 1166, odp., s. 111, 163.
- MAŁY, MAŁ** < mały ‘nieduży co do rozmiarów’, ‘niewiele znaczący, przeciętny, błahy’ Sstp – 1398, odp., s. 140, 157.
- MAŁY MĄDRY** < mały[^], < mądry ‘ts’ Sstp – 1403, odp., s. 175.
- MAŁY MICHAŁEK** < mały[^], < i. pch. Michałek : i. chrz. Michał – 1434, odp., s. 256.
- MAŁYSZ//MALISZ** < mały[^], por. ps *malyś ‘dziecko, chłopczyk, istota mała’ SET (za Słow. etym-mot., cz. 1) – 1244, odp., s. 118.
- MAŁYSZA//MALISZA** < mały[^] – 1221, odp., s. 118, 163.
- MAŁYSZKA//MALISZKA** < mały[^] – 1136, odp., s. 107, 163.
- MAMA** < mama ‘macocha’, ‘mamka, piastunka’ Sstp – 1486, odp., s. 237.
- MAMAJ** < mamaj ‘kamienny posąg w stepie’ też ‘jołop, bałwan’ (pożyczka z tureckiego SEU, SEV – za Słow. etym-mot., cz. 1) – 1456, odp., s. 321, 386.
- MAMAJOWIC(Z)//MAMAJEWIC(Z)** < odp. Mamaj[^] – 1436, patr., s. 88, 386.
- MAMKA** < mamka ‘bliska krewna, piastunka, karmicielka, położna’ Sstp – 1487, odp., s. 237.
- MANIOWIC(Z)//MANOWIC(Z)** < i. pch. Mań : i. stpdw. Manomir – 1425, patr., s. 88.
- MANTYKA** < mantyka ‘torba podróżna’ Sstp – 1409, odp., s. 188.
- MARCIN** < i. chrz. Marcin – 1445, odim., s. 268.
- MARCINEK** < i. pch. Marcinek : i. chrz. Marcin – 1419, odim., s. 266.
- MARCINKOWIC(Z)** < i. pch. Marcinek[^] – 1458, patr., s. 382.

MARCINKOWSKI < n.m. Marcinkowo, pow. Inowrocław, pow. Mogilno, Wlkp (KoG, KoP II, N), pow. Słupca, Wlkp (KoZ II, N), pow. Wałcz, Wlkp (KoP I, N), Marcinkowice, Marcinowice, pow. Miechów, Młp (RK), Marcinkowice, pow. Nowy Sącz, pow. Brzesko, Młp (LK), pow. Opatów, Młp (KS) – 1470–1480, odm., s. 331.

MARCINOWSKI ALIAS ŻENIUCH < n.m. Marcinkowice, Marcinowice, pow. Miechów, Młp (RK) (< żeniuch ‘oblubieniec’ SW, żenich ‘oblubieniec, pan młody’ R) – 1470–1480, odm., s. 331.

MARCOWA ż. < odp. Marzecy – 1489, odmęż., s. 345.

MARDO < mardać ‘machać ogonem (wyraz zadowolenia u zwierząt)’ SXVI – 1418, odp., s. 188.

MAREK < i. chrz. Marek – 1494, odim., s. 268.

MARGONIŃSKI < n.m. Margonino, dziś Margonin, miasto, pow. Chodzież, Wlkp (KoP I, N) – 1397, odm., s. 29.

MARGORZĘCIC < i. chrz. ż. Margorzęta = Małgorzata – 1496, patr., s. 91.

MARLEK < marły ‘nieżywy, zabity’ SXVI – 1136, odp., s. 108.

MARSZAŁEK < marszałek ‘zarządca dworu królewskiego’ Sstp – 1291, odp., s. 127.

MARSZAŁKOWIC < odp. Marszałek^ – 1381, patr., s. 91.

MARSZKOWIC < i. pch. Marszek : i. chrz. Marcin, Marek, Marzyjan – 1378, patr., s. 373.

MARWIC < n.m. Marwitz, pow. Hołęd Pruski, P (SG) – 1448, odm., s. 54.

MARZEC < marzec ‘nazwa miesiąca’ Sstp – 1381, odp., s. 152, 345.

MARZĘC(S)KI < n.m. Marzęcin, pow. Stopnica, Młp (KS) – 1427, odm., s. 326.

MARZYSZ < i. pch. Marzysz : i. chrz. Marzyjan, Marcin, Marek – 1400, odim., s. 279.

MARZYSZEWIC < i. pch. Marzysz^ – 1497, patr., s. 91.

MASŁEK, MASŁKO < masłko ‘dem. od masło’ SXVI – 1390, odp., s. 188.

MASŁO < masło ‘ts’ Sstp – 1441, odp., s. 188.

MASNY < masny, mastny ‘tłusty, mięsisty’ SXVI – 1481, odp., s. 230.

MASZKOWIC < n.m. Maszkowice, pow. Nowy Sącz, Młp (RK), także < i. pch. Maszek : i. chrz. Maciej, Marcin, Marek lub : i. stpdw. Małomir, Manomir, Masław – 1338, odm., s. 56., także patr., s. 74.

MASZOWIC(Z) < i. pch. Masz : i. chrz. Maciej, Marcin, Marek lub : i. stpdw. Małomir, Manomir, Masław – 1452, patr., s. 376.

MAŚŁANKA < maślanka ‘ciecz powstała ze śmietany po ubiciu masła’ Sstp – 1488, odp., s. 230.

MAŚLINOWIC(Z) < odp. *Maślin : masło, także < i. pch. *Maślin : i. stpdw. Masław – 1429, patr., s. 88.

MATERNOWA ż. < odim. Materna : i. chrz. Materna – 1494, odmęż., s. 360.

MATOŁ, MATUŁ < matołka ‘zjawa, urojenie, widziadło’ SXVI, matać ‘oszukiwać’ SXVI, matołek ‘człowiek głupkowaty, niedouk, półgłówek’ SW – 1204, odp., s. 118.

MATCZYŃSKI < n.m. Matczyn, pow. Bełżce, Młp (KL) – 1420 (1348), odm., s. 28.

MATRAS < matras ‘materac, poduszka do podścielenia’ Sstp – 1441, odp., s. 188.

MATWIEJOWIC(Z) < i. chrz. wschl. Matwiej = Maciej – 1366, patr., s. 91.

MAZAN < mazan part. praet. pass od mazać ‘namaszczać’, ‘kalać, plamić, bezcześcić’ Sstp – 1495, odp., s. 230.

MAZANEK < mazać^ – 1487, odp., s. 230.

MAZANIEC < mazaniec ‘rodzaj pieczywa’ Sstp – 1493, odp., s. 230.

- MAZGAJ** < mazgaj 'człowiek zniewieściał' SXVI – 1545 (1499), odp., s. 212.
- MAZIEŃ** < mazać^ (SSNO Mazien) – 1202, odp., s. 118.
- MAZOWITA** < Mazowszanin_v – 1397, odetn., s. 290.
- MAZOWSZANIN, MAZOSZANIN** < Mazowszanin 'z Mazowsza rodem' L, mazowiecki 'od Mazowsza' L, Mazur 'Mazowszanin' L. Nazwa Mazowszanin, Mazowszany znana jest od XI w. Forma Mazur występuje od XV w. – 1398, odetn., s. 290.
- MAZUCH** < mazać^ – 1400, odp., s. 230.
- MAZUR** < Mazur 'Mazowszanin' L – 1425, odetn., s. 293.
- MAZUREK** < Mazur^ – 1472, odetn., s. 295.
- MAŻNIK** < mazać^ – 1463, odp., s. 230.
- MAŻYPIEŃ** < mazać^, < pień 'część drzewa', 'ul, ród Sstp, 'człowiek tępy, niewrażliwy' SXVI – 1434, odp., s. 188.
- MAĐAWA, MĘĐAWA** < mađo, mędo 'jądro' Sstp – 1434, odp., s. 163.
- MAĐO, MĘĐO** < mađo, mędo 'jądro' Sstp – 1386, odp., s. 163.
- MAĐRO, MĘĐRO** < mađro, mędro 'jądro' Sstp – 1404, odp., s. 163.
- MAĐROSTKA** < mađry 'ts' Sstp, mędrostka 'przemądrzenie się' R – 1329, odp., s. 29.
- MAĐROSZ, MĘĐROSZ** < mađry^, mędroszka 'mađrala, mędrek' R – 1379, odp., s. 145.
- MAĐROWIC** < odp. Mađry_v – 1427, patr., s. 88, 381.
- MAĐRY, MAĐER** < mađry 'ts' Sstp – 1340, odp., s. 135, 146, 175.
- MAĐRY OCIEC** < mađry^, < ociec, ojciec 'ts' Sstp – 1394, odp., s. 256.
- MAKA//MEKA** < mađa 'ts' Sstp, < męka 'ból fizyczny zadawany celowo w ramach kary, tortury', 'naturalne cierpienie fizyczne (choroba) lub moralne' Sstp – 1481, odp., s. 212.
- MECHNATY** < mech 'wspólna nazwa dla porostów i mchów' Sstp – 1204, odp., s. 118.
- MERLICZYNA** ž. < odp. Merlica, Marlica : marlica, merlica 'skóra z padłej owcy' SXVI – 1488, odmęż., s. 360.
- MEWISZ** < męwa 'ptak pletwonogi' SW – 1464, odp., s. 212.
- MĘCINA** < męciny 'zanieczyszczenia' SXVI – 1136, odp., s. 108, 118, 254.
- MĘCZ** < męczyć 'ts' Sstp – 1293, odp., s. 135, 255.
- MĘĐAŁA** < mađo, mędo^ – 1445, odp., s. 163.
- MĘĐREK** < mędrek – pejoratywne 'człowiek uważający się za mađrego' SXVI – 1390, odp., s. 146.
- MĘĐRZEC** < mędrzec 'człowiek pełen mađrości' Sstp – 1470, odp., s. 212.
- MĘĐRZYCH** < mađry^ – 1218, odp., s. 118.
- MĘĐRZYK** < mađry^, ps *mędrіkь 'rozumny człowiek' SET (za Słow. etym-mot., cz. 1) – 1416, odp., s. 175.
- MĘĐRZYŃ** < mađry^ – 1438, odp., s. 175.
- MĘĐRZYSZ** < mađry^ – 1388, odp., s. 146.
- MĘĐZIGOWSCY** < n.m. Mędzikowo, pow. Szamotuły, Wlkp (KoW I) – 1420, odm., s. 326.
- MĘĐZIK** < mađo, mędo^ – 1432, odp., s. 163.
- MĘKA** < męka 'ból fizyczny zadawany celowo w ramach kary, tortury', 'naturalne cierpienie fizyczne (choroba) lub moralne' Sstp – 1250, odp., s. 118, 127, 318.
- MĘKOSZ** < męka^ – 1218, odp., s. 118.
- MĘKOSZA** < męka^ – 1136, odp., s. 108, 127.
- MĘKOSZYC** < i. pch. Mękosz : i. stpdw. Męcimir, Przemą, także < odp. Mękosz : męka^ – 1305, patr., s. 74.

- MĘŻCZYŻNA** < mężczyzna 'ts' Sstp – 1400, odp., s. 157, 356.
- MĘŻCZYŻNINA** ź. < odp. Mężczyzna[^] – 1400, odmęż., s. 356.
- MĘŻNO** < mężny 'odważny, dzielny' Sstp – 1488, odp., s. 212.
- MĘŻNY** < mężny 'odważny, dzielny' Sstp – 1453, odp., s. 212.
- MĘŻYC** < odp. *Mąż : mąż 'człowiek, mężczyzna, małżonek' Sstp – 1253, patr., s. 70.
- MĘŻYKONISSA** ź. < odp. Mężyk : mężyk 'dem. od mąż' SXVI, mężyk 'gatunek rośliny' Sstp – 1470–1480, odmęż., s. 345.
- MGŁA** < mgła 'ts' Sstp – 1497, odp., s. 230.
- MIAŹSZA NOGA** < miąwszy 'gruby' Sstp, < noga 'ts' Sstp – 1485, odp., s. 201.
- MIAŹSZY** < miąwszy 'gruby' Sstp – 1456, odp., s. 201.
- MICHAJŁOWIC(Z)** < i. chrz. wschł. Michajło = i. chrz. Michał – (1483), patr., s. 91.
- MICHALEC** < i. pch. Michalec : i. chrz. Michał – 1418, odim., s. 273.
- MICHALEWIC(Z)** < i. chrz. Michał – 1500, patr., s. 91.
- MICHALIKOWIC** < i. pch. Michalik : i. chrz. Michał – 1487, patr., s. 91, 376.
- MICHAŁEK** < i. pch. Michałek : i. chrz. Michał – 1451, odim., s. 266, 271.
- MICHAŁOWIC(Z)** < i. chrz. Michał – 1325, patr., s. 75.
- MICHAŁOWSKI** < n.m. Michałowice, pow. Łęczycza, Wlkp, (KoW I), Michałowice, Michałów, pow. Kraków, Michałów, pow. Miechów lub Olkusz, Młp (RK), Michałowice, pow. Przemyśl (Jabł), Michałów, pow. Chełm, kr pd-wsch (Jabł) – 1496, odm., s. 48, 331.
- MICHOWSKI, MNICHOWSKI** < n.m. Michowo, Mnichów, pow. Jędrzejów, Młp (KS), Michów, pow. Lubartów, Młp (KL) – 1491, odm., s. 328.
- MICZ** < i. pch. Micz : i. chrz. Mikołaj – 1389, odim., s. 267.
- MICZEK** < i. pch. Miczek : i. chrz. Mikołaj – 1483, odim., s. 267.
- MIECH//MECH** < miech 'wór, torba, futerał na instrumenty muzyczne, przyrząd tłoczący powietrze w piecach kowalskich' Sstp, < mech 'wspólna nazwa dla porostów i mchów' Sstp – 1415, odp., s. 188.
- MIECHOWNIK** < miechownik 'rzemieślnik wyrabiający worki skórzane' SXVI, por. miech 'worek, torba' Sstp – 1492, odp., s. 237.
- MIECHOWSKI** < n.m. Miechów, miasto, Młp (RK), Miechów, pow. Górów, Śl (RZP I) – 1396, odm., s. 47, 49.
- MIECZARZ** < mieczarz 'wyrabiający miecze' SXVI – 1414, odp., s. 195.
- MIECZNIKOWIC** < odp. *Miecznik : miecznik 'rzemieślnik wyrabiający miecze' Sstp – 1393, patr., s. 75.
- MIEDZA** < miedza 'granica, pas niezoranej ziemi oddzielający dwa obszary' Sstp – 1472, odp., s. 230.
- MIEDZICA** < miedz 'ts' Sstp – 1243, odp., s. 118.
- MIEDŹWIEDZIOWIC** < odp. Miedźwiedz : miedźwiedz, niedźwiedz 'ts' Sstp – 1446, patr., s. 88, 381.
- MIEDŹWIEDZKI, MIEDŹWIECKI, MIEDŹWIADZKI, MIEDŹWIESKI, MIEDŹWIASKI, NIEDŹWIECKI, NIEDŹWIESKI** < N.M. Miedźwiedz, w pobliżu Dminina, Wlkp (KoP I), pow. Lipno, Wlkp (KoW I), Niedźwiady, par. Mchy, Niedźwiedz, par. Ostrzeszów, Wlkp (KoP I), Niedźwiedz, pow. Kielce, pow. Opatów, Młp (KS), pow. Miechów, Młp (RK), Niedźwiada, pow. Gąbin, Maz (AMaz), Niedźwiedza, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1391, odm., s. 41, 331.
- MIEL** < mlec 'rozcierać zboże na mąkę' Sstp, mielony 'roztarty, rozgnieciony' SXVI – 1455, odp., s. 230.

- MIELCZK** < mleć[^], mielony[^] – 1447, odp., s. 188.
- MIELESTA** < mleć[^], mielony[^] – 1420, odp., s. 188.
- MIELICH** < mleć[^], mielony[^] – 1473, odp., s. 230.
- MIELIK** < mleć[^], mielony[^] – 1477, odp., s. 230.
- MIELISKIBA** < mleć[^], < skiba ‘pas ziemi odwalany pługiem przy oraniu, kawałek (chleba), kromka, kęs’ Sstp – 1458, odp., s. 230.
- MIELOCH** < mleć[^], mielony[^] – 1482, odp., s. 230.
- MIELSZTYŃSKI, MELSZTYŃSKI, MIELSZTEŃSKI, MELSZTEŃSKI, MIELSZTYŃSKA** ż. < n.m. Melsztyn, pow. Brzesko, Młp (LK) – 1471, odm., s. 342.
- MIELKACZ, MIŁKACZ** < miałczyć ‘tłuc na miałko’ SW, ps *mělъкъ ‘okruszek, drobinka, cząstka maleńkich rozmiarów’ SET (za Słow. etym-mot., cz. 1), miał ‘drobno roztarta, zmielona substancja’ Sstp, miałki ‘drobno pokruszony, drobno zmielony’ Sstp – 1477, odp., s. 230.
- MIENTUS** < mientus, miętus ‘nazwa ryby’ Sstp – 1393, odp., s. 212.
- MIERZYNEK** < mierzynek ‘koń roboczy’ SW, mierzyć ‘określać wielkość, odmierzać’ Sstp, miara ‘ts’ Sstp – 1193, odp., s. 111.
- MIERZYSKIBA** < mierzyć[^], < skiba ‘pas ziemi odwalany pługiem przy oraniu’ Sstp – 1452, odp., s. 230.
- MIESTKOWIC** < i. pch. Miestek : i. stpdw. Miecisław – XVIII (1334), patr., s. 372.
- MIESZEK** < mieszek ‘woreczek na pieniądze’ Sstp – 1136, odp., s. 108.
- MIESZKOWSKI** < n.m. Mieszkowo, dziś Mieszków, pow. Pleszew, Wlkp (KoP I, N), Mieszkownie, pow. Kraków, Młp (RK), Mieszki, pow. Ciechanów, pow. Nowe Miasto lub Serock, Maz (AMaz) – 1436, odm., s. 325.
- MIEZYNEK** < mizynek, mizinieć ‘ostatnie dziecko, pieszczoszek’ SW, ps *měžinъjъ, *mezinkъ ‘najmłodszy, najmniejszy’ SET (za Słow. etym-mot., cz. 1) (SSNO Miezynek) – 1453, odp., s. 237.
- MIEŻYNKOWIC(Z)** < odp. Miezynek, Miezynek[^] – 1442, patr., s. 375.
- MIĘDZYGORSKI, MIEDZYGORSKI, MIEDZGORSKI** < n.m. Miedzygórz, Międzygórze, dziś Międzygórz, pow. Sandomierz, Młp (KS) – 1470–1480, odm., s. 316, 331.
- MIĘSARZ** < mięsiarz ‘pogardliwie o człowieku jedzącym mięso w czasie postu’ SXVI – 1342, odp., s. 135.
- MIĘSO** < mięso ‘ts’ Sstp – 1376, odp., s. 152.
- MIĘSZPOREK** < miészpor, nieszpor ‘nabożeństwo wieczorne’ Sstp —1pXV, odp., s. 247.
- MIĘTA** < mięta ‘gatunek rośliny’ Sstp – 1465, odp., s. 212.
- MIĘTKA** < mięta[^] – 1500, odp., s. 212.
- MIGACZ** < migać ‘szybko poruszać oczami’ Sstp, migacz ‘człowiek migający oczami, mrugający’ SW – 1393, odp., s. 153.
- MIGDAŁ** < migdał ‘ts’ Sstp – 1443, odp., s. 188.
- MIGUŁ** < migać[^] – 1478, odp., s. 230.
- MIKISZ** < i. pch. Mikisz : i. chrz. Mikołaj – 1454, odim., s. 31.
- MIKITOWIC(Z)** < i. chrz. wschł Mikita – 1439, patr., s. 88.
- MIKŁOWIC** < i. pch. Mikiel : i. chrz. Mikołaj – 1438, patr., s. 88.
- MIKO** < i. pch. Miko : i. chrz. Mikołaj – 1422, odim., s. 271.
- MIKOŁAJKOWIC** < i. pch. Mikołajek : i. chrz. Mikołaj – 1477, patr., s. 91.
- MIKOŁAJOWIC, MIKOŁAJEWIC** < i. chrz. Mikołaj – 1396, patr., s. 88.

- MIKOSZOWIC, MIKOSZEWIC, NIKOSZEWIC(Z)** < i. pch. Mikosz : i. chrz. Mikołaj – 1393, patr., s. 75.
- MIKULASZEWIC** < i. pch. Mikulasz, Mikułasz : i. chrz. Mikołaj – 1224, patr., s. 69.
- MIKULCZYC(Z)** < i. pch. Mikulczę, Mikulec : i. chrz. Mikołaj – 1434, patr., s. 88, 386.
- MIKULEC** < i. pch. Mikulec : i. chrz. Mikołaj – 1426, odim., s. 280, 340, 386.
- MIKUŁKA** < i. pch. Mikułka : i. chrz. Mikołaj – 1437, odim., s. 350.
- MIKUŁOWIC** < i. chrz. Mikuła (= Mikołaj) – 1512 (ante 1193), patr., s. 65.
- MIKUŁOWSKI, MIKULEWSKI** < n.m. Mikułowice, pow. Pińczów, Młp (KS) – 1470–1480, odm., s. 331.
- MIKUT** < i. pch. Mikut : i. chrz. Mikołaj – 1487, odim., s. 273.
- MILCZĄCY** < milczeć ‘nic nie mówić’, ‘biernie, spokojnie się zachowywać’ Sstp — 1396, odap., s. 146.
- MILCZEK** < milczeń, milczek ‘człowiek milczący’ SW – 1476, odap., s. 212.
- MILCZYCKI, MILCZYSKI** < n.m. Milczyce, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1469, odm., s. 331.
- MILEJOWSKI, MILEJEWSKI, MIŁOWSKI** < n.m. Milejów, pow. Turek, Wlkp (KoW I, N), Milejowice, pow. Opatów, Młp (KS), Milejowce, pow. Podole, kr pd-wsch (Jabł I) – 1445, odm., s. 326.
- MILEWSKI** < n.m. Milewo, pow. Liw, pow. Wąsosz, Maz (AMaz) – (1476), odm., s. 316.
- MILSDORF** < n.m. Mühlisdorf – Miłowice, Śl, nazwy miejscowe Mühlisdorf na terenie Niemiec, Klim – odm., s. 55.
- MIŁACZ** < i. pch. Miłacz : i. stpdw. Miłosław, Miłostryj, Miłogost — 1342, odim., s. 264, 353.
- MIŁKOWIC(Z)** < i. pch. Miłek : i. stpdw. Miłosław, Miłostryj, Miłogost – 1460, patr., s. 91.
- MIŁOŚLAWSKI** < n.m. Miłosław, pow. poznański, miasto, Wlkp (Kop I) – 1438, odm., s. 325.
- MIŁOSTKA** < miłostka ‘dem. od miłość, miłość zmysłowa, przelotna’ SXVI — 1400, odap., s. 153.
- MIŁOSTNIK** < miłostnik ‘człowiek kochany’ Sstp – 1432, odap., s. 175.
- MIŁOSTNY** < miłostny ‘drogi, kochany’, ‘kochający, szczerze oddany’ Sstp — 1431, odap., s. 175.
- MIŁOSZ** < i. pch. Miłosz : i. stpdw. Miłosław, Miłostryj, Miłogost — 1355, odim., s. 264.
- MIŁOWAN, MIŁWAN** < miłowan part. praet. pass. od miłować ‘kochać, lubić, wysoko cenić, mieć w czymś upodobanie’ Sstp – 1136, odap., s. 107, 111, 118, 153, 188.
- MIŁY** < miły ‘drogi, kochany, ujmujący’ Sstp – 1414–1417, odap., s. 175.
- MINEK, MINKO, MINIEK, MIŃKO** < minąć ‘przejść obok czegoś’, ‘uniknąć czegoś’, ‘upłynąć (o czasie)’ Sstp – 1429, odap., s. 230.
- MINIEC** < minąć – 1425, odap., s. 230.
- MIODEK//MODEK** < i. stpdw. Modlibog – 1249, odim., s. 264.
- MIODOWARZEC** < miód ‘ts’ Sstp, < warzyć ‘trzymać w płynach doprowadzonych do stanu wrzenia, piec, wypiekać’ Sstp – 1477, odap., s. 230, 256.
- MIODZIK** < miodzik, miodek ‘dem. od miód’ SXVI – 1136, odap., s. 108.
- MIOTŁA, MIETŁA** < miotła ‘ts’ Sstp – 1450, odap., s. 188.
- MIREK** < i. pch. Mirek : i. stpdw. Mirosław, Mironieg — 1456, odim., s. 265.
- MIRONIEGOWIC** < i. stpdw. Mironieg – 1415, patr., s. 386.

MIROŚLAW < i. stpdw. Mirosław – 1485, odim., s. 270.

MIROŚLAWOWIC < i. stpdw. Mirosław – 1411, patr., s. 91, 375.

MIROSZEK < i. pch. Mirosezek : i. stpdw. Mirosław, Mironieg – 1460, odim., s. 269.

MIRZEJEWSKI < n.m. Mierzejewo Borowce, oth., pow. Ostrołęka, Maz (AMaz) – 1496, odm., s. 328.

MIRZWA, MIERZWA < mierzwa ‘pomięta, połamana słoma’ Sstp – ca 1265, odp., s. 127.

MIRZWIC(S)KI < n.m. Mierzwica, Mirzwica, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabl) – 1442, odm., s. 325.

MISTRZEK, MISTRZKO < mistrzek ‘człowiek przemądrzały, chytrus i obłudnik’ Sstp – 1313, odp., s. 135.

MISTRZOWIC(Z), MISTRZEWIC(Z) < odp. Mistrz : mistrz ‘człowiek wykształcony, uczony’, ‘nauczyciel’, rzemieślnik o najwyższych kwalifikacjach’ Sstp – 1484, patr., s. 91.

MISZCZYC(Z)//MYSZCZYC(Z) < i. pch. Miszka : i. chrz Mikołaj – 1450, patr., s. 386.

MITRĘGA < mitrega ‘bieda, niedostatek, partactwo’ SXVI – 1496, odp., s. 237.

MIZER < mizera ‘nikczemność, niegodziwość’ SXVI – 1486, odp., s. 212.

MIZERA < mizera ‘nikczemność, niegodziwość’ SXVI – 1478, odp., s. 212.

MIZGAŁA < mizgać, umizgać się ‘przymilać’ SXVI – 1457, odp., s. 212.

MLECZKOWIC < odp. Mleczek : mleczek ‘człowiek lubiący mleko’ SXVI – 1323, patr., s. 74, 88, 375, 378, 379.

MŁOCH < młody ‘ts’, ‘nowy, niedawny, świeży’ Sstp – ca 1265, odp., s. 127.

MŁODKA < młody^ – 1421, odp., s. 163.

MŁODKO < młody^ – 1451, odp., s. 202, 246.

MŁODO < młody^ – 1414, odp., s. 163.

MŁODOSZ < młody ‘ts’, ‘nowy, niedawny, świeży’ Sstp – 1136, odp., s. 108.

MŁODOTA < młody^, por. ps *moldota ‘młodość, bycie młodym’ SET (za Słow. etym-mot., cz. 1) – 1228, odp., s. 127.

MŁODY, MŁOD < młody ‘ts’, ‘nowy, niedawny, świeży’ Sstp – 1411, odp., s. 163.

MŁODY MISTRZ < młody^, < mistrz ‘człowiek wykształcony, uczony’, ‘nauczyciel’, rzemieślnik o najwyższych kwalifikacjach’ Sstp – 1458, odp., s. 237.

MŁODZIEJ < młody^ – XII ex., odp., s. 111.

MŁODZIENIEC < młodziemiec ‘ts’ Sstp – 1414, odp., s. 163.

MŁODZIENKA < młody^ (SSNO Młozenka) – 1473, odp., s. 202.

MŁOSZ < młody^ – 1480, odp., s. 202.

MŁYNARCZYK < młynarczyk ‘czeladnik w młynie’ Sstp – 1469, odp., s. 237.

MŁYNAREK < młynarz ‘ts’ Sstp, młynarek ‘młynarz’ SW – 1447, odp., s. 195.

MŁYNARZ < młynarz ‘ts’ Sstp – 1449, odp., s. 195, 237.

MŁYNEK, MŁYNKO < młynek ‘niewielki młyn’ Sstp – 1370, odp., s. 153.

MŁYŃSKI < n.m. Młyny, w pobliżu Bnina, Młyny, par. Ostrzeszów, Wlkp (KoP I) – 1476, odm., s. 331.

MNICH < mnich ‘ts’ Sstp – 1314, odp., s. 157, 195.

MNISZEK, MNISZKO < mniszek ‘dem. od mnich’ SXVI – 1373, odp., s. 195.

MNISZEWSKI, MNISZOWSKI < n.m. Mniszewo, pow. Warszawa, Maz (AMaz) – 1495, odm., s. 331.

MNISZKA < mniszka ‘ts’ Sstp – 1403, odp., s. 195.

MOCARZ < moczarcz 'ten, kto się odznacza wielką siłą fizyczną lub psychiczną, majątkiem, władzą' Sstp – 1486, odp., s. 238.

MOCNY < mocny 'odznaczający się dużą siłą fizyczną lub polityczną, bogactwem' Sstp – 1494, odp., s. 238.

MOCZEK, MOCZKO < moczyć 'trzymać w wodzie' Sstp, 'trzymać w płynie celem zmiękczenia, zwilżać, oddawać mocz' SXVI (SSNO Moc(z)ek) – 1235, odp., s. 118, 212.

MOCZYGARDŁO < moczyć^, < gardło 'ts' Sstp – 1467, odp., s. 212.

MOCZYGĘBA < moczygęba 'pijak' SXVI, < moczyć^, < gęba 'twarz, usta, paszcza' Sstp – 1471, odp., s. 212.

MOCZYGROCH < moczyć^, < groch 'gatunek rośliny' Sstp – 1398, odp., s. 153.

MODEL, MODYL, MODŁO < model 'wzór do naśladowania' SXVI – 1309, odp., s. 135.

MODELIK < model^ – 1348, odp., s. 135.

MODŁA < modła 'figura, posąg bóstwa pogańskiego, miejsce kultu pogańskiego, ofiara, rzeczy ofiarowane, akt prośby i czci oddawanej bogu' Sstp, modła 'modlitwa' też 'przyrząd do wyznaczania linii poziomej' SXVI – 1405, odp., s. 175, 212.

MODŁEK < modłek 'ten, który natarczywie się czegoś domaga, proszący o coś' SXVI – 1398, odp., s. 146.

MODRAK < modrak 'gatunek rośliny, bławatek' Sstp – 1485-1491, odp., s. 212.

MODRZEW < modrzew 'gatunek drzewa' Sstp – 1467, odp., s. 212.

MOGIŁEK < mogiła 'kopiec graniczny albo nagrobny, kurhan' Sstp – 1136, odp., s. 108, 245.

MOGLICER < n.m. Mogilnica (Moglic), pow. Chełm, pow. Halicz, kr pd-wsch (Jabl) – 1pXV, odm., s. 59.

MOJKOWIC < i. pch. Mojek : i. stpdw. Mojmir, Niemoj – 1203, patr., s. 69.

MOKRONOS < mokry 'ts' Sstp, < nos 'ts' Sstp – 1399, odp., s. 256.

MOKROTA < mokry 'ts' Sstp, mokrota 'mokość, wilgoć' R – ca 1265, odp., s. 127.

MOKRSKI, MOKRZSKI < n.m. Mokrsko, pow. Wieluń, Wlkp (KoW I), Mokra, pow. Kłobuck, Młp (RK), Mokrsko, pow. Jędrzejów, Młp (RK) – 1470-1480, odm., s. 331.

MOKRZESKI, MOKRZEWSKI < n.m. Mokrzesz, Mokrzesza, pow. Częstochowa, Młp (RK) – 1470-1480, odm., s. 331.

MOL < mol, mól 'gatunek owada' Sstp (SSNO Mol, Mul) – 1305, odp., s. 135.

MOLESTA < molestować 'nudzić prośbami, naprzykrzać się' SXVI, molestyja 'trudność, uciążliwość' SXVI – 1460-1475, odp., s. 212.

MOŁDARZ < mordacz, mordarz, mołdarz 'morderca, zabójca' Sstp – 1497, odp., s. 212.

MOŁDAWSKI < mołdawski 'od Mołdawii'. Pochodzenie nazwy miejscowej niepewne, może od n. rzeki Mołdawa – 1489, odetn., s. 295.

MOŁOSZ < młody 'ts', 'nowy, niedawny, świeży' Sstp – 1444, odp., s. 163.

MOMOT < momot 'jąkała' Sstp – 1221, odp., s. 140, 388.

MOMOTEK < momot^ – 1489, odp., s. 202.

MOMOTOWIC(Z) < odp. Momot^ – 1460, patr., s. 388.

MONOWSKI < n.m. Monowice, Manowice, dziś część Oświęcimia, Młp (LK) – 1467, odm., s. 47.

MORAVUS łac. < etn. coll Morawianie Mącz, nazwa geograficzna Morawy (czes. Morawsko) – kraina położona w dorzeczu rzeki Morawa, Morawczyk 'z Morawii rodowity', Morawka 'z Morawii rodowita' L – ca 1265, odetn., s. 286.

MORAWA < Morawczyk_v – 1376, odetn., s. 290.

MORAWCZYK < Morawczyk ‘z Morawii rodowity’ L, ‘lud sławacki, jako my jesteśmy, Polacy, Czechowie, Morawianie’ Mącz, Morawy (czes. Morawsko) – kraina położona w dorzeczu rzeki Morawa, Supr – 1499, odetn., 295.

MORAWKA ż. < Morawka ‘z Morawii rodowita’ L, Morawczyk[^]—1387, odetn., s. 290.

MORAWKA m. < Morawczyk[^] – 1394, odetn., s. 290.

MORAWSKI < n.m. Morawce, Morawka, pow. Kutno, Wlkp (KoW I), Morawki, par. Chlewo Kaliskie, Wlkp (KoZ I), Morawy, pow. Ciechanów, pow. Przasnysz, Maz (AMaz), Morawsko, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1463, odm., s. 328, 331.

MORDAK < mordacz, mordarz, mōdartz ‘morderca, zabójca’ Sstp—1471, odap., s. 212.

MORDYŃ < mordacz[^] – 1478, odap., s. 212.

MORSKI < n.m. Morsko, dziś Mursk, Wlkp (KoZ II), Mokrsko, Morsko, pow. Jędrzejów, Młp (RK), ? Mory, pow. Serock, pow. Warszawa, Maz (AMaz) – 1486, odm., s. 331.

MORYC < i. chrz. ziem. Moryc = Maurycy – 1321, odim., s. 267, 349.

MORZYKOŃ < morzyć ‘uśmiercać, zabijać’, ‘umierać’, ‘umartwiać, męczyć’, ‘(o śnie) ogarniać’ Sstp, < koń ‘ts’ Sstp – 1347, odap., s. 153.

MORZYPIWO < morzyć[^], < piwo ‘ts’ Sstp – 1457, odap., s. 212, 257.

MORZYSKOT < morzyć[^], < skot ‘bydło’ Sstp – 1383, odap., s. 153.

MOSKAL < Moskal, Moskwicin ‘Rossyanin’ L, por. Moskwa_v – 1389, odetn., s. 290.

MOSKWA < Moskwa, por. ‘Populi Sarmatici, Moskwa’ Mącz, Mosci uel Moscouitaem Mącz, coll. Moskwa - Moskale L, Moskal, Moskwicin ‘Rossyanin’ L – 1420, odetn., s. 293.

MOSKWITA < Moskwa[^], także n.m. Moskwa, miasto, Rosja – 1500, odm., s. 58, także odetn., s. 295.

MOST < most ‘ts’ Sstp – 1472, odap., s. 230.

MOSZCZEŃSKI, MOSZCZYŃSKI < n.m. Moszczenno, pow. Kościan, Wlkp (SG) – 1498, odm., s. 331.

MOSZENCZYC(Z) < odap. Moszenka : moszenka ‘dem. od moszna, worek mięsniowo-skórny, też mieszek na pieniądze’ SXVI – 1404, patr., s. 88.

MOSZNA < moszna ‘mieszek, torba, worek’ Sstp – 1462, odap., s. 230.

MOSZYC(Z) < i. pch. Mosz : i. stpdw. Modlibog, Morzysław – (1476), patr., s. 91.

MOŚCIC(S)KI, MOŚCIC(S)KA ż < n.m. Mościska, pow. Radzyń, Młp (KL) – 1469, odm., s. 342.

MOTYL < motyl ‘ts’ Sstp – 1414, odap., s. 175, 342, 350.

MOZGOWIEC < mozgowiec ‘człowiek uparcie trzymający się tego, co sam wymyślił, szalenięć’ SXVI – 1447, odap., s. 175.

MOZGOWY < mozgowy ‘przym. od mózg’ SXVI, mozg, mózg ‘ts’ Sstp – 1470–1480, odap., s. 213.

MOŹDŹEŃ < moźdzeń ‘świder’ SW, ps *moźdźpen ‘od mózg’ SET (za Słow. etym-mot., cz. 1) – 1454, odap., s. 230, 365.

MROK < mrok ‘ts’ Sstp – 1490, odap., s. 213, 321.

MROKOCIC < odap. Mrokota_v – 1238, patr., s. 69.

MROKOTA, MARKOTA < mrokota ‘mrok, ciemność’ Sstp – 1189, odap., s. 127.

MROWA < mrowka, mrówka ‘ts’ Sstp – 1433, odap., s. 175, 254.

MROWIŃSKI, MROWIEŃSKI, MROWIŃSKA ż. < n.m. Mrowino, pow. Poznań, Wlkp (KoP I, N), Mrowiniec, par. Łekno, Wlkp (KoG), Mrowina, pow. Końskie, Młp (KS) – 1497, odm., s. 342.

- MROWKA** < mrowka, mrówka 'ts' Sstp – 1434, odp., s. 175, 350.
- MROZ** < mroz, mróz 'ts' Sstp – 1224, odp., s. 118, 188, 367.
- MROZOŃ** < mroz[^] – 1436, odp., s. 188, 239.
- MROŻNY** < mroźny 'przejmujący mrozem, lodowaty' SXVI – 1479, odp., s. 230.
- MROŻEK** < i. pch. Mrożek : i. chrz. Ambroży – 1397, odim., s. 273.
- MRUK** < mruk 'człowiek ponury, posepny' SXVI – 1391, odp., s. 146.
- MRUKOWIC** < odp. Mruk[^] – 1408, patr., s. 88, 381.
- MRZON** < mrzeć 'umierać' Sstp – 1434, odp., s. 188.
- MRZYGLÓD** < mrzyglód 'sknera' SXVI – 1425, odp., s. 175.
- MSZCZONOWSKI** < n.m. Mszczonów, miasto, Maz (AMaz) – 1450, odm., s. 47.
- MSZCZUJ** < i. pch. Mszczuj : i. stpdw. Mścigniew, Mści(w)uj, Dobiemiest —1461, odim., s. 272.
- MŚCIC** (?) < i. pch. Mści-, Msta : i. stpdw. Mścislaw, Mścigniew —1329, patr., s. 74.
- MŚCISŁAWIC(Z)** < i. stpdw. Mścislaw – 1389, patr., s. 75, 88.
- MŚCISŁAWOWIC** < i. stpdw. Mścislaw – 1410, patr., s. 88.
- MŚCISZKO** < i. pch. Mściszko : i. stpdw. Mścigniew, Mści(w)uj, Dobiemiest —1428, odim., s. 265.
- MUCHA** < mucha 'ts' Sstp – 1362, odp., s. 175.
- MULTANKA** < multanki 'instrument muzyczny, piszczałka' SXVI – 1493, odp., s. 230.
- MUSKAŁA** < muskać 'delikatnie dotykać' Sstp – 1460, odp., s. 230.
- MYCOWSKI//MICOWSKI, MYCEWSKI//MICEWSKI** < n.m. Mycow, pow. Bełz, kr pd-wsch (Jabl) – 1492, odm., s. 316.
- MYDLARZ** < mydlarz 'wyrabiający mydło lub handlujący mydłem' Sstp – 1474, odp., s. 238.
- MYDLNICA** ż. < odp. Medlnik//Mydlnik : mydlnik 'wyrabiający mydło' Sstp – 1445, odmęż., s. 359.
- MYDŁEK, MYDŁKO** < mydło 'ts' Sstp – 1482, odp., s. 230.
- MYDŁO** < mydło 'ts' Sstp – 1488, odp., s. 230.
- MYDŁOWIC** < odp. Mydło[^] – 1484, patr., s. 92.
- MYSŁOWSKI** < n.m. Mysłowice, Mysłów, pow. Zawiercie, Młp (RK), Myśliszewice, Mysłowice, pow. Radom, Młp (KS), Mysłownia, pow. Gostyń, Maz (AMaz) – 1400, odm., s. 43, 331.
- MYSZ** < mysz 'ts' Sstp (SSNO Misz//Mysz) – 1400, odp., s. 175.
- MYSZA** < mysz[^] (SSNO Misza//Mysza) – 1394, odp., s. 175.
- MYSZAJ** < mysz[^] (SSNO Miszaj//Myszaj) – 1447, odp., s. 175.
- MYSZKA** < mysz[^], myszka 'o maści końskiej —popielaty', 'muskuł, mięsień' Sstp (SSNO Miszka//Myszka) – 1256, odp., s. 127, 175.
- MYSZKOWSKI** < n.m. Myszkowo, pow. Szamotuły, Wlkp (KoP I, N), Myszkowice, pow. Będzin, Śl, (RS), Myszków, miasto, Młp (RK), Myszków, pow. Zaleszczyce, kr pd-wsch (SG) – (1260), odm., s. 26, 331.
- MYSZOPAD** < mysz[^] – 1424, odp., s. 175.
- MYSZOR** < mysz[^] – 1477, odp., s. 213.
- MYSZOREK** < mysz[^], myszur 'samiec myszy' SXVI – 1494, odp., s. 213.
- MYSZUR** < myszur 'samiec myszy' SXVI – 1471, odp., s. 213.
- MYŚL** < myśl 'ts' Sstp (SSNO Myśl//Myśl) – ca 1265, odp., s. 127, 146.
- MYŚLESZEWSKI** < n.m. Myśleszewo, w pobliżu Łagowa, pow. Międzyrzecz, Wlk (KoP I, N) – 1424, odm., s. 326.

MYŚLIMIC(S)KI, MYŚLINIC(S)KI, MYŚLENIC(S)KI < n.m. Myślenie, Myślinice, Myślimice miasto, Młp (LK) – 1424, odm., s. 47.

MYŚLIMIR < i. stpdw. Myślimir – 1442, odim., s. 270.

MYTNIK < mytnik ‘najemca’ Sstp – 1439, odap., s. 195.

MŻUROWSKI < n.m. Żurowice Maior, Minor, Mżurowice, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1478, odm., s. 331.

N

NABIELEJ < nabielić ‘wybielić wiele’ SXVI, por. nabiął ‘przetwory, produkty z mleka’ Sstp – 1387, odap., s. 153.

NABOKOWIC(Z) < odap. *Na boku/bok : na boku, bok ‘część ciała, strona różnych przedmiotów’ Sstp – (1478), patr., s. 92.

NABRZUCH < na brzuchu, brzuch ‘ts’ Sstp – 1497, odap., s. 337.

NABRZUCHOWA ź. < odap. Nabrzuch^ – 1486, odmeź., s. 345.

NABRZUCHOWIC < odap. Nabrzuch^ – 1477, patr., s. 92.

NABRZUSZEK < na brzuchu, brzuch^ – 1496, odap., s. 337.

NABŹDZITUŁ < bździć ‘głośno oddawać gazy’ SXVI, nabździć ‘napuścić bździn, nasmrodzić’ SW, < tuł ‘pochwa na strzały’ Sstp – 1427, odap., s. 188.

NABŹDZIWODA < bździć^, nabździć^, < woda ‘ts’ Sstp – 1446, odap., s. 188.

NADARZA, NADERZA < nadarzyć ‘obdarzyć kogoś, obdarować’ Sstp – 1394, odap., s. 153, 255.

NADOBNY < nadobny ‘piękny, zgrabny’ Sstp – 1428, odap., s. 163.

NADOLNY < na dole : dół ‘ts’, ‘jama, rów, dolina’ Sstp – 1448, odap., s. 188.

NADZIEDZIC(Z) – ? odap. *Nadziedza : nad dziadem, dziad ‘dziadek, przodek’ Sstp, por. naddziad ‘pradziad’ SW, por. n.m. Biezdiedza – 1437, patr., s. 386.

NAGŁY < nagły ‘gwałtowny, niespodziewany’ Sstp – 1467, odap., s. 213.

NAGNIBOK < nagiąć ‘wygiąć, zgiąć, zakrzywić’ Sstp, < bok ‘część ciała, strona różnych przedmiotów’ Sstp – 1446, odap., s. 188.

NAGOSZ < nagi ‘ts’ Sstp, nagosz ‘gatunek rośliny’ SW – 1204, odap., s. 118.

NAGOTOWY < nagotowy ‘gotowy’ SW, nagotowany ‘przyrzędzony’, ‘przygotowany’ SXVI – 1410, odap., s. 175.

NAGÓRKA < na, górka : gora, góra ‘znaczna wyniosłość ziemi’, ‘przewaga, wyższość’ Sstp – XVI p.pr. (1345), odap., s. 334.

NAGRODOWIC < n.m. Nagrodowice, pow. średzki, Włkp (SG) – 1393, odm., s. 56.

NAGRODOWSKI, NAGRADOWSKI, NAGRODOWSKA ź. < n.m. Nagrodowice, par. Kleszczewo, Włkp (KoP I) – 1394, odm., s. 314, 341.

NAGWAZDAJ < nagwazdać ‘nabazgrać, nagryzmolić’ SW, gwazdać, ps *gwazdati ‘bazgrać, gryzmolić, partaczyć, robić byle jak’ SES – 1465, odap., s. 230.

NAGWAZDAN < nagwazdać^, gwazdać^ – 1446, odap., s. 188, 230.

NAGWAZDANOWIC(Z) < odap. Nagwazdan^ – 1472, patr., s. 92.

NAKAPAŁO < nakapać, nakapanie ‘wlanie kroplami, wsączenie’ SXVI – 1382, odap., s. 153.

NAKIELSKI, NAKILSKI < n.m. Nakło, miasto, Wlkp (KoG), Nakło, Nakiel, pow. Włoszczowa, Młp (RK) – 1396, odm., s. 324.

NALEZIONEK < nalezionek ‘podrzutek’ SXVI – 1395, odp., s. 157.

NALEZIONY < part. preat. pass. naleziony od należyć ‘odszukać’, ‘przyłapać w sytuacji’ Sstp – 1394, odp., s. 153.

NAMACAŁ < namacać ‘znaleźć za pomocą dotyku’ SXVI, namacać, macać ‘dotykać’ Sstp – 1453, odp., s. 230, 388.

NAMACAŁO < namacać[^] – 1484, odp., s. 230.

NAMACAŁOWIC(Z) < odp. Namacał[^], Namacało[^] – 1495, patr., s. 92, 388.

NAN < nan ‘ojciec, tytuł zakonnika’ SXVI – 1430, odp., s. 195.

NANAJEK, NANAJKO < nan[^] – 1470, odp., s. 238.

NANIEC < nan[^] – 1450, odp., s. 195.

NANKO, NANK < nan[^] – 1427, odp., s. 195.

NANKOWIC < odp. Nank[^], Nanko[^] – 1194, patr., s. 65.

NAPISANY < napisany, napisać ‘ts’ Sstp – 1494, odp., s. 230.

NAPŁOCH < napłoszyć ‘spłoszyć dużo’ SXVI – 1400, odp., s. 153.

NAPORA < naporny ‘uparty, natrętny, bezczelny, obraźliwy’ Sstp – 1435, odp., s. 175, 231.

NARAJKO < naraić ‘polecić, nastęrczyć’ Sstp – 1382, odp., s. 153.

NARAJOWSKI, NARAJEWSKI, NAROJOWSKI, NORAJEWSKI < n.m. Nara-jow, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabł) – 1477, odm., s. 331.

NARAMSKI, NARAMBSKI, NAREMSKI (?), NARAMBSKA ź. < n.m. Nare-mice, pow. Wieluń, Wlkp, (KoW I), Narama, pow. Miechów, Młp, (RK) – 1481, odm., s. 316, 348.

NAROGA < narog ‘kopiec graniczny’ lub ‘żelazny rylec’ SXVI – 1471, odp., s. 231.

NASIEKANY < nasiekany ‘ponacinany, karbowany’ SXVI – 1464, odp., s. 231.

NASUT, NASUTO < nasuty ‘napętliony przez sypanie’ SXVI, nasuć ‘nasypać, napętlić’ Sstp – 1428, odp., s. 231, 337.

NASUTA < nasuty[^] – 1420, odp., s. 231.

NASUTEK, NASUTKO < nasuty[^] – 1353, odp., s. 231, 352.

NAWARA < nawarzyć ‘nagotować, ugotować, upiec’ Sstp – 1375, odp., s. 153.

NEISER < n.m. Nysa (niem. Neisse), miasto, Śl (SG) – 1pXV, odm., s. 59.

NEKANDA < łac. necanda ‘ta, która ma być zabita, wytrzebiona’ SŁJ – 1431, odp., s. 335.

NĘDŹCA < nędzić ‘nękać, męczyć, gnębić’ Sstp – 1392, odp., s. 153.

NIDERLINOWIC(Z) < niem. Niderlino : niem. przezwisko Niderlin, Klim – 1435, patr., s. 88, 311.

NIEBIOSEK < niebo, niebiosa ‘sklepienie niebieskie, firmament, przestworza’, ‘miejsce przebywania bóstwa’ SXVI – 2pXV, odp., s. 245.

NIECHODZA < nie, chodzić ‘ts’ Sstp – 1322, odp., s. 135, 256.

NIECIKOWSKI, MIECIKOWSKI < n.m. Niecikowo, Miecikowo, pow. Wąsosz, Maz (AMaz) – 1475, odm., s. 328.

NIECOWSKI, NIECZOWSKI (?) < n.m. ? – 1498, odm., s. 367.

NIECZUJA < nie, czuć ‘czuwać, nie spać, strzec, pilnować, być czujnym, wiedzieć, myśleć, mniamać’ Sstp, nieczujnie ‘niewyczuwalnie, w sposób trudny do odczucia’ Sstp, nieczujny ‘nieostrzegający niebezpieczeństwa, nieostrożny, nieodczuwający bodźców fizycznych, trudno wyczuwalny, nieożywiony, nieposiadający zmysłów’ SXVI – 1391, odp., s. 153, 231, 255.

NIECZUŁA < nieczuły 'nieożywiony, nieposiadający zmysłów' SXVI —1458, odp., s. 231.

NIEDBAŁA < niedbały 'o nic się nie troszczący, niezapobiegliwy' Sstp, nie, dbać 'troszczyć się, starać się o coś, zwracać na coś uwagę' Sstp – 1459, odp., s. 213.

NIEDBAŁY < niedbały 'o nic się nie troszczący, niezapobiegliwy' Sstp – 1459, odp., s. 213.

NIEDOBIEŻAŁO < nie, dobieżec 'dojść' SXVI – 1480, odp., s. 231.

NIEDOLEŻAŁO < nie, doleżec 'przetrwac leżąc do pewnego czasu, wyleżeć się' SXVI – 1480, odp., s. 231.

NIEDOPIĘŁ < nie, dopięc 'dopięc wszystko do dna' SXVI – 1471, odp., s. 231.

NIEDORASTAJ < nie, dorosć, dorósć 'stać się dorosłym, dojrzeć' Sstp, dorosnąć 'stać się dorosłym' SXVI – 1496, odp., s. 231.

NIEDOROST < nie, dorosć[^], niedorostły 'małoletni' Sstp – 1396, odp., s. 146.

NIEDOROSTŁY, NIEDOROSŁY < niedorostły 'małoletni' Sstp – 1413, odp., s. 163.

NIEDOŚPIALEK < niedośpiały 'niewystarczająco rozwinięty' Sstp, niedośpiatek 'gatunek rośliny' Sstp – 1438, odp., s. 175.

NIEDZIAŁEK, NIEDZIAŁKO, NIEDZIAŁK, JEDZIAŁEK < nie, dzielić 'przeprowadzać podział' Sstp, działać 'pracować, być czynnym, postępować, czynić' Sstp – 1292, odp., s. 153.

NIEDZIAŁKA < nie, dzielić[^], działać[^] – 1386, odp., s. 153.

NIEDZIELA < niedziela 'ostatni dzień tygodnia', 'tydzień' Sstp – 1453, odp., s. 231, 360.

NIEDZIELINA ż. < odp. Niedziela[^] – 1484, odmęż., s. 360.

NIEDZIELISZ < nie, dzielić[^], działać[^] – XVIII (1207), odp., s. 118.

NIEGARDY < nie, gardy, hardy 'pyszny, dumny, wyniosły, wspaniały, wzniosły' SXVI – 1444, odp., s. 175.

NIEGIBAŁA < nie, gibać 'kręcić, zginać' Sstp, por. gibała 'człowiek, który się kołysze' Sgw – 1398, odp., s. 153.

NIEGŁOS < nie, głos 'dźwięk, brzmienie' Sstp, głosić 'ujawnić, wydać, wyjawić' Sstp (SSNO Niegłos(z)) – 1136, odp., s. 108.

NIEGOWIECKI < n.m. Niegowce, pow. Halicz, kr pd-wsch (Jabl) – XVI par. pr. (1400), odm., s. 324.

NIELEPA < nie, lepić 'obrzucac, pokrywać gliną, wapnem' Sstp – 1397, odp., s. 153, 257.

NIELUBIEC < nieluby 'niemiły, nieprzyjemny, przykry' Sstp – 1483, odp., s. 213.

NIEIPIEC < nie, łapać 'chwytać, zatrzymywać siłą, porywać' Sstp – 1398, odp., s. 153.

NIEMCOWIC < Niemcow adi : etn. Niemiec_v – 1407, patr., s. 88.

NIEMCOWA ż. < odetn. Niemiec_v – 1454, odmęż., s. 363.

NIEMCZYK < Niemczyk 'Niemiec' L, por. Niemiec_v – 1376, odetn., s. 290.

NIEMEK, NIEMKO < niemy 'nie mający zdolności mówienia, taki, którego nie godzi się wymieniać, nazywać' Sstp – 1366, odp., s. 202.

NIEMIEC < Niemiec 'z Niemiec rodem' L, por. Germanus 'Niemiec' Mącz, określenie prasłowian dla sąsiednich plemion germańskich – 1390, odetn., s. 290, 295.

NIEMIERZYC < i. pch. Niemierz : i. stpdw. Niemir – 1400, patr., s. 92.

NIEMOŃ < niemy[^] – 1460, odp., s. 202.

- NIEMOTKA** < niemotka 'małe dziecko nie umiejące jeszcze mówić' SXVI —1471, odp., s. 202.
- NIEMSTA** < i. pch. Niemsta : i. stpdw. Mścislaw —1415, odim., s. 339.
- NIENADZIEJ** < nienadziały 'niespodziewany, nieoczekiwany' SXVI - XV (1224), odp., s. 118.
- NIEORZ** < nie, orać 'spulchniać ziemię pod zasiew' Sstp - 1367, odp., s. 153.
- NIEORZA** < nie, orać^ - 1345, odp., s. 135, 256, 351.
- NIEORZYNA** ź. < odp. Nieorza^ - 1393, odmęż., s. 351.
- NIEPŁONKA** < niepłony 'istotny, ważny, niebłahy, skuteczny' SXVI - 1488, odp., s. 213.
- NIEPOKOJ** < niepokoj, niepokój 'zakłócenie spokoju, rozruchy, niezgoda' Sstp - 1460, odp., s. 213.
- NIEPROWIC** < Niepr : n. geograficzna Dniepr - 1382, patr., s. 384.
- NIEPWA** < nie, pwać 'ufać, wierzyć' Sstp - 1386, odp., s. 153.
- NIERUSIN** < Rusin 'z Rusi rodowity' L - XVI (1427), odetn., s. 293.
- NIEŚLUCHOWSKI** < n.m. Niesłuchow, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabl) - 1453, odm., s. 331.
- NIEŚPIECH** < nie, śpieszyć 'pędko iść, podążać, szybko coś robić' Sstp, nieśpieszno 'pomału, bez pośpiechu', nieśpieszny 'zbyt powolny' SXVI - 1393, odp., s. 153.
- NIETĘG** < nie, tążyc 'tęsknić za kimś, smuć się' Sstp lub < nietęgi 'słaby, miękki, wiotki' SXVI - 1253, odp., s. 127.
- NIETOPYRZ, NIETOPERZ** < nietoperz 'ts' Sstp - 1204, odp., s. 119, 127.
- NIETUBYŁ** < wyrażenia nie tu był, < nie, tu, < być 'ts' Sstp - 1486, odp., s. 231.
- NIETYKSZA** < nie, tykać 'przykładać coś do czegoś, dotykać, poruszać, osiągać, graniczyć z czymś, dotyczyć, odnosić się do czegoś' Sstp, < nietykany 'nie ruszany, nie zajmowany' SXVI - 1473, odp., s. 213.
- NIEUDAŁ** < nie, udały 'silny, mocny' Sstp, udać, udać się 'dać, udzielić, skierować się, popaść w coś, zająć się czymś gorliwie' Sstp, < nieudatny 'niezdalny, nieudolny' Sstp - 1204, odp., s. 119, 255.
- NIEU DASZ** < nie, udać^ - 1136, odp., s. 108.
- NIU STĘP** < nie, ustępić (ustąpić) 'odejść, opuścić, oddać coś' Sstp, < nieustępny 'uporczywy, nieustępliwy, niewzruszony' Sstp, nieustępnie 'nieustępliwie' SXVI - 1232, odp., s. 119, 153, 257.
- NIU WIAREK, NIU WIEREK, NIU WIERKO, NIU WIREK, NIU WIRKO** < nie, wierzyć 'ts' Sstp, < niewiara 'niewyznawanie prawdziwej wiary, nieprawda, kłamstwo, zdrada' Sstp, niewierny 'nieprawowierny, przewrotny, oszukańczy, podły, fałszywy, bezprawny' Sstp, por. niewiernik 'odszczepieniec, bezbożnik' SXVI - 1439, odp., s. 213.
- NIU WIDZĄCY** < nie, widzieć 'mieć zdolność widzenia' Sstp - 1494, odp., s. 202.
- NIU WIAROWSKI, NIU WIEROWSKI, NIU WIAROWSKA** ź. < n.m. Niewiarów, pow. Bochnia, Młp (LK) - 1434, odm., s. 202, 315.
- NIU WIER** < nie, wierzyć^ - 1444, odp., s. 188.
- NIU WSTAJKO** < nie, wstajać 'przybierać pozycję pionową, podnosić się z postania' Sstp, < niewstanie 'nieodejście z roli, nieopuszczenie jej' Sstp - 1482, odp., s. 231, 246.
- NIU WSTROP** ? < nie, tropić 'nękać, męczyć, dręczyć' Sstp - 1136, odp., s. 108.
- NIU ZGODA** < niezgoda 'brak zgody, jedności, sprzeczka, zatarg' Sstp - 1472, odp., s. 213.
- NIU ZMIROWIC** < i. stpdw. Niezmir - 1224, patr., s. 69.

NIEŹWIESCKI, NIEŹWIECKI, NIEŹWIESKI, NIEDŹWIESCKI, NIEDŹWIESKI < n.m. Niezwiszcza, pow. Halicz, Niedźwiedza, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabl) – 1470, odm., s. 331.

NIEŹĘCINA ź. < odp. Nieżęta : nie, żać ‘sierpem ścinać zboże’ Sstp – 1387, odmęż., s. 356.

NIKLOSZ < i. chrz. Niklosz = Mikołaj – 1399, odim., s. 274.

NIR < śrwniem. nider ‘nisko’ Klim – 1371, niem., s. 349.

NISKI < niski ‘niewysoko położony’, ‘mało znaczący, mało ważny, należący do mało cenionej klasy’ Sstp – 1439, odp., s. 195.

NOCNIOWIC, NOCNIEWIC < i. pch. *Noc : i. chrz. Innocenty, także < odp. *Noc, *Nocny : noc ‘ts’ Sstp – 1459, patr., s. 92.

NOGA < noga ‘ts’ Sstp – 1392, odp., s. 30, 163, 202.

NOGAJ < nogaj ‘człowiek o długich nogach’ SXVI – 1370, odp., s. 140.

NOGAWKA < noga[^], nogawica ‘część ubrania okrywająca nogę’ Sstp – 1470–1480, odp., s. 337.

NOGIEĆ < nogieć ‘paznokieć’, ‘hultaj, ladaco, nicpoń’ SXVI, ‘choroba koni i bydła’ Sstp – 1389, odp., s. 202.

NOGIET < nogiet ‘gatunek rośliny, nagietek’ Sstp, nogieć[^] – 1470–1480, odp., s. 213.

NOJMARKT < n.m. ? – n.m. Neumarkt, liczne nazwy miejscowe, Klim – odm., s. 55.

NORKOWA ź. < odp. Norek : norek, nurek ‘gatunek ptaka’ Sstp – 1420, odmęż., s. 358.

NOS < nos ‘ts’ Sstp – 1387, odp., s. 163, 202.

NOSACZOWSKI < n.m. Naszczowice, Nosaczowice, pow. Nowy Sącz, Młp (LK) – XVII (1346), odm., s. 28.

NOSAK < nos[^] – 1pXIV, odp., s. 250.

NOSAL < nos[^], nosal ‘narzędzie układającego posadzkę’ SXVI, nosal ‘wielkonosy’ SW – 1327, odp., s. 135, 140.

NOSALA < nos[^], nosal[^] – 1279, odp., s. 127.

NOSALINA ź. < odp. Nosala[^] – 1400, odmęż., s. 357.

NOSEK < nosek ‘dem. od nos’ SXVI, nosek ‘gatunek rośliny, geranium’ Sstp – 1231, odp., s. 119, 127, 163.

NOSEL, NOSYL < nos[^] – 1384, odp., s. 163.

NOSILIŃSKI, NOSIELIŃSKI, NOSALIŃSKI (?), NOŚLIŃSKI < n.m. Nosilino, pow. Poznań, Włkp (KoP I, N) – 1388, odm., s. 42.

NOSOWIC(Z) < odp. Nos[^] – 1444, patr., s. 381.

NOWA KARCZMA, NOWY KARCZMA < nowy ‘ts’ Sstp, < karczma ‘gospoda, dom zajezdny’ Sstp – 1427, odp., s. 188.

NOWAK < nowak ‘nowy człowiek w danym środowisku’ Sstp – 1335, odp., s. 135, 157.

NOWINKA < nowinka ‘nowina, tj. rola uprawiana po raz pierwszy, np. po wykarczowaniu’ Sstp – ca 1265, odp., s. 127.

NOWOMIESC(S)KI, NOWOMIEC(S)KI, NOWOMIESKI < n.m. Nowe Miasto, pow. Łask (KoZ II), Nowe Miasto, miasto, Młp (KS), Nowe Miasto, miasto, pow. Biała, Maz (AMaz), Nowe Miasto, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabl) – 1403, odm., s. 47.

NOWOSIELCE < n.m. Nowosielce, z. przemyska, kr. pd-wsch. (Jabl) – 1498, odm., s. 53.

NOWOTNY < nowotny ‘nowy człowiek w danym środowisku’ Sstp – 1426, odp., s. 195.

NOZDR(Z)AK < nozdrza ‘otwór nosowy’ Sstp – 1314, odp., s. 135.

NOŻEWNİK < nożownik, nożewnik 'rzemieślnik wyrabiający noże' Sstp —1471, odp., s. 238.

NOŻKA < nożka, nóżka 'pieszczotliwie o nodze' Sstp – 1398, odp., s. 163.

NUCZEK < nuczyć 'uciekać, umykać' SXVI – 1480, odp., s. 231.

NYRCZYNA ż. < odp. Nyrkav – 1446, odmęż., s. 358.

NYRKA, NERKA, NIERKA < nerka 'ts' Sstp – 1436, odp., s. 163.

NYSAR, NYSEK < n.m. Nysa, miasto, Śl (SG) – 2pXIV, odm., s. 59.

NYSKI < n.m. Nysa^ – 1441, odm., s. 47.

O

OBALANIEC < obalić się 'wywrócić się, upaść' Sstp – 1398, odp., s. 153.

OBALEC < obalić się^ – 1425, odp., s. 188, 246.

OBIECAŁA < obiecać 'przyrzec' Sstp – 1470–1480, odp., s. 231.

OBIECIEC < obiecać^ – 2pXIV, odp., s. 246.

OBIEL < obieleć, obieleć 'nadawać biały kolor' SXVI—1425, odp., s. 188.

OBIESIŻEBRAK < obiesić 'powiesić, odebrać życie przez powieszenie' Sstp, < żebrak 'ten co prosi o jałmużnę, nędzarz, biedak' Sstp – 1408, odp., s. 188.

OBJADEK < objadać 'jeść ogryzając', objadać (się) 'jeść zbyt obficie' SXVI – 1479, odp., s. 231.

OBJADŁO < objadać^ – 1439, odp., s. 188.

OBŁAP < obłąpić 'objąć rękoma, przycisnąć, przytulić' Sstp – 1495, odp., s. 231.

OBŁAŻNIC < n.m. Obłażnice, z. lwowska, kr pd-wsch (Jabl) – 1435, odm., s. 56.

OBORULSKI < n.m. Oborula, pow. Tarczyn, Maz (AMaz) – 1492, odm., s. 328.

OBROŚLEC < obrosły 'zarośnięty, porośnięty czymś' Sstp – 1457, odp., s. 202.

OBROŻ < obroż, obróż 'obroża, pasek zakładany psu na szyję' Sstp – 1494, odp., s. 231.

OB(R)AZ < obraz, obrzaz 'danina pieniężna' Sstp, obraz 'rzeźba, postać, wizerunek, kształt, postać, forma' Sstp – 1318, odp., s. 135.

OB(R)AZKOWA ż. < odp. Obr(z)azek : obrazek 'mała rzeźba, statuetka' Sstp – 1393, odmęż., s. 343.

OB(R)ZĄDEK < obrządek 'uroczysty akt religijny, rytuał, porządek, sposób, tryb postępowania', 'podział, rozdysponowanie majątku' SXVI, obrząd 'układ, umowa, przymierze, sposób, sakrament, okrąg, krąg' Sstp – 1497, odp., s. 231.

OBULEC, OBOLEC < obalić się 'wywrócić się, upaść' Sstp – 1419, odp., s. 188.

OCHAŁ < ochać 'wydawać radosne okrzyki, wiwatować' Sstp—1388, odp., s. 153.

OCIĄCHA < ociądząć 'przeprowadzać egzekucję na mieniu dłużnika' Sstp – 1449, odp., s. 188.

OCIĄCHAŁA < ociądząć^ – 1434, odp., s. 188.

OCIEC < ociec, ojciec 'ts' Sstp – 1471, odp., s. 238.

OCIĘSŁAWIC < i. stpdw. Ocieśław – 1393, patr., s. 75.

OCZKO < oczko 'dem. od oko' SXVI, oczko 'gatunek rośliny', 'nazwa owada' Sstp—1224, odp., s. 119, 140.

OCZKOWIC < n.m. Oczkowiec, par. Niepart, Wlkp (KoP I) – 1386, odm., s. 56.

OĆMIK < oćmić 'zakryć, zasłonić ciemnością, zamroczyć' Sstp – 1379, odp., s. 153.

ODOLAN < odolan part. praet. pass od ps *odolati, *odolēti 'zwyciężyć' SpC – 1144, odp., s. 108, 111.

ODOWIC < i. chrz. Odo – XIII (sub a. 1239), patr., s. 69.

ODRANIEC < odrać 'obdrzeć, obnażyć, okraść, złupić' Sstp, odrzeć 'ściągnąć skórę', 'podrzeć, zniszczyć' Sstp, odrany 'obdarty, obszarpany' SW – 1398, odp., s. 153.

ODROWĄŻ < odrać[^], < wąż 'ts' Sstp – 1430, odp., s. 319.

ODROWĄŻANUS < n.m. Odrowąż, w pobliżu Kielc, Młp – (1pXV), odm., s. 58.

ODROWĄŻOWA ż. < odp. Odrowąż[^] – 1493, odmęż., s. 345.

ODRZYGOŚCIOWA ż. < odp. Odrzygość^v – 1437, odmęż., s. 358, 360.

ODRZYGOŚĆ < odrzeć[^], odrać[^], < gość 'ts' Sstp – 1369, odp., s. 153, 188, 358, 360.

ODRZYGROCH < odrzeć[^], odrać[^], < groch 'gatunek roślinny' Sstp – (1244), odp., s. 119, 256.

ODRZYKONINNE ż. < odp. Odrzykoń : odrzeć[^], odrać[^], < koń 'ts' Sstp – 1443, odmęż., s. 357.

ODRZYMAĐO < odrzeć[^], odrać[^], < mađo, mędo 'jądro' Sstp – 1438, odp., s. 188.

ODRZYPLASZCZ < odrzeć[^], odrać[^], < płaszcz 'okrycie wierzchnie' Sstp – 1426, odp., s. 188, 257.

ODRZYWAŚ, ODRZYWAŻ < odrzeć[^], odrać[^], < waś 'włosy pod nosem u mężczyzn' L, < wąż 'ts' Sstp (SSNO Odrzywaś//Odrzyważ) – 1437, odp., s. 188.

ODRZYWILK < odrzeć[^], odrać[^], < wilk 'ts' Sstp – 1448, odp., s. 188.

ODUCH < oducha 'dychawiczność, duszność' SW, oduć się 'nadać się, nabrzmić' Sstp, odymać się 'napęlić się powietrzem zwiększając objętość', 'nabrzmiwać, puchnąć, wzdymać się' SXVI – 1400, odp., s. 140.

OGAREK < ogarek 'niedopałek świecy' SXVI – 1451, odp., s. 231.

OGIEŃ < ogień 'płomień, żar, stan zapalny jakiejś części ciała' Sstp – 1400, odp., s. 146.

OGNIOWIC < odp. Ogień[^] – 1456, patr., s. 382.

OGNIWO < ogniwo 'krzesiwo' Sstp – 1496, odp., s. 231.

OGON < ogon 'u zwierząt ts, u człowieka – penis' Sstp – 1318, odp., s. 29.

OGONKA < ogon[^] – 1pXV, odp., s. 245.

OGONOWIC < odp. Ogon[^] – 1302, patr., s. 74, 378.

OGORZAŁA < ogorzały 'rumiany, przypieczony' Sstp – 1204, odp., s. 119, 255.

OGORZAŁKA < ogorzały[^] – 1397, odp., s. 140.

OGORZELEC < ogorzały[^] – 1325–1327, odp., s. 135.

OGRODNIK < ogrodnik 'zagrodnik, chłop z niedużym kawałkiem roli, człowiek zajmujący się ogrodem' Sstp – 1435, odp., s. 195.

OGURCZEWIC < odp. Ogurek^v – 1410, patr., s. 386.

OGUREK < ogórek, ogurek 'ts' Sstp – 1388, odp., s. 175.

OGURZEC < ogurek[^] – 1386, odp., s. 175.

OKACZ < oko 'ts' Sstp – 1490, odp., s. 352, 355.

OKASANIEC < okasać się 'podciągnąć, zawinąć na sobie szaty' Sstp – 1290, odp., s. 127.

OKO < oko 'ts' Sstp – 1398, odp., s. 140.

OKOŁ < okoł, okół 'otoczenie, sąsiedztwo' Sstp – 1456, odp., s. 238.

OKOPCIAŁ < okopciały 'czarny od dymu', 'nieokrzesany' Sstp – 1447, odp., s. 188.

OKRĄGLY < okrągły 'mający kształt koła' Sstp – 1425, odp., s. 163.

- OKRZOS** < okrzos 'suche, obcięte gałęzie' SXVI – 1136, odp., s. 108.
- OKSZA** < oksza 'siekiera, topór' Sstp – 1410, odp., s. 188.
- OKSZYNA** < oksza^ – 1415, odp., s. 188.
- OKUNIOWA** ż. < odp. Okuńv – 1482, odmęz., s. 360.
- OKUŃ, OKOŃ** < okoń, okuń 'gatunek ryby' Sstp – 1204, odp., s. 175, 337, 360.
- OLAWER, OLAWIR** < n.m. Oława (Olaw), miasto, Śl (SG) – 2pXIV, odm., s. 59.
- OLBRAC(S)KI** < n.m. Olbrachcice, pow. Jędrzejów, Młp (RK) – XVII (1239), odm., s. 24.
- OLECHNOWIC(Z)** < i. pch. Olechno : i. chrz. Aleksander – 1359, patr., s. 75, 92.
- OLEJ** < olej 'ts' Sstp – 1392, odp., s. 188.
- OLEJARZ** < olejarz 'ten, kto wyrabia lub sprzedaje olej' Sstp – 1449, odp., s. 188.
- OLEJEK** < olejek 'specyfik sporządzony przez dodanie różnych substancji do oleju' SXVI – 1492, odp., s. 231.
- OLEJKARZ** < olejkarz 'ten, kto wyrabia lub sprzedaje olej' Sstp – 1459, odp., s. 238.
- OLEJNIK** < olejnik 'naczynie na olej' Sstp – 1454, odp., s. 231.
- OLENKOWIC(Z)** < i. pch. Olenko : i. chrz. Aleksander – 1437, patr., s. 88.
- OLESKI, HOLESKI, OLECKI, ULESKI, OLESKA** ż. < n.m. Olsze, par. Wieszczy-czyn, Wlkp (KoP I), Oleszno, par. Włoszczowa, Młp (KS), Olesko, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabł) – 1464, odm., s. 316.
- OLESZNIC** < n.m. Oleśnica, miasto, Śl (RZP I, II) – 1312, odm., s. 54.
- OLEWNIK** < oliwnik 'ten, kto trudni się wyrobem oleju' SXVI – 1438, odp., s. 188.
- OLIWKA** < oliwka 'dem. od oliwa, owoc drzewa oliwnego' SXVI – 1453, odp., s. 231.
- OLSEN** < n.m. Olszówka, pow. Syców, Śl (RZP II) – XIII, odm., s. 54.
- OLSZBANK** ? < olsza 'gatunek drzewa' Sstp, niem. Bang : hipokorystyczne Bang : imion złożonych z pierwszym członem Bang, Klim – 1470–1480, odp., s. 337.
- OLSZEWSKI, OLSZOWSKI, ULSZEWSKI** < n.m. Olszewo, pow. Środa, Wlkp (KoP I, N), Olszowka, pow. Jędrzejów, Młp (RK), Olszewo, pow. Łomża, Maz (AMaz), Olszewo, pow. Świeściany, kr pn-wsch (Litwa, SG) – 1471, odm., s. 328.
- OLSZOWA SZYJA** < olszowy 'związany z olszą' Sstp, olsza^, < szyja 'ts' Sstp – 1485, odp., s. 231.
- OLSZOWY** < olszowy 'związany z olszą' Sstp – 1476, odp., s. 337.
- OLTMANOWIC** < niem. Oltman : stwniem. alt 'stary', sufiks -man, który tworzył nazwy osobowe od różnych podstaw, Klim – 1399, patr., s. 310.
- OŁOWNY** < ołowny 'z ołowiu zrobiony' Sstp – 1440, odp., s. 319.
- OŁTARZYK** < ołtarzyk 'mały ołtarz' Sstp – ca 1257, odp., s. 127.
- OMASTA** < omasta, okrasa 'dodatki do potraw' SXVI, omasta 'okrasa, tłustość do kra-szenia' SW, omaścić 'przyprawiać potrawy, okrasić, dodać tłuszczu' Sstp – 1417, odp., s. 188.
- OMEKSA (OMEKS(Z)A)** < ? omechny 'niezgrabny' Sgw, omechnie 'na opak' Sgw, por. omega 'łamaga' Sgw – 1494, odp., s. 321.
- OMEŁTOWIC(Z)** < odp. Omełto : omełty 'oczyszczony z plew' SXVI – 1451, patr., s. 376.
- OMRZYGLÓD** < umrzeć, mrzeć 'ts' Sstp, < głód, głód 'ts' Sstp, < mrzygłód 'skąpiec' SXVI – 1388, odp., s. 146.
- OMYŁONY** < omyłony 'oszukany' SXVI, part. praet. pass. omyłony od czas. omylić – 1494, odp., s. 231.
- OMYŁA** < omyła 'błąd' SXVI, omył 'niewaga, roztargnienie, wątpliwość' Sstp – 1443, odp., s. 175.

OMYŚL < omysł 'zamiar, zamysł, zamierzenie' Sstp —1400, odp., s. 146.

ONUS(Z)KOWIC(Z) < i. pch. Onus(z)ko < i. chrz. wschł. Ananija, Onanija - 1430, patr., s. 375.

OPAK < opak 'w(z) przeciwnym(ego) kierunku, w(z) drugą(iej) stronę(y), na odwrót' Sstp - 1428, odp., s. 175.

OPALACZ < opalać 'poddawać działaniu płomieni' SXVI, opalacz 'ten, kto opala, palacz' SW - 1423, odp., s. 188.

OPALEŃSKI, OPALEŃSKA ź < n.m. Opalenica, miasto, Wlkp (KoP I) - 1470-80, odm., s. 342.

OPALISZ < opalać^ - 1316, odp., s. 135.

OPARZYCH < oparzony 'ten kto ma znamię na ciele' SXVI, oparzyć 'oblać ukropem' SXVI, oparzyć się 'przypalić się ogniem, oblać się ukropem' SXVI - 1495, odp., s. 202.

OPASIONOWA ź. < odp. Opasiono : opasać 'obwiązać pasem przypiąć miecz' Sstp - 1414, odmęż., s. 356.

OPAT < opat 'przełożony klasztoru' Sstp - 1398, odp., s. 195.

OPĘKIEL < opęknąć się 'rozerwać się, rozpaść się' SXVI, opękiel 'szturchaniec, kuk-saniec' SW - 1456, odp., s. 213.

OPIECZYRAK < opiec 'opalić, przypalić' SXVI, < rak 'gatunek zwierzęcia, ts' Sstp —1492-1495, odp., s. 231.

OPILEC < opilec 'pijak' SXVI, opiły 'pijany' Sstp - 1394, odp., s. 146.

OPOCZEK, OPOCZKO < opoka 'kamień, skała' Sstp - 1441, odp., s. 213.

OPOKA < opoka 'kamień, skała' Sstp - 1166, odp., s. 111.

OPOLSKI < n.m. Opole, pow. Radzymin, pow. Łęczyca, Śl (SG), Opole, miasto pow. Lublin, Młp, (KL), Opole, miasto, Śl (SG) - 1392, odm., s. 45.

OPOR < opora 'pożytek, korzyść' Sstp —ea 1265, odp., s. 127.

OPOROWSKI < n.m. Oporowo, pow. Szamotuły, pow. Wschowa, Wlkp (KoP I, N) - 1495, odm., s. 331.

OPRAWCA < opravca 'urzędnik ścigający przestępców, kat lub pomocnik kata', 'władca, opiekun' Sstp - 1418, odp., s. 195.

OPUCHŁY < opuchły 'spuchnięty' Sstp - 1425, odp., s. 163.

OPULER, OP(E)LER < n.m. Opole (Opul), miasto, Śl (SG) - 2pXIV, odm., s. 59.

ORACZ < oracz 'ten, kto orze, uprawia ziemię, rolnik' Sstp - 1410, odp., s. 195.

ORACZEK, ORACZKO < oracz^ - 1445, odp., s. 195.

ORAŁA < orać 'spulchniać ziemię pod zasiew' Sstp - 1416, odp., s. 195.

ORDYNOWIC(Z), ORDENOWIC(Z) < odp. Ordyn : ordyniec 'człowiek należący do ludności służebnej na wsi zorganizowanej na prawie halickim' Sstp - 1449, patr., s. 386.

ORGANIST < organista 'grający w kościele na organach lub wykonujący organy' Sstp - 1416, odp., s. 195, 254.

ORGANISTA < organista^ - 1375, odp., s. 157, 195.

ORLIK < i. pch. Orlik : i. chrz. Oldrzych (imię pochodzenia starowysokoniemieckiego), por. orzełv - 1485, odim., s. 340.

ORŁKO < orzeł 'ts' Sstp, orzelek 'dem. od orzeł, ptak drapieżny' SXVI—1339, odp., s. 135.

ORŁOWIC < odp. Orzełv - 1458, patr., s. 92.

ORMEN, ARMEN < Ormian, Ormiańczyk 'z Armenii rodem, abo ormiańskiej religii będący' L - 1357, odetn., s. 290.

ORMIAŃCZYK, ARMIEŃCZYK, HORMIEŃCZYK, ORMIEŃCZYK < Ormian[^] – 1430, odetn., s. 293.

ORZECHOWSKI < n.m. Orzechowo, pow. Września, Wlkp (KoP I, N), Orzechów, pow. Radomsko, Wlkp (KoW I, N), Orzechowce, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (SG) – 1437, odm., s. 326.

ORZEŁ < orzeł ‘ts’ Sstp – 1383, odp., s. 175.

ORZEŁEK, ORZEŁK < orzełek[^] – 1435, odp., s. 175.

ORZESZEK, ORZESZKO < orzeszek ‘orzech włoski lub laskowy’ Sstp – 1224, odp., s. 119, 337, 386.

ORZESZKOWIC < odp. Orzeszek[^] – 1417, patr., s. 386.

ORZESZKOWSKI < n.m. Orzeszkowo, pow. Łęczycza, Wlkp (KoW I, N), pow. Międzychód, pow. Środa, Wlkp (KoP I, N), Orzeszkowce, Orzeszkowice, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabł) – 1451, odm., s. 331.

ORZEWSKI, ORZEWSKA ź. < n.m. Orzewice, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1438, odm., s. 341.

OSA < osa ‘gatunek owada’ Sstp – 1397, odp., s. 175.

OSIEK < osiek ‘łąka na urodzajnej glebie’, ‘przysieka, zasiek’ Sstp – 1354, odp., s. 153.

OSIEŁ < osieł, osioł ‘ts’ Sstp – 1257, odp., s. 127, 175, 353.

OSIEWAŁA < osiewać ‘obsiewać, sypać ziarno dookoła w ziemię’ SXVI, osiewek ‘zasiew’ Sstp – 1494, odp., s. 231.

OSŁAB < osłabić ‘ts’ Sstp – 1136, odp., s. 108.

OSOBNY < osobny ‘odmienny, niezwykły’ Sstp – 1493, odp., s. 213.

OSOWSKI < n.m. Osowo, pow. Szamotuły, pow. Września, Wlkp (KoP I, N), Osów, dziś Osowo, pow. Kościan, Wlkp (KoP I, N), Osowa, dziś Ossowa, pow. Wieluń, Wlkp (KoW I, N), Osowa, pow. Jędrzejów, Młp (KS), Osowo, pow. Czersk, Maz (AMaz), Ossowa, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1418, odm., s. 326.

OSTAPIEC < i. pch. Ostapiec : i. chrz. wschł. Awstacy – 1391, odim., s. 279.

OSTASZ < i. pch. Ostasz : i. chrz. wschł. Awstacy – 1376, odim., s. 274.

OSTROBRODKA < ostry ‘mający cienkie, kłujące, tnące zakończenie, szorstki, drapiący, nierówny, wyboisty, piekący, przenikliwy’ Sstp, < brodka ‘dem. od broda, zarost na twarzy’ SXVI, brodka, bródka ‘nazwa rośliny’ Sstp – 1476, odp., s. 202.

OSTROROGEUS < n.m. Ostrorog, miasto, Wlkp (KoP I) – (2pXV), odm., s. 58.

OSTROWSKI, HOSTROWSKI, OSTROSKI < n.m. Ostrów, pow. Sieradz, Wlkp (KoZ I), Ostrów, pow. Lubartów, Młp, (KL), Ostrów, pow. Czersk, Maz (AMaz), ? Ostrów, pow. Chełmno, P (SG), Ostrowiec, pow. Bełz, kr pd-wsch (Jabł) – 1389, odm., s. 29, 48, 325, 326.

OSTROŻA < ostroża ‘kłująca, ciernista roślina’ Sstp – 1413, odp., s. 175.

OSTROŻKA < ostrożka ‘dem. od ostroga’ SXVI, ostroga ‘kolec do pobudzania konia do biegu’ Sstp – 1387, odp., s. 188.

OSTROŻNY < ostrożny ‘przebiegły, sprytny’ Sstp – 1453, odp., s. 213.

OSTRY BYCZEK < ostry ‘mający cienkie, kłujące, tnące zakończenie, szorstki, drapiący, nierówny, wyboisty, piekący, przenikliwy’ Sstp, < byczek ‘ts’ Sstp – 1498, odp., s. 231.

OSZCZERZ < oszczerzać ‘pokazywać zęby’ SXVI – 1398, odp., s. 231.

OSZCZERZOWIC < odp. Oszczerz[^] – 1407, patr., s. 88.

OSZCZOWSKI, OSZCZEWSKA ź. < n.m. Oszczow, pow. Bełz, kr pd-wsch (Jabł) – 1479, odm., s. 331.

OSZCZYDURA < szczać 'oddawać mocz' Sstp, < dura 'dziura, otwór' Sstp – 1494, odp., s. 231.

OSZUST < oszust 'ten kto wprowadza kogoś w błąd' SXVI – 1430, odp., s. 175.

OSZUSTEK < oszust^ – 1480, odp., s. 213.

OŚLICA < oślica 'samica osła' Sstp – 1399, odp., s. 146.

OŚLIZŁO < ośliżły 'okryty śluzem' SW, ośliżać 'zrobić śliskim' SXVI – 1420, odp., s. 231.

OŚPIELA ? < ospalec 'leń, śpioch' SXVI – XII p. post., odp., s. 111.

OTŁUCZONY < otłuczony 'uszkodzony przez uderzenie' SXVI, part. part. pass. otłuczony od otłuc 'oddzielić zewnętrzną warstwę przez tłuczenie', 'omłócić', 'stracić owoce z drzewa uderzając kijem' SXVI – 1439, odp., s. 188.

OTROK < otrok 'młody mężczyzna, parobek, sługa' Sstp – 1446, odp., s. 195.

OTUŁKA < tolić, tulić 'obejmować rękami, przygarniać ku sobie' Sstp, otulać 'okryć, osłonić, owinąć przed zimnem' SW – 1449, odp., s. 188.

OTUSKI, OTULSKI (?) < n.m. Otusz, par. Niepruszewo, Wlkp (KoP I) – 1500, odm., s. 41.

OTWINOWSKI < n.m. Otfinów, Otwinów, pow. Dąbrowa Tarnowska, Młp (OP) – 1498, odm., s. 331.

OTYRA < tyrać 'używaniem nadwątlić, nadwerężyć' L, tyrać, terać 'zużywać, poniewierać, psuć, niszczyć, trwonić', 'pomiać kimś, mieć kogo za nic' SW – 1411, odp., s. 188.

OWAD < owad 'ts' SXVI – 1470–1480, odp., s. 337.

OWCZARCZYK < owczarz 'pasterz owiec' Sstp – 2pXV, odp., s. 252.

OWCZARZ, OWCZERZ < owczarz 'pasterz owiec' Sstp – 1392, odp., s. 157, 195.

OWOCOWIC < odp. *Owoc : owoc 'ts' Sstp – 1458, patr., s. 92.

OZIEMO ? < ozimy '(o zbożu) siany w jesieni' Sstp – 1203, odp., s. 119.

OZIĘBŁO < oziębły 'ostygły, zimny, o ludzkim ciele', 'taki, któremu brak gorliwości' SXVI – 1379, odp., s. 146.

OZIĘBŁOWSKI, HOZIĘBŁOWSKI < n.m. Oziębłów, pow. Opatów, Młp (KS) – 1480, odm., s. 331.

OZIĘBŁY < oziębły 'ostygły, zimny, o ludzkim ciele', 'taki, któremu brak gorliwości' SXVI – 1494, odp., s. 202.

OŻRZAN < ojrzany 'przewidujący, ostrożny' Sstp – 1204, odp., s. 119.

OŻRZYSZ < ojrzany^ – 1207, odp., s. 119, 127.

OŻAR < ożarek 'ogarek, niedopałek świecy' SXVI – 1136, odp., s. 108, 254.

P

PABIJANOWIC, FABIJANOWIC < i. chrz. Pabijan – 1398, patr., s. 75, 88, 386.

PABISZ < i. pch. Pabisz : i. chrz. Pabijan – 1394, odim., s. 278.

PACHACZ < pachać 'czynić, działać' Sstp – 1454, odp., s. 231.

PACHLERZEWIC, PACHLERZOWIC(Z) < niem. Pachlerz : niem. Bächler 'ktoś, kto mieszka nad potokiem' Klim – 1405, patr., s. 88.

PACHOŁ < pachół 'woźny, sługa, minister' Sstp, także < i. pch. Pachół : i. chrz. Paweł – 1426, odp., s. 195, także odim., s. 358.

PACHOLEK, PACHOLKO < pacholek 'chłopiec, sługa, minister' Sstp – 1440, odp., s. 195.

PACHOŁOWA ż. < odp. Pachoł[^], także odim., Pachoł[^] – 1434, odmęż., s. 358.

PACIERZ < pacierz 'ts' Sstp – 1371–1374, odp., s. 146, 175.

PACŁAWSKI < n.m. Paclawy, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabl) – 1499, odm., s. 331.

PACUŁA < pacać, pacnąć 'uderzyć, klapnąć' SW (SSNO Pakuła//Pacuła) – 1398, odp., s. 153.

PACZANOWSKI, PACZONOWSKI < n.m. Paczonów, Pacanów, pow. Stopnica, Młp (KS) – 1470–1480, odm., s. 331.

PAC(Z)EWIC(Z), PAC(Z)OWIC(Z) < i. pch. Pacz : i. chrz. Paweł lub : i. stpdw. Pakosław – 1492, patr., s. 92.

PACZKAR < n.m. Paczków (Paczke), miasto, Śl (SG) – 2pXIV, odm., s. 59.

PACZYNA < paczyna 'wiosło sterowe, ster' Sstp (SSNO Pac(z)yna) – 1495, odp., s. 231.

PADUCH < paduch 'rozbójnik, morderca' Sstp lub 'nędzny, zły, godny pogardy człowiek' SXVI, też 'padaczka' SXVI – 1341, odp., s. 135, 146, 175.

PADWICA < paduch[^] – 1403, odp., s. 175.

PADZINA < paduch[^] – 1387, odp., s. 146.

PAJĄCZEK < pajączek 'dem. od pająk' SXVI – 1489, odp., s. 213.

PAJĄK < pająk 'ts' Sstp – 1455, odp., s. 213.

PAKOSŁAWIC//PĘKOSŁAWIC < i. stpdw. Pakosław – 1237, patr., s. 69.

PAKOSZOWIC(Z)//PĘKOSZOWIC(Z), PAKOSZEWIC//PĘKOSZEWIC < i. pch. Pakosz//Pękosz : i. stpdw. Pakosław, Pękosław – 1425, patr., s. 88, 376.

PAKOWSKI < n.m. Pakawie, par. Biezdrowo lub Pakowo, pow. Kościan, Wlkp (KoP II) – 1430, odm., s. 325, 328.

PALIBART < palić 'sprawiać, że coś płonie' Sstp, < bart 'topór' Sstp—1444, odp., s. 189.

PALIBRODA < palić[^], < broda 'zarost na brodzie, podbródek' Sstp – 1440, odp., s. 189.

PALIK < palik 'dem. od pal, słupek' SXVI, pal 'słupek, belka, obrobiony pień drzewa' Sstp – ca 1265, odp., s. 127.

PALUCH < paluch 'to, co się wkłada na palce lub ręce, napałek, kajdany', 'gatunek rośliny' SXVI, pl. tantum paluchy 'gatunek rośliny' Sstp, paluch 'palec', 'duży palec u rękawiczki' SW – 1389, odp., s. 202.

PAŁASZ < pałasz 'rodzaj szabli' SXVI – 1454, odp., s. 231.

PAŁATEK < pałatać 'hałasować, głośno stukać' Sgw, pałać 'płonać, palić się' Sstp – 1393, odp., s. 153.

PAŁEK < pałka 'przedmiot wydłużony, drządek, kij' SXVI, pałka 'łodyga roślin jednoliściennych' Sstp – 1204, odp., s. 119.

PAŁUCZYNA ż. < odp. Pałukav – 1495, odmęż., s. 360.

PAŁUKA < pałuki pl. tantum 'przykrycie wozu lub sań' Sstp – 1327, odp., s. 334, 360.

PAN < pan 'kasztelan, dostojnik, szlachcic, mężczyzna, mążzonek' Sstp – 1393, odp., s. 157.

PANAC(Z) < i. pch. Panacz : i. chrz wschł. Ofanasyj—1457, odim., s. 340.

PANCERNA < pancierz 'część uzbrojenia ochronnego rycerza' Sstp – 1465, odp., s. 231.

PANCERNIK < pancernik 'rzemieślnik wyrabiający pancerze' Sstp – 1470–1480, odp., s. 238.

PANEK, PANKO < panek 'dem. od pan, zawsze ironiczne lub żartobliwe' SXVI - 1393, odp., s. 157, 195, 245.

PANEWNIK < panew 'metalowe naczynie do gotowania, rondel' Sstp, panewnik 'kotlarz' SW - 1499, odp., s. 238.

PANGAW, PANGAU < n.m. Pagów, pow. Oleszno, Śl (RZPI, II) - 1460 (1451), odm., s. 54.

PANIEK, PAŃKO < pan^ - 1414, odp., s. 195.

PANIEL < pan^ - 1426, odp., s. 195.

PANIĘGA < panię 'członek znakomitego rodu' Sstp - 1449, odp., s. 195.

PANIĘTA < pan^ - 1204, odp., s. 195.

PANIK < pan^ - 1202, odp., s. 119.

PANKRATOWIC(Z) < i. chrz. wschl. Pankrat - 1448, patr., s. 386.

PANOCH < pan^ - 1210, odp., s. 119.

PANOCHA < pan^ - 1396, odp., s. 157, 195.

PANOSZ < pan^ - 1410/1411, odp., s. 195, 238.

PANOSZA < panosza 'niższy szlachcic bez herbu i dziedzictwa, zależny od możniejszej szlachty, sługa' Sstp - 1488, odp., s. 238.

PANOSZKA < panoszka 'sługa, pacholek, minister' Sstp - 1367, odp., s. 157, 195, 238.

PANPAW, PANPAU < n.m. Pępowo, pow. Kartuzy, P (SG) - 1434, odm., s. 54.

PANTELOWIC(Z) < i. pch. Pantel : i. chrz. Pantelemon (imię pochodzenia greckiego) - 1463, patr., s. 382.

PAPA < papa 'pokarm dla małych dzieci' SXVI, papać 'jeść, być karmionym papką' SXVI - 1300, odp., s. 127.

PAPIEŻ < papież 'ts' Sstp - 1382, odp., s. 157, 195.

PARASZ < parac się 'zajmować się czymś' SXVI - 1394, odp., s. 153.

PARCHOL < parch 'choroba skóry' Sstp - 1492, odp., s. 202.

PARCHOMY < parch^ - 1483, odp., s. 202.

PARCHUL < parch^ - 1489, odp., s. 202.

PARCHULA < parch^ - 1489, odp., s. 202.

PARCHYNIA < parch^ - 1136, odp., s. 108.

PARDUSZ < pard 'lampart' Sstp - 1254, odp., s. 127.

PAREK, PARKO < parac się^, para 'opar, wyziew, oddech' lub 'dwie takie same lub podobne jednostki' Sstp - 1430, odp., s. 189.

PARISER < n.m. Paris, Paryż, miasto, Francja - 1pXIV, odm., s. 59.

PARKOSZ < park 'smród' SXVI - ca 1210, odp., s. 119.

PARTACZ < partacz 'przerabiający stare obuwie, odzienie' Sstp - 1450, odp., s. 238.

PARUL < parac się^ - 1474, odp., s. 336.

PARUSZOWSKI, PARUSZEWSKI, PARUSZEWSKA ż. < n.m. Paruszewo, pow. Września, Wlkp (KoZ II, N) - 1498, odm., s. 316, 346.

PARZECH < parzyć 'oblewać wrzątkiem' Sstp - 1136, odp., s. 108.

PARZEŃCZEWSKI, PARZEŃCZOWSKI, PARZYŃCZEWSKI < n.m. Parzęczewo, Parzeńczewo, Parniczewo, dziś Parzęczew, pow. Pleszew, Wlkp (KoP II, N) - 1413, odm., s. 326.

PARZDOS < parzyć^, < nos 'ts' Sstp - 1414, odp., s. 189.

PARZYDĄB < parzyć^, < dąb 'ts' Sstp - 1452, odp., s. 231.

PARZYGLEŃ < parzyć^, < gleń 'twarda, wierzchnia warstwa' SXVI - 1446, odp., s. 189, 231.

- PARZYGŁOWKA** < parzyć[^], < głowka, główka ‘mała głowa’ Sstp – 1499, odp., s. 231.
- PARZYMIESZEK** < parzyć[^], < mieszek ‘woreczek na pieniądze’ Sstp – 1462, odp., s. 231.
- PARZYMIĘSO** < parzyć[^], < mięso ‘ts’ Sstp – 1398, odp., s. 231, 334.
- PASIKOŃ** < paść ‘umożliwić bydłu nakarmienie się’ Sstp, < koń ‘ts’ Sstp – 1438, odp., s. 189.
- PASIMIESKI** < n.m. Paśmiechy, Pasimiechy, pow. Kazimierza, Młp (RK) – 1444, odm., s. 326.
- PASIRB** < pasirb, pasierb ‘syn męża albo żony z poprzedniego małżeństwa’ Sstp – 1475, odp., s. 238.
- PASKUDA** < paskudzić ‘cudzołożyć’ Sstp – 1451, odp., s. 213.
- PASTERNAK** < pasternak ‘gatunek rośliny’ Sstp – 1487, odp., s. 353.
- PASTUCH** < pastuch ‘ten, kto pilnuje pasącego się bydła’ Sstp – 1465, odp., s. 238.
- PASTUCHA** < pastucha ‘ten, kto pilnuje pasącego się bydła’ Sstp – 1386, odp., s. 238.
- PASTURCZYK** < pasturz, pasterz ‘ten, kto pilnuje pasącego się bydła’ Sstp – 1480, odp., s. 238.
- PASTURZ** < pasturz, pasterz ‘ten, kto pilnuje pasącego się bydła’ Sstp – 1494, odp., s. 238.
- PASZ** < i. pch. Pasz : i. chrz. Paweł – 1493, odim., s. 273.
- PASZCZECZYC** < odp. Paszczekav – 1387, patr., s. 384.
- PASZCZEKA** < paszczeka, paszczęka ‘pysk, paszcza zwierząt’ Sstp – 1449, odp., s. 335, 384.
- PASZEK** < i. pch. Paszek : i. chrz. Paweł – 1430, odim., s. 280, 339.
- PASZKOWIC(Z)** < i. pch. Paszek[^] – 1337, patr., s. 75.
- PATENKA** < patynka ‘rodzaj obuwia, pantofel, sandał’ Sstp – 1443, odp., s. 189.
- PATOCZYC** < odp. Patokav – 1440, patr., s. 88.
- PATOKA** < patoka ‘miód płynny’ SXVI, patoki pl. tantum ‘liche, cienkie piwo’ Sstp – 1230, odp., s. 119, 189.
- PATRYJARCHA** < patryjarcha ‘głowa rodu, świętobliwy starzec’ Sstp – 1436, odp., s. 195.
- PATRZ** < patrzeć ‘spoglądać, widzieć, szukać czegoś’ Sstp – 1471, odp., s. 231, 256.
- PATRZEWIC** < odp. Patrz[^] – 1483, patr., s. 92.
- PAWLIKOWIC** < i. pch. Pawlik : i. chrz. Paweł – 1412, patr., s. 88.
- PAWŁEK** < i. pch. Pawłek : i. chrz. Paweł – 1473, odim., s. 266.
- PAWŁOWIC** < i. chrz. Paweł – 1231, patr., s. 69.
- PAZUCHA** < pazucha ‘pacha, miejsce pod ubraniem na piersi, zanadrze’ SXVI – 1411, odp., s. 163.
- PĄGEL** < pąga, pęga ‘bicz z rzemienia’ Sstp – 1204, odp., s. 119.
- PĄTNOWSKI** < n.m. Pątnowo, pow. Wągrowiec, pow. Wieluń, Wlkp (KoW II, KoG, N) – 1389, odm., s. 324.
- PCZOŁKA, BCZOŁKA** < pczołka, pszczołka, pszczółka ‘dem. od pszczoła’ SXVI, pszczoła, pszczoła ‘ts’ Sstp – 1394, odp., s. 146.
- PELIKAN** < pelikan ‘ptak mityczny, karmiący swe dzieci własną krwią’ Sstp – 1445, odp., s. 175.
- PEŁCZYC(Z)** < i. pch. Pełka : i. stpdw. Świętopełk – 1451, patr., s. 375.
- PEŁKA** < i. pch. Pełka : i. stpdw. Świętopełk – 1420, odim., s. 269.

PEŁŁA//PIEŁŁA < pełła, piełła ‘okrycie na ołtarz’ Sstp – 1136, odp., s. 108.

PERLIKOWIC < odp. Perlik : perła ‘ts’ Sstp – 1395, patr., s. 373.

PEWNIK < pewnik ‘pewność’ SXVI – 1436, odp., s. 175.

PĘCHYRZ, PĘCHERZ < pęcherz, pęchyrz ‘nabrzmiałość, bąbel, pęcherz moczowy’ Sstp – 1324, odp., s. 135, 140.

PĘCIEN ? < pętać ‘nakładać pęta’ Sstp, pęto ‘kłoda do krepowania nóg, więzy’ Sstp – 1136, odp., s. 108.

PĘC(S)ŁAWIC < i. stpdw. Pęc(s)ław, Pęcisław – 1228, patr., s. 371.

PĘCZEK//PĄCZEK, PĘCZKO//PĄCZKO < pączek ‘pączek rośliny’, ‘rodzaj smażonego ciasta’ Sstp, pączek, pęczek ‘ts’ SXVI – 1289, odp., s. 128, 254.

PĘCZKOWIC//PĄCZKOWIC < odp. Pęczek//Pączek^ – 1392, patr., s. 373.

PĘDZIWIATR, PĘDZIWIATER < pędziwiatr ‘człowiek zmienny, niepoważny’ SXVI – 1442, odp., s. 176.

PĘKAĆŁAŻNIA < pękać się ‘rozpadać się’, ‘wypuszczać pączki’ Sstp, < łaźnia ‘pomieszczenie do kąpienia się, kąpiel’ Sstp – 1397, odp., s. 153.

PĘKAŁA//PĘKAŁA, PĘKAL < pękaty ‘gruby, napęczniały, brzuchaty’ SXVI, pękal ‘człowiek pękaty, gruby’ SW – 1371, odp., s. 140.

PĘKATY < pękaty^ – 1494, odp., s. 202.

PĘKAWKA, PUKAWKA < pękać się ‘rozpadać się’ Sstp, pękawka ‘strzelba’ Sgw – 1291, odp., s. 29, 128.

PĘKOSZKA < i. pch. Pękoszka : i. stpdw. Pękosław – 1247, odim., s. 264.

PĘKOSZOWSKI, PĘKOSZOWSKA ż. < n.m. Pakoszowka, Pękoszowka, pow. Sannok, kr pd-wsch (Jabl) – 1447, odm., s. 316, 326, 331, 341.

PĘPA < pępek, papek ‘ts’ Sstp – 1424, odp., s. 254.

PĘPEK < pępek ‘ts’ Sstp (SSNO Pępek//Papek) – 1484, odp., s. 202.

PĘPIK < pępek^ – 1136, odp., s. 108.

PĘPIL < pępek^, pępel ‘bąbel, pęcherz’ Sstp (SSNO Pępil//Papil) – 1500, odp., s. 202.

PĘPISZ < pępek^ – 1404, odp., s. 163.

PĘPUCH < pępek^ (SSNO Pępuch//Pampuch) – 1489, odp., s. 202.

PĘPUSZ < pępek^ (SSNO Pępusz//Pampusz) – XIII ex., odp., s. 128.

PĘPYRA < pępek^ – 1488, odp., s. 202.

PĘŻYCHA < pęga, pęga ‘bicz z rzemieni’, ślad od uderzenie, pęga’ Sstp – (1318), odp., s. 334.

PFUNCZEK < śrwniem. vunke ‘iskra’, przen. w odniesieniu do człowieka ‘mały, pełen życia, ruchliwy, łatwo unoszący się gniewem’ Klim – 1391, niem., s. 310.

PIASEK, PIASKO < piasek ‘ts’ Sstp – 1pXVw, odp., s. 254.

PIAST < piasta ‘część koła u wozu’ Sstp – ca 1390 (1111–1118), odp., s. 254.

PIASTA < piasta ‘część koła u wozu’ Sstp – 1447, odp., s. 189.

PIĄTEK, PIĄTKO < piątek ‘dzień tygodnia’ Sstp – 1385, odp., s. 153, 189, 254, 321.

PIĄTKOSZ < piątek^ – 1434, odp., s. 189.

PICAK < pica ‘pasza, pokarm, pożywienie, rodzaj daniny’, ‘vulva, cunnus’ Sstp – 1490, odp., s. 202.

PICYK < pica^ (SSNO Pic(z)yk//Pyczyk) – 1453, odp., s. 202.

PIECHNIC < i. pch. Piechno : i. chrz. Piotr – 1399, patr., s. 92.

PIECHNOWIC(Z) < i. pch. Piechno : i. chrz. Piotr – 1411, patr., s. 88, 92.

PIECHOWIC(Z) < i. pch. Piech : i. chrz. Piotr – 1402, patr., s. 88, 92.

- PIECUCH** < piecuch 'sługa pałacy w piecach', 'brudas' SXVI (SSNO Piec(z)uch) - 1430, odp., s. 163.
- PIEC(Z)** < i. pch. Piec(z) : i. chrz. Piotr - 1398, odm., s. 267.
- PIECZA** < piecza 'troska, staranie, opieka, dozór' Sstp - 1454, odp., s. 213.
- PIEC(Z)KA** < i. pch. Piec(z)ka : i. chrz. Piotr - 1437, odm., s. 271.
- PIECZYGROCH** < piec 'poddawać pokarm działaniu ognia' Sstp, < groch 'gatunek rośliny' Sstp - 1451, odp., s. 231, 321.
- PIECZYGROCHOWIC** < odp. Pieczygroch^ - 1408, patr., s. 88.
- PIECZYKABAT** < piec^, < kabat 'rodzaj krótkiego płaszcza' Sstp - 1418, odp., s. 189, 231.
- PIECZYKOTCZYNA** ż. < odp. Pieczykot : piec^, : kot 'ts' Sstp - 1500, odmęż., s. 231.
- PIECZYKUREK** < piec^, < kur 'kogut' Sstp - 1431, odp., s. 189.
- PIECZYMUCHA** < piec^, < mucha 'ts' Sstp - 1470-1480, odp., s. 231.
- PIECZYROG** < piec^, < rog, róg 'u zwierząt charakterystyczna narośl na kości czołowej', 'narożnik' Sstp - 1497, odp., s. 231.
- PIEGAWKA** < piegawy 'obsypany piegami' SXVI, piegaty 'pokryty plamami, nakrapiany (o skórze i sierści)' Sstp - 1492, odp., s. 202.
- PIEGŹA** < piegża 'gatunek ptaka' Sstp - 1317, odp., s. 135.
- PIEKA** < piekać się 'toczyć spór' Sstp, piekać : piec 'ts' SXVI, piec 'poddawać pokarm działaniu ognia' Sstp - 1pXV, odp., s. 256.
- PIEKARSKI** < n.m. Piekary, pow. Łęczycza, Wlkp (KoW II), pow. Gniezno, Wlkp (KoZ II), Piekary, pow. Kraków, pow. Proszowice, Młp (RK), pow. Sandomierz, Młp (KS) - 1470-1480, odm., s. 331.
- PIEKARZEWIC(Z)** < odp. Piekarz : piekarz 'ts' Sstp - 1471, patr., s. 92.
- PIEKŁA** < piekieł, piekieł, piekło 'miejsce pobytu skazanych na wieczne potępienie' Sstp - 1372, odp., s. 146.
- PIEKNY, PIĘKNY** < piekny, piękny 'bardzo ładny' Sstp - 1494, odp., s. 202.
- PIELAK** < pielac 'spieszyc' SXVI - 1449, odp., s. 176.
- PIELGRZYM** < i. chrz. Pielgrzym - 1470-1480, odm., s. 340.
- PIELGRZYMOWIC(Z), PILGRZYMOWIC** < i. chrz. Pielgrzym - 1293, patr., s. 70, 383.
- PIELUCHA, PIOŁUCHA** < pielucha 'kawałek płótna do spowijania niemowlęcia' Sstp - 1479, odp., s. 231.
- PIELUSZKA** < pieluszka 'kawałek płótna do spowijania niemowlęcia' Sstp - 1485, odp., s. 231.
- PIENIAK** < pienić się 'toczyć pianę' Sstp - 1365, odp., s. 176, 248.
- PIENIAŻEK, PIENIAŻKO** < pieniążek 'moneta małych rozmiarów i wartości' Sstp - 1336, odp., s. 135, 254, 337, 351.
- PIENIAŻEK** ż. < odp. Pieniążek^ - 1450, odojc., s. 351.
- PIENIAŻKOWA** ż. < odp. Pieniążek^ - 1451, odmęż., s. 351.
- PIENIEK, PIEŃKO** < pień 'część drzewa', 'ul, ród' Sstp, 'człowiek tępy, niewrażliwy' SXVI - 2pXVw, odp., s. 245.
- PIEŃKOWIC (?)** < odp. Pieniek^ - 1304, patr., s. 378.
- PIEŃKOWSKI, PIEŃKOWSKA** ż. < n.m. Pieńki, Pieńkowo, pow. Pyzdry, Wlkp (KoP II) - 1390, odm., s. 341.
- PIERDAK** < pierdzieć, pierdzieć 'głośno wydawać gazy', przen. pierdzieć rady 'dawać rady' Sstp - 1414, odp., s. 189.

- PIERDOŁEK, PARDOŁEK** < pierdolić 'pleść głupstwa' SXVI – 1476, odp., s. 213.
- PIERDZIATKA** < pierdzieć^ – 1440, odp., s. 189.
- PIERDZIOCH** < pierdzieć^, pierdzioch 'ten, co często pierdzi', 'gadula, bajarz' SW – 1479, odp., s. 231.
- PIERZYKOSZULA** < prać 'ts' Sstp, < koszula 'odzież spodnia' Sstp – 1491, odp., s. 231.
- PIERZYNA** < pierzyna 'rodzaj kołdry wypełnionej pierzem' Sstp – 1458, odp., s. 231.
- PIERZYNKa** < pierzynka 'mała pierzyna' Sstp – 1474, odp., s. 231.
- PIES** < pies 'ts' Sstp (SSNO Pies//Piesz) – 1408, odp., s. 176.
- PIESZ** < i. pch. Piesz : i. chrz. Piotr (SSNO Pies//Piesz) – 1426, odim., s. 271.
- PIESZCZOCH** < pieszczoch 'ulubieniec' SXVI, pieścić 'otaczać nadmierną opieką, tulić, głaskać' Sstp, pieszczenie 'rozleniwienie' Sstp – 1400, odp., s. 146.
- PIESZEK** < i. pch. Pieszek : i. chrz. Piotr – 1434, odim., s. 266.
- PIESZKOWIC(Z)** < i. pch. Pieszko, Pieszek^ – 1377, patr., s. 88.
- PIESZŁOWA** ż. < odim. Pieszel : i. pch. Pieszel : i. chrz. Piotr – 1498, odmęz., s. 360.
- PIEŚCICH** < pieścić^, pieszczoch^ – 1444, odp., s. 176.
- PIEŚCICHA** < pieścić^ – 1397, odp., s. 146.
- PIETREK** < i. pch. Pietrek : i. chrz. Piotr – 1480, odim., s. 271.
- PIETRZYCZYC** < i. pch. Pietrzyca : i. chrz. Piotr – 1418, patr., s. 386.
- PIETRZYK** < i. pch. Pietrzyk : i. chrz. Piotr – 1441, odim., s. 267.
- PIETRZYKOWIC** < i. pch. Pietrzyk^ – 1223, patr., s. 69.
- PIETUCH** < i. pch. Pietuch : i. chrz. Piotr – 1470–1480, odim., s. 340.
- PIĘĆBRZUCH** < pięć 'ts' Sstp, < brzuch 'ts' Sstp – 1398, odp., s. 153.
- PIĘKOSTKA** < piękny 'ts' Sstp – 1415, odp., s. 163.
- PIĘTA** < pięta 'ts' Sstp – 1352, odp., s. 334.
- PIGŁOWSKI** < n.m. Pigłowice, par. Mądre, Wlkp (KoP II) – 1406, odm., s. 43.
- PIJADŁO** < pijak 'pijacy nałogowo alkohol, upijający się' Sstp, pić 'ts' Sstp – 1452, odp., s. 213.
- PIJAK** < pijak^ – 1497, odp., s. 231.
- PIK** < pikać 'oddawać moc' Sstp, pikać 'popiskiwać, drzeć' SXVI (SSNO Pik//Pyk) – 1387, odp., s. 231, 256.
- PIKA** < pika 'broń składająca się z długiego drzewca i grotu' SXVI (SSNO Pika//Pyka) – 1246, odp., s. 119, 231.
- PIKASZ** < pikać^ (SSNO Pikasz//Pykasz) – 1463, odp., s. 231.
- PIKSZA** < pikać^ (SSNO Piks(z)a//Pyks(z)a) – 1466, odp., s. 231.
- PIL** < pilić 'doglądać, zabiegać, starać się o coś' SXVI, < pył 'proch bardzo drobny' L, 'lekki delikatny proszek unoszący się w powietrzu, kurz' SW (SSNO Pil//Pył) – 1476, odp., s. 231, 256.
- PILAWIŃSKI** < n.m. ? – 1500, odm., s. 354.
- PILC//PIELC** < pilać 'spieszyć' SXVI, pilić 'doglądać, zabiegać, starać się o coś' SXVI – XV (1358), odp., s. 334.
- PILCH** < pilch 'zwierzę należące do gryzoni' Sstp – 1319, odp., s. 135.
- PILECKI, PIELECKI** < n.m. Pilica, Pilcza, pow. Olkusz, Młp (RK), Pilcza, dziś Pilica, pow. Warka, Maz (AMaz) – 1499, odm., s. 331.
- PILCIUS** (?) < n.m. Pilcza, dziś Pilica, pow. Olkusz, Młp (RK) – (2pXIV), odm., s. 58.
- PILIKOWIC//PYLIKOWIC** < odp. Pilik : pilić 'doglądać, zabiegać, starać się o coś' SXVI, pył 'proch bardzo drobny' L (SSNO Pilik//Pylik) – 1419, patr., s. 375.

- PILSANUS** < n.m. *Pilsa, Pilcza, Pilica[^] – XV ex (sub a. 1444), odm., s. 58.
- PILZEŃSKI, PILZIŃSKI** < n.m. Pilzno, miasto, pow. Dębica, Młp (OP) – 1475, odm., s. 47.
- PILZNA** < n.m. Pilzno[^] – 1393, odm., s. 56.
- PILAT** < piłat ‘człowiek uchylający się od odpowiedzialności’ SW (SSNO Piłat//Pilat) – 1408, odp., s. 176.
- PILATEK, PIŁATKO** < piłat[^], piłatyk ‘maczuga, buława żelazna z krótką rękojeścią’ Sstp – 1438, odp., s. 176.
- PIORKO** < piorko ‘dem. od pióro, ptasie, narzędzie pisarskie’ SXVI—1347, odp., s. 135.
- PIOROWA** ź. < odp. Pioro : pioro ‘perze ptasie’, ‘przyrząd do pisania’ Sstp – 1475, odmęz., s. 361.
- PIOTRACHOWIC** < i. pch. Piotrach : i. chrz. Piotr – 1493, patr., s. 92.
- PIOTRASZEK** < i. pch. Piotraszek : i. chrz. Piotr – 1470–1480, odim., s. 266.
- PIOTRASZOWIC, PIOTRASZEWIC, PIETRASZOWIC(Z)** < i. pch. Piotrasz : i. chrz. Piotr – 1395, patr., s. 75.
- PIOTRASZYC** < i. pch. Piotrasz[^] – 1399, patr., s. 75.
- PIOTRKOWIC(Z), PIETRKOWIC** < i. pch. Piotrek, Pietrek : i. chrz. Piotr – 1224, patr., s. 69, 70, 371.
- PIOTRKOWSKI, PIETRKOWSKI** < n.m. Pietrków, dziś Piotrków, miasto, Wlkp (KoW II, N), Piotrkowice, Piotrkowo, par. Czemiń, Wlkp (KoP II), Piotrkowice, Piotrowice, Pietrowice, pow. Jędrzejów, Młp (RK), Piotrkowo, pow. Mława, pow. Gąbin, pow. Warszawa, Maz (AMaz) – 1409, odm., s. 325.
- PIOTROWIC(Z), PIETROWIC** < i. chrz. Piotr, Pietr – 1412, patr., s. 88, 92.
- PIOTROWSKI, PIETROWSKI** < n.m. Piotrowo, dziś Piotrowo, pow. Kościan, Wlkp (KoP II, N), Piotrowice, par. Słupca, par. Chruślin, Wlkp (KoW II), Piotrkowice, Piotrowice, pow. Jędrzejów, Młp (RK), Piotrowice, pow. Czernik, Maz (AMaz), Piotrow, pow. Halicz, kr pd-wsch (Jabl) – 1339, odm., s. 28, 45.
- PIPILIC** < odp. *Pipil : pipa ‘trzon ptasiego pióra używany do pisania’ SXVI – 1323, patr., s. 378.
- PIPNOWIC** < odp. Pipno : pipa[^] – 1466, patr., s. 92, 383.
- PIRDA** < pierdzieć, pirdzieć ‘głośno wydawać gazy’, przen. pirdzieć rady ‘dawać rady’ Sstp (SSNO Pirda//Pyrda) – 2pXV, odp., s. 256.
- PIRDZIĄCZKA, PIERDZIĄCZKA** < pierdzieć[^] – 1420, odp., s. 189.
- PIRDZIEL, PIERDZIEL** < pierdzieć[^] – 1439, odp., s. 189.
- PIRDZIWIŁK** < pierdzieć[^], < wilk ‘ts’ Sstp – 1409, odp., s. 189.
- PIRDZIWOŁ, PIERDZIWOŁ** < pierdzieć[^], < woł, wół ‘kastrowany samiec krowy’ Sstp – 1441, odp., s. 189.
- PIROG** < pieróg, piróg ‘rodzaj nadziewanego ciasta’ Sstp – 1422, odp., s. 189, 336.
- PIROSZOWIC** < i. pch. Pirosz : i. stpdw. Pirzwoślaw – 1229, patr., s. 69.
- PIRŚCIENIEC** < pierścieniec ‘pierścień’ Sstp – 1224, odp., s. 119.
- PIRŚCIONEK** < pierścionek ‘dem. od pierścień’ SXVI – 1224, odp., s. 119.
- PIRZCHAŁA, PIERZCHAŁA** < pierzchać, pirzchać ‘gniewać się, burzyć się’ Sstp – 1399, odp., s. 146, 176.
- PIRZCHAŁKA** < pierzchać[^] – 1414–1417, odp., s. 176.
- PIRZCHO** < pirzchać[^] – 1403, odp., s. 176.
- PISK//PYSK** < pisk ‘o głosie ludzkim’ SXVI, < pysk ‘ts’ Sstp – ca 1265, odp., s. 128.

PISKA < pisk[^], < pysk[^], por. pyszka ‘rodzaj kaszy’ Sgw, (SSNO Piska//Pyska//Pyszka) – 1208, odp., s. 119.

PISKADŁO < piskać ‘wydawać cienki, piskliwy głos, grać na piszczałce’ SXVI, piszczeć ‘wydawać wysoki, przenikliwy dźwięk, grać na piszczałce lub organach’ SXVI, pisk[^], < pysk[^] (SSNO Piskadło//Pyskadło) – 1485, odp., s. 231.

PISKENDORF < n.m. ? – 1346, odm., s. 55.

PISKLA < pisklę ‘ts’ Sstp – 1136, odp., s. 108, 254.

PISKORZ < piskorz ‘gatunek ryby’ Sstp – 1136, odp., s. 108, 176.

PISKORZOWIC(Z) < odp. Piskorz[^] – 1467, patr., s. 92.

PISKOSZ < piskać[^], piszczeć[^], pisk[^], pysk[^] (SSNO Piskosz//Pyskosz) – 1204, odp., s. 119.

PISZCZADŁO < piskać[^], piszczeć[^], pisk[^], piszczadło ‘świstawka, gwizdawka’ SW – 1450, odp., s. 189.

PISZCZYKOZA < piszczeć[^], < koza ‘gatunek zwierzęcia’ Sstp – 1418, odp., s. 189.

PISZCZYKUR < piszczeć[^], < kur[^] – 1484, odp., s. 231.

PIS(Z)TA ? < pisk[^] – 1252, odp., s. 128.

PIWIEŃ < piwo ‘ts’ Sstp – 1210, odp., s. 119.

PIWKO < piwko ‘dem. od piwo’ SXVI – 1381, odp., s. 189.

PIWNY MIECH < piwny ‘związany z piwem’ Sstp, < miech ‘wór, torba, futerał na instrumenty muzyczne’, ‘przyrząd tłoczący powietrze w piecach kowalskich’ Sstp – 1454, odp., s. 231.

PIWO < piwo ‘ts’ Sstp – 1400, odp., s. 153, 189.

PIWONIA < piwonia ‘rodzaj kwiatu’ Sstp – 1397, odp., s. 153.

PIWOSZ < piwo ‘ts’ Sstp, piwosz ‘lubiący piwo’ SW – 1546-47 (1380), odp., s. 146.

PIWOWAR < piwowar ‘człowiek zajmujący się warzeniem piwa’ Sstp – 1473, odp., s. 238.

PIZDA < pizda ‘vulva, cunnus’ L – 1387, odp., s. 140.

PIZDOWAŁA < pizda[^] (SSNO Pizdowala) – 1393, odp., s. 140.

PKIEŁ, PIEKIEŁ, PIEKŁO < piekiel, pkiel, piekło ‘miejsce pobytu skazanych na wieczne potępienie’ Sstp – 1369, odp., s. 146, 176.

PLAC < plac ‘miejsce pod zabudowę, miejsce pojedynku’ Sstp – 1392, odp., s. 153.

PLAPLA < plapać ‘dużo mówić, gadać, pleść’ SXVI, plaplać ‘kłapać, szczekać’ SW – 1397, odp., s. 140, 255.

PLASKANKA, PŁASKANKA < plaski, płaski ‘nie pękaty’ Sstp – 1474, odp., s. 202.

PLASKI//PŁASKI < plaski, płaski ‘nie pękaty’ Sstp – 1476, odp., s. 202.

PLASKOMĄD, PŁASKOMĄD < plaski, płaski[^], < mądo, mędo ‘jądro’ Sstp – 1430, odp., s. 189.

PLASKOTA, PŁASKOTA < plaski, płaski[^] – 1461, odp., s. 202.

PLASTK, PŁASTK < płast ‘płat wosku pszczelego z miodem’ Sstp – 1136, odp., s. 108.

PŁASKA < plesać, plesać ‘klaskać, podskakiwać’ Sstp – 1382, odp., s. 153.

PLEBAN < pleban ‘ksiądz zarządzający parafią wiejską’ Sstp – 1490, odp., s. 238.

PLEBANEK < plebanik ‘proboszcz ubogiej, wiejskiej parafii’ SXVI – 1411, odp., s. 195.

PLECHOWSKI < n.m. Plechów, pow. Pińczów, Młp (KS) – 1470–1480, odm., s. 331.

PLESKOT < plaskać ‘klaskać’ SXVI, pleskot ‘człowiek mówiący od rzeczy’ SW – 1402, odp., s. 176.

PLESNAR, PLESNER < n. miejscowości Plesse (Hesja-Nassau), Plessner (Westfalia) lub Plessow pow. Poczdam lub n.m. Pless, Pszczyna, Śl, Pleśna – 1392, niem., s. 59, 308.

- PLESSER** < n. miejscowości Plesse[^], Plesser[^], Plessow[^], Pless[^] – 1392, niem., s. 308.
- PLESZOWITA** < n.m. Pleszów, miasto, Wlkp (KoG, N), Pleszów, pow. Kraków, Młp (RK) – 2pXIV, odm., s. 58.
- PLESZOWSKI, PLESZEWSKI** < n.m. Pleszów[^] – 1393, odm., s. 48.
- PLETENICKI, PLETYNICKI, PLETENICKA** ż. < n.m. Pletenice, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabł) – 1443, odm., s. 331, 341.
- PLEWKA** < plewa ‘łuska po wymłóceniu zboża’ Sstp, plewka ‘dem. od plewa’ SXVI – 1427, odp., s. 367.
- PLEWNIA** < plewnia ‘pomieszczenie na plewy’ Sstp – 1210, odp., s. 119.
- PLISZCZYNA** ż. < odp. Pliszka : pliszka ‘gatunek ptaka’ Sstp – 1498, odmęż., s. 368.
- PLOTKA** < plotka ‘głupstwa, brednie’ też ‘człowiek mówiący głupstwa’ SXVI, lub < płotka ‘gatunek ryby’ Sstp (SSNO Plotka//Płotka) – 1397, odp., s. 146.
- PLUTA, PLITA** < pluta ‘deszcz, słota’ Sstp – 1414, odp., s. 189.
- PLACA** < płaca ‘opłata sądowa, kara pieniężna, danina’ Sstp – 1394, odp., s. 153.
- PLACIMIĘSO** < płacić ‘ts’ Sstp, < mięso ‘ts’ Sstp – 1448, odp., s. 189.
- PLACHTA** < płachta ‘duża chusta płócienna, rodzaj sieci rybackiej’ Sstp – 1377, odp., s. 153.
- PLACZEK** < płaczek ‘człowiek płaczliwy’ SXVI – 1387, odp., s. 146.
- PLACZKOWIC** < odp. Płaczek[^] – 1310, patr., s. 378, 383.
- PLACZYCH** < płakać ‘wylewać łzy, głośno szlochać, łkać’ Sstp, płacz ‘ts’ Sstp – 1469, odp., s. 231.
- PŁAZ** < płaz ‘nazwa zwierzęcia z rodziny płazów’ SXVI – 1387, odp., s. 146.
- PŁAZIC** < odp. *Płaza : płaz[^], płazić ‘pełzać’ SXVI – 1390, patr., s. 384.
- PŁOCHOMIERZYC** (?) < odp. *Płochomierz : płochy ‘swawolny’ Sstp, : mierzyć ‘określać wielkość, odmierzać’ Sstp – 1174, patr., s. 65.
- PŁOCHY, PŁOCH** < płochy ‘swawolny’ Sstp – 1454, odp., s. 213.
- PŁOC(S)KI** < n.m. Płóki, pow. Chrzanów, Młp (RK), Płocko, dziś. Płock, Maz (AMaz) – XV (1343), odp., s. 28, 45, 47.
- PŁOCZYGĘBA** < płokać, płukać ‘myć, czyścić coś w wodzie’ Sstp, < gęba ‘twarz, usta, paszcza’ Sstp, – 1494, odp., s. 231.
- PŁOMIEŃ** < płomień ‘ts’ Sstp – 1465, odp., s. 213.
- PŁOSKI** < n.m. Płoskie Stare, dziś Stara Wieś, pow. Przasnysz, także Krajewo Płońskie (Stara Wieś), Maz (AMaz), ? Płoskie, pow. Bełz, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1455, odm., s. 328.
- PŁOSZ** < płochy[^], płoszyć ‘straszyć’ SXVI – 1pXV, odp., s. 239, 256.
- PŁOSZEK** < płochy[^], płoszyć[^] – 1498, odp., s. 213.
- PŁOSZYRYBA** < płoszać ‘płoszyć’ Sstp, płoszyć[^], ryba ‘ts’ Sstp – 1472, odp., s. 231.
- PŁOWY** < płowy ‘żółto-szary’ Sstp – 1452, odp., s. 202.
- PNIKOŻA** < pnać się ‘wspinać się’ SXVI, pnieć ‘napinać się’ SXVI, < koza ‘skóra zwi-
erzęca’ Sstp – 1369, odp., s. 153.
- PNINOGA** < pnać się[^], pnieć[^], < noga ‘ts’ Sstp – 1400, odp., s. 153.
- PNISKORA** < pnać się[^], pnieć[^], < skora, skóra ‘zewnętrzna tkanka ciała, kora drzewa, skórka chleba’ Sstp – 1453, odp., s. 231.
- POBICHWAST, POBIFAST** < pobić ‘pomordować, pozabijać, zburzyć, zniszczyć’ Sstp, < chwast ‘ts, zielsko’ Sstp – 1404, odp., s. 189.

POBIEDZIŃSKI <n.m. Pobiedne, pow. Sanok, kr pd-wsch (Jabł)– 1447, odm., s. 326.

POBOROWSKI, POBORAWSKA ź. <n.m. Poborowice, pow. Proszowice, Młp (RK) – 1473, odm., s. 346.

POBYCH < pobyć ‘pomieszkać kędy’ SCn, pobyt ‘przebywanie’ Sstp – 1204, odp., s. 119.

POCHWA < pochwa ‘tylna część rzędu u konia’ Sstp, ‘pokrowiec, futerał na broń’ SXVI – 1421, odp., s. 189.

POCHYLEK < pochyły ‘odgięty od pionu’ Sstp – 1496, odp., s. 202.

POCIASK < pociask ‘pogrzebacz’ Sstp – 1380, odp., s. 153, 189.

POCISKAŁA < pociskać ‘ściskać’ Sstp – 1448, odp., s. 189.

POCZESNY < poczesny ‘czcigodny’ Sstp – 1453, odp., s. 238.

POCZPULIC < odp. Poczpuła : poczpuła ‘uderzenie, plaga’ Sstp – 1447, patr., s. 88.

POCZTA < poczta ‘dar dany celem pozyskania kogoś, cześć, szacunek’ Sstp – 1414, odp., s. 176.

PODGAJNY < podgajny ‘umieszczony pod ‘gajkiem”, rodzajem pułapki na ptaki’ SXVI, gaj ‘mały las, gałęzie, chrust’ Sstp – 1478, odp., s. 231.

PODGORNY < podgorny ‘mieszkający na podgórzu’ SXVI – 1487, odp., s. 232.

PODGRODNY < podgrodny ‘znajdujący się w pobliżu grodu’ SXVI – 1424, odp., s. 189.

PODGRODZKI, PODGROCKI < n.m. Podgrodzie, pow. Sieradz, Włkp (KoW II), Podgrodzie, pow. Tamów, Młp (OP), pow. Opatów, Młp (KS) – 1401, odm., s. 42.

PODHORSKI < n.m. Podhorce, pow. Bełz, pow. Lwów, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł), ? Podhorodce, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1500, odm., s. 331.

PODKOMORZE < podkomorze, podkomorzy ‘urzędnik dworski zarządzający majątkiem i dochodami’ Sstp – 1329, odp., s. 135.

PODLEŚNY < podleśny ‘znajdujący się w pobliżu lasu’ Sstp – 1470–1480, odp., s. 232.

PODLODOWSKI < n.m. Podlodów, pow. Sandomierz, Młp (KS), Podlodow, pow. Bełz, kr pd-wsch (Jabł) – 1490, odm., s. 331.

PODMIATACZ < podmiatać ‘dawać ukradkiem, podsuwać’ SXVI – 1416, odp., s. 189.

PODOBNY < podobny ‘właściwy, kształtny’ Sstp – 1488, odp., s. 202.

PODOLANIN < Podolanin ‘z Podola obywatel’ L, nazwa Podole znana od XIV w. — 1466, odetn., s. 295.

PODOLANKA m. < Podolanin[^] – 1490, odetn., s. 295.

PODOLCOWA, PODOLCEWA ź. < odetn. Podolecv – 1446, odmeź., s. 363.

PODOLEC < Podolanin[^] – 1442, odetn., s. 293.

PODOLSKI, PODOLSKA ź. < n.m. Podole, dziś Padule Górne i Dolne, pow. Łask, Włkp (KoW II), par. Wilczyn, Włkp (KoZ II), Podolce, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabł) – 1452, odm., s. 315.

PODOŁEK < podolek ‘kraj, brzeg szaty’ Sstp – 1478, odp., s. 232.

PODPŁOMYK < podpłomyk ‘płaski placek’ Sstp – 1494, odp., s. 232.

PODSAD ? < podsadek ‘chłop bezrolny’ Sstp – XII p. post., odp., s. 111, 254.

PODUSZKA < poduszka ‘ts’ Sstp – 1285, odp., s. 128.

PODWIERZBIECKI, PODWIERBIECKI, PODWIRZBIECKI, PODWIRBIECKI

< n.m. Podwerbce, pow. Halicz, kr pd-wsch (Jabł) – 1470, odm., s. 331.

POGORZAŁA < pogorzały ‘ten co stracił mienie wskutek pożaru’ Sstp —XV (1333—1384), odp., s. 135.

POGORZAŁEK < pogorzały[^] – 1448, odp., s. 195, 386.

- POGORZAŁKA** < pogorzały[^] – 1459, odap., s. 238.
- POGORZAŁKOWIC(Z)** < odap. Pogorzałek[^], Pogorzałka[^] – 1444, patr., s. 386.
- POGORZAŁY** < pogorzały ‘ten co stracił mienie wskutek pożaru’ Sstp – 1494, odap., s. 238.
- POGORZELSKI** < n.m. Pogorzela, miasto, Wlkp (KoP II), Pogorzelec, pow. Kamieniec, pow. Serock, Maz (AMaz), Pogorzel, pow. Jańsbork, P (SG) – 1494, odm., s. 331.
- POHANOWA** ź. < odap. Pohan : poganin ‘ts’ Sstp – 1499, odmęz., s. 361.
- PO(J)DZIWLAS, PO(J)DZIEWLAS** < wyrażenie pojdzi w las, < pójść ‘ts’ Sstp, < las ‘ts’ Sstp – 1412, odap., s. 189.
- POJEŹDZAŁA** < pojeżdżać ‘odwiedzać, wizytować, kontrolować’ Sstp – 1494, odap., s. 232.
- POJMAN** < part. praet. pass. pojman od pojmać ‘schwytać’ Sstp – 1442, odap., s. 189.
- POKAJ** < pokajać się ‘żałować złych czynów’ Sstp – 1136, odap., s. 108.
- POKLATKA** < poklat ‘płócienne przykrycie wozu’, ‘wóz kryty’ Sstp – 1394, odap., s. 334.
- POKŁADEK** < pokład ‘podpora, coś, co wspiera’, ‘skarbiec, dobro powierzone’ Sstp – 1470, odap., s. 213.
- POKORNY** < pokorny ‘ts’ Sstp – 1461, odap., s. 213.
- POKÓJ** < pokój ‘brak trosk, spokój, bezpieczeństwo’, ‘przymierze, układ, porządek publiczny oraz izba mieszkalna’ Sstp – 1454, odap., s. 213.
- POLACZEK** < Polak, Polanin ‘W Polsce urodzony, obywatel Polski’ L – 1400, odetn., s. 290.
- POLACZKA** ź. < odetn. Polaczek[^], Polak^v – 1409, odmęz., s. 295, 363.
- POLACZKOWA** ź. < odetn. Polaczek[^] – 1466, odmęz., s. 363.
- POLAK** < Polak, Polanin ‘W Polsce urodzony, obywatel Polski’ L – 1379, odetn., s. 290.
- POLAKOWA** ź. < odetn. Polak[^] – 1488, odmęz., s. 363.
- POLANINNE** łac ź. < odetn. Polak[^] – 1387, odmęz., s. 363.
- POLANINOWIC** < etn. Polanin[^] – 1224, patr., s. 69, 371.
- POLEGAŁA** < polegać ‘leżeć’ Sstp – 1481, odap., s. 213.
- POLESZKOWIC** < i. pch. Poleszek : i. chrz. Polonius, Polikart, Hipolit – 1314, patr., s. 74, 378.
- POLEWKA** < polewka ‘zupa jarzynowa lub owocowa’ Sstp – 1375, odap., s. 153, 189.
- POLNISCH** ziem. < Polska^v – 1406, odetn., s. 293.
- POLONUS** łac. < Polonus ‘Polak’ Mącz – 1220, odetn., s. 285.
- POLSKA** < nazwa kraju Polska, pierwotnie polska (ziemia) – początkowo nazwa obszaru zamieszkiwanego przez Polan, tj. dzisiejszej Wielkopolski, później nazwa całego państwa polskiego, łac. Polonia, niem. Polish, przym. polski ‘używany w Polsce, Polsce właściwy’, także ‘polny’ Sstp – 1345, odetn., s. 287.
- POLSKI** < Polska[^] – 1421, odetn., s. 293.
- POLSNIC, POLSNITZ** < n.m. Pełcznica, pow. Wałbrzych, Śl (RZPI, II) – 1349–1360, odm., s. 54.
- POLSZCZYNA** ź. < odetn. Polska[^] – 1423, odmęz., s. 363.
- POLUBION, POLUBIEN** < part. praet. pass. polubion od czas. polubić ‘upodobać sobie, zaślubić sobie’ Sstp – 1316, odap., s. 135.
- POŁAJ** < połajać ‘skarcić, skrytykować’ SXVI – 1396, odap., s. 153, 189.
- POŁKOŃ, PUŁKOŃ** < poł, pół ‘ts’ Sstp, < koń ‘ts’ Sstp – 1466, odap., s. 232.

POŁOSMACHLEBA < poł, pół^, < osmy, ósmy 'ts' Sstp, < chleb 'ts' Sstp – 1489, odap., s. 257.

POLPAN < poł, pół^, < pan 'kasztelan, dostojnik, szlachcic, mężczyzna, małżonek' Sstp – 1438, odap., s. 257.

POLPRYCIC(Z) < * odap. Połpryk(a) : poł pryka : poł, pół^, : przyk 'stary dziad' Sgw, przyk 'człowiek zużyty, przeżyty' SW – 1359, patr., s. 75.

POŁŚWIAT < poł, pół^, < świat 'ziemia wraz ze wszystkim, co się na niej znajduje', także 'wszechświat, ludzie, ludzkość, świt, świtanie' Sstp, półświat 'połowa świata, świat pozorny, niby-świat' SW – 1489, odap., s. 232.

POŁTOR < półtory, półtora 'jeden i pół' Sstp – 1454, odap., s. 232.

POŁTORA GRZEGORZA < półtory, półtora^, < i. chrz. Grzegorz – 1445, odap., s. 256.

POŁTORAK, PUŁTORAK < półtory, półtora^, półtorak 'moneta 1 i ½ grosza, gatunek miodu pitnego', 'wóz szeroki, silny' SW – 1472, odap., s. 232.

POŁTOREK < półtory, półtora^ – 1499, odap., s. 232.

POMAGAŁA < pomagać 'ts' Sstp – 1472, odap., s. 232.

POMAŁUBOGAT < pomału 'mało, nieznacznie, trochę' R, < bogaty 'zamożny' Sstp – 1398, odap., s. 157, 257.

POMER, POMIR < Pomeranus_v – XV (1397), odetn., s. 293.

POMERANUS, POMORANUS łac. < Pomorzanie 'z Pomeranii rodowity' L, łac. nazwa kraju Pomorania, Pomerania, Supr – 1153, odetn., s. 284.

POMIAN < pomian 'hasło, godło, parol' L – 1434, odap., s. 335.

POMNIAN, POMNIEN < pomnian part. praet. pass od pomnieć 'pamiętać, zachowywać, mieć w pamięci' Sstp – 1219, odap., s. 119, 128, 135.

POMORC < nazwa geograficzna Pomorze, łac. Pomerania, niem. Pommern, forma Pomorc to forma dialektalna pomorska, Supr, por. Pomeranus – 1275, odetn., s. 286.

POMORCA < Pomorc^ – 1275, odetn., s. 286.

POMORKA, POMERKA < Pomeranus^ – 1504 (1346), odetn., s. 287.

POMORZANINOW forma przymiotnikowa < Pomorzanie 'z Pomeranii rodowity' L, Pomorze – nazwa regionu, wywodząca się od apelatywu pomorze 'kraj położony wzdłuż morza', Pomorzanie 'lud nadmorski', nazwy te pojawiły się w źródłach w IX w. – 1443, odetn., s. 293.

POMSTA < pomsta 'odwet za krzywdę' Sstp – 1497, odap., s. 213.

POMYKADŁO < pomykać 'poruszać, przesuwać, przekładać na późniejszy termin' Sstp – 1408, odap., s. 189.

POMYKAŁA < pomykać^ – 1485, odap., s. 232.

PONĘDA/PONUUDA < ponieźć 'udręczyć, zgniebić' SXVI, ponieć 'przynaglać' Sstp, ponieć 'ponaglać, zachęcać' Sstp, ponieć 'łowienie ptaków' Sstp 'przynęta' R – 1386, odap., s. 319.

PONĘDZIC < odap. Ponęda^ – 1388, patr., s. 373, 384.

PONIAT < poniat part. praet. pass. od *poniecić, podniecić (się) 'podpalić, rozpalić, wzmóc się' Sstp – 1136, odap., s. 108, 126.

PONIEC(S)KI, PONIC(S)KI, PONIEC(S)KA ż. < n.m. Poniec, ? Ponic, miasto, Wlkp (KoP II), Ponice, Ponieczka, pow. Nowy Targ, Młp (LK) – 1446, odm., s. 47, 341.

PONURO < ponury 'pośepny, smutny, przygaszony' SXVI – 1416, odap., s. 176.

POPIEL, POPIŁ < popiół, popiół 'ts' Sstp – ca 1265, odap., s. 128, 319, 353, 365.

POPOWSKI < n.m. Popowo, pow. Wagrowiec, Wlkp (KoZ II, N), ? Popów, dziś Popowo, pow. Krasnystaw, Popowice, pow. Tarnobrzeg, Młp, (KL), ? Popowo, pow. Gąbin, Maz (AMaz) – 1497, odm., s. 316.

- PORAJ, POREJ** < poraj 'gatunek bagiennej rośliny' SXVI – 1325, odp., s. 29, 153.
- PORAŻKA** < porażka 'kłęska', 'wnętrznosci zwierząt ofiarnych' Sstp (SSNO Porażka//Porazka) – 1494, odp., s. 213.
- PORĘBAŁA** < rąbać 'ścinać, wycinać (drzewa)' Sstp – 1494, odp., s. 232.
- POROK** < porokować się 'gniewać się, łąjać, karcieć' Sstp – 1498, odp., s. 213.
- POROSŁO** < porośle 'bagny porośnięte trawą' Sstp, rósć, rosnać 'ts' Sstp – 1pXV, odp., s. 254.
- PORTALA** < portala 'portki' albo 'chłopiec w obszernych portkach' Sgw (SSNO Portala//Portała), por. porta 'drzwi, wejście' Sstp – 1442, odp., s. 189.
- PORZADNIA** < porządny 'właściwy, taki, jak należy' Sstp – 1441, odp., s. 176.
- PORZADNO** < porządny^ – 1434, odp., s. 176.
- PORZUCIRADŁO** < porzucić 'ts' Sstp, < radło 'narzędzie rolnicze do orania' Sstp — 1438, odp., s. 189.
- PORZUCISZYDŁO** < porzucić^, < szydło 'gruba igła z trzonkiem do przekłuwania skóry' Sstp – 1444, odp., s. 189.
- PORZUCIWOL** < porzucić^, < woł, wół 'kastrowany samiec krowy' Sstp — 1448, odp., s. 189.
- PORZYCH** < próc, porzę 'rozcinać, rozrywać' Sstp, porać się 'trudzić się czymś' Sstp — 1457, odp., s. 232.
- PORZYDĄB** < próc, porzę^ też porać się^, < dąb 'ts' Sstp – 1457, odp., s. 232.
- POSAD** < posada 'obowiązek chłopów trzymania straży w grodach' Sstp — 1pXIII, odp., s. 254.
- POSEL** < poseł 'człowiek wysłany z wiadomością' Sstp — 1494, odp., s. 238.
- POSKOCZ** < poskoczyć 'prędko pobiec, pospieszyć' Sstp – 1453, odp., s. 232.
- POSTAWA** < postawa 'postać, wygląd zewnętrzny' Sstp – 1489, odp., s. 202.
- POSTĘP** < postęp 'działanie, postępowanie' SXVI – ca 1276, odp., s. 128.
- POSZEPTA** < poszeptać 'powiedzieć szeptem, cicho' SXVI, szeptać 'mówić głosem przyciszonym, szemrać, niezbyt głośno wyrażać niezadowolenie' Sstp, por. szeptacz 'potajemny potwarca, oszczerca' Sstp – 1306–1308, odp., s. 153.
- POŚLADEK** < pośladek 'potomek, następca' Sstp – 1414, odp., s. 195.
- POŚWIATA** < poświata 'światło' Sstp – 1487, odp., s. 213.
- POŚWIĘTNY** < poświętny 'napęczniony łaską bożą, oczyszczony rytualnie' Sstp – 1462, odp., s. 213.
- POTOC(S)KI** < n.m. Potok, pow. Kutno, pow. Sieradz, Wlkp (KoW II), Potok, pow. Jędrzejów, Młp (RK), pow. Janów, Młp, (KL), ? Potok, pow. Liw, Maz (AMaz), Potok, pow. Halicz, kr pd-wsch (Jabł) – 1476, odm., s. 332.
- POTRAW** < potraw 'trawa odrosła na skoszony łące' Sstp – 1406, odp., s. 189.
- POTRĘBACZOWA** ż. < odp. Potrębacz : trębacz 'grający na trąbie' Sstp – 1426, odmęż., s. 357.
- POTRZEBINA** ż. < odp. Potrzeba : potrzeba 'ts' Sstp – 1490, odmęż., s. 361.
- POTUŁ** < potuł 'pokora' R, < potulny 'pokorny, posłuszny' Sstp (SSNO Potuł//Potuł) – 1461, odp., s. 213.
- POTWOREK** < potwora 'twór, wytwór, kształt, wygląd, istota lub zjawisko osobliwe, dziwoląg, monstrum' SXVI, < potworka 'dem. od potwora' SXVI – 1498, odp., s. 213.
- POTYRA** < potyrać 'pogubić, potracić, porzucić' R – 1493, odp., s. 232.

POUJRZON ? < poujrzon part. praet. pass. od *poujrzyć : ujrzyć ‘zobaczyć, stwierdzić’ Sstp – 1224, odp., s. 119.

POWALINA ż. < odp. Powała : powalić ‘przewrócić, rzucić na ziemię’ Sstp – 1430, odmęż., s. 344.

POWIRA ? < powierzyć ‘polecieć opiece, oddać z zaufaniem’ SXVI—1218, odp., s. 119, 255.

POWIRSZ < powirsze ‘powierzchnia’ Sstp – 1pXIIIw., odp., s. 254.

POWIRSZA < powirsze^ – 1244, odp., s. 119, 254.

POWOZ < powóz ‘powinność dostarczenia środków transportu panującemu, przewiezienie czegoś wozem’ Sstp – 1136, odp., s. 108.

POWROŹNIK < powroźnik ‘ten, kto wyrabia powrozy’ Sstp—1414, odp., s. 195.

POZDEK < poździe ‘późno’ Sstp – 1204, odp., s. 119, 252.

POZDZICH, POŹDZICH < poździe^ – 2pXV, odp., s. 252.

POZDZIECH, POŹDZIECH < poździe^ – 1136, odp., s. 108, 252.

POZIEMIC < odp. *Poziem(a) : po ziemi, ziemia ‘świat ziemski, wszystko co znajduje się pod niebem, grunt, gleba, łąd stały, kraj, kraina, też państwo’ Sstp – 1400, patr., s. 75.

POZIEMICHOD < po ziemi, ziemia^, < chodzić ‘ts’ Sstp – 1393, odp., s. 153, 257.

POZIEMKA, POZIMKA < poziomki, pl. tantum ‘owoc’ Sstp – 1pXV, odp., s. 254.

POZIMKO < poziomki^ – 2pXIV, odp., s. 254.

POZNAN < part. praet. pass. poznan od poznać ‘ts’ Sstp – 1220, odp., s. 119, 128, 135, 153, 189.

POZNANOWIC < odp. Poznan^ – 1189, patr., s. 65.

POZNAŃCZYK < n.m. Poznań, miasto, Wlkp (KoP II) – 2pXV, odm., s. 58.

POZNAŃSKI < n.m. Poznań^ – 1418, odm., s. 25, 47.

POZNER < n.m. Poznań^ (Pozne) – 1pXV, odm., s. 59.

POŻAR < pożar ‘ts’ Sstp – 1385, odp., s. 146.

POŻŹYSŁOD < poźżeć ‘spalić’ SXVI, por. poźzenie ‘spalenie’ Sstp, < słod, słód ‘ziarna zboża skielkowane i wysuszone używane do produkcji piwa’ Sstp – 1437, odp., s. 189, 358.

POŻŹYSŁODOWA ż. < odp. Pożżysłod^ – 1449, odmęż., s. 358.

PRACZEK, PRACZKO < pracz ‘ten, co pierze’ L, < prac ‘ts’ Sstp, por. praczka ‘kobieta zajmująca się praniem’ Sstp – 1471, odp., s. 232.

PRAGA < praga ‘pragnienie’, ‘upał’ SW, ps *praga ‘pragnienie’ SP, pragny ‘odczuwający pragnienie, suchy, wyschnięty’ Sstp – 1265, odp., s. 146.

PRAGAR, PRAGER, PRAGIR < n.m. Praga, dziś dzielnica Warszawy, Maz lub Praga czeska – 2pXIV, odm., s. 59.

PRAMSIN < n.m. Prężyna, pow. Prudnik, Śl (RZP I, II) – 1395, odm., s. 54.

PRASOLSCY//PRASOLSKIE < n.m. ? – 1420, odm., s. 326.

PRASOŁ < prasoł ‘sprzedawca soli’ Sstp – 1401, odp., s. 195.

PRAS(Z)KA ż. < n.m. Praszka, pow. Wieluń, Wlkp (KoW II) – 1497, odm., s. 54

PRAUS, PREUS, PREUSE < Prusowie Mącz, Prusowie – plemię bałtyckie, pruskie Prusas, formy łacińskie Prussi, Prutheni, nazwa geograficzna Prusy określała obszar między dolną Wisłą a Niemnem, Supr – 1399, odetn., s. 290.

PRAWDA < prawda ‘ts’ Sstp – 1430, odp., s. 176.

PRAWIDŁNY < prawidły ‘człowiek godny zaufania’ Sstp—1342, odp., s. 135.

PRAWOTA < prawota ‘postępowanie zgodne z zasadami, sprawiedliwość’ Sstp – 1226, odp., s. 119.

PRAŻAK < n.m. Praga^ – 2pXV, odm., s. 58.

- PRAŻMO** < prażmo 'ziarno przypiekane' Sstp — 1440, odp., s. 189.
- PRAŻYGROCH** < prażyc 'przypiekać, przypalać' Sstp, < groch 'gatunek rośliny' Sstp - 1427, odp., s. 189.
- PRĘDKOSZ** < prędko 'szybko, gwałtownie' Sstp - 1pXV, odp., s. 252.
- PRĘDOCIC(Z)** < odp. Prędotav - 1453, patr., s. 92.
- PRĘDOTA** < prędko^ - 1153, odp., s. 111, 253.
- PROBOŁO** < próba, proba 'ts' SXVI, probować 'sprawdzać, poddawać próbie, doświadczać, badać' SXVI - 1397, odp., s. 189.
- PROBOSZCZ** < proboszcz 'ts' Sstp - 1424, odp., s. 195.
- PROCHNO** < próchno 'produkt rozkładu tkanki drzewnej' Sstp - 1482, odp., s. 367.
- PROCHNICKI, PRÓCHNICKI, PRUCHNICKI** < n.m. Prochnik, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabl) - 1437, odm., s. 326.
- PROSIĄTKO** < prosiątko 'małe prosię' Sstp - 1408, odp., s. 176.
- PROSIĄTKOWIC** < odp. Prosiątko^ - 1391, patr., s. 379.
- PROSIĘŃSKI** < n.m. Prosienica, pow. Ostrów Mazowiecka, Maz (AMaz) - 1466, odm., s. 328.
- PROSTOSZ** < prosty 'nie skrzywiony', 'zwykły, skromny', 'prawy, szlachetny' Sstp — 1499, odp., s. 213.
- PROSTY** < prosty 'nie skrzywiony', 'zwykły, skromny', 'prawy, szlachetny' Sstp - 1447, odp., s. 176.
- PROSZEWITA** < n.m. Proszowice, miasto, Młp (RK), Proszewo, pow. Liw, Maz (AMaz) - 1pXV, odm., s. 58.
- Proszewski, (proszowski)** < n.m. Proszowice^, Proszewo^ - 1476, odm., s. 47, 49.
- PROSZONY, PROSZENY, PROSZANY** < part. praet. pass. proszony od prosić 'ts' Sstp - 1432, odp., s. 189.
- PROTESTA** < protestować 'protestację czynić przeciw czemuś, oświadczać się przeciw czemuś' L, protestacja 'oświadczenie sądowe, skarga, žaloba' L, protest 'sprzeciw, opór' SW - 1445, odp., s. 176, 255.
- PRUS** < Prusowie Mącz, Prusowie — plemię bałtyckie, pruskie Prusas, formy łaćnińskie Prussi, Prutheni, nazwa geograficzna Prusy określała obszar między dolną Wisłą a Niemnem (SSNO Prus//Prusz) - 1283, odetn., 286, 358.
- PRUSAK** < Prus^ (SSNO Prusak//Pruszek) - 1497, odetn., s. 295.
- PRUSEK, PRUSKO** < Prus^ (SSNO Prusek//Pruszek, Prusko//Prusko) - (1266), odetn., s. 286.
- PRUSIN** < Prus^ - 1204, odetn., s. 285.
- PRUSINEK** < Prus^ - 1489, odetn., s. 295.
- PRUSINOWSKI** < n.m. Prusinowo, pow. Pleszew, Wlkp (KoZ II, N), Prusinowice, pow. Nowe Miasto, Maz (AMaz) - XIV (1298), odm., s. 26.
- Pruski, Pruska** ź. < n.m. Prusy, par. Witaszyce (KoP II), Prusy, pow. Opatów, pow. Stopnica, Młp (KS), Prusy, pow. Rawa Mazowiecka, pow. Rożan, Maz (AMaz) - 1490, odm., s. 332.
- PRUSKOWA** < odetn. Prusek^ (SSNO Pruskowa//Pruskowa) - 1466, odmęż., s. 363.
- PRUSOWA** < odetn. Prus^ (SSNO Prusowa//Pruszowa) - 1416, odmęż., s. 363.
- PRUSZ** < prószyc 'sypać, posypywać, zwłaszcza prochem' SXVI, proch 'pył, kurz, okruszyny' Sstp (SSNO Prus//Prusz) - 1283, odp., s. 128.
- PRUTENUS** łac. < Prus^, Prutheni 'Prusowie' Supr - XVIII ex. (1293), odetn., s. 286.

PRYK < pryk 'stary dziad' Sgw, pryk 'człowiek zużyty, przeżyty' SW – 1492, odp., s. 202, 321, 336.

PRYMUS(Z)OWIC(Z), PRYMUSZEWIC(Z) < i. chrz. Prymusz – 1437, patr., s. 88.

PRZEBOR < i. stpdw. Przebor – 1391, odim., s. 278.

PRZEBRODSKI, PRZEBRODZKI, PRZEBROCKI < n.m. Przebrodno, dziś Przybroda, par. Cerekwica, Wlkp (KoP II) – 1497, odm., s. 316.

PRZEBŹDZIBŁOTO < wyrażenia prze bździ błoto, < bździć 'głośno oddawać gazy' SXVI, < błoto 'ziemia rozmokła' Sstp – 1415, odp., s. 189.

PRZECHRZEST < przechrzta 'ten kto przyjął chrzest przeciwny swej religii' Sstp – 1441, odp., s. 176.

PRZECHRZTA, PRZEKRZTA < przechrzta 'ten kto przyjął chrzest przeciwny swej religii' Sstp – 1483, odp., s. 213.

PRZEDBOROWIC < i. stpdw. Przedbor – 1423, patr., s. 88.

PRZEDNIK < przedni 'pierwszy, stojący na czele, znakomity, doskonałej jakości' Sstp – 1383, odp., s. 153.

PRZEDZIELNICKI < n.m. Przedzielnica, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabl) – 1472, odm., s. 332.

PRZEKA < przeko 'w poprzek' Sstp – 2pXV, odp., s. 253.

PRZEKART < prze kartę, karta 'kartka papieru' Sstp lub < karcieć (się) 'kłócić się, sprzeciwiać się' Sstp – 1136, odp., s. 108.

PRZEKOBIAŁY < przekobiały 'mający w poprzek białą smugę' Sstp – 1408, odp., s. 164.

PRZEKORA < przekora 'zniewaga, przedmiot zniewagi, szkoda, strata czyjaś' Sstp – 1413, odp., s. 176.

PRZEKULA < gw. przekulać : kulać 'toczyć się' Sgw (SSNO Przekuła) – 1399, odp., s. 153, 255.

PRZELAZŁO, PRZELEZŁO < przeleźć 'przedostać się przez coś' Sstp – 1441, odp., s. 189, 251.

PRZELUSZCZYC < odp. Przełuska : łuska 'ts' Sstp – 1406, patr., s. 386.

PRZEMĄT, PRZEMĘT < i. stpdw. Przemąt – XV (1372), odim., s. 349.

PRZEMĘC(S)KI, PRZEMĘSKI < n.m. Przemęt, Wlkp (KoP II), Przemęczany, pow. Kazimierza, Młp (RK) – 1388, odm., s. 47.

PRZEMIŁOWIC < i. stpdw. Przemiał – 1306–1308, patr., s. 75.

PRZEMKOWIC(Z) < i. pch. Przemek : i. stpdw. Przemysław – 1384, patr., s. 384.

PRZEOR < przeor 'przełożony klasztoru' Sstp – 1455, odp., s. 238.

PRZEPIORKA < przepiórka 'gatunek ptaka' Sstp – 1266, odp., s. 146.

PRZESIEKA < przesieka 'miejsce po wyrąbanych w lesie drzewach' Sstp – 1424, odp., s. 189.

PRZESŁUŻYC(Z) < odp. Przesłuha : przesłużyć 'utracić dobra' Sstp – 1411, patr., s. 386.

PRZEWOD < przewód 'rodzaj powinności ciążyącej na ludności wiejskiej', 'przeprowadzenie', 'pogrzeb', przewodzić 'prowadzić, wieść' Sstp – 1318–1320, odp., s. 135.

PRZEWODKA < przewód^, przewodzić^ – ca 1265, odp., s. 128.

PRZEZKOST < przezkost 'kaleka' Sstp – 1497, odp., s. 202.

PRZEZNOS < przez 'bez' Sstp, < nos 'ts' Sstp – 1377, odp., s. 140.

PRZEZPRAW < przez^, < prawy 'prawdziwy, sprawiedliwy' Sstp – 1387, odp., s. 146.

- PRZEZSAK** < przez^, < sak 'rodzaj sieci na ryby' Sstp —1391, odp., s. 153.
- PRZEZUCH** < przez, < ucho 'narząd słuchu, uchwyt' Sstp – 1400, odp., s. 140.
- PRZEŻRYKAMIEŃ, PRZEJRZYKAMIEŃ, PRZEJRZYKAMION** < przeżrzeć, przejrzyć 'zacząć widzieć, przewidzieć' Sstp, < kamień 'ts' Sstp – 1412, odp., s. 189, 232.
- PRZĘDO** < prząść 'wysnuwać z kądzieli włókna' Sstp – 2pXV, odp., s. 255.
- PRZĘŚLICA** < prześlica 'drewniany kolek, na który nakłada się przędziwo' Sstp — 1376, odp., s. 153.
- PRZYBKOWIC** < i. pch. Przybek : i. stpdw. Przybysław, Przybywoj, Przybor – 1395, patr., s. 92, 381.
- PRZYBOJEWIC** < i. stpdw. Przyboj – 1436, patr., s. 88.
- PRZYBYSŁAWIC** < i. stpdw. Przybysław – 1271, patr., s. 70.
- PRZYBYSZ** < przybysz 'przybyły, przychodzień, przybywający skąd' L, 'ten, kto przybył, przyjechał' SW, przybycień 'przybysz' R, przybyt 'przybycie' R, por. przybywać 'powiększać sobą ilość, rozmiary czegoś', 'pozostawać, znajdować się, mieszkać', 'istnieć, trwać' Sstp – ca 1204, odp., s. 128, 157.
- PRZYGODA** < przygoda 'przypadek, wydarzenie, okazja, dogodny czas, potrzeba, niebezpieczeństwo' Sstp – 1399, odp., s. 146.
- PRZYJACIEL** < przyjaciół 'ts' Sstp – 1480, odp., s. 238.
- PRZYKUTA** < przykuczać 'przynaglać' R – 1433, odp., s. 189.
- PRZYSZ** < i. pch. Przysz : i. stpdw. Przyboj, Przybor, Przybygniew, Przybygost, Przybylut, Przybyrad, Przybysław – 1224, odm., s. 264.
- PRZYŚNIKRÓL** < przyśnić, śnić się 'ts' Sstp, król 'ts' Sstp – 1372, odp., s. 153.
- PRZYTUŁA** < przytulić 'przycisnąć, przygarnąć do siebie' Sstp —1423, odp., s. 189.
- PSARZ, PSAR** < psarz 'ten, kto opiekuje się psami myśliwskimi' Sstp – 1210, odp., s. 119.
- PSTRĄG** < pstrąg 'gatunek ryby' Sstp – 1466, odp., s. 337.
- PSTROSKI, PSTROWSKI, PSTROSKA** ź. < n.m. Pstroszyce, pow. Miechów, Młp (RK) – 1426, odm., s. 341.
- PSUT** < psuć 'niszczyć, szkodę wyrządzać' Sstp – 1440, odp., s. 189.
- PSZENICA** < pszenica 'ts' Sstp – 1446, odp., s. 176.
- PTACZEK, PTACZKO** < ptak 'ts' Sstp – 1436, odp., s. 176, 321.
- PTAK** < ptak 'ts' Sstp – 1395, odp., s. 146.
- PTASZEK** < ptaszek 'ts' Sstp – 1224, odp., s. 119, 146.
- PTASZKOWSKI** < n.m. Ptaszkowo, pow. Nowy Tomyśl, Wlkp (KoP II, N) – 1391, odm., s. 324.
- PTASZNIK** < ptasznik 'polujący na ptaki' Sstp – 1413, odp., s. 195.
- PUCHAŁA** < puch 'para, opar, wyziew' Sstp, puchać 'chuchać, tchnąć, zionąć' R – 1463 (1349), odp., s. 334, 335.
- PUCHARCZOWIC(Z)** < ? Pucharcz? – (1498), patr., s. 382.
- PUCEK, PUCKO** < pucek 'chłopczyzna' SXVI (SSNO Puc(z)ek) – 1256, odp., s. 128.
- PUCICA** ? < pucek^ – 1219, odp., s. 119, 128.
- PUDLISZKOWIC** < odp. Pudliszek : pudło 'skrzynia z lekkiego materiału służąca do przechowywania drobnych rzeczy', 'naczynie na miód' Sstp – 1401, patr., s. 386.
- PUDŁO** < pudło 'skrzynia z lekkiego materiału służąca do przechowywania drobnych rzeczy', 'naczynie na miód' Sstp – 1400, odp., s. 153.
- PUKA** < pukać się 'pękać (o pączkach roślin)' Sstp – 1136, odp., s. 108, 189.

- PUKOWSKI** < n.m. ? Pukow, pow. Halicz, kr pd-wsch (Jabł) – 1487, odm., s. 332.
- PULTORA MIKOŁA** < półtory, półtora ‘jeden i pół’ Sstp, < i. chrz. Mikoła (= Mikołaj) – 1460, odap., s. 232.
- PUNIŃSKI** < n.m. Punin, par. Kościan, Wlkp (KoP II) – 1500, odm., s. 332.
- PUSTOLIC** < odap. *Pustoła : pustołka ‘gatunek ptaka, sokół’ Sstp – 1432, patr., s. 88.
- PUSTOTA** < pustota ‘próżność, swawola’ R, pusty ‘niezamieszkały, bezludny’, ‘zniszczony, spustoszony’, ‘bez właściciela, bez spadkobierców’, ‘pozbawiony pomocy’, ‘swawolny, lekkomyślny’ Sstp – 1399, odap., s. 146.
- PUSZA** < puszka ‘skrzynka, pudełko’, ‘działo, ręczna broń palna’ Sstp – 1244, odap., s. 119, 254.
- PUSZCZONEK** < puszczyk ‘gatunek ptaka, sowa pójdzka’ Sstp, puszcza ‘puszczyk, sowa’ Sgw, puszczać ‘dawać, oddawać (w dzierżawę), nie trzymać’ Sstp – 1498, odap., s. 213.
- PUSZEK** < puszka[^] – 2pXIV, odap., s. 254.
- PYCH** < pych, pycha ‘próżność, wyniosłość, zarozumiałość’ Sstp – 1414, odap., s. 176.
- PYCHOTA** < pychota ‘pyszałek’ SXVI, pych, pycha[^] – 1403, odap., s. 176.
- PYCHOWIC** < odap. Pych[^] – 1369, patr., s. 92.
- PYRKA** < pyrk ‘gatunek małych śledzi’ Sstp – 1466, odap., s. 321.
- PYRZ** < pyrz, perz ‘dokuczliwe rośliny, także proch, pył’ Sstp – 1490, odap., s. 213.
- PYSK** por. PISK//PYSK
- PYSZA** < pyszny ‘dumny, zarozumiały’ Sstp, pysznić się ‘być pysznym, wynosić się’ Sstp lub pyzać ‘lekceważyć kogoś’ Sstp, por. pysz ‘puch, kurz’ Sgw, gw. pyza ‘rodzaj klusek’ Sgw – 1430, odap., s. 176, 255.
- PYSZEK, PYSZKO** < pyszny[^], pysznić się[^] – 1424, odap., s. 176.
- PYSZNO** < pyszny[^], pysznić się[^] – 1393, odap., s. 176.
- PYSZNY** < pyszny ‘dumny, zarozumiały’ Sstp – 1428, odap., s. 176.
- PYTEK** < pytać (się) ‘ts’ Sstp, gw. pytek ‘człowiek ciekawy, pytający się’ Sgw – 1427, odap., s. 176.
- PYZDRSKI** < n.m. Pyzdry, miasto, Wlkp (KoZ II) – 1406, odm., s. 47.

R

- RAB** < rab ‘sługa’ SEB – 1348, odap., s. 135.
- RABIEJ** < rabież ‘grabież’ R – 1487, odap., s. 213.
- RABIEŻYC** < odap. Rabiega : rabież ‘grabież’ R, rab[^] – 1403, patr., s. 386.
- RABOSZ** < rab[^] – 1393, odap., s. 157.
- RABULINA** ż. < odim. Rabuła : i. chrz. Rabuła – 1483, odmęż., s. 361.
- RACHEMBARG, RACHINBARG** < n.m. Reichenberg, miejscowość na terenie Niemiec (Brech) – 1401, odm., s. 55.
- RACHOWSKI** < n.m. Rachów, pow. Krasnystaw, Młp, (KL) – 1470-1480, odm., s. 332.
- RACIBOROWIC, RECIBOROWIC** < i. stpdw. Racibor – 1224, patr., s. 25, 92, 387.
- RACIBORSKI, RAĆBORSKI, RECIBORSKI** < n.m. Raciborowice, Raciborzycze, pow. Kraków, Młp (LK), Racibórz, miasto, Śl (SG) – 1415, odm., s. 47, 49.

RACKOWIC(Z)//RACZKOWIC(Z) < i. pch. Racko : i. stpdw. Racibor, Racław – 1349, patr., s. 75, 378.

RACŁAWSKI, RAC(S)ŁAWSKI < n.m. Raclawki, Raclawkowice, par. Targowa Górka, Wlkp (KoP II), Raclawice, Racławice, pow. Miechów, pow. Olkusz, Młp (RK), pow. Gorlice, Młp (RB) – 1497, odm., s. 332.

RAC(S)ŁAWOWIC < i. stpdw. Racław, Radław – 1473, patr., s. 92.

RACZEK, RECZK < rak 'ts' Sstp, raczek 'dem. od rak' L (SSNO Racek, Racko//Raczek, Raczek) – 1136, odp., s. 108.

RAD < rad '(jako określenie orzeczenia) chętnie, z ochotą, gotów do czegoś, być komuś (czemuś rad) być zadowolonym z czegoś, cieszyć się czymś' Sstp – 1430, odp., s. 176.

RADAK < i. pch. Radek, Radak : i. stpdw. Radosław, Radomir, Radogost, Radociech, Radowuj – 1343, odim., s. 271, 272, 278.

RADEK, RADKO < i. pch. Radek, Radko : i. stpdw. Radosław, Radomir, Radogost, Radociech, Radowuj – 1336, odim., s. 29, 269.

RADKOWIC(Z) < i. pch. Radek, Radko^ – 1391, patr., s. 75.

RADLIC, REDLIC l. mn. < odp. Radłov – 1136, patr., s. 65.

RADLICA, REDLICA < radlica 'żelazna nasadka na radle' Sstp – 1325–1327, odp., s. 153.

RADŁO, REDŁO < radło 'narzędzie rolnicze do orania' Sstp – 1377, odp., s. 153, 189.

RADŁOWIC < odp. Radło^ – 1450, patr., s. 88.

RADOCHOŃSKI < n.m. Radochońce, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabl) – 1492, odm., s. 328.

RADOMSKI < n.m. Radom, miasto, Młp (KS) – 1407, odm., s. 47.

RADONIC < i. pch. Radoń : i. stpdw. Radosław, Radomir, Radogost – ca 1265, patr., s. 70.

RADOST < radość 'ts', radosny, radostny 'cieszący się, zadowolony', 'będący wyrazem zadowolenia' Sstp, także < i. pch. Radost : i. stpdw. Radosław, Radomir, Radogost, Radociech, Radowuj – 1136, odp., s. 108, 111, 146, 176, także odim., s. 278.

RADOSTKA < radość^, radostka 'radość, uciecha, zadowolenie' SW – 1419, odp., s. 176.

RADOSZEWIC < i. pch. Radosz : i. stpdw. Radosław, Radomir, Radogost, Radociech – 1417 (1161), patr., s. 65.

RADOWAN < radowan part. praet. pass. od radować się 'ts' Sstp – 1187, odp., s. 111, 119, 128.

RADSUŁOWIC < i. stpdw. Radsuł – 1230, patr., s. 371.

RADWAN, REDWAN < radować się^ – 1153, odp., s. 119, 128, 153, 189, 335.

RADWANKOWSKI, REDWANKOWSKI, RADWANKOWSKA ż. < n.m. Radwankowo, pow. Nowy Tomyśl, Wlkp (KoP II, N) – 1445, odm., s. 341.

RADZANOWSKI, REDZONOWSKI < n.m. Radzanów, pow. Radom, Młp (KS), Radzanowo, Radzanów, pow. Płock, Radzanów, miasto, pow. Raciąż, Maz (AMaz) – 1383, odm., s. 47, 48.

RADZEWSKI < n.m. Radzewo, pow. Śrem, Wlkp (KoP II, N) – 1497, odm., s. 316.

RADZIŁOWSKI < n.m. Radziłowice, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabl) – 1494, odm., s. 332.

RADŹCA < radźca, radca 'ten, kto udziela rad, doradca' Sstp – 1265, odp., s. 128, 157.

RAFAŁ < i. chrz. Rafał – 1451, odim., s. 268.

RAFAŁOWIC(Z), RACHWAŁOWIC(Z), RACHOŁOWIC(Z), RAPAŁOWIC < i. chrz. Rafał, Rachwał, Rachoł, Rapał – 1224, patr., s. 70, 88, 92.

RAJ < raj ‘niebo, miejsce wiecznej szczęśliwości’ Sstp, także < i. pch. Raj : i. stpdw. Rəcibor, Radosław, Radomir, Radogost, Radociech, Radowuj, -rad – 1378, odp., s. 146, także odim., s. 278.

RAJEK, RAJKO < raj[^] – 1371, odp., s. 146.

RAJOWIC, RAJEWIC < odp. Raj[^] – 1388, patr., s. 384.

RAK, REK < rak ‘gatunek zwierzęcia, ts’ Sstp – 1393, odp., s. 146, 176.

RAKAŁA < rak[^] – 1pXV, odp., s. 239.

RAKIEL, REKIEL, REKIL < rak[^] – 1375, odp., s. 146, 176.

RAKOŃ < rak[^] – 1252, odp., s. 128.

RAKOWIEC < rak[^] – 1402, odp., s. 176.

RAKOWIC, REKOWIC < odp. Rak[^] – 1393, patr., s. 75.

RAKOWSKI, REKOWSKI < n.m. Raków, Rakowiec, pow. Gostyń, Wlkp (KoW II), Raków, Rakowice, pow. Jędrzejów, Rakowice, dziś część Krakowa, Młp (RK), Rakowice, dziś Rękowice, pow. Warka, Rakowiec, pow. Warszawa, Maz (AMaz), ? Rakowa, pow. Przemysł, pow. Sanok, Rakowce, pow. Halicz, Rakowiec, pow. Halicz, kr pd-wsch (Jabł) – 1458, odm., s. 332.

RAKUSKI < rakuski ‘austriacki’ Sstp. Rakusy —zapożyczona w XIV w. od Czechów nazwa dla Austrii (Rakuszanie – Austriacy) – 1419, odetn., s. 293.

RAKWIC < odp. Rak[^] – 1437, patr., s. 88.

RANIST < rano ‘na początku dnia, rankiem, wcześniej’ Sstp – 1464, odp., s. 232.

RANISZ < rano[^] – 1436, odp., s. 232.

RANKO, RENKO, RENEK < rano[^] – 1255, odp., s. 232.

RANOCH < rano[^] – 1460, odp., s. 232.

RANOMĄDR < rano[^], < mądry ‘ts’ Sstp – 1443, odp., s. 257.

RASŁAWIC < i. stpdw. Raśław, -rad – 1377, patr., s. 75.

RASSILWIC(Z) < n.m. Raśławice, pow. Prudnik, Śl (RZP I, II) – 1425, odm., s. 54.

RAST < rast ‘gatunek rośliny’ Sstp – 1470, odp., s. 213.

RASZKOWSKI, RESZKOWSKI, RASZKOWSKA ż. < n.m. Raszkowo, pow. Kościan, Wlkp (KoP II, N), pow. Wągrowiec, Wlkp (KoZ II), Raszków, pow. Włoszczowa, Młp (N), pow. Jędrzejów, Młp (RK), ? Raszków, pow. Podole, kr pd-wsch (SG) – 1497, odm., s. 346.

RATOŁT < i. chrz. Ratołt – 1498, odim., s. 322.

RAZIK < raz, raza ‘uderzenie, cios, cięcie’ Sstp, razik ‘raz’ SW – ca 1265, odp., s. 128.

RAZOR < razor ‘postrzygacz’ (SŁŚ) – 1369, odp., s. 157, 195.

RĄBIEL, RĘBIEL < rąbać ‘ścinać, wycinać (drzewa)’ Sstp, por. rąb ‘odzież, szata, chusta, bielizna’ Sstp (SSNO Rąp//Rąb) – 1244, odp., s. 119, 128.

RĄBCZYŃSKI < n.m. Rąbczyno, dziś Rąbczyn, pow. Ostrów Wielkopolski, Wlkp (KoP II, N) – 1414, odm., s. 326.

RĄBKOWSKI < n.m. Rębkowo, pow. Nowe Miasto, Maz (AMaz) – 1497, odm., s. 332.

RDZAK < n.m. Rdzawa, pow. Bochnia, Młp (LK), także < rdza ‘ts’ Sstp, por. rdzawy_v – 1421, odm., s. 58, także odp., s. 163, 248.

RDZAWY < rdzawy ‘mający kolor rdzy’ Sstp – 1412, odp., s. 164.

RDZEK < rdza[^], rdzawy[^] – 1136, odp., s. 108, 318.

REGUŁA < reguła ‘zbiór przepisów, prawidło’ Sstp – 1411, odp., s. 176.

- REGUŁKA** < reguła[^] – 2pXV, odp., s. 247.
- REJ** < rej ‘przywódca, przewodnik’ SXVI – 1377, odp., s. 157, 337, 384.
- REJEK** < rej[^] – 1469, odp., s. 238.
- REJOWA** ż. < odp. Rej[^] – 1499, odmęż., s. 345.
- REJOWIC** < odp. Rej[^] – 1376, patr., s. 384.
- RESZOWIC(Z)** < i. pch. Resz, Rasz : i. stpdw. Racibor, Radosław, -rad – 1436, patr., s. 88.
- REYSEWIC** < n.m. Rysiowice, pow. Grodków, Śl (RZP I, II) – 1444, odm., s. 54.
- RĘBACZ** < rębacz ‘drwal’ Sstp – 1389, odp., s. 157.
- RĘBIASZA** < rąbać ‘ścinać, wycinać (drzewa)’ Sstp, rębić ‘wycinać las, rąbać drzewo’ Sstp – 1483, odp., s. 213.
- RĘBISZ** < rąbać[^], rębić[^] – 1406, odp., s. 189.
- RĘBOCIC** < odp. *Rębota : rąbać[^], rębić[^] – 1414, patr., s. 88.
- RĘKACZ** < ręka ‘ts’, ‘człowiek, jego działanie, władza, nadzór, poręczenie’ Sstp — 1417, odp., s. 189.
- RĘKOWIC** < odp. Ręka : ręka[^] – 1416, patr., s. 88.
- ROBAK, CHROBAK** < robak, chrobak ‘owad’, ‘zwierzę pełzające, np. wąż’ Sstp — 1204, odp., s. 119.
- ROBOTNIK** < robotnik ‘człowiek wykonujący pewną pracę’ Sstp – 1497, odp., s. 238.
- ROBOTNIKOWIC** < odp. Robotnik[^] – 1444, patr., s. 88.
- ROCHLIC(Z), RECHLIC(Z)** < i. pch. Rochel : i. stpdw. Rodomił, Rodsław, Rości-gniew – 1405, patr., s. 88.
- ROCZKA** < rok ‘ts’, ‘czas na dokonanie pewnych czynności’, ‘termin posiedzeń sądu’ Sstp – 1pXV, odp., s. 245.
- ROD** < rod, ród ‘osoby pochodzące od wspólnego przodka, naród, plemię, pochodzenie, urodzenie, gatunek, odmiana’ Sstp – 1399, odp., s. 195.
- RODAK** < rodak ‘obywatel rodem z danego kraju, krajowiec’ L – 1403, odp., s. 195.
- RODZIC** < rodzic ‘krewny’ Sstp – 1383, odp., s. 157.
- RODZINA** < rodzina ‘ts’ Sstp – 1408, odp., s. 195.
- ROG** < rog, róg ‘u zwierząt charakterystyczna narośl na kości czołowej’, ‘narożnik’ Sstp – 1423, odp., s. 176.
- ROGACZ** < rogacz ‘w opisie herbu: róg’ Sstp – 1399, odp., s. 176.
- ROGACZOWIC** < odp. Rogacz[^] – 1420, patr., s. 375.
- ROGAL** < rogal ‘rodzaj pieczywa w kształcie rogu’ Sstp – 1409, odp., s. 189.
- ROGALA** < rogala ‘zwierzę rogate, rogacz’ Sstp – 1328, odp., s. 135, 176.
- ROGALEC** < rog[^], rogal[^], rogala[^], rogaiec ‘diabeł’ SW – 1402, odp., s. 176.
- ROGALKA** < rog[^], rogala[^], rogalka ‘narzędzie do mieszania mąki’ SW – 1482, odp., s. 232.
- ROGATKA** < rog[^], rogatka ‘zagroda, zastawa, szlaban’ L—1341, odp., s. 189.
- ROGATY** < rogaty ‘mający rogi’, ‘skłonny do bodzenia’ Sstp – 1482, odp., s. 213.
- ROGIETKO, ROGIETK** < rog[^] – 1402, odp., s. 176.
- ROGOSZ, ROGOŹ** < rogoża ‘gatunek rośliny’, ‘mała poduszka do siedzenia’ Sstp, rog, róg[^], rogoż ‘sitowie, ziele’ L (SSNO Rogosz//Rogoż) – 1382, odp., s. 189, 337.
- ROGOWSKI** < n.m. Rogowo, pow. Gostyń, Wlkp (KoP II, N), Rogów, pow. Miechów, Młp (RK), pow. Pińczów, pow. Radom, Młp (KS), pow. Opole, Młp, (KL), Rogow, pow. Bełz, kr pd-wsch (Jabł) – 1398, odm., s. 43.

ROGOZIĘŃSKI, ROGOZIŃSKI <n.m. Rogoźno, pow. Łęczycza (KoW II), Rogoźno, pow. Przemysł, kr pd-wsch (Jabł) – 1388, odm., s. 29.

ROGULA <rog, róg[^] – 1470–1480, odp., s. 213.

ROHOZIĘŃSKI <n.m. Rogoźno, pow. Przemysł, kr pd-wsch (Jabł) – 1488, odm., s. 328.

ROJOWIC(Z) <i. pch. Roj : i. stpdw. Rodomił, Rodsław, Rościgniew – 1450, patr., s. 88.

ROKENBERG ROKEMBERG, ROKEMBERK, ROKEMBARK <n. m. Rockenberg, miejscowość w Górnej Hesji (Brech), Klim – 1457, niem., s. 55, 307.

ROKEMBERKOWA ż. <niem. Rokenberg, Rokemberk[^] – 1470–1480, odmęż., s. 364.

ROKIT, ROKUT <rokita ‘wierzba’ Sstp – 1496, odp., s. 213.

ROKITEK, RAKUTEK <rokita[^] – 1472, odp., s. 213.

ROKOSZ <rokosz ‘narada, negocjacje, pertraktacje, układy’, ‘sejm, zgromadzenie, zjazd’ R, rokoszować, rokoszyć się ‘buntować się’ R – 1479, odp., s. 337.

ROKUT ALIAS WOŁCZEK <Rokut[^], Wołczek <ukr. vouk SEV (za Słow. etym-mot., cz. 1.), wilk ‘ts’ Sstp – 1472, odp., s. 338.

ROLA <rola ‘ziemia’ Sstp – 1473, odp., s. 321.

ROMAN <i. chrz. Roman – 1337, odim., s. 267, 268.

ROMANEK <i. pch. Romanek : i. chrz. Roman – 1424, odim., s. 266.

ROMANIEC <i. pch. Romaniec : i. chrz. Roman – 1324, odim., s. 265, 270, 278.

ROMANOWIC(Z) <i. chrz. Roman – (1472), patr., s. 92.

ROMANOWSKI, ROMANOWSKA ż. <n.m. Romanow, pow. Bełz, pow. Chełm, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabł) – 1441, odm., s. 317, 332.

ROMKOWIC(Z) <i. pch. Romka, Romek : i. chrz. Roman – 1446, patr., s. 88.

ROŚLY GROCH <rosły ‘dorosły’ SXVI, <groch ‘gatunek rośliny’ Sstp – 1424, odp., s. 256.

ROSOCHA <rosocha ‘rozgałęziony pień drzewa’ Sstp – 1400, odp., s. 153.

ROSOMAK <rosomak ‘zwierzę drapieżne’ SXVI – 1452, odp., s. 213.

ROSTKOWSKI <n.m. Rostów, Rostowice, pow. Kutno, Wlkp (KoW II), ? Rostkowice, pow. Wyszogród, Rostki, pow. Wizna, pow. Maków, Maz (AMaz), Rostkowice, pow. Prądnik, Śl (SG) – 1424, odm., s. 325.

ROSZNIC <n.m. ? – 1412, odm., s. 55.

ROSZNICAR, ROSZ(E)NICER <n.m. ? – 1427, odm., s. 59.

ROZBORSKI <n.m. Rozborz, pow. Przemysł, kr pd-wsch (Jabł) – 1485, odm., s. 332.

ROZDAŁ <rozdać ‘dać, dzielić coś między innych’ Sstp (SSNO Rozdał//Rozdział) – 1212, odp., s. 119.

ROZDARŁO <rozdrzec ‘rozerwać, siłą rozdzielić’ Sstp, rozdrać ‘rozerwać, roztargać’ Sstp – 1461, odp., s. 232.

ROZDRAN <rozdran part. praet. pass. od rozdrać[^] (SSNO Rozdrzan (?)) – 1244, odp., s. 119.

ROZDZIAŁ <rozdział ‘podział, wydzielona grupa ludzi, oddział, część tekstu, granica, odmienny rodzaj, niezgoda, skłócenie, skrzyżowanie dróg’ Sstp (SSNO Rozdział//Rożdżał) – 1268, odp., s. 153.

ROZGA <rozga, różga ‘gałąź, pęd drzewa lub krzewu, gałązka wręczana jako symbol czynności prawnej’ Sstp – 1484, odp., s. 232.

ROZKOSZKA <rozkoszka ‘przyjemnostka, uciecha’ SXVI – 1470–1480, odp., s. 213.

ROZMYŚL <rozmyśl ‘namysł, rozważa, mądra myśl, sentencja’ Sstp – 1447, odp., s. 176.

ROZNIAT <rozniat part. praet. pass. od rozniecić ‘rozpalić’ Sstp (SSNO Rozniat, Rożniat) – 1207, odp., s. 119, 189.

ROZNOS < roznosić 'nosić w różne strony, kłaść w różnych miejscach' Sstp – 1493, odp., s. 213.

ROZOK < rozoki 'zezowaty, jednooki' Sstp —1447, odp., s. 164.

ROZPAD < rozpedzić 'zmusić do rozejścia się, zniszczyć, wygubić' Sstp – 1265, odp., s. 189.

ROZPECH, ROZPUCH < rozpeknąć się, rozpukać się 'peknąć, rozpaść się na kawałki, rozrywać się' Sstp – 1248, odp., s. 119.

ROZPIERSKI < n.m. Rozprza, miasto, pow. Piotrków (KoW II) – 1388, odm., s. 47.

ROZTRZĄS < roztrząsać 'rozprawiać' SXVI, roztrząsnąć 'uderzeniem rozbić na kawałki' Sstp – 1442, odp., s. 189.

ROZUM < rozum 'ts' Sstp – 1398, odp., s. 176, 384.

ROZUMA < rozum[^] – 1466, odp., s. 213, 253.

ROZUMEK < rozumek 'człowiek mądry' Sstp – 1392, odp., s. 146, 344.

ROZUMKOWA ż. < odp. Rozumek[^] – 1437, odmęż., s. 344.

ROZUMNIK < rozum[^], rozumnik 'człowiek przebiegły' SW – 1439, odp., s. 176.

ROZUMOWIC < odp. Rozum[^] – 1392, patr., s. 75, 384.

ROZUZD (ROSUST) ? < uzda 'ts' Sstp – 1414, odp., s. 335.

ROZWAD < rozwodzić 'pogodzić' SXVI, rozwadzacz 'ten, kto doprowadza do pojednania, rozjemca' Sstp – 1155, odp., s. 111, 255.

ROZWAR ? < warzyć 'trzymać w płynach doprowadzonych do stanu wrzenia, piec, wypiekać' Sstp, rozwarzać 'mocno przewarzyć, rozgotować' SW – 1216, odp., s. 119, 255.

ROZWAROWA ż. < odp. Rozwar[^] – 1458, odmęż., s. 361.

ROZWAROWIC < odp. Rozwar[^] – 1235, patr., s. 371.

ROZWORA < rozwora 'drzątek łączący część przednią wozu z tylną' Sstp – 1322, odp., s. 135, 189.

ROZWORZYNA ż. < odp. Rozwora[^] – 1392, odmęż., s. 343.

ROZYNEK, ROZYINKO < rozynek 'rodzynek' R, rodzynka, rozynka 'suszony owoc winnej latorośli' Sstp – 1417, odp., s. 232.

ROŻA < roża, róża 'ts' Sstp – 1432, odp., s. 213.

ROŻANY, ROŻAN < rożany, różany 'należący do róży, pochodzący od róży' Sstp – 1483, odp., s. 213.

ROŻEK//ROSZEK, ROŻKO//ROSZKO < rożek 'owoc drzewa o nazwie chleb świętojański' Sstp – 1231, odp., s. 119.

ROŻNO < rożen 'pręt służący do pieczenia mięsa nad ogniem' Sstp – 1408, odp., s. 335.

ROŻYNA ż. < odp. Roża[^] – 1474, odmęż., s. 345.

RUBIN < rubin 'kamień szlachetny' Sstp – 1398, odp., s. 189.

RUBISZ < i. pch. Rubisz : i. chrz. Robert – 1308, odim., s. 278.

RUCHAŁA < ruchać 'wykonywać ruchy, poruszać', ruszać 'ts', 'napastować kogoś' Sstp – 1410, odp., s. 189, 232.

RUCHOŃ < ruchać[^], ruszać[^] – 1497, odp., s. 232.

RUCHOTA < ruchać[^], ruszać[^] – 1479, odp., s. 232.

RUCHTA < ruchać[^], ruszać[^] – 1462, odp., s. 232.

RUDA < ruda 'surowiec mineralny' Sstp – 1410, odp., s. 189.

RUDEK < rudek 'człowiek o rudych włosach' Sstp – 1415, odp., s. 164.

RUDEL, RUDYL < rudy 'rdzawy, ryży, czerwono-brązowy' Sstp —1345, odp., s. 135, 189, 246, 249.

RUDKOWSKI < n.m. ? Rutki, pow. Lipno, Rutkowiec, pow. Szpital, pow. Lipno, Wlkp (KoW II), Rudki, (Rutki, Rutkowo), pow. Zambrowo, Maz (AMaz) – 1481, odm., s. 328.

RUDNA < ruda[^] – 1422, odap., s. 189.

RUDNIK < rudnik ‘ten, kto wydobywa rudę i wytapia żelazo’, ‘miejsce wydobycia rudy’ Sstp – 1370, odap., s. 157.

RUDNO < ruda[^], rudny ‘mający związek z rudą’ Sstp – 1449, odap., s. 189.

RUDYSZ < ruda[^], < rudy[^] – 1373, odap., s. 190.

RUDZIK < rudzik ‘gatunek ptaka’ StrP, rudy[^] – 1407, odap., s. 176.

RUDZKI, RUCKI < n.m. Rudki, par. Ostroróg, Wlkp (KoP II), Ruda Wielka, pow. Radom, Młp (KS), Ruda, pow. Garwolin, pow. Kamieniec, pow. Mszczonów, Maz (AMaz), Ruda, pow. Bełz, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabl) – 1458, odm., s. 328.

RUFIJAN < rufijan ‘nierządnik’ SXVI – 1370, odap., s. 146.

RUGAŁA < rugać, por. podrugać ‘(o niektórych zwierzętach) krzyczyć, wrzeszczeć’ Sstp – 1426, odap., s. 190.

RUKALIC < odap. Rukała : rukać ‘o popędzie seksualnym świń’ Sgw – 1412, patr., s. 387.

RUMIANY < rumiany ‘mający rumieńce’ Sstp – 1494, odap., s. 202.

RUNEK, RUNK < runo ‘ostrzyżona wełna owcza’ Sstp – 1pXV, odap., s. 245.

RUNO < runo[^] – 1470–1480, odap., s. 232.

RUPIEŃSKI < n.m. Rupino, pow. Kolno, Maz (AMaz) – 1500, odm., s. 328.

RUPIK < rupie ‘larwy gzów’ Sstp – 2pXV, odap., s. 245.

RUS < etn. Rus ‘Rusin’, por. Rusacy albo Ruś Mącz, Rusin, Rusak ‘z Rusi rodowity’, Rusek ‘Roxolanus’, Ruski ‘od Rusi’ L, ruski ‘właściwy Rusi’ Sstp (SSNO Rus//Rusz) – 1136, odetn., s. 283, 387.

RUSAK < Rusak ‘z Rusi rodowity’ L, por. Rus[^] – 1427, odetn., s. 293.

RUSEK, RUSKO < Rusek ‘Roxolanus’ L, por. Rus[^] (SSNO Rusek//Ruszek, Rusko//Ruszko) – 1392, odetn. 290.

RUSIN < Rusin ‘z Rusi rodowity’ L, por. Rus[^] – 1373, odetn., s. 290.

RUSINEK < Rusin[^], por. Rus[^] – 1456, odetn., s. 295.

RUSINKOWA ź. < odetn. Rusinek[^] – 1430, odmęż., s. 363.

RUSINKOWIC < etn. Rusinek[^] – 1427, patr., s. 88.

RUSKOWA < odetn. Rusek[^] (SSNO Ruskowa ?, Ruszkowa ?) – 1417, odmęż., s. 363.

RUSOTA < rusy ‘rudawożółty’ Sstp – 1pXIIw., odap., s. 249.

RUSOWA ź. < odetn. Rus[^] – 1425, odmęż., s. 363.

RUSOWIC//RUSZOWIC < etn. Rus[^] – 1136, patr., s. 65, 88, 387.

RUS(Z) < rusy ‘rudawożółty’ Sstp, por. ruszać ‘wykonywać ruchy, poruszać’, ‘napastować kogoś’ Sstp – 1136, odap., s. 108.

RUSZAJ < ruchać ‘wykonywać ruchy, poruszać’ Sstp, ruszać[^] – 1498, odap., s. 232.

RUSZEK, RUSZKO < rusy[^], ruszać[^] (SSNO Rusek//Ruszek, Rusko//Ruszko) – 1392, odap., s. 153, 190.

RUSZKA < ruchać[^], ruszać[^] – 1449, odap., s. 190.

RUSZKOWSKI < n.m. Roszkowo, dziś Ruszkowo, pow. Środa, Wlkp (KoP II, N), Ruszkowice, pow. Końskie, Młp (KS) – 1496, odm., s. 328.

RUSZYŁO < ruchać[^], ruszać[^] (SSNO Rusiło (?)) – 1428, odap., s. 190.

RUTHENUS, RUTINUS łac. < etn. Ruthenus, Rus[^] – ca 1265, odetn., s. 286.

RYBA < ryba ‘ts’ Sstp – 1461, odap., s. 213.

RYBAŁT < rybałt ‘śpiewak kościelny, organista’ Sstp – 1456, odap., s. 238, 338.

- RYBCZYNA** ż. < odp. Rybkav – 1397, odmeż., s. 356.
- RYBITW** < rybitw ‘ten, co łowi ryby, rybak’, ‘gatunek ptaka, rybitwa’ Sstp – 1479, odp., s. 213, 238.
- RYBKA** < rybka ‘mała ryba’ Sstp – 1393, odp., s. 146, 356.
- RYBNIC(S)KI** < n.m. Rybnik, miasto, Śl, (SG) – 1483, odm., s. 47.
- RYBOTA** < ryba^ – 1383, odp., s. 146, 246.
- RYBOTYCKI, RYBOTYSKI** < n.m. Rybotycze, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabl) – 1482, odm., s. 332.
- RYCERZ** < rycerz ‘ts’ Sstp – 1333, odp., s. 135.
- RYCERZOWA** ż. < odp. Rycerz^ – 1408, odmeż., s. 357.
- RYCHELNIC** (?) < niem. rich : śrwniem. rich ‘potężny’ Klim – 1344, patr., s. 310.
- RYCHLICH** < rychły ‘ruchliwy, szybki’, ‘chętny’, ‘porywczy, popędliwy’ Sstp – 1442, odp., s. 176.
- RYCHLIC(Z)** < odp. *Rychel : rychły^ – 1426, patr., s. 89.
- RYCHLIK** < rychły^ – 1429, odp., s. 176.
- RYCHŁOBOGAT** < rychło ‘szybko, wkrótce, niebawem’ Sstp, < bogaty ‘zamożny’ Sstp – 1394, odp., s. 157.
- RYCHŁOSZ** < rychły^ – 1490, odp., s. 213.
- RYCHŁOWIEC** < rychły^ – 1430, odp., s. 176.
- RYCHŁY** < rychły ‘ruchliwy, szybki’, ‘chętny’, ‘porywczy, popędliwy’ Sstp — 1428, odp., s. 176.
- RYCZAŁ** < ryczeć ‘(o zwierzętach) wydawać donośny głos’ Sstp – 1452, odp., s. 232.
- RYCZEK, RYCZKO** < ryk ‘donośny głos wydawany przez zwierzęta’ Sstp, ryczeć^ — 1341, odp., s. 135, 153, 190.
- RYCZYCA** < ryczeć^ – 1429, odp., s. 190.
- RYCZKOWIC** < odp. Ryczek^ – 1412, patr., s. 92.
- RYCZYWODA** < ryczeć^, < woda ‘ts’ Sstp – 1460, odp., s. 232, 361.
- RYCZYWODZINA** ż. < odp. Ryczywoda^ – 1496, odmeż., s. 361.
- RYCZYWOŁ** < ryczeć^, < woł, wół ‘kastrowany samiec krowy’ Sstp – 1471, odp., s. 232.
- RYDBURG** < brak n.m. ? – odm., s. 55.
- RYDEL** < rydel ‘narzędzie do kopania ziemi’ Sstp – 1391, odp., s. 190.
- RYDZ** < rydz ‘gatunek grzyba’, rydzy ‘rdzawy, czerwono-żółty’ Sstp – 1386, odp., s. 164.
- RYDZY** < rydzy ‘rdzawy, czerwono-żółty’ Sstp – 1448, odp., s. 164.
- RYJ** < ryj ‘spiczasty pysk’ L – 1426, odp., s. 176.
- RYK** < ryk ‘donośny głos wydawany przez zwierzęta’ Sstp – 1360, odp., s. 176, 338.
- RYKA** < ryk^ – 1423, odp., s. 176, 253.
- RYKALIC** < odp. Rykaław – 1318, patr., s. 75, 378.
- RYKAŁA** < ryk^, ryczeć^, rykała ‘ten, co ryczy, krzyczy’ SW – 1388, odp., s. 153, 176.
- RYŁO** < ryło ‘pysk, ryj’ SW, por. ryć ‘kopać, grzebać’ Sstp – 1427, odp., s. 176.
- RYMAREK** < rymarz ‘rzemieślnik wyrabiający ze skóry części uprzęży końskiej, garbarz’ Sstp – 1448, odp., s. 196.
- RYMARZ** < rymarz ‘rzemieślnik wyrabiający ze skóry części uprzęży końskiej, garbarz’ Sstp – 1392, odp., s. 196.
- RYMARZOWIC(Z)** < odp. Rymarz^ – 1498, patr., s. 92, 376.
- RYNIERZ** < rynierz ‘pachołek rycerza, giermek’ Sstp (SSNO Rynerz, Renner, Rajner, Rajnir) – 1230, odp., s. 119, 128, 157, 196.

RYPIŃSKI, RYPIEŃSKI < n.m. Rypin, Rypino miasto, Wlkp (KoW II, N) – 1418, odm., s. 47.

RYSIOWIC(Z)//RYSZOWIC(Z) < odp. Ryś : ryś ‘nazwa drapieżnika’ Sstp – 1462, patr., s. 376.

RYSONIOWIC//RYSZONIOWIC < Rysoń : rys ‘rysa’ Sstp – 1394, patr., s. 373.

RYSEWSKI, RYSEWSKA ż. < n.m. Ryszewo, pow. Mogilno, Wlkp (KoZ II) – 1497, odm., s. 316.

RYTAROWSKI, RYTEROWSKI, REJTAROWSKI < n.m. Rytarowce, pow. Sanok, kr pd-wsch (Jabł) – 1491, odm., s. 332.

RYŻYK < rydzy[^] – 1473, odp., s. 202.

RZADKI < rzadki ‘niegęsty, nieliczny’ Sstp – 1492, odp., s. 213.

RZADKI GROCH < rzadki[^], < groch ‘gatunek rośliny’ Sstp – 1446, odp., s. 256.

RZĄDŹCA, RZAÇA < rządcza ‘zarządzający majątkiem’, ‘przedstawiciel władzy, urzędnik’ Sstp – 1400, odp., s. 157.

RZAŚEK < rzaśa ‘rząsa drobna, rząsa wodna’ Sstp (SSNO Rąszak) – 2pXV, odp., s. 245.

RZEBROWSKI, ŻEBROWSKI < n.m. Żebry, pow. Kolno, pow. Łomża, Maz (AMaz) – XVI (1476), odm., s. 332.

RZECHOŃ < rzegotać ‘dużo mówić, paplać’ Sstp (SSNO Rechoń//Rzechoń) – ca 1265, odp., s. 128.

RZECHOTA < rzegotać[^] (SSNO Rechota//Rzechota) – ca 1265, odp., s. 128.

RZECZKO < rzeka ‘ts’ Sstp – 2pXIV, odp., s. 245.

RZECZNIK < rzecznik ‘pełnomocnik, obrońca’ Sstp – 1427, odp., s. 196.

RZEGOTA < rzegotać[^] – 1419/1420, odp., s. 176, 255.

RZEKTA, RZECHTA < rzektać ‘(o koniu, sroce) rzeć, skrzeczeć’ Sstp – 1410, odp., s. 176, 255.

RZEMIĘSŁO < rzemiosło, rzemieśło ‘ts’ Sstp – 1445, odp., s. 190.

RZEP CZANKA m. < rzepa ‘gatunek rośliny’ Sstp – 1438, odp., s. 176.

RZEPIECH < rzepa[^] – 1448, odp., s. 176.

RZEPKA < rzepka ‘gatunek rośliny’ Sstp – 1385, odp., s. 176.

RZEPLIŃSKI, RZEPLIŃSKA ż. < n.m. Rzeplin, pow. Bełz, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1490, odm., s. 346.

RZERZUCHA < rzeżucha, rzerzucha ‘gatunek rośliny’ Sstp – 1491, odp., s. 213.

RZESZOTKO < rzeszoto ‘rodzaj sity’, ‘miara zboża’ Sstp, rzeszotko ‘sitko’ L – 1468, odp., s. 338.

RZESZOWSKI < n.m. Rzeszów, pow. Jędrzejów, Młp (KS), Rzeszów, miasto, kr pd-wsch (Jabł) – 1445, odm., s. 326.

RZEWNISZ < rzewnie ‘żałośnie’, rzewnić się ‘rozpaczać, narzekać’ Sstp – 1204, odp., s. 119.

RZEŹNIK < rzeźnik ‘ts’ Sstp – post 1310, odp., s. 135.

RZEŹNIKOWIC < odp. Rzeźnik[^] – 1390, patr., s. 75, 379.

RZODKIEWKA < rzodkiew ‘gatunek rośliny’ Sstp – 1464, odp., s. 213.

RZUCHOWSKI < n.m. Rzuchów, pow. Rybnik, Śl (SG) – 1496, odm., s. 328.

RZYGA < rzygać ‘czkać, bekać, zwracać z żołądka pokarm’ Sstp – 1470–1480, odp., s. 232.

RZYGAŁA < rzygać[^] – 1397, odp., s. 153.

RZYKA < rzeka ‘ts’ Sstp – 1396/1397, odp., s. 153.

- RŻANY** < rżany 'żytni' Sstp – 1444, odp., s. 190.
RŻECHOWSKI < n.m. Rzechowo, pow. Maków, Maz (ZM, Rzechowo AMaz) – 1466, odm., s. 332.

S

- SADLEJ** < sadło 'tuszcz zwierzęcy' Sstp – 1464, odp., s. 202.
SADLEŃSKI < n.m. Sadlno, pow. Nieszawa, Wlkp (KoZ II) – 1418, odm., s. 325.
SADOWSKI < n.m. Sadowie, Sadowe, w podliżu Łodzi, Wlkp (KoP II, N), Sady, par. Lusowo, Wlkp (KoP II), Sadowie, pow. Włoszczowa, Młp (RK) – 1432, odm., s. 326.
SADZIK//ZADZIK < sad 'ts' Sstp, sadić 'wsadzać, wkopywać rośliny do ziemi' Sstp, < zad 'tylna część czegoś' Sstp, por. zadek 'tyłek, pośladki' Sstp – 1270, odp., s. 128, 244.
SAKS niem. < etn. Saxon 'z Saksonii rodowity' L, por. Sas_v – 1173, odetn., s. 284.
SAKSA niem. < etn. Saxon[^] – XII p. post, odetn., s. 284.
SALOMON < i. chrz. Salomon – 1470, odim., s. 340, 355, 388.
SALOMONOWIC < i. chrz. Salomon – 1468, patr., s. 92, 388.
SAMBOR < i. stpdw. Sambor – 1325, odim., s. 270.
SAMBORAR < n.m. Sambor, miasto, kr pd-wsch (Jabł) – 1pXV, odm., s. 59.
SAMBOROWIC < i. stpdw. Sambor – 1283, patr., s. 70, 89, 388.
SAMBORSKI < n.m. Samborze, dziś Szymborze, par. Inowrocław, Wlkp (KoZ II), Sambory, pow. Wizna, Maz (AMaz), Sambor, miasto, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1441, odm., s. 47.
SAMBORZYC < i. stpdw. Sambor – 1230, patr., s. 70.
SAMEK < i. pch. Samek : i. stpdw. Samosąd, Sambor – 1397, odim., s. 269.
SAMIEC < samiec 'istota płci męskiej' Sstp – 1489, odp., s. 213.
SAMSUNOWIC < i. chrz. Samson – 1224, patr., s. 70.
SANDOMIRITA < n.m. Sandomierz (łac. Sandomiria), miasto, Młp (KS) – 2pXV, odm., s. 58.
SANDRO < i. pch. Sandro : i. chrz. Aleksander – 1320, odim., s. 265.
SANOCEUS < n.m. Sanok (łac. Sanocum), miasto, kr pd-wsch (Jabł) – (2pXV), odm., s. 58.
SANOCKI < n.m. Sanok[^] – 1451, odm., s. 352.
SANOCZYC < n.m. Sanok[^] – 1pXV, odm., s. 58.
SAPA < sapać 'ciężko oddychać' Sstp, sapa 'sapanie, katar' SW – 1381, odp., s. 140.
SAPAŁA < sapać[^], sapała 'człowiek zwykle zaspany' SW lub < zapalić (się) 'podpalić, palić się' Sstp, zapał 'to, co jest przeznaczone do spalania', 'wzbudzanie jakiegoś uczucia, podnieta' Sstp (SSNO Sapała//Zapała) – 1391, odp., s. 140, 190.
SAPEK, SAPKO < sapać[^] – post 1310, odp., s. 135.
SAPKA < sapać[^], sapka 'katar' R – 1436, odp., s. 190.
SAPOROWSKI < n.m. Saporowce, pow. Halicz, kr pd-wsch (Jabł) – 1489, odm., s. 332.
SAPUT, SAPUTO < sapać[^] – 1393, odp., s. 140, 190.
SAPUTA < sapać[^] – 1400, odp., s. 140.

SARB < Serb 'mieszkaniec Serbii' L, etn. coll Serbowie Mącz, w X–XII w. Serbowie – nazwa plemion Słowian zachodnich (połabskich) i południowych, Supr – ca 1265, odetn., s. 286.

SARBIK < Serb[^] – 1452, odetn., s. 295.

SARBIN < Serb[^] – 1204, odetn., s. 285.

SARBINOWIC < etn. Sarbin[^] – 1136, patr., s. 65, 70, 377.

SARBINOWA ż. < odetn. Sarbin[^] – 1482, odmęż., s. 363.

SARBKA ż. < odetn. Sarb[^] – 1489, odmęż., s. 295, 363.

SARBSKI < n.m. Sarbia, par. Ceradz, Sarbie, par. Czarnków, Wlkp (KoP II), Sarbia, Sarbie, pow. Proszowice, Młp (RK), Sarbsko, pow. Raciąż, Maz (AMaz) – 1470–1480, odm., s. 332.

SARNA < sarna 'ssak z rodziny jeleniowatych' Sstp – 1399, odap., s. 146.

SARNEK < sarna[^] – 1405, odap., s. 176.

SARNI < sarni 'z sarnami związany' Sstp – 1474, odap., s. 213.

SARNKA < sarnka, sarenka 'dem. od sarna' L – 1414, odap., s. 176.

SAS < Sas Mącz, L, etn. coll. Sasowie, dawne Sasin, Saxon 'z Saksonii rodowity', Saxonia, nazwa kraju Saxonii w Kronice Anonima Galla (1112–1116), Zierh 27, Sasi, nazwa jednego z plemion germańskich, zbiorowe Saś, Supr (SSNO Sas(z)) – 1252, odetn., s. 286.

SASIN, SASIM < etn. Sasinowie, jedno z plemion Pruskich, zamieszkujące obszar dzisiejszego Pojezierza Ostródzko-Nidzkiego, SEB. Nazwa miała związek z pruskim sasinis 'zając'. W staropolszczyźnie Sasin mógł oznaczać także mieszkańca Saksonii, Supr, por. nazwa kraju Saxonii w Kronice Anonima Galla (1112 – 1116), Zierh 27 – 1233, odetn., s. 285.

SASINOWA ż. < odetn. Sasin[^] – 1407, odmęż., s. 363.

SASINOWIC < etn. Sasin[^] – 1446, patr., s. 89, 375.

SĄD < sąd 'ts' Sstp (SSNO Sąd, Sędo) – 1231, odap., s. 119, 128, 146, 176.

SĄDEC(S)KI < n.m. Nowy Sącz, Sądecz, miasto, Młp (LK) – 1426, odm., s. 47.

SĄSIAD < sąsiad 'ts' Sstp – 1409, odap., s. 196.

SĄSIEDZKI < sąsiedzki 'związany z sąsiadem' Sstp : sąsiad[^] (SSNO Sąsieczeni) – 1415, odap., s. 196.

SĄSPOWSKI, SĄSPOWSKA ż. < n.m. Sąspów, pow. Olkusz, Młp (RK) – 1470–1480, odm., s. 316, 332, 348.

SĄTOR, SANTOR < łuz. sutor 'zawierucha, zamieć' (SSNO Santor) (za Słow. etym-mot., cz. 1) – 1236, odap., s. 119.

SCHLESIER ziem. < etn. Ślężanin, Szlązak, Ślężak 'z Szląska rodowity' L – 1440, odetn., s. 293.

SEPIEŃSKI, SEPIŃSKI, SĘPIEŃSKI, SĘPIŃSKI, SYPIEŃSKI, SYPIŃSKI < n.m. Sepno, par. Konojad, par. Sobota, Wlkp (KoP II), Sepne, pow. Opoczno, Młp (KS), Sepin, pow. Bełż, kr pd-wsch (Jabł) – 1408, odm., s. 326, 332.

SEPNY < sepný 'dotyczący sepu – rodzaju daniny', 'urzędnik pobierający daninę zwaną sep' Sstp – 1477, odap., s. 238.

SERAFIN, SERAFIM < serafin 'anioł z trzema parami skrzydeł' Sstp – 1228, odap., s. 119.

SĘCZEK < i. pch. Sęczek : i. stpdw. Sędzimir, Sędziwoj, -sąd – 1339, odim., s. 274.

SĘCZKOWSKI < n.m. Sęczkowo, Sęczkowice, Sączkowo, pow. Kościan, Wlkp (KoP II, N) – 1493 (1315), odm., s. 28.

SĘDKA < i. pch. Sędka : i. stpdw. Sędziwoj, Sędzimir, Krzywosąd – 1311, odim., s. 268.

SĘDKO < i. pch. Sędko : i. stpdw. Sędziwoj, Sędzimir, Krzywosąd – 1356, odim., s. 264.

- SĘDKOWIC(Z)** < i. pch. Sędek[^] – 1376, patr., s. 75, 92.
- SĘDOMIRSKI, SANDOMIRSKI, SANDOMIERSKI** < n.m. Sandomierz, Sędomirz, miasto, Młp (KS) – 1399, odm., s. 47, 49.
- SĘDOWIC** < i. pch. Sęda, Sędo : i. stpdw. Sędzimir, Sędziwoj, Krzywosąd – 1256, patr., s. 70.
- SĘDZIA** < sędzia ‘ts’ Sstp – 1386, odp., s. 157.
- SĘDZIC(Z)** < odp. Sędzia[^] – 1399, patr., s. 89.
- SĘDZISZ** < i. pch. Sędzisz : i. stpdw. Sędziwoj, Sędzimir, Krzywosąd – 1452, odm., s. 280.
- SĘDZISZOWIC** < i. pch. Sędzisz : i. stpdw. Sędzimir, Sędziwoj – 1239, patr., s. 70.
- SĘDZISZOWSKI** < n.m. Sędziszowice, Sędziszów, pow. Kazimierza, Młp (RK) – 1437, odm., s. 315.
- SĘDZIWOJ** < i. stpdw. Sędziwoj – 1453, odm., s. 270.
- SĘDZIWIJEWIC, SĘDZIWIJOWIC(Z)** < i. stpdw. Sędziwij – 1450, patr., s. 89, 92, 389.
- SĘK** < sęk ‘część gałęzi ukryta w pniu’, ‘hak’ Sstp – 1407, odp., s. 335.
- SĘP** < sęp ‘ptak drapieżny’ Sstp – 1453, odp., s. 213.
- SĘPLAK** < sęp[^] – 1465, odp., s. 213.
- SĘPOLAZ** < sęp[^], < łązić ‘czołgać się, pełzać, niezgrabnie się poruszać’ Sstp – 1414, odp., s. 190.
- SIDLIC//SZYDLIC** < odp. Sidło//Szydło^v – 1367, patr., s. 92.
- SIDŁO//SZYDŁO** < sidło ‘pętla do chwytania zwierzyny’ Sstp, szydło ‘gruba igła z trzonkiem do przekłuwania skóry’ Sstp – 1136, odp., s. 153, 190.
- SIDŁOWIC//SZYDŁOWIC** < odp. Sidło//Szydło[^] – 1369, patr., s. 92.
- SIECIECHOWIC** < i. stpdw. Sieciech – 1189, patr., s. 65.
- SIECIEJ** < i. pch. Sieciej : i. stpdw. Sieciech, Siecieśław – 1258, odm., s. 264.
- SIECIEŚLAWIC** < i. stpdw. Siecieśław – 1208, patr., s. 70.
- SIEĆ** < sieć ‘plecionka do łapania ryb lub zwierząt’ Sstp – 1489, odp., s. 232.
- SIEĆKO** < i. pch. Siećko : i. stpdw. Sieciech, Siecieśław – 1392, odm., s. 269.
- SIEDELNIKOWIC(Z)** < odp. Siodelnik : siodelny ‘związany z siodłem’, siodło ‘rodzaj siedzenia zakładanego na zwierzę’ Sstp, siodlarz ‘rzemieślnik wyrabiający siodła’ Sstp – 1437, patr., s. 89, 387.
- SIEDLIK** < i. pch. Siedlik : i. stpdw. Siedlewit, Siedlemir, Siodelogost – 1340, odm., s. 278.
- SIEDLIMOWIC** < * i. pch. *Siedlim : i. stpdw. Siedlewit – 1258, patr., s. 70.
- SIEDZIAN** < siedzian part. praet. pass. od siedzieć ‘ts’ Sstp – 1204, odp., s. 119.
- SIEJA//ZIEJA** < siać ‘rzucić nasiona w ziemię’ Sstp, lub < ziając, ziarac ‘gapić się, wpatrywać się uporczywie’ Sstp – 1399, odp., s. 153, 255.
- SIEJDO** < siać[^] – 1467, odp., s. 232.
- SIEJEK, SIEJKO** < siać[^] – 1391, odp., s. 154.
- SIEJKA//ZIEJKA** < siać[^] lub < ziając, ziarac[^] – 1430, odp., s. 190.
- SIEK** < siek ‘cios, raz, cięcie, plaga’ Sstp – 1429, odp., s. 176.
- SIEKAŁA** < siekać ‘ciąć na części’ Sstp – 1425, odp., s. 190.
- SIEKANY** < siekać[^] – 1441, odp., s. 190.
- SIEKIRA** < siekiera ‘ts’ Sstp – 1415, odp., s. 190.
- SIEKIRCZYNA** ź. < odp. Siekirkay – 1398, odmęż., s. 343.
- SIEKIREK, SIEKIRKO** < siekiera[^] – 1396, odp., s. 190.

SIEKIRKA, SIEKIERKA < siekierka ‘mniejsza siekiera’ Sstp – 1239, odp., s. 119, 154, 319.

SIEKIRKI < n.m. Siekirki, pow. Środa, Wlkp (Kop II) – 1400, odm., s. 53.

SIEKŁO < siekać[^] – 1431, odp., s. 190.

SIEMIA, ZIEMIA, SIMIA, ZIMIA < siemia ‘rodzina’ Sstp lub < ziemia ‘świat ziemski, wszystko co znajduje się pod niebem, grunt, gleba, ład stały, kraj, kraina, też państwo’ Sstp – 1420, odp., s. 196.

SIEMIENIEC < siemieniec ‘nazwa rośliny, konopie’ Sstp – 1223, odp., s. 119.

SIEMIONOWIC(Z) < i. chrz. wschł. Siemion = Szymon – 1446, patr., s. 89.

SIENIC(Z) < i. pch. Sień : i. chrz. wschł. Siemion = Szymon – 1448, patr., s. 89.

SIENIEWIC(Z), SIENIOWIC(Z), SINIOWIC(Z) < i. pch. Sień[^] – 1448, patr., s. 375.

SIEN(N)IEŃSKI, SIEN(N)IŃSKI < n.m. Sienna, pow. Iłża, Młp (KS), Siana, Sianna, Sienna, dziś Sionna, pow. Liw, Maz (AMaz), Sienno, pow. Przemysł, kr pd-wsch (Jabl, SG) – 1500, odm., s. 332.

SIENNIK < siennik ‘wór wypchany sianem’ SEB, sienny ‘związany z sianem’ Sstp, por. siennik ‘żeńca siana’ R – 1368, odp., s. 154.

SIENKOWIC(Z), SIŃKOWIC(Z) < i. pch. Sieńko : i. chrz. wschł. Siemion = Szymon – 1404, patr., s. 89.

SIERCE < sierce ‘ts’, ‘symbol, siedlisko życia psychicznego, uczuć’ Sstp – 1470, odp., s. 213.

SIESTRZANEK < siestranek, siostrzanek ‘syn siostry’ Sstp – 1434, odp., s. 196.

SIESTRZENIEC, SIESTRZANIEC, SIESTRZYNIEC < siostrzeniec ‘syn siostry’, ‘brat cioteczny, stryjeczny’ Sstp – 1382, odp., s. 157, 196.

SIESTRZANKOWIC < odp. Siestranek[^] – 1466, patr., s. 92.

SIEWKA < siewka ‘gra w kostki’ SXVI – ca 1265, odp., s. 128.

SIKORSKI < n.m. Sikorzyce, pow. Dąbrowa Tarnowska, Młp (OP) – 1445, odm., s. 315.

SIKORZYC < odp. *Sikora : sikora ‘gatunek ptaka’ Sstp – 1420, patr., s. 89.

SIKUŁA//SYKUŁA < syk ‘dźwięk syczący’ L, sykać, syczeć ‘wydawać dźwięk jak wąż’, ‘narzekać, sarkać’ L – 1266, odp., s. 128.

SIKUCZYNA//SYKUCZYNA ż. < odp. Sikuta//Sykuta_v – 1497, odmęż., s. 361.

SIKUTA//SYKUTA < syk[^], sykać, syczeć[^] – 1497, odp., s. 353, 361.

SILEC por. ŻYLEC//SILEC

SILNISZ < siła ‘energia fizyczna, zdolność do wysiłku, do działania, siła spreczna z prądem, przemoc, gwałt, zdolność oddziaływania, wywoływania skutków, wysoka sprawność, mnóstwo, wielka liczba czegoś’ Sstp – 1424, odp., s. 164.

SIŁA por. ŻYŁA//SIŁA

SINIEC//SYNIEC < siny ‘niebiesko-fioletowy’ Sstp lub < syn ‘ts’ Sstp – 1386, odp., s. 157, 196, 361.

SINOCH//SYNOCH < siny[^] lub < syn[^] – 1136, odp., s. 108.

SINY < siny ‘niebiesko-fioletowy’ Sstp – 1400, odp., s. 140.

SIŃCOWA//SYŃCOWA ż. < odp. Siniec//Syniec[^] – 1483, odmęż., s. 361.

SIODŁO < siodło ‘rodzaj siedzenia zakładanego na zwierzę’ Sstp – 1408, odp., s. 190.

SIODMY < siodmy, siódmy ‘ts’ Sstp – 1497, odp., s. 232.

SIRADZKI, SIRACKI < n.m. Sieradz, Siradz, miasto, Wlkp (KoW II), Sieradza, pow. Dąbrowa, Młp (OP), Sieradzice, pow. Kazimierza, Młp (RK) – 1394, odm., s. 46.

SIRAKOWIC//ŻYRAKOWIC < i. pch. Sirak//Żyrak : i. stpdw. Sirosław//Żyrosław – 1224, patr., s. 70.

SIROTA < sirota, sierota ‘dziecko nie mające rodziców, osoba osamotniona po stracie kogoś bliskiego’ Sstp – XII p. post, odp., s. 196.

SIRZPIC < odp. Sir(z)p : sierp, sirp, sirzp ‘narzędzie do żęcia zboża’ Sstp – 1430, patr., s. 381.

SITKA//ŻYTKA < sito ‘ts’ Sstp, żyto ‘ts’ Sstp – 2pXV, odp., s. 245.

SIWCZAK//ŻYWCZAK < siwy ‘biało-szary, niebiesko-fioletowy’ Sstp, żywy ‘żyjący, mający cechy istoty żywej, niezbędny do życia, podtrzymujący życie’ Sstp – 1445, odp., s. 164.

SIWEK//ŻYWEK < siwy[^], żywy[^] – 1445, odp., s. 164.

SIWIEC//ŻYWIEC < siwy[^], siwiec ‘człowiek siwy’ L, żywy[^] – 1421, odp., s. 164.

SIWISZ//ŻYWISZ < siwy[^], < żywy[^] – 1336, odp., s. 135.

SIWOCH//ŻYWOCH < siwy[^], < żywy[^] – 1494, odp., s. 202.

SIWOCHA//ŻYWOCHA < siwy[^], < żywy[^] – 1431, odp., s. 164.

SIWOSZ//ŻYWOSZ < siwy[^], < żywy[^], siwosz, ‘człowiek osiwiący’ SW – 1432, odp., s. 164.

SIWUCINA//ŻYWUCINA ż. < odp. *Siwuta//Żywuta : siwy[^], : żywy[^] – 1452, odmęż., s. 202.

SIWUTKA//ŻYWUTKA < siwy[^], < żywy[^] – 1450, odp., s. 164.

SIWY, SIW < siwy ‘biało-szary, niebiesko-fioletowy’ Sstp – 1391, odp., s. 140.

SKALEŃ < skała ‘ts’ Sstp lub skalać ‘zbrudzić, zanieczyścić, splamić moralnie’ Sstp – 1472, odp., s. 232.

SKALSKI < n.m. Skała, pow. Opatów, Młp (KS), pow. Olkusz, Młp (RK), Skała, pow. Łatyczów, kr pd-wsch (Podole-Jabł I) – 1372, odm., s. 48.

SKARB < skarb ‘rzeczy cenne, stanowiące majątek, skarbiec, miejsce przechowywania rzeczy cennych’ Sstp – 1460, odp., s. 213.

SKARBIMIRZA < n.m. Skarbimirz (Skalbmierz), pow. Kazimierza, Młp (RK) – 1402, odm., s. 52, 56.

SKARBIMIRZYC < i. stpdw. Skarbimir – 1224, patr., s. 70, 371.

SKARBKOWA ż. < odp. Skarbek : skarb[^] – 1474, odmęż., s. 345.

SKARBNIK < skarbnik ‘urzędnik zarządzający skarbcem panującego’ Sstp – 1237, odp., s. 119, 157.

SKARZYŃSKI//SKARŻYŃSKI ZWANY KISIEL < n.m. Skarzyny, Skarzyno, dziś Skarzyn, pow. Turek, Wlkp (KoW II, N), Skarżyno, dziś Skarzyn, pow. Sączocin, Maz (AMaz) – 1477, odm., s. 328.

SKAZICZEST < (s)kazić ‘psuć, niszczyć, niweczyć, odrzucać’ Sstp, < cześć ‘dobre imię, honor’, ‘chwała, rozgłos’, ‘cnota, dobre obyczaje’, ‘szacunek, uszanowanie, godność, zaszczyt’, ‘siła, moc’ Sstp – 1404, odp., s. 190.

SKAZIMLEKO < (s)kazić[^], < mleko ‘ts’ Sstp – 1468, odp., s. 232.

SKĄPEK < skapy ‘zbyt oszczędny’ Sstp, skąpek ‘skąpiec’ R – 1388, odp., s. 146.

SKIEDZIŃSKI < n.m. Skidzin, Skiedzień, pow. Oświęcim, Młp (LK) – 1470—1480, odm., s. 332.

SKIEŁBIA < kiełb ‘gatunek ryby’ Sstp (SSNO Skiełba) – 1338, odp., s. 135.

SKŁADZIEJ < składać ‘ts’ Sstp – 1399, odp., s. 154.

SKOCZEK < skoczek ‘gatunek rośliny’ Sstp – 1243, odp., s. 119, 389.

SKOCZKOWIC < odp. Skoczek[^] – 1490, patr., s. 389.

SKOCZYBŁOTO < skoczyć ‘skokiem dostać się gdzieś’ Sstp, < błoto ‘ziemia rozmokła’ Sstp – 1428, odp., s. 190.

- SKOCZYLAS** < skoczyć[^], < las 'ts' Sstp – 1435, odp., s. 190, 257.
- SKOK** < skok 'krok' Sstp – 1206, odp., s. 119.
- SKOLIM, SKOLEM** < skolić '(o psie) ujadać, skomlić' Sstp – 1419, odp., s. 190.
- SKOMROCH** < skomroszyć 'żyć rozpustnie' Sstp, skomroszny 'swawolny, rozpustny' Sstp – 1393, odp., s. 146.
- SKOMROSZEK** < skomroszyć[^], < skomroszny[^] – 1387, odp., s. 146.
- SKOP, SZKOP, SZOP** < skop 'baran', 'naczynie' Sstp – 1339, odp., s. 135.
- SKOPEK, SKOPKO** < skopek 'baranek' R, skop[^] – 1339, odp., s. 135.
- SKORACZEWSKI, SKORACZOWSKI, SKORACZEWSKA** ż. < n.m. Skoraczewo, pow. Jarocin, pow. Kościan, Wlkp (KoP II, N) – 1497, odm., s. 346.
- SKORAJ** < skory 'szybki' Sstp – 1408, odp., s. 176.
- SKORC, SKORZEC** < skorzec 'gatunek ptaka, szpak' Sstp – 1476, odp., s. 213.
- SKORCZOWSKI, SKORCZOWSKA** ż. < n.m. Skorczów, Skorczowice, pow. Kaziemierza, Młp (RK) – 1443, odm., s. 341.
- SKORKA** < skórka 'zdjęta skóra małych zwierząt', 'błonka jaja, orzecha' Sstp – 1470—1480, odp., s. 338.
- SKOROSZ** < skory[^] – ca 1265, odp., s. 176.
- SKORUCIC** < odp. Skoruta_v – 1485, patr., s. 389.
- SKORUTA** < skory[^] – 1456, odp., s. 214, 389.
- SKORZYLAS** < skory[^], < las 'ts' Sstp – 1471, odp., s. 232.
- SKORZYSZKA** < skory[^] – 1455, odp., s. 214.
- SKOTURAD** < skot 'bydło' Sstp, < rad 'być zadowolonym, cieszyć się' Sstp – 1454, odp., s. 232.
- SKOWIELA** < skowyczeć '(o psie) skomleć' Sstp – 1204, odp., s. 119.
- SKOWRONEK** < skowronek 'gatunek ptaka, ts' Sstp – 1411, odp., s. 176.
- SKOWRONKA** < skowronek[^] – 1461, odp., s. 214.
- SKOWRONIEC** < skowronek[^] – 1204, odp., s. 119.
- SKOWYRA** < skowera 'pies' SXVI – 1494, odp., s. 214.
- SKROBADŁO** < skrobać 'zdrapywać, wycierać' Sstp – 1498, odp., s. 232.
- SKROBAT** < skrobać[^] – 1486, odp., s. 232.
- SKROBIROG** < skrobać[^], < rog, róg 'u zwierząt charakterystyczna narośl na kości czołowej', 'narożnik' Sstp – 1478, odp., s. 232.
- SKROBOT** < skrobać[^] – 1470–1480, odp., s. 336.
- SKRUDŁO** < skrudzić 'brudzić' Sstp, skrodlić 'bronować' SXVI – 2pXV, odp., s. 249.
- SKRZATUSZEWSKI, SKRZETUSZEWSKI** < n.m. Skrzetusz, Skrzatusz, par. Ryczywół, Wlkp (KoP II), Skrzetuszewo, Krzetuszewo, pow. Gniezno, Wlkp (KoG, N) – 1421, odm., s. 326.
- SKRZYNDARZ** < skrzyrnarz 'ten, co robi skrzynie' Sstp – 1417, odp., s. 196.
- SKRZYPAŁA** < skrzypiec 'wydawać charakterystyczny odgłos wywoływany tarciami, trzeszczeń' Sstp – 1471, odp., s. 232.
- SKRZYPIEC** < skrzypiec 'grajek, muzyk' Sstp – 1413, odp., s. 196.
- SKUBARCZEWSKI, SKURBACZEWSKI** < n.m. Skubarczewo, pow. Mogilno, Wlkp (KoW II) – 1497, odm., s. 317.
- SKUBICH** < skubać, oskubać 'ogolocić z pierza' Sstp, skubać 'szczypiąc wyrywać' L – 1420, odp., s. 190.
- SKUBIEJEK, SKUBIEJKO** < skubać[^] – 1389, odp., s. 154.

- SKUBIEL** < skubać[^] – 1456, odp., s. 232.
- SKUBIELA** < skubać[^] – 1471, odp., s. 232.
- SKUBIEŃ** < skubać[^] – 1478, odp., s. 232.
- SKUBIK** < skubać[^] – 1416, odp., s. 190.
- SKUBIPIES** < skubać[^], < pies ‘ts’ Sstp – 1405, odp., s. 190.
- SKUSZA** < skuszać ‘ćwiczyć’ i skusić ‘doświadczyć kogoś, poddać próbie, sprawdzić’ Sstp – 1400, odp., s. 190.
- SKUTA** < skuta ‘działanie, praca’ Sstp – 1482, odp., s. 214.
- SKUTAK** < skuta[^] – 1459, odp., s. 214.
- SKWARA** < skwara ‘upał, gorąco, spiekota’ Sstp – 1434, odp., s. 190.
- SKWARŁO** < skwara[^], zeskwarzyć ‘zniszczyć ogniem, spalić’ Sstp, – 1419, odp., s. 190.
- SKWIRZA, SKWIERSZA, SKIRZA, SKIERSZA** < skwirczeć, skwierczeć ‘o głosie – dźwięczeć, rozlegać się’, ‘o ptakach – kwilić, krzyczeć żałośnie’ Sstp – 1402, odp., s. 190.
- SLESITA** zlat. < etn. Ślężanin, Szlązak, Ślężak ‘z Szląska rodowity’ L – 1425, odetn., s. 293.
- SŁABNIA** < słaby ‘nieskory do wysiłku, opieszły’ Sstp – 1497, odp., s. 214.
- SŁABOSZ** < słaby[^] – 1431, odp., s. 176.
- SŁABY** < słaby ‘nieskory do wysiłku, opieszły’ Sstp – 1430, odp., s. 176.
- SŁAWA** < sława ‘dobra opinia, dobre imię szeroko znane, uznanie, rozgłos, chluba, ozdoba, to, co przynosi cześć’ Sstp, także < i. pch. Sława : i. stpdw. Sławomir, -sław – 1255, odp. s. 128, także odim., s. 274.
- SŁAWEK** < i. pch. Sławek : i. stpdw. Sławomir, -sław – 1459, odim., s. 265.
- SŁAWECKI//SŁAWIECKI, SŁAWEŃSKI//SŁAWIEŃSKI** < n.m. Sławięcino, dziś Sławięcino, pow. Inowrocław, pow. Września, Wlkp (KoP II, KoZ II, N), Sławięcino, dziś Sławięcino, pow. Konin, pow. Włocławek, Wlkp (KoZ II, N), Sławięcino, pow. Jasło, Młp (RB), Sławięcino, pow. Szreńsk, pow. Raciąż, Maz (AMaz), ? Sławentyn, pow. Halicz, kr pd-wsch (Jabl) – 1497, odm., s. 317, 332.
- SŁAWIEC** < i. pch. Sławiec : i. stpdw. Sławomir – 1483, odim., s. 269.
- SŁAWNIKOWIC** < i. pch. Sławnik : i. stpdw. Sławomir – 1189, patr., s. 65.
- SŁAWOSZOWIC, SŁAWOSZEWIC** < i. pch. Sławosz : i. stpdw. Sławomir – 1210, patr., s. 70, 89, 381.
- SŁOĆIŁO, SŁOCZYŁO** < słota ‘deszcz kilkudniowy z wiatrem, chłodem, pluta, pluskota’ SW – 1438, odp., s. 190.
- SŁOĆIŁOWA ż., SŁOCZYŁOWA ż.** < odp. Słociło[^] – 1470, odmęż., s. 345.
- SŁODEK** < słodki ‘mający słodki smak’, ‘dobry, łagodny’ Sstp – 1415, odp., s. 176.
- SŁODKI** < słodki ‘mający słodki smak’, ‘dobry, łagodny’ Sstp – 1402, odp., s. 176.
- SŁODOWNIK** < słodownik ‘ten, kto przygotowuje sód’ Sstp, por. sód, sól ‘ziarna zboża skiełkowane i wysuszone używane do produkcji piwa’ Sstp – 1399, odp., s. 154, 196.
- SŁODOWY** < słodowy ‘związany ze słodem’ Sstp – 1414–1417, odp., s. 190.
- SŁODYCZKA** < słodyczka ‘gatunek rośliny’ Sstp – 1338, odp., s. 135, 176.
- SŁODZIENNIK** < słodzina ‘odpady ze srodu’ Sstp, słodziennik ‘gatunek rośliny’ SW – 1404, odp., s. 176.
- SŁODZINA** m. < słodzina ‘odpady ze srodu’ Sstp – 1439, odp., s. 190.
- SŁOTA** < słota ‘deszcz kilkudniowy z wiatrem, chłodem, pluta, pluskota’ SW – 1385, odp., s. 190.
- SŁOTYŁO** < słota[^] – 1442, odp., s. 190.

SŁOWAK, SŁAWAK < Słowak ‘przedstawiciel jednego z ludów słowiańskich’ Sstp, por. Słowianin_v – 1426, odetn., s. 293.

SŁOWIANIN – Słowianin, Słowak ‘przedstawiciel jednego z ludów słowiańskich’ Sstp, Słowak, Sławak, Słowianin L, ‘Sclauī, uel potius Slauī, a nomine slawa gloria ... Lud sławacki, jako my jesteśmy, Polacy, Czechowie, Karwaci, Dalmatowie, Croatowie’ Mącz. Nazwa dla oznaczenie niektórych plemion słowiańskich, później ogółu Słowian pojawia się ok. r. 525 w formie Sklawenoi (średniołacińskie Sclaveni). W źródłach słowiańskich pierwotna postać – Slovene – 1443, odetn., s. 293.

SŁUG < sługa ‘ts’ Sstp – 1432, odp., s. 196, 239, 254.

SŁUGA < sługa ‘ts’ Sstp – 1395, odp., s. 157, 196.

SŁUGINIA < sługa[^] – 1414–1415, odp., s. 196.

SŁUNECZKO < słońce ‘ts’ Sstp, słończko ‘dem. od słońce’ L – 1405, odp., s. 176.

SŁUNINA < słonina ‘tłustość wieprzowa’ L, słoniny pl. tantum ‘tłuszcz i mięso wieprzowe solone’ Sstp – 1482, odp., s. 232.

SŁUŃSKO < n.m. Słońsko, par. Raciąż, Wlkp (KoZ II) – 1351, odm., s. 53.

SŁUP < słu^p ‘ts’ Sstp – 1261, odp., s. 128, 135.

SŁUPOWSKI < n.m. Słupów, pow. Miechów, Młp (RK) – 1482, odm., s. 332.

SŁUPSKI < n.m. Słupia, Słup, par. Środa, Wlkp (KoP II), Słupca, pow. Koło, Wlkp (KoW II), Słupow, pow. Miechów, Młp (RK), Słupia, Słup, pow. Limanowa, Młp (LK) – 1339, odm., s. 28, 45.

SŁUŻEWIEC < sługa[^] – 1477, odp., s. 238.

SŁUŻEWO < sługa[^] – 1489, odp., s. 238, 252.

SŁUŻKA/SŁUSZKA < służka ‘dem. od sługa’ L, sługa[^], < słu^{ch} ‘ts’ Sstp – 1441–1444, odp., s. 196.

SŁYSZOWA//ŚLIŻOWA *ż.* < odp. Słysz//Śliż : sły^{sz}ec ‘mieć zdolność słyszenia’, przy^{sz}łuchiwać się, ‘wypełniać czyjąś wolę’ Sstp, : śliż, śliz ‘gatunek ryby’ Sstp – 1399, odmęż., s. 357.

SMAGA < smagać ‘uderzać biczem, chłostać’ Sstp – 1338, odp., s. 135, 255.

SMAGAŁA < smagać[^] – 1498, odp., s. 232.

SMARCZEK < smarkać ‘kichać, mieć katar’ SW, por. smarkacz ‘niechlujny młokos, niepoń’ Sstp, smarkoty ‘smarki’ R – 1136, odp., s. 108.

SMARSK//ZMARSK < marsk ‘zmarszczka’ Sstp – 1136, odp., s. 108.

SMARŻ < smarż, smardz ‘gatunek grzyba’ Sstp (SSNO Smarż) – 1136, odp., s. 108, 334, 361, 365.

SMARŻOWA *ż.* < odp. Smarż[^] – 1484, odmęż., s. 361.

SMARŻOWNA *ż.* < odp. Smarż[^] – 1481, odojc., s. 365.

SMĘTEK, SMĘTKO < smętek ‘smutek, strapienie, przygnębienie’ Sstp, por. smęcić ‘martwić, trapić, smucić’ Sstp – 1222, odp., s. 120, 176.

SMIŁ, SMIŁO, SMIEŁ < smiłować się ‘zlitować się’ R – 1136, odp., s. 108, 128, 154, 189.

SMIŁEK, SMIŁKO < smiłować się[^] – 1385, odp., s. 154, 189.

SMIŁSZ < smiłować się[^] – 1400, odp., s. 154, 189.

SMLODOWSKI < n.m. Smlodowo, dziś Śniadowo, pow. Zakroczym, Maz (AMaz) – 1465, odm., s. 332.

SMOGORZOWSKI, SMOGORZEWSKI < n.m. Smogorzewo, pow. Gostyń, Wlkp (KoP II, N), Smogorzewo, pow. Opoczno, pow. Kozenice, Młp (KS) – 1470–80, odm., s. 348.

SMOK < smok ‘mityczny groźny wąż skrzydlaty’ Sstp – post 1310, odp., s. 135, 338.

- SMOLAJ** < smoła 'ts' Sstp – 1464, odp., s. 232.
- SMOLARZ** < smoła[^], smolarz 'ten, co wypala smołę, handluje lub smaruje smołą' SW – 1445, odp., s. 196.
- SMOLECHOWSKI** < n.m. Smolechowo, pow. Nowe Miasto, Maz (AMaz) – 1498, odm., s. 328.
- SMOLEŃSKI, SMOLIŃSKI** < n.m. Smoleń, Smolino, pow. Olkusz, Młp (RK), ? Smolin, pow. Kartuzy, P (SG), Smolna, pow. Przemyśl, Smolno, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabł) – 1470–1480, odm., s. 328.
- SMOLIBYK** < smoła[^], smolić 'smarować smołą, brudzić', 'pić tego, chlać' SW, < byk 'ts' Sstp – 1460, odp., s. 232.
- SMOLIC** < n.m. Smolice, pow. Oświęcim, Młp (RPM) – 1437, odm., s. 56.
- SMOLIK** < smoła[^], smolik 'brudas' R, smolić[^] – 1471, odp., s. 232, 244.
- SMOLISZ** < smoła[^] – 1479, odp., s. 232.
- SMOLNIENIN** (?) < n.m. Smolna, Zgliczyno Smolne, dziś Smolnia, Maz, Smolna, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1pXV, odm., s. 58.
- SMOLNIEWIC(Z)** < odp. *Smolny : smolny 'dotyczący smoły' Sstp, smoła[^] – (1448), patr., s. 89, 380.
- SMYCZEK, SMYCZKO** < smyczek 'czołno' Sstp – 1408, odp., s. 190.
- SMYCZKA** < smyczka 'rzemyk, sznurek przy bacie' SW – 1498, odp., s. 232.
- SMYK** < smyk 'grajek' SXVI – 1386, odp., s. 157.
- SNOPEK, SNOPKO** < snopek 'wiązka zżętego zboża' Sstp – 1252, odp., s. 128.
- SNOWIDOWSKI** < n.m. Snowidow, pow. Halicz, kr pd-wsch (Jabł) – 1437, odm., s. 326.
- SOBIEGLĄD, SOBOGLĄD** < sobie 'ts' Sstp, gląd 'spojrzenie' Sstp – 1388, odp., s. 146, 257.
- SOBIEGORZ** < sobie[^], < gorze 'nieszczęście, biada' Sstp – 1425, odp., s. 176.
- SOBIEJUCHA** < sobie[^], < jucha 'wywar z mięsa, zupa z krwi' Sstp – 1427, odp., s. 177.
- SOBIELGA** < sobie[^], < lga 'ulga' SES – 1460, odp., s. 214.
- SOBIELYS, SOBOLYS** < sobie[^], < łysy 'ts' Sstp – 1431, odp., s. 177.
- SOBIEMADR** < sobie[^], mądry 'ts' Sstp – 1436, odp., s. 177.
- SOBIEMĘDA** < sobie[^], < mądo, mędo 'jądro' Sstp – (XIX) 1434, odp., s. 177.
- SOBIEŃ** < i. pch. Sobień : i. stpdw. Sobiesław, Sobieżyń – 1383, odim., s. 278.
- SOBIEŃSKI, SOBIŃSKI** < n.m. Sobień, pow. Łęczyca, Wlkp (KoW II), Sobień, pow. Opoczno, Młp (KS), Sobinie Biskupie, pow. Czersk, Maz (AMaz), Sobiń, Sobień, pow. Sannok, kr pd-wsch (Jabł) – 1473, odm., s. 332.
- SOBIEPAN** < sobiepan 'samolub, egoista' L, < sobie[^], < pan 'kasztelan', 'dostojnik', 'szlachcic', 'mężczyzna' Sstp – 1418, odp., s. 177, 257.
- SOBIEPANEK, SOBIEPANKO** < sobiepan[^], < sobie[^], < pan[^] – 1418, odp., s. 177.
- SOBIESĄD** < sobie[^], < sąd 'ts' Sstp – 1228, odp., s. 120, 389.
- SOBIESĄDOWIC** < odp. Sobiesąd[^] – 1469, patr., s. 389.
- SOBIEWARZA** < sobie[^], < warzyć 'trzymać w płynach doprowadzonych do stanu wrzenia, piec, wypiekać' Sstp – 1401, odp., s. 177.
- SOBOC(S)KI** < n.m. Sobota, Sobotka, pow. Łowicz, Wlkp (KoW II), Sobota, pow. Poznań, Wlkp (KoP II) – 1408, odm., s. 326.
- SOBOLKA** < sobol, soból 'gatunek zwierzęcia futerkowego' Sstp – 1486, odp., s. 214.
- SOBOTA** < sobota 'dzień tygodnia' Sstp – 1418, odp., s. 190.

SOBOTKA < sobotka SXVI, sobotka 'uroczystość ludowa w wigilię św. Jana' L – ca 1265, odp., s. 190.

SOCHACZOWSKI < n.m. Sochaczew, miasto, Maz (AMaz) – 1471, odm., s. 328.

SOCZEWA < soczewica 'rodzaj grochu' Sstp – 1498, odp., s. 232, 255.

SOCZEWCZYC(Z) < odp. Soczewka : soczewka 'różne przedmioty w kształcie ziarna soczewicy' SW, soczewica^ – 1403, patr., s. 384.

SOKALSKI < n.m. Sokal, miasto, pow. Bełż, kr pd-wsch (Jabł) – 1500, odm., s. 47.

SOKOLAK < sokoł, sokół 'gatunek ptaka drapieżnego' Sstp – 1462, odp., s. 214.

SOKOLNIK < sokolnik 'służący zajmujący się sokołami do polowań' Sstp —1429, odp., s. 196.

SOKOLNIKER < n.m. Sokolniki, niedaleko Kłęcka, Wlkp (KoZ II), par. Kostrzyń, Wlkp (KoP II), pow. Łęczycza, Wlkp (KoW II), Sokolniki (Sokolnicy), pow. Radom, pow. Pińców, pow. Sandomierz, Młp (KS), Sokolniki, pow. Lwów (Jabł) – 1 p XV, odm., s. 59.

SOKOŁ, SOKUŁ < sokoł, sokół^ – 1391, odp., s. 146, 361.

SOKOŁOWA ż. < odp. Sokoł^ – 1467, odmęż., s. 361.

SOKOŁOWIC < odp. Sokoł^ – 1445, patr., s. 92.

SOLECKI < n.m. Solec, par. Kłębowo, Wlkp (KoP II), par. Opatówek, Wlkp (KoZ II), Solec, pow. Opoczno, pow. Iłża, pow. Stopnica, Młp (KS), Solec, pow. Gostyń, pow. Warszawa, Maz (AMaz), Solec, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1423, odm., s. 332.

SOLIPIES < solić 'ts' Sstp, < pies 'ts' Sstp – 1402, odp., s. 232.

SOLUCH < sol, sól 'ts' Sstp – 1477, odp., s. 232.

SOŁAC(S)KI < n.m. Sołacz, dziś część Poznania, Wlkp (KoP II) – 1390, odm., s. 43.

SOM < som, sum 'gatunek ryby' Sstp – 1414, odp., s. 177, 358.

SOMOWA ż. < odp. Som^ – 1415, odmęż., s. 358.

SOPUCH, SOPACH < sopuch 'otwór w piecu prowadzący do komina' Sstp – 1325—1327, odp., s. 135.

SORBA < sarbać 'siorbać' R, 'siorbać' L, sorbać, siorbać 'pić, jeść coś rzadkiego, chli-pać' SW – 1395, odp., s. 154.

SOWA < sowa 'gatunek ptaka drapieżnego' Sstp – 1404, odp., s. 177, 214.

SOWAK < sowa^ – 1478, odp., s. 214.

SOWAŁKA < sowa^ – 1474, odp., s. 214.

SOWIANKA m. < sowa^ – 1409, odp., s. 177, 214.

SOWIANKO < sowa^ – 1497, odp., s. 214.

SOWIŁ, SOWIŁO < sowa^ – 1440, odp., s. 177.

SOWINA m. < sowa^, sowina 'licha, nędzna sowa' SW – 1412, odp., s. 177.

SOWINO < sowa^ – 1445, odp., s. 177.

SOWKA < sowka, sówka 'ptak z rzędu sów' Sstp – 1355, odp. s. 177, 214.

SPIEK < spieka 'upał, spiekota' R, spiec 'upiec' Sstp, spiek 'upał' SW – 1411, odp., s. 190.

SPISZ < Spisz —etymologia niejasna. Pierwsza wzmianka z r. 1209 —'Silva Scepus', zlat. wersja – Scepusia, niem. Zips, Supr – 1386, odetn., s. 290.

SPISZAK < Spisz^ – 1471, odetn., s. 295.

SPLAWIE < n.m. Spławie, par. Wonieść, par. Wszembórz, Wlkp (KoP II) – 1302, odm., s. 53.

SPLAWSKI < n.m. Spławie^ – 1482, odm., s. 332.

SPORA < spora, spór 'zatarg, sprawa sporna' Sstp – 1388, odp., s. 146

- SPORNIK** < spornik 'kłótnik' SXVI, sporny 'będący przedmiotem sporu' Sstp – 1363, odp., s. 146.
- SPYCIMIR** < i. stpdw. Spycimir – 1318, odim., s. 270, 275, 278, 349.
- SPYSZ** < i. pch. Spysz : i. stpdw. Spycimir – 1490, odim., s. 340.
- SRAKA, STRAKA** < sroka 'ptak z rodziny krukowatych' Sstp – 1490, odp., s. 214.
- SROCZKA** < sroka[^], srocza 'gatunek rośliny' Sstp, srocza 'dem. od sroka, ptak' SW – 1397, odp., s. 146.
- SROKA, STROKA, SYROKA** < sroka 'ptak z rodziny krukowatych' Sstp – 1395, odp., s. 146.
- SROMOTNY** < sromotny 'ten, którego trzeba się wstydić, obraźliwy, lichy' Sstp — 1473, odp., s. 214.
- SSIBABA** < ssać 'ts' Sstp, < baba 'babka', 'staruszka', 'kobieta w ogóle', 'położna' Sstp – 1388, odp., s. 154.
- STACH** < i. pch. Stach : i. stpdw. Stanisław – 1373, odim., s. 265, 272.
- STACHNIC** < i. pch. Stachno : i. stpdw. Stanisław – 1423, patr., s. 89.
- STACHNIKOWIC(Z)** < i. pch. Stachnik : i. stpdw. Stanisław – 1485, patr., s. 376.
- STACHOWIC(Z), STACHIEWIC(Z) (?)** < i. pch. Stach[^] – 1346, patr., s. 75, 92.
- STACHURA** < i. pch. Stachura : i. stpdw. Stanisław – 1399, odim., s. 275.
- STACHURZYC** < i. pch. Stachura[^] – 1423, patr., s. 381.
- STACHYRA** < i. pch. Stachyra : i. stpdw. Stanisław – 1452, odim., s. 280.
- STACHYRKA** < i. pch. Stachyrka : i. stpdw. Stanisław – 1470–1480, odim., s. 340.
- STACIWA** < staciwa 'nawój tkacki, wał w warsztacie tkackim' Sstp — 1469, odp., s. 232.
- STADNIC(S)KI, STADNISKI, STANNIC(S)KI** < n.m. Stadniki, pow. Myślenice, Młp (LK) – 1485, odm., s. 30.
- STAJENNY** < stajenny 'zatrudniony w stajni' Sstp – 1473, odp., s. 238.
- STAŁYJAJE** < stać 'ts' Sstp, < jaje 'ts' Sstp (SSNO Staligeye*) – 1456, odp., s. 232.
- STAN** < i. pch. Stan : i. stpdw. Stanisław, Stanimir – 1431, odim., s. 272, 280.
- STANEK** < i. pch. Stanek : i. stpdw. Stanisław – 1406, odim., s. 279.
- STANIĄTKOWIC** < i. pch. Staniątko : i. stpdw. Stanisław – 1496, patr., s. 92.
- STANIEK** < i. pch. Staniek : i. stpdw. Stanisław – 1458, odim., s. 280.
- STANIMIRSKI** < n.m. Stanimierz, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabł) – 1457, odm., s. 332.
- STANISŁAWOWIC** < i. stpdw. Stanisław – 1440, patr., s. 89.
- STANISZ** < i. pch. Stanisz : i. stpdw. Stanisław – 1327, odim., s. 264.
- STANKO** < i. pch. Stanko : i. stpdw. Stanisław – 1285, odim., s. 264, 277.
- STANKOWIC(Z)** < i. pch. Stanek, Stanko[^] – 1387, patr., s. 89.
- STARA NIEMCOWA** ż. < odetn. Niemiec : Niemiec 'z Niemiec rodem' L, por. Germanus 'Niemiec' Mącz – 1460, odmeż., s. 364.
- STARCZYNOWSKI** < n.m. Starczynowo, pow. Oborniki, pow. Środa, Wlkp (KoP II, N) – 1462–1463, odm., s. 30.
- STAREK, STARKO** < starek 'dziadek' SXVI – 1398, odp., s. 157, 164.
- STAREŃKA** < stary 'ts' Sstp – 1498, odp., s. 202.
- STAROCHA** < stary[^] – 1404/1405, odp., s. 164.
- STAROMIESCKI, STAROMIECKI, STAROMIESKI** < n.m. Stare Miasto, Staremiasto, pow. Poznań, par. Wronki, Wlkp (KoP II), pow. Kalisz (KoZ II), Staromieście, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1447, odm., s. 326.

STAROST < starosta 'namiestnik królewski', 'zwierzchnik, przełożony, starzec' Sstp, stary^ – 1414, odp., s. 164.

STAROSZ < stary^ – 1451, odp., s. 202.

STARSZY < starszy 'ts' Sstp, stary^ – 1417, odp., s. 164.

STARUCH < staruch 'przykry stary', 'staruszek, starzec' L – 1494, odp., s. 202.

STARY < stary 'ts' Sstp – 1396, odp., s. 140, 164.

STARY BRAT < stary^, < brat 'ts' Sstp – 1448, odp., s. 202.

STARY KOT < stary^, < kot 'ts' Sstp – 1473, odp., s. 202, 232, 256.

STARY PŁOT < stary^, < płot 'ogrodzenie' Sstp – 1474, odp., s. 232.

STARY RADŹCA < stary^, < radźca, radca 'ten, kto udziela rad, doradca' Sstp – 1478, odp., s. 232.

STARZA < stary^ – 1347, odp., s. 135, 164, 255.

STARZAK < stary^ – 1469, odp., s. 202.

STARZEŃSKI, STARZYŃSKI, STARZEŃSKA ż. < n.m. Starzyny, pow. Łęczycza, pow. Łask, Wlkp (KoW II), Starzenice, pow. Wieluń, Wlkp (KoW II), Starzyny, pow. Włoszczowa, Młp (RK) – 1459, odm., s. 332, 347.

STARZYC < odp. Stary^ – 1376, patr., s. 76, 89.

STARZYK < starzyk 'dziadek' SW, stary^ – 1436, odp., s. 196.

STARZYKOWIC < odp. Starzyk^ – 1376, patr., s. 379.

STASZKOWIC < i. pch. Staszek : i. stpdw. Stanisław – 1388, patr., s. 76, 92, 381.

STASZNIK < i. pch. Stasznik : i. stpdw. Stanisław – 1427, odim., s. 265.

STATECZNY < stateczny 'roztropny, rozważny, stały w uczuciach, niezmienny, właściwy, dobry' Sstp – 1371, odp., s. 146.

STATEK < statek 'mienie ruchome, narzędzie, uczynek, skutek czynku, porządek, sposób życia, obyczaj' Sstp – 1486, odp., s. 232.

STAW < staw 'ts' Sstp – 1469, odp., s. 232.

STAWIANY, STAWIENY, STAWIONY < stawiany part. praet. pass. od stawiać 'umieszczać, przedstawiać, budować', stawać 'bywać gdzieś, być obecnym' Sstp – 1464, odp., s. 233.

STAWIDŁO < stawidło 'zastawa, śluza' Sstp – 1497, odp., s. 233.

STAWINOGA < stawiać^, < noga 'ts' Sstp – 1433, odp., s. 257.

STAWIREJ < stawiać^, < rej 'przywódca, przewodnik' SXVI – 1420, odp., s. 190.

STAWISKI < n.m. Stawiszyn, Stawiszyno, miasto, pow. Kalisz, Wlkp (KoZ II), Stawiszycze, pow. Pińczów, Młp (KS) – 1393, odm., s. 47.

STAWOWNIK < stawownik 'pracownik zatrudniony przy stawach' Sstp – 1470–1480, odp., s. 238.

STAWOWY < stawowy 'pracownik zatrudniony przy stawach' Sstp – 1468, odp., s. 238.

STĘKACZ < stękać 'jęczeć (pod wpływem choroby, bólu)' Sstp – 1471, odp., s. 233.

STĘPAK < stapać 'stawiać kroki, iść', 'odchodzić na bok', przen. 'schodzić z właściwej drogi' Sstp, stępak 'koń chodzący stępa, szłapak' SW, stępa 'urządzenie złożone z koryta i tłuczka, naczynie z tłuczkiem, potrzask na zwierzęta', 'zniewaga, pogarda' Sstp – 1456, odp., s. 214.

STĘPOTA < stapać^ – 2pXII, odp., s. 249.

STŁUCZONY < stłuczony, stłuc 'rozbić, zniszczyć, uderzyć kogoś' Sstp – 1443, odp., s. 190.

STODOLNIK < stodoła 'budynek w gospodarstwie wiejskim' Sstp – 1496, odp., s. 233, 251.

STODOLNY < stodoła[^] – 1pXV, odp., s. 252.

STODOŁA < stodoła 'budynek w gospodarstwie wiejskim' Sstp – 1435, odp., s. 190.

STODORKOWIC (?) – XVI (1170), patr., s. 65.

STOGNIEWOWIC < i. stpdw. Stogniew, Stojgniew – 1385, patr., s. 89, 375.

STOJNOG < stać 'ts' Sstp, < noga 'ts' Sstp – 1465, odp., s. 233.

STOK < i. pch. Stok : i. stpdw. Stojgniew, Stojisław, Domastoj – 1397, odm., s. 278.

STOLARCZYK < stolarczyk 'syn stolarza albo chłopiec zatrudniony u stolarza' Sstp – 1489, odp., s. 238.

STOPA < stopa 'ts', 'miara długości' Sstp – 1427, odp., s. 164.

STOPACZ < stopa[^] – 1393, odp., s. 164.

STOPAK < stopa[^], por. stopak 'hak' SW – 1445 (1386), odp., s. 250, 349.

STOPYRCZYC < odp. Stopyrkav – 1396, patr., s. 385.

STOPYRKA < stoparczyć, stopyrczyć 'sterczeć' SEB – 1396, odp., s. 319, 385.

STORZYPIĘTKA < storzypiętka 'pyszałek' SXVI, por. storzyć 'stroić się, uświetniać' R, pięta 'ts' Sstp – 1487, odp., s. 214.

STORZYSZ < storzysz 'gatunek storczyka' Sstp – 1452, odp., s. 214.

STOSZ < i. pch. Stosz : i. stpdw. Stojgniew, Domastoj – 1354, odm., s. 339.

STOSZOWIC, STOSZEWIC < i. pch. Stosz : i. stpdw. Stojgniew, Domastoj – 1254, patr., s. 70, 377, 378.

STPICA, SPICA < szpica, stpica, śpica 'czoło, front wojska, szczyt budynku', śpica 'ostro zakończony kij, ościęż, szprycha' Sstp – 1437, odp., s. 190.

STRACH < strach 'ts' Sstp – 1265, odp., s. 128, 146.

STRACHOCIC < i. pch. Strachota : i. stpdw. Strachomir, Sulistrach, Bolestrach – 1392, patr., s. 76.

STRACHOC(S)KI, STRACHOSKI < n.m. Strachocice, pow. Turek, Wlkp (KoW II), Strachocin, pow. Tarnobrzeg, Młp (KL), Strachczyn, ? Strachcin, pow. Kielce, Młp (KS), Strachocina, pow. Sanok, kr pd-wsch (Jabł) – XVIII (1430), odm., s. 325.

STRACICHLEB < stracić 'zostać pozbawionym czegoś, zmarnować, zgubić, zgładzić, pozbawić życia' Sstp, < chleb 'ts', 'utrzymanie, wikt' Sstp – 1392, odp., s. 154.

STRADLA < stradać 'zostać pozbawionym czegoś' Sstp – 1204, odp., s. 120.

STRADOMSKI < n.m. Stradom, dziś część Krakowa, Młp (RK) – 1389, odm., s. 49.

STRADOŃ < stradać[^] – 1468, odp., s. 233.

STRADZA < stradza 'nieszczęście, ciężkie położenie, ubóstwo, szkoda' Sstp – 1456, odp., s. 238.

STRAGAN < stragan 'stół, ława, na której przekupień rozkłada towary' SW – 1452, odp., s. 233.

STRASZEWIC, STRASZOWIC < i. pch. Strasz : i. stpdw. Strachomir, Sulistrach, Bolestrach – 1301, patr., s. 75.

STRASZNY < straszny 'budzący grozę' Sstp – 1493, odp., s. 214.

STRASZYDROŹDŹE < straszyć 'ts' Sstp, drozd 'gatunek ptaka' Sstp – 1464, odp., s. 233.

STRASZYRYBA < straszyć[^], ryba 'ts' Sstp – 1431, odp., s. 190.

STRAWCA < strawca 'marnotrawca' Sstp – 1383, odp., s. 146.

STRĄCZEK, STRĄCZKO < strączek 'dem. od strąk' SXVI, strącze coll. 'strąki' Sstp, strąk 'ts' Sstp – 1402, odp., s. 177.

- STRĄCZKA** < strączek[^] – 1425, odp., s. 177.
- STRĄK** < strąk ‘ts’ Sstp – 1426, odp., s. 177.
- STRĄKLA** < strąk[^] – 1434, odp., s. 177.
- STREPTOWSKI, STREPTOWSKA** ż. < n.m. Streptow, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabl) – 1456, odm., s. 317.
- STROBIL** < postrobić ‘posilić się’ Sstp, starbać się, starbać się, starbotać ‘chwiać się’ R – 1462, odp., s. 233.
- STROBOTKA** < postrobić[^], starbać się[^] – 1473, odp., s. 233.
- STROPEK** < strop ‘powała’ Sstp, strup ‘ts’ Sstp – 1463, odp., s. 355.
- STROŻEWSKI, STRÓŻEWSKI, STRUŻEWSKI** (?) < n.m. Stróżowo, dziś Stróżew, pow. Nieszawa, Wlkp (KoZ II, N), Stróżewo, pow. Chodzież, Wlkp (KoP II, N), Stróżewo, Strużewo, pow. Zakroczym, Maz (AMaz) – XVIII (1328), odm., s. 28, 45.
- STRUGAŁ** < strugać ‘ciosać, ociosywać, obrabiać’ Sstp – 1447, odp., s. 190.
- STRUGAŁA** < strugać[^] – 1395, odp., s. 154.
- STRUMIŁ** < strumień ‘mała rzeczka’ Sstp, strum ‘potok, rwący strumień’ SW – 1472, odp., s. 233, 338.
- STRUMIŁKO** < strumień[^] – 1477, odp., s. 233.
- STRUMIŁOWA** ż. < odp. Strumiło, Strumił[^] – 1497, odmeż., s. 345.
- STRUSIŃSKI** < n.m. Strusino, pow. Ciechanów, Maz (AMaz) – 1481, odm., s. 332.
- STRUŻYMASŁO** < strugać ‘ociosywać, obrabiać’ Sstp, < masło ‘ts’ Sstp – 1469, odp., s. 233.
- STRUŻYNA** < strużyna ‘wiór’ Sstp – 1492, odp., s. 233.
- STRYCHARZ, STREJCHARZ** < strycharz ‘rzemieślnik produkujący cegłę, jednostka miary ciał sypkich’ Sstp – 1451, odp., s. 238.
- STRYCZEK** < strycek ‘brat ojca’ Sstp – 1371, odp., s. 157, 338.
- STRYJ** < stryj ‘brat ojca’ Sstp – 1393, odp., s. 157.
- STRYJEC** < stryjec ‘brat ojca’, ‘należący do tego samego rodu, krewny ze strony ojca’ Sstp – 1386, odp., s. 157.
- STRYJEK** < stryjek ‘brat ojca’, ‘należący do tego samego rodu, krewny ze strony ojca’ Sstp – 1391, odp., s. 157.
- STRZAŁA** < strzała ‘pocisk wypuszczany z łuku’ Sstp – 1311, odp., s. 135, 338.
- STRZAŁEK, STRZAŁKO** < strzała[^], strzelać ‘ts’ Sstp – 1136, odp., s. 108, 128.
- STRZECIONOWIC** < odp. Strzecion, Strzeczon_v – 1437, patr., s. 387.
- STRZECZON** < strzekać, strzykać ‘o chorobie —raz po raz sprawiać ból, dokuczać, nękać’ Sstp (SSNO Strzecion) – 1435, odp., s. 319, 344.
- STRZECZONOWA** ż. < odp. Strzeczon[^] – 1449, odmeż., s. 344.
- STRZELEC(S)KI, STRZELESKI, STRZELEC(S)KA** ż. < n.m. Strzelce, par. Ptaszkowo, Wlkp (KoP II), Strzelce, pow. Stopnica, pow. Opoczno, Młp (KS), Strzelczyce, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabl), Strzelice, Strzelce, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabl) – 1497, odm., s. 317.
- STRZEMIENINNE** ż. < odp. Strzemię : strzemię ‘strzemię’ Sstp – 1442, odmeż., s. 358.
- STRZESZ//STRZEŻ** < strzeż ‘gatunek ptaka’ Sstp – 1136, odp., s. 108, 120.
- STRZESZKA//STRZEŻK** < i. pch. Strzeszka//Strzeżka : i. stpdw. Strzeżywoj, Strzeżysław – XV p.post. (1272), odim., s. 268.
- STRZESZKOWIC//STRZEŻKOWIC** < i. pch. Strzeszek//Strzeżek : i. stpdw. Strzeżywoj, Strzeżysław – 1278, patr., s. 70.

STRZESZOWSKI//STRZEŻOWSKI, STRZESZEWSKI//STRZEŻEWSKI < n.m. Strzeszewo, Strzeżewo, pow. Chojnice, pow. Jarocin, pow. Krotoszyn, pow. Międzyrzecz, Wlkp (KoP II, N), pow. Gniezno, Wlkp (KoG, N), Strzeżów, pow. Miechów, Młp (RK), pow. Rzeszów, Młp (N), Strzeżew, Strzeżów, pow. Łuków, Młp (N), Strzeżowice, pow. Opatów, Młp (KS), Strzeszewo, pow. Płońsk, pow. Łomża, Strzeżewo, pow. Sochaczew, Maz (AMaz) – 1497, odm., s. 317.

STRZESZYŃSKI < n.m. Strzeszyno, pow. Poznań, Wlk (KoP II, N), Strzeszyn, pow. Gorlice, Młp (RB) – 1422, odm., s. 326.

STRZEŻYDZIURA < strzec ‘pilnować, zachowywać coś, stosować się do czegoś’ Sstp, dziura ‘ts’ Sstp – 1493, odp., s. 233.

STRZĘS, STRZĄS < strząs ‘wstrząs’ SW, strzęsnąć, strząsnąć ‘trząsaniem zrzucić’, ‘prześledzić’ L, strząsać ‘trzasnąwszy rzucić, wzruszyć, potrząsnąć, poszarpać kogoś’ SW – 1385, odp., s. 146.

STUDZIENNIK < studziennik ‘człowiek kopiący studnie’ Sstp, studnia ‘ts’ Sstp – 1392, odp., s. 157.

SUCHA POLEWKA < suchy ‘pozbawiony wilgoci, obumarty, uschnięty’, ‘o człowieku – rozgorączkowany’ Sstp, ‘szczupły, chudy, wychudły’ SW, < polewka ‘zupa jarzynowa lub owocowa’ Sstp, por. suche dni ‘trzy dni w kwartale zobowiązujące do postu’ – 1428, odp., s. 190.

SUCHA SZCZUKA < suchy[^], < szczuka ‘szczupak’ Sstp – 1431, odp., s. 190.

SUCHARABA < n.m. Sucha Raba, pow. Kraków, Młp (LK) – 1478, odm., s. 53.

SUCHARDA < suchy[^] – 1483, odp., s. 202.

SUCHASZ < suchy[^] – 1384, odp., s. 154.

SUCHLA < suchy[^] – XVI p. pr. (1405), odp., s. 319.

SUCHOPOLEWKA < suchy[^], < polewka[^] – 1448, odp., s. 233.

SUCHORKA < suchy[^] – 1406, odp., s. 202.

SUCHORZ < suchy[^] – 1391, odp., s. 154, 202.

SUCHORZA, SUCHORA < gw. suchora ‘chuda krowa’ Sgw, por. suchy[^] – 1136, odp., s. 108, 120.

SUCHOZĄB < suchy[^], < ząb ‘ts’ Sstp – 1471, odp., s. 233.

SUCHTA < suchy[^] – 1424, odp., s. 202.

SUCHTO < suchy[^] – 1453, odp., s. 202.

SUCHY < suchy ‘pozbawiony wilgoci, obumarty, uschnięty’, ‘o człowieku – rozgorączkowany’ Sstp, ‘szczupły, chudy, wychudły’ SW – 1387, odp., s. 154.

SUCHY BOCIAN < suchy[^], < bocian ‘gatunek ptaka’ Sstp – 1441, odp., s. 256.

SUCHY LAS < suchy[^], < las ‘ts’ Sstp – 1429, odp., s. 190.

SUCZ < suczka ‘dem. od suka’ SXVI – 1417, odp., s. 177.

SUCZEL < suczka[^] – 1417, odp., s. 177.

SUCZKA < suczka ‘dem. od suka’ SXVI – 1368, odp., s. 177.

SUKA < suka ‘samica psia’ SXVI – 1417, odp., s. 177.

SULAK < i. pch. Sulak : i. stpdw. Sulisław, Sulimir, Sulistryj, Sulistrach – 1463, odim., s. 272.

SULIMOWSKI, SULIMOWSKA ż. < n.m. Sulimowo, dziś Sulinowo, pow. Wągrowiec, Wlkp (KoZ II, N), ? Sulnowo, pow. Świecie, P (SG), Sulimow, pow. Bełz, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabl) – 1494, odm., s. 346.

SULISŁAW < i. stpdw. Sulisław – XVI p.pr. (1246), odim., s. 269.

SULISŁAWIC < i. stpdw. Sulisław, Sulimir, Sulistryj, Sulistrach – 1189, patr., s. 65.

SULEK < i. pch. Sułek : i. stpdw. Sulisław, Sulimir, Sulistryj, Sulistrach —1414, odm., s. 269, 280.

SULKOWIC, SULKOWIC < i. pch. Sułek^ – 1417 (1161), patr., s. 65, 75, 378.

SUPIERZEWIC < odpap. Supierz : sapiroz 'pozwany', 'nieprzyjaciół, przesławowca' Sstp – 1464, patr., s. 389.

SUROWY < surowy 'nie poddany obróbcie, w pierwotnym stanie', 'srogi, śmiały' Sstp – 1462, odpap., s. 214.

SUSKI < n.m. Sucha, par. Czermin, Wlkp (KoZ II), Sucha, pow. Sandomierz, pow. Kożienice, Młp (KS), Susko, pow. Ostrołęka, Maz (AMaz) – 1470–1480, odm., s. 328.

SUSŁOWA ż. < odpap. Susło : susolek, suselek 'gatunek zwierzęcia' Sstp —1437, odmęz., s. 358.

SUSŁOWIC(Z) < odpap. Susło^ – 1438, patr., s. 387.

SUSZA < susza 'suchy teren, obumarłe drzewa' Sstp – 1204, odpap., s. 120.

SUSZCZYK < suchy^ – 1420, odpap., s. 190.

SUSZCZYNA ż. < odpap. Suszka_v – 1399, odmęz., s. 356.

SUSZEK, SUSZKO < suchy^ – 1388, odpap., s. 154, 189, 202.

SUSZKA < suszka 'gatunek rośliny, konopie' Sstp – 1399, odpap., s. 190, 356.

SUSZYK < suchy^ – 1412, odpap., s. 190, 202.

SUTEK, SUTKO < sutek 'cycek, piersi' SXVI – 1456, odpap., s. 202.

SUTKOWSKI//SUDKOWSKI < n.m. Sutkowce, Sudkowce, pow. Podole, kr pd-wsch (Jabł I) – 1498, odm., s. 332, 354.

SWAK < swak 'mąż siostry, krewny, powinowaty' Sstp – 1269, odpap., s. 128, 157.

SWAR < swar 'sprzeczka, kłótnia, karcenia', swarzyć 'karcieć, upominać, kłócić się' Sstp – 1136, odpap., s. 108.

SWARZYSZ < swar^, swarzyć^ – 1193, odpap., s. 111.

SWAT//ŚWIĘT < swat 'pośrednik przy zawieraniu małżeństwa', 'zięć' Sstp —1379, odpap., s. 157.

SWĘDZIENIC < odpap. Swędzenia : swąd 'zapach spalenizny' Sstp – 1386, patr., s. 385.

SYC//SYK < syc 'skąpiec' SXVI, < syk 'dźwięk syczący' L, sykać, syczeć 'wydawać dźwięk jak wąż', 'narzekać, sarkać' L, sykanie 'narzekanie, sarkanie, szemranie' R – 1204, odpap., s. 120.

SYCKOWA//SYCZKOWA ż. < odpap. Sycek//Syczek : syc^, syk^, sykać^, syczeć^ – 1492, odmęz., s. 361.

SYCHTA//SZYCHTA < szychta 'dniówka rozliczeniowa w kopalni' Sstp – 1484, odpap., s. 233.

SYKUŁA por. SIKUŁA//SYKUŁA

SYN < syn 'ts' Sstp (SSNO Syn//Szyn) – 1401, odpap., s. 196.

SYNEK < synek 'ts' Sstp – 1343, odpap., s. 136, 196.

SYNIEC por. SINIEC//SYNIEC

SYNOWIEC < synowiec 'syn brata, wnuk, potomek, bliski krewny' Sstp – 1398, odpap., s. 157, 196, 338.

SYPIEŃ < sypień 'naczynie do przesypywania' Sstp, sypać 'obrzucać czymś sypkim', 'poproszyć', 'formować coś przez nasypianie ziemi, wznosić' Sstp (SSNO Sypień//Sypień) – 1136, odpap., s. 108.

SYREK, SEREK, SYRKO < syr, ser 'ts' Sstp, syrek, serek 'dem. od ser' SXVI – 1408, odpap., s. 190.

- SYRNIAK, SYRNAK** < syr[^]syrek[^] – 1431, odp., s. 190.
- SYRNIK** < syrnik, sernik ‘ten, kto robi, sprzedaje sery’, ‘pączek nadziewany twarogiem’ L, ser, syr[^] – 1408, odp., s. 190.
- SYRNY** < serny ‘związany z serem’ Sstp —1408, odp., s. 190.
- SYRWATKA, SERWATKA** < serwatka, syrwatka ‘płyn odcisnięty przy wyrobieniu sera’ Sstp – 1409, odp., s. 190.
- SYS//SZYSZ//ŻYSZ** < szysz ‘szyszka’ SEB, < sys ‘cycek’ SW, ssać ‘wyciągać z czegoś płyn ustami, zwłaszcza mleko z piersi matki’ Sstp – 1166, odp., s. 128, 164, 254.
- SYSIC//SZYSZYC//ŻYSZYC** < odp. Sys//Szysz//Żysz[^] – 1295, patr., s. 377.
- SZABLA** < szabla ‘broń ręczna’ Sstp – 1472, odp., s. 233.
- SZADAJ** < szady ‘siwy’ Sstp – 1431, odp., s. 164.
- SZADKOWSKI** < n.m. Szadków, Szadków, Wlkp (KoW II), Szadkowo, dziś Rzadkowo, pow. Chodzież, Wlkp (KoP II, N), Szadek, miasto, pow. Sieradz, Wlkp (KoW II) – 1380, odm., s. 47.
- SZADO** < szady[^] – 1388, odp., s. 140, 334, 354.
- SZADURKA** < szady[^] – 1400, odp., s. 140, 164.
- SZADY** < szady ‘siwy’ Sstp – 1365, odp., s. 140.
- SZADYRKA** < szady[^] – 1442, odp., s. 164.
- SZAFARCZYK** < szafarz ‘zarządca, rozdawca’ Sstp, szafarczyk ‘zastępca szafarza’ SW – 1485, odp., s. 238.
- SZAFAREK** < szafarz[^] – 1419, odp., s. 238.
- SZAFERNIAK** < szafarz[^] – 1480, odp., s. 238.
- SZAFRANEK, SZAFRANKO, SZEFRANEK** < szafran ‘przyprawa, proszek z wysuszonego kwiatu szafranu’ Sstp, szafrank ‘rodzaj perły’ SW – 1440, odp., s. 190.
- SZAFRANIEC** < szafraniec ‘człowiek o rudych włosach, żółtowołos’ SW —1376, odp., s. 140, 164, 338.
- SZALDORF, SCHALDORF** < n.m. Schaldorf, miejscowość na terenie Niemiec (Brecht) – 1397, odm., s. 55.
- SZALEJ, SZELEJ, SZALEN** < szalej ‘nazwa rośliny’ Sstp – 1396, odp., s. 177.
- SZALONY** < szalony ‘pozbawiony rozumu, nierozsądny, głupi’ Sstp —1491, odp., s. 214.
- SZALONY WÓJT** < szalony[^], < wojt, wójt ‘przewodniczący rady miejskiej’ Sstp – 1428, odp., s. 256.
- SZALOWSKI, SZALAWSKI, SZALEWSKI** < n.m. Szalowa, Szalawa, Szalewa, pow. Gorlice, Młp (RB) – 1473, odm., s. 332.
- SZAŁSZYC** < odp. Szałsza : szałsza, salsa ‘rodzaj ostrego sosu’, ‘polewka rybna’, ‘sałata’ Sstp – XV (1303), patr., s. 383.
- SZAMARDEJOWA** ż. < odp. Szamardej : ? łac. samardacus ‘oszust’ SŁJ – 1484, odmęz., s. 361.
- SZAMOTULCZYK** < n.m. Szamotoły, miasto, Wlkp (KoP II) – 2pXV, odm., s. 58.
- SZAMOTULSKI, SZEMOTULSKI** < n.m. Szamotoły[^] – 1391, odm., s. 47.
- SZAREK** < szarek ‘oberwaniec’ SXVI, szary ‘ciemnopopielaty’ Sstp, ‘zwykły, banalny’ SW – 1452, odp., s. 238.
- SZARFENBERK, SZARFEMBARK** < n.m. Scharfenberg, liczne nazwy miejscowości, Klim – 1393, odm., s. 55.
- SZARKA, SZERKA** < szary[^] – 1397, odp., s. 157.

SZARLEJ, SZERLEJ < śrwniem. scharleie, scharlei 'materiał z czystej, czerwonej wełny' Klim – 1425, niem., s. 306.

SZARLEJOWA ź. < niem. Szarlej[^] – 1477, odmęż., s. 364.

SZARŁAT < szarłat 'kosztowna tkanina' Sstp – 1389, odap., s. 190.

SZAROCH < szary[^] – 1494, odap., s. 238.

SZARY < szary 'ciemnopopielaty' Sstp, 'zwykły, banalny' SW – 1394, odap., s. 157.

SZARZAK < szary[^] – 1497, odap., s. 214.

SZARZEJKO < szary[^] – 1393, odap., s. 157.

SZASZEK, SZASZKO < szaszek 'błazen, kuglarz' SXVI – 1405, odap., s. 196.

SZASZOWSKI < n.m.? Sasow, Szaszow, pow. Rybnik, Śl (por. indeks CdSil IV) – 1520 (1258), odm., s. 26.

SZATAN < szatan 'czart, diabeł, zły duch' Sstp – 1390, odap., s. 146.

SZATANEK < szatan[^], szatanek 'dem. od szatan' SW – 1494, odap., s. 214.

SZAWEL < i. chrz. Szawel – 1350–1351, odim., s. 268.

SZCZAWIŃSKI, SZCZAWIENSKI < n.m. Szczawino, pow. Brzeziny, Wlkp (KoW II, N), Szczawa, pow. Limanowa, Szczawnica, pow. Nowy Targ, Młp (LK), Szczawino, pow. Nowe Miasto, pow. Gostyń, Maz (AMaz), Szczawne, pow. Sanok, kr pd-wsch (Jabł) – 1484, odm., s. 328.

SZCZEBIOT, SZCZEBIET < szczebiot 'głos wydawany przez ptaki' Sstp – 1387, odap., s. 146.

SZCZEBIOTKA < szczebiotka 'świegotka, gaduła' L, szczebiot[^], szczebietliwy, szczebietny 'gadatliwy' R, szczebiotać 'mówić jak dziecko, ewierkać' SW – 1399, odap., s. 146.

SZCZECINA < szczecina 'twardy włos, sierść' Sstp – 1397, odap., s. 146.

SZCZEDRZYCH < szczodry 'użyczający obficie darów' Sstp – 1469, odap., s. 214.

SZCZEGUŁA < szczegotać 'kłapać, szczękać' R – 1411, odap., s. 177.

SZCZEKOT < szczękać 'ts' Sstp, szczekotliwy 'krzykliwy, wrzaskliwy' R, szczektanie 'zgrzytanie' Sstp, szczekot 'osoba pyskata, krzykliwa' SW – 1388, odap., s. 146.

SZCZENIĘ < szczenię 'młode psa' Sstp – 1390, odap., s. 146, 344.

SZCZENIĘCINA ź. < odap. Szczenię[^] – 1436, odmęż., s. 344.

SZCZEPAK < szczepić 'sadzić i uszlachetniać drzewa' Sstp, szczepać 'rozrąbywać, łupać' Sstp, szczepak 'ten, co szczepi, szczepiarz, ogrodnik' SW – 1385, odap., s. 154.

SZCZEPIENIEC < szczepić[^], szczepieniec 'ten, któremu zaszczepiono chorobę' SW – 1460, odap., s. 214.

SZCZEPIONKA < szczepić[^] – 1470, odap., s. 214.

SZCZEPKOWIC(Z) < i. pch. Szczepek : i. chrz. Szczepan – 1444, patr., s. 89.

SZCZEPOWIC < i. pch. Szczep : i. chrz. Szczepan – 1326, patr., s. 383.

SZCZERZYCH < szczyrzyć 'pokazywać zęby' L – 1393, odap., s. 154.

SZCZĘSNY, SZCZESNY < szczęśny 'doznający, przynoszący szczęście' Sstp – 1422, odap., s. 177.

SZCZODRAK < szczodry 'użyczający obficie darów' Sstp – 1339, odap., s. 136.

SZCZODREK < szczodry[^] – 1399, odap., s. 146.

SZCZODRO < szczodry[^] – 1389, odap., s. 146, 385.

SZCZODROSZ < szczodry[^] – 1445, odap., s. 177.

SZCZODROWIC < odap. Szczodro[^] – 1389, patr., s. 385.

SZCZODROWSKI, SZCZEDROWSKI < n.m. Szczodrowo, par. Kościan, Wlkp (KoP II) – 1395, odm., s. 324.

- SZCZODRUCH** < szczodry[^] – 1462, odp., s. 214.
- SZCZOTKA** < szczotka ‘narzędzie do czyszczenia (włókien lnu)’ Sstp – 1395, odp., s. 190.
- SZCZUB** < szczubec ‘szczypta’ L, por. szczubiel ‘szczupak’ SXVI (SSNO Szczup) – 1466, odp., s. 338.
- SZCZUBA** < szczubec[^] – 1395, odp., s. 154.
- SZCZUDŁO** < szczudło ‘drewniana noga kaleki’ L – 1407, odp., s. 190.
- SZCZUKA** < szczuka ‘szczupak’ Sstp – 1477, odp., s. 336.
- SZCZURKOWA** ż. < odp. Szczurek : szczurek ‘gatunek zwierzęcia’ Sstp, por. szczur ‘ts’ Sstp – 1400, odmęż., s. 356.
- SZCZYGIELKOWA** ż. < odp. Szczygiełek : szczygiełek ‘gatunek ptaka’, ‘gatunek rośliny’ Sstp – 1449, odmęż., s. 358.
- SZCZYPIEC** < szczypać ‘lżyć, znieważać R, szczypać ‘ts’, ‘przymawiać, przycinać, obmawiać’ L – 1466, odp., s. 233.
- SZCZYPKA** < szczypka ‘uszczypliwy przycinek’, ‘szczypta’ L, szczypać[^] – 1476, odp., s. 233.
- SZCZYRBAK** < szczyrбаты, szczerбаты ‘pełen szczerbin’, ‘przednich zębów nie mający’ L, szczerбаты ‘nie mający zębów’ SW, szczyrба ‘wyłamanie w ostrzu noża, miecza’ L – 1384, odp., s. 202.
- SZCZYRBATY** < szczyrбаты, szczerбаты ‘pełen szczerbin’, ‘przednich zębów nie mający’ L, szczerбаты ‘nie mający zębów’ SW – 1384, odp., s. 140.
- SZCZYRK** < szczerk ‘piasek, ziarno’ SXVI – 1476, odp., s. 233.
- SZCZYRY** < szczery, szczyry ‘ts’ Sstp – 1365, odp., s. 146.
- SZCZYT** < szczyt ‘tarcza, puklerz, górna część budowli, wierzchołek’ Sstp – 1479, odp., s. 233, 338.
- SZCZYTEK** < szczyt[^] – 1204, odp., s. 120.
- SZCZYTNIC(S)KI, SZCZYTNIKI, SZCZYTNIKA** ż. < n.m. Szczytniki, par. Głuszyna, Wlkp (KoP II), Szczytniki, pow. Kraków, Młp (LK) – 1406, odm., s. 325.
- SZCZYTNIK** < szczytnik ‘członek tego samego rodu szlacheckiego’ Sstp – 1488, odp., s. 238.
- SZCZYTSKI, SZCZYCKI, SZCZYTSKA** ż. < n.m. Szczyt, pow. Warka, Maz (AMaz) – 1447, odm., s. 315.
- SZCZWANY** < szczwany ‘doświadczony człowiek’ SXVI – 1428, odp., s. 177.
- SZEBIEŃSKI, SZEBIŃSKI** < n.m. Szebna, Szebień, Szebnia, pow. Jasło, Młp (OP) – 1486, odm., s. 317, 332.
- SZEDUL** < szady ‘siwy’ Sstp – 1417, odp., s. 164.
- SZEDUŁA** < szady[^] – 1414, odp., s. 164.
- SZELER, SCHELER** < śrwniem. schal, schale ‘łuska, skóra’ lub śrwniem. schëlich ‘zewowaty, ukośny, krzywy’ Klim – 1408, niem., s. 306.
- SZELIGA** < ? szalec ‘tracić rozum, nierozsądnie postępować’ Sstp, szalony ‘pozbawiony rozumu, nierozsądny, głupi’ Sstp – 1447, odp., s. 335, 336.
- SZELINGOWIC** < niem. Szyling : Schilling : śrwniem. schillinc ‘moneta’ Klim – 1375, patr., s. 76, 310.
- SZELIŻYNA** ż. < odp. Szeliga[^] – 1398, odmęż., s. 343.
- SZELMA** < szelma ‘drapieżne zwierzę, bestia, też o człowieku’ Sstp – 1471, odp., s. 214.

SZELMANOWIC//ZELMANOWIC < niem. Szelman : śrwniem. sēle ‘dusza’, sufiks -man, który tworzył nazwy osobowe od różnych podstaw, Klim – 1398, patr., s. 373.

SZELMEK < szelma[^] – 1497, odp., s. 214.

SZEMIOT < szamocić ‘psuć, niszczyć’ Sstp – 1460, odp., s. 214.

SZEN, SCHON < śrwniem. schæne, schæn ‘piękny, wspaniały’ Klim – 1477, niem., s. 306.

SZENOWIC < niem. Szen, Schon[^] – 1369, patr., s. 310.

SZEPIELAK < szepielak ‘sepleniący’ Sstp, szepiotać ‘wadliwie wymawiać’ Sstp, szepietliwy ‘sepleniący’ Sstp – 1386, odp., s. 140.

SZEPIELEC < szepietliwy[^], szepiotać[^] – 1424, odp., s. 164.

SZEPIETLIWY < szepietliwy ‘sepleniący’ Sstp, szepiotać[^] – 1390, odp., s. 140.

SZEPIETO < szepiotać[^] – 1pXV, odp., s. 255.

SZEPIOŁAK < szepiotać[^] – 1341, odp., s. 136.

SZEPIOTA < szepiotać[^] – 1426, odp., s. 164, 249, 255.

SZEPIOTCZYNA ź. < odp. Szepiotka_v – 1498, odmęż., s. 361.

SZEPIOTKA < szepiotać[^], szepiotka ‘sepleniący’ SW – 1445, odp., s. 164, 361.

SZEPLAK, CZEPLAK < szepiotać[^] – 1385, odp., s. 140.

SZEPLUCH < szepietliwy[^], szepiotać[^] – 1399, odp., s. 140.

SZEPOTA < szepiotać[^] – 1405, odp., s. 164.

SZEPOTO < szepiotać[^] – 1406, odp., s. 164.

SZEWCOVA ź. < odp. Szewec, Szewc : szwec, szewc ‘ts’ Sstp – 1394, odmęż., s. 343.

SZKARADEK < szkarady ‘brzydki, wstrętny, budzący odrazę’, ‘obraźliwy, uwłaczający czci’ Sstp – 1634 (1465), odp., s. 202.

SZKARADY < szkarady ‘brzydki, wstrętny, budzący odrazę’, ‘obraźliwy, uwłaczający czci’ Sstp – 1471, odp., s. 202.

SZKARADZEK < szkarady[^] – 1471, odp., s. 202.

SZKUTA < szkuta ‘mały statek rzeczny’ Sstp – 1482, odp., s. 233.

SZLACHTA, ŚLACHTA < szlachta ‘ts’ Sstp – 1374, odp., s. 157.

S(Z)ŁAPA < szłapa ‘ochronne nakrycie głowy, hełm’ Sstp – 1339, odp., s. 136, 338.

S(Z)ŁAPK < szłapać, słapać ‘chodzić, deptać’, ‘być niepewnym, działać po omacku’ Sstp, szłap ‘chód koński ociężyły’ SW – 1470–1480, odp., s. 233.

S(Z)ŁAPOWA NOGA < szłap[^], szłapać[^], < noga ‘ts’ Sstp – 1476, odp., s. 233.

SZMACH < niem. Schmach : śrwniem. smæche ‘mały, mało warty, zły’ Klim – 1376, niem., s. 306.

SZMACHOWIC < niem. Szmach[^] – 1399, patr., s. 310.

SZMAJEK < szmajda, szmaja, ‘człowiek leworęczny, mańkut’ SW – 1457, odp., s. 202.

SZMATLAK < szmata ‘kawał urwany płótna’ L – 1415, odp., s. 354.

SZMECAR, SZMECER < śrwniem. smetzer ‘gadula, oszczerca’ Klim – 1426, niem., s. 306.

SZMECEROWA ź. < niem. Szmecar, Szmecer[^] – 1446, odmęż., s. 364.

S(Z)MERLIN, SCHMERLIN < śrwniem. smērl, smērle, smarle ‘śliz, kielb’ lub śrdniem. ‘trznadel’ Klim – 1398, niem., s. 310.

SZMIT, SZMID < śrwniem. smit ‘kował’ Klim – 1454, niem., s. 306.

SZMITEK < śrwniem. smit[^] – 1427, niem., s. 311.

SZMITFELT, S(Z)METFELT < n. miejscowości Schmiedefeld na Śląsku, Klim – 1442, niem., s. 307.

- S(Z)MOŁOWIC(Z)** ? – 1453, patr., s. 383.
- SZNURNIK** < sznurnik ‘rzemieślnik wyrabiający sznury’ Sstp – 1425, odp., s. 196.
- SZOBER, SCHOBER** < śrwniem. schober ‘sterta, stóg’ Klim – 1412, niem., s. 306.
- SZOBROWA** ż. < niem. Szober, Schober[^] – 1416, odmęż., s. 364.
- SZOLEWIC, SZOLOWIC** < niem. *Szol : śrwniem. scholle ‘gleba, rola’ Klim – 1425, patr., s. 311.
- SZOŁTYS//SOŁTYS** < sołtys, szołtys ‘ts’ Sstp – 1374, odp., s. 157, 351.
- SZOŁTYSIKOWA** ż. < odp. Szołtysik : szołtys, sołtys[^] – 1457, odmęż., s. 361.
- SZOPA** < szopa ‘prowizoryczny budynek’, ‘gospoda, zajazd’ Sstp – 1251, odp., s. 128.
- SZOST, SZOSTO** < szosty, szósty ‘ts’ Sstp, por. szostak ‘pieniądz sześciorny’, ‘miara objętości’ L – 1377, odp., s. 190.
- SZOSTA** < szosty[^] – 1424, odp., s. 190.
- SZOSTEK, SZOSTKO** < szosty[^] – 1419, odp., s. 190.
- SZOSTY** < szosty ‘ts’ Sstp – 1430, odp., s. 191.
- SZOT** < etn. niem. Schott ‘Szkot’, Szot ‘ze Szkocyi’ L, por. zapis nazwy kraju w formie łac. Scotia w Rocznikach J. Długosza, Zierh 29. Nazwa Scotia pochodzi od nazwy plemiennej Scott, Scottas – pierwotnie ‘Irlandczyk’ łac., nazwa Scotia do X w. oznaczała Irlandię, później obecną Szkocję, skolonizowaną w IV w. przez Irlandczyków, także < szot ‘handlarz, kramarz’ SXVI – 1317, odp. s. 136, także odetn., s. 287.
- S(Z)PELBERG** < brak n.m. – 1474 (1472), odm., s. 55.
- SZPERKA** < szperka ‘ słonina’ Sstp – 1491, odp., s. 233.
- SZPILAK** < szpila ‘przedmiot drwin’ Sstp – 1470–1480, odp., s. 233.
- SZRAMOWIC(Z)** < Szram : szram ‘znięcie, blizna’ Sstp, por. niem. szram : śrwniem. schram ‘głęboka rana na ciele’ Klim – 1393, patr., s. 89.
- SZROPOWIC(Z)** < niem. Szrop : Schropp : śrwniem. schrape ‘zgrzebło’ Klim – 1453, patr., s. 92.
- S(Z)TAMBERG, S(Z)TAMBARK, S(Z)TYMBARG, S(Z)TYMBERG** < n.m. Steinberg, miejscowości liczne na obszarze Niemiec, Klim – 1455, odm., niem., s. 55, 307.
- S(Z)TELMACH, STALMACH, STARMACH** < stelmach ‘rzemieślnik wyrabiający drewniane części wozu’ Sstp – 1390, odp., s. 157.
- S(Z)TOG(I)ERZOWIC** < niem. S(z)tog(i)er(z) : Steger : śrwniem. stęc ‘mostek, ścieżka’ Klim – 1430, patr., s. 89, 311.
- S(Z)TROZBERG, S(Z)TROZBERK** < Strausberg, miasto w Marchii Brandemburskiej (indeks KW) – 1357, odm., s. 55.
- S(Z)TRUCEL** < śrwniem. strutel ‘podłużny chleb z najprzedszej mąki’ Klim – 1467, niem., s. 306.
- S(Z)TRUCŁOWA** ż. < niem. S(z)trucel[^] – 1445, odmęż., s. 364.
- S(Z)TULAR, S(Z)TULER** < śrwniem. stuoler ‘rzemieślnik wyplatający krzesła’ Klim – 1283, niem., s. 305.
- SZTYCH** < śrwniem. stich, stic ‘ukłucie sztyletem’, ‘miejsce, wzgórze spadziste’ Klim – 1413, niem., s. 306.
- SZUBIC** < odp. *Szuba : szuba ‘okrycie wierzchnie podbite futrem’ Sstp – 1455, patr., s. 92.
- SZUBSKI** < n.m. Szubina, Szubsk, Szubsko, pow. Kutno, Wlkp (KoW II) – 1399, odm., s. 324.
- SZUDA** < szudzić, szydzić ‘drwić, kpić z kogoś’ L, szyd ‘szyderstwo’ R – 1431, odp., s. 191.

SZUDY < szudzić, szydzić[^], szyd[^] – 1481, odp., s. 233.

SZUDZIŁO < szudzić, szydzić[^], szyd[^] – 1498, odp., s. 233.

SZURZA < szurza ‘brat żony, szwagier, krewny, powinowaty’ Sstp – 1460, odp., s. 238.

SZUST < niem. Schuster : śrwniem. schuosüter ‘szewc’ Klim – 1393, niem., s. 306, 385.

SZUSTEK < niem. Szust[^] lub niem. Schuster[^] – 1454, niem., s. 311.

SZUSTOWIC < niem. Szust[^] – 1298, patr., s. 310, 385.

SZWAB, SZWEB, SZWOB, SZWEW < etn. Sueuus ‘Szwab’, Sueui ‘Szwabowie’ Mącz – plemię germańskie, Szwab ‘z Szwabii rodem’ L, księstwo Szwabii powstało po 911 r., Supr, zapis nazwy kraju Svevia ‘Szwabia’ w Rocznikach J. Długosza, Zierh 29 (SSNO S(z)wab) – 1381, odetn., s. 287.

S(Z)WARCYNDORF < n.m. Czarna Wieś, część dzielnicy Zwierzyniec w Krakowie, Młp (RK) – 1368, odm., s. 55.

SZWARCYNDOFRER < n.m. Schwarzdorf – Czarna Wieś, dziś ulica Czarnowiejska w Krakowie, Młp – 2pXIV, odm., s. 59.

SZWEJKOWSKI, SZWYKOWSKI, SZWYKOWSKA ź. < n.m. Szejkwow, Szwycow, pow. Halicz, kr pd-wsch (Jabl) – 1476, odm., s. 317.

SZWICER, SCHWITZER < Szwicer, por. Heluecii ‘Szwycerowie teraz’ Mącz, Szwajcar ‘ze Szwajcarii rodem’ L – 1410, odetn., s. 293.

SZWIEC, SZEWIEC < szwiec, szewc ‘ts’ Sstp – 1387, odp., s. 157.

SZYBAK < szybała ‘oszust’ SXVI, szybalstwo ‘szalbiertwo, przechytrzenie’, szybać ‘bić, uderzać’ SW – 1458, odp., s. 214.

SZYBAŁA < szybała ‘oszust’ SXVI – 1438, odp., s. 177.

SZYBAŁKA < szybała[^] – 1394, odp., s. 146.

SZYBAN < szyban part. praet. pass. od szybać ‘bić, razić, uderzać’ SW – 1290, odp., s. 128, 136, 154, 177.

SZYBANOWA ź. < odp. Szyban[^] – 1411, odmęż., s. 358.

SZYBEL < szybać[^] – 1435, odp., s. 177.

SZYBEK, SZYBKO < szybać[^] – 1337, odp., s. 136, 154.

SZYDŁOWIEC(S)KI < n.m. Szydłowiec, pow. Końskie, Młp, (KS) – 1470–1480, odm., s. 332.

SZYDŁOWSKI < n.m. Szydłów, pow. Łódź, Wlkp (KoW II, N), Szydłów, dziś Szydłowo, pow. Piotrków, Wlkp (KoW II, N), pow. Mogilno, Wlkp (KoZ II, N), Szydłów, pow. Stopnica, Młp (KS), Szydłowce, pow. Kamieniec, kr pd-wsch, (SG) – 1408, odm., s. 48.

SZYKOWSKI < n.m. Szyk, Szyki, pow. Limanowa, Szyki Wyższe i Niższe, pow. Szczyrzyc, Młp (LK) – 1470–1480, odm., s. 328.

SZYLDER < n. miejscowości Schilde pow. Perleburg, okręg Schwerin, Klim – 1412, niem., s. 308.

SZYLDO < n. miejscowości Schilde[^] – 1413, niem., s. 307.

SZYLDOWA ź. < niem. Szydlo[^] – 1430, odmęż., s. 364.

SZYMAN < i. chrz Szyman = Szymon – 1296, odm., s. 273.

SZYMANOWIC, SZYMONOWIC(Z), SZYMONOWIC(Z) < i. chrz. Szymon, Szymon – 1319, patr., s. 75, 89, 92, 375, 378.

SZYMEK < i. pch. Szymek : i. chrz. Szymon – 1490, odm., s. 267.

SZYMKO < i. pch. Szymko : i. chrz. Szymon – 1483, odm., s. 266.

SZYMKOWIC(Z) < i. pch. Szymek : i. chrz. Szymon – 1416, patr., s. 92.

SZYNDLAROWIC(Z) < niem. Szyndlar : śrwniem. schindel 'gont' Klim – 1450, patr., s. 89, 387.

SZYNKARKA ż. < szynkarka 'żona szynkarza, szafarka, rozdawczyni' Sstp —1448, odp., s. 196.

SZYP < szyp 'strzała' Sstp - 1403, odp., s. 354.

SZYROCZEK, SZYROCZKO < szeroki, szeroki 'mający wielkie rozmiary', 'oznajmiony, podany do wiadomości' Sstp – 1472, odp., s. 202.

SZYROKI < szeroki, szeroki 'mający wielkie rozmiary', 'oznajmiony, podany do wiadomości' Sstp – 1471, odp., s. 202.

SZYROKIE SŁOWO < szeroki[^], < słowo 'ts' Sstp – (1286), odp., s. 136, 256.

SZYRZYK//SIRZYK//ŻYRZYK < szeroki[^] – 1445 (1355), odp., s.

SZYRZYNA//ŻYRZYNA < szyrzyna 'płaszczyna szeroka' SXVI, szerzynka, szyrzynka 'kawałek płótna, chustka' Sstp – 1485, odp., s. 233.

SZYSZCZYNA ż. < odp. Szyszka : szyszka 'ts' Sstp – 1485, odmęż., s. 361.

Ś

ŚCINAŁA < ścinać 'uderzeniem miecza oddzielać od całości, pozbawiać życia przez ścięcie' Sstp – 1433, odp., s. 191.

ŚCISKAŁA < ścisnąć 'wywierać nacisk z obu stron', 'nękać, dręczyć', 'ścinać mrozem' Sstp, ścisłała 'człowiek oszczędny' SW – 1494, odp., s. 233.

ŚĆKLANKA < śćkło, szkło 'ts' Sstp, szklanica 'naczynie szklane bez ucha' Sstp, szklany 'zrobiony ze szkła' Sstp, śćklanka, szklanka 'szklane naczynie bez ręczki' SW – 1466, odp., s. 233, 361.

ŚKLANCZYNA//SZKLANCZYNA ż. < odp. Śćklanka//Szkłanka[^] – 1473, odmęż., s. 361.

ŚKLARCZYK < szklarczyk 'syn albo uczeń szklarza' Sstp – 1480, odp., s. 238.

ŚLADEK < śladek 'tylna część ciała człowieka, pośladek' Sstp – 1414, odp., s. 164.

ŚŁACZEK//ŚLĘCZEK, ŚŁACZKO//ŚLĘCZKO < ślęczyć 'oddawać się nużącemu zajęciu' SW, ślęczek 'pogardliwe przewisko osoby nie zaproszonej na wesele, lecz podglądającej przez okno' SW – 1399, odp., s. 154.

ŚŁACZKA//ŚLĘCZKA < ślęczyć[^], ślęczek[^] – 1466, odp., s. 366.

ŚLEPOWRON < ślepowron 'gatunek ptaka' StrP, 'ptak czaplowaty' SW, < wrona 'ptak z rodziny krukowatych' Sstp, < ślepy 'ts' Sstp – 1441, odp., s. 177.

ŚLEPY BISKUP < ślepy[^], < biskup 'ts' Sstp – (sub. a. 1349), odp., s. 256.

ŚLĘŻAK < etn. Ślęzanin, Szlążak, Ślężak 'z Szląska rodowity' L, por. Ślęzanin_v – 1442, odetn., s. 293.

ŚLĘŻAKOWA ż. < odetn. Ślężak[^] – 1491, odmęż., s. 364.

ŚLĘŻANIN < etn. Ślęzanin, Szlążak, Ślężak 'z Szląska rodowity' L, Ślęzanie – nazwa plemienna ludzi zamieszkujących obszar wokół góry Ślęzy (dziś Sobótka) i w dorzeczu rzeki Ślęzy, nazwa geograficzna Śląsko, łac. Silesia, Slesia, niem. Schlesien pojawiły się w źródłach historycznych od XIII w., dzisiejsza nazwa Śląsk – od XVIII w., nazwa pochodzi od nazwy góry i rzeki, Supr – 1339, odetn., s. 287.

- ŚLIMAK** < ślimak 'gatunek zwierzęcia, ts' Sstp – 1408, odp., s. 177.
- ŚLIWA** < śliwa 'drzewo owocowe' Sstp – 1482, odp., s. 214.
- ŚLIWNIC(S)KI, ŚLIWNIKI** < n.m. Śliwnica, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabl) – 1476, odm., s. 328.
- ŚLIWOTRZĄS** < śliwa[^], < trząść 'potrząsać', 'drzęc (zwłaszcza z zimna)' Sstp – 1394, odp., s. 154.
- ŚLOSARZ** < ślosarz, ślusarz 'ts' Sstp – 1444, odp., s. 196.
- ŚMIAŁA** ż < śmiały 'ts' Sstp – 1438, odp., s. 177.
- ŚMIAŁEK** < śmiały[^] – 1399, odp., s. 146.
- ŚMIARA, ŚMIERA** < śmiara 'uległość, pokora, cierpliwość, łagodność, ponizenie, niedola' Sstp – 1424, odp., s. 177.
- ŚMIEĆ** < śmieci 'ts' Sstp – 1416, odp., s. 191.
- ŚMIERTKA** < śmierć 'utrata życia, zgon' Sstp – 1pXV, odp., s. 247.
- ŚMIESZAK** < śmieszny 'rozśmieszający' Sstp – 1489, odp., s. 214.
- ŚMIESZEK** < śmieszek 'dem od śmiech' L, śmieszny[^]—1444, odp., s. 177.
- ŚMIESZNY** < śmieszny 'rozśmieszający' Sstp – 1494, odp., s. 214.
- ŚMIGIELSKI, ŚNIGIELSKA** ż. < n.m. Śmigiel, miasto, Wlkp (KoP II) – 1496, odm., s. 47, 346, 348.
- ŚMIOTANCZYC(Z), ŚMIETANCZYC(Z)** < odp. Śmiotanka_v – 1491, patr., s. 383.
- ŚMIOTANKA** < śmietanka 'śmietana' Sstp – 1499, odp., s. 338.
- ŚMIRDZIGROCH** < śmirdzieć, śmirdzieć 'ts' Sstp, < groch 'gatunek rośliny' Sstp — 1424, odp., s. 191, 335.
- ŚMIRDZIMIECH** < śmirdzieć, śmirdzieć[^], < miech 'wór, torba, futerał na instrumenty muzyczne', 'przyrząd tłoczący powietrze w piecach kowalskich' Sstp – 1458, odp., s. 233.
- ŚNIEGUŁA** < śnieguła 'przebiśnieg, ptak zimowy' SW, ps *snęguła 'roślina', 'ptak' SpC – 1469, odp., s. 214.
- ŚPIGIEZ** < spać 'ts' Sstp, < giez 'ts' Sstp – 1428, odp., s. 191.
- ŚPIRYBA** < spać[^], < ryba 'ts' Sstp – 1407, odp., s. 191.
- ŚRZEDZINA/ŚREDZINA** ż. < odp. Śrzoda//Środa_v – 1482, odmęż., s. 361.
- ŚRZEMSKI** < n.m. Śrem, miasto, Śrem, par. Sieraków, Wlkp (KoP II) – 1389, odm., s. 47, 49.
- ŚRZENIAWA, ŚRENIAWA, SZRENIAWA** < n.m. Śrzeniawa, pow. Miechów, Młp (RK), także < śrzon, śron, szron 'osad lodowy' Sstp – 1436, odm. s. 53, także odp., s. 321.
- ŚRZODA, ŚRODA, STRZODA** < środa 'dzień tygodnia' Sstp – 1453, odp., s. 233, 361.
- ŚWIATŁY** < światły 'jaśniejący światłem', 'pogodny', 'czcigodny, dostojny', 'przeźroczysty' Sstp – 1470–1480, odp., s. 214.
- ŚWICZNIK** < świecznik 'lichtarz, kandelabr', 'rzemieślnik wyrabiający świece' Sstp — 1472, odp., s. 233.
- ŚWIDERSKI** < n.m. Świder, pow. Czerny, Maz (AMaz) – 1469, odm., s. 328.
- ŚWIDNICAR, ŚWIDNICER, SZWEJDNICAR, SWEJDNICER** < n.m. Świdnica (Sweidnic), miasto, Śl (SG) – 1pXV, odm., s. 59.
- ŚWIDWA** < świdwa 'dereń' Sstp – 1499, odp., s. 321.
- ŚWIEBODKA** < świeboda 'pan hojny, szczodry', 'zwolnienie z ciężarów na rzecz pana feudalnego' Sstp – 1453, odp., s. 214.
- ŚWIECA/ŚWIĘCA** < świeca 'naturalne lub sztuczne źródło światła, światło, blask' Sstp – 1484, odp., s. 233.

ŚWIECZKA < świeczka 'mała świeca' Sstp – 1464, odp., s. 233.

ŚWIECZNY < świeczny 'człowiek zapalający świece' Sstp – 1483, odp., s. 238.

ŚWIEDRZYK < świder 'wiertło' Sstp, świedrzyk 'mały świder' SW – 1441, odp., s. 319.

ŚWIEKIER < świekier 'ojciec męża lub żony, teść' Sstp – 1497, odp., s. 238.

ŚWIEKOTKA < świekotka 'gadula' SXVI – 1387, odp., s. 146.

ŚWIERZEPIEC < świerzepiec 'koń rozplodowy, ogier, rozpustnik' Sstp – 1402, odp., s. 177, 214.

ŚWIĘC < i. pch. Święc : i. stpdw. Świętosław, Świetopełk – 1320, odim., s. 264.

ŚWIĘCH < i. pch. Święch : i. stpdw. Świętosław, Świetopełk – 1448, odim., s. 269, 279, 361.

ŚWIĘCHOWA ż. < odim. Święch[^] – 1479, odmeż., s. 361.

ŚWIĘCIŃSKI, ŚWIĘCIEŃSKI < n.m. Święcyno, dziś Święcynec, pow. Poznań, Wlkp (KoP II, N), Święcienino, Święcino-Korzeniec, pow. Radziłów, Maz (AMaz) – 1497, odm., s. 333.

ŚWIĘTOBORZYC < i. stpdw. Świętobor – 1187, patr., s. 65.

ŚWIĘTOCHOWSKI < n.m. Świętochowa, pow. Tarczyn, Świętochowo, pow. Liw, Maz (AMaz) – 1492, odm., s. 328.

ŚWIĘTOMIROWIC < i. stpdw. Świętomir – 1412, patr., s. 89.

ŚWIĘTONIOWIC < i. pch. Świętoń : i. stpdw. Świętobor, Świętomir, Świętosław – 1485, patr., s. 376.

ŚWIĘTOPEŁKOWIC < i. stpdw. Świetopełk – 1470–1480, patr., s. 376.

ŚWIĘTOSZOWIC < i. pch. Świętosz : i. stpdw. Świetopełk, Świętosław – 1455, patr., s. 92.

ŚWIĘTY < święty 'ts', 'o ludziach: cnotliwy' Sstp – 1331, odp., s. 136, 146.

ŚWINIA < świnia 'zwierzę domowe' Sstp – 1406, odp., s. 177.

ŚWINIA GŁOWA < świnia[^], < głowa 'ts' Sstp – 1332, odp., s. 146, 191, 256.

ŚWINIA SZCZECINA < świnia[^], < szczecina 'twardy włos, sierść' Sstp – 1387, odp., s. 146.

ŚWINIARY < n.m. Świniary, pow. Kutno, Wlkp (KoW II) – 1395, odm., s. 53.

ŚWINIĄTKO < świnia[^] – 1420, odp., s. 177.

ŚWINIEC < świniec 'chlew' Sstp – 1494, odp., s. 233.

ŚWINIGŁOWA < świnia[^], < głowa[^] – 1434, odp., s. 191, 257.

ŚWIN(I)OCH < świnia[^] – 1404, odp., s. 177.

ŚWINIOUCHO < świnia[^], < ucho 'narząd słuchu, uchwyt' Sstp – 1447, odp., s. 191.

ŚWINIWAŚ < świnia[^], < waś 'włosy pod nosem u mężczyzn' L – 1498, odp., s. 214.

ŚWINKA < świnka 'zwierzę domowe' Sstp – 1166, odp., s. 111, 136, 146, 177.

ŚWINKO < świnia[^], świnka[^] – 1431, odp., s. 177.

ŚWIRADZKI, ŚWIRACKI < n.m. Sieradzice, Świradzice, Siradzice, pow. Kazimierza, Młp (RK) – 1472, odm., s. 333.

ŚWIRCZEWSKI, ŚWIRCZEWSKI, ŚWIERCZOWSKI < n.m. Świrczewo, dziś Świrczewo, pow. Poznań, Wlkp (KoP II, N), pow. Żnin, Wlkp (KoZ II, N), Świrczów, pow. Łask, pow. Piotrków, Wlkp (KoW II), Świrczów, dziś Świrczów, pow. Kolbuszowa, Młp (OP), Świrczewice, Śwircze, Świrczewo, pow. Pułtusk, Maz (ZM, Śwircze AMaz) – 1497, odm., s. 333.

ŚWIRCZOWIC, ŚWIRCZOWIC(Z) < odp. Śwircz : śwircz, śwircz, świerszcz 'ts' Sstp – 1448, patr., s. 387.

ŚWIRNIK < świreenny, świerenny, świerzenny 'urzędnik na Litwie zarządzający spiżarnią królewską' Sstp, por. świroń 'spichlerz, skład, lamus' SW – 1451, odp., s. 214.

ŚWIRZB < świrzb 'choroba skóry' Sstp – 1463, odp., s. 202.

ŚWIŚCIEL < świszcz 'flut, pustak, wicher, zawieja' R, świstać 'gwizdać' L – 1491, odp., s. 214.

ŚWITKA < świta 'sukmana' (z rus.) SEB, świtek 'zwitek' R – 1pXV, odp., s. 245.

T

TADER < i. chrz. Tader = Teodor – 1419, odm., s. 280.

TAISZ < taić (się) 'ukrywać, udawać obłąkanego' Sstp – 1136, odp., s. 108.

TAR < tarać 'gadać głupstwa, płeść, robić plotki' SW, tarzać się 'przewracać się, przewalać, kulać, przен. hańbić się' SW, tarach 'człowiek niezrównoważony' Sgw – 1453, odp., s. 214.

TARABUN < taraban 'wielki bęben' SW, taraban 'wielki bęben', czes. taraba 'o niezgrabnym' SEB – 1486, odp., s. 233.

TARAPNY < tarapacie 'kłopotać się' R, tarapacie 'kłopotać, trapić, niepokoić' SW – 1470–1480, odp., s. 214.

TARCHAŁA, TARKAŁA < tarchać, tarkotać 'gadać, przebąkiwać' SEB, por. roztarchały 'rozrzucony, rozproszony' Sstp, tarkot 'odgłos kół' SXVI, tarkotać, tarchać 'tarkot wydawać' L, tarkać, tarkotać, terkotać 'furkotać, zaszeleścić' L – 1367, odp., s. 154.

TARCZ < tarcz 'tarcza' SXVI, tarcza 'uzbrojenie ochronne' Sstp – 1453, odp., s. 233.

TARCZYŃSKI < n.m. Tarczyn, miasto, Maz (AMaz) – 1478, odm., s. 47.

TARGONIA < targ 'dzień targowy, miejsce wyznaczone do targowania', 'akt kupna-sprzedaży', 'umawianie się o cenę' Sstp, por. targać 'szarpać, tarmosić', 'rozdzierać', targać się 'spierać się', 'porywać, rabować, okradać' Sstp – 1455, odp., s. 336.

TARGOSZA < targ[^], por. targać[^] – 1136, odp., s. 108, 120.

TARGOWIC(S)KI, TARGOWICKI < n.m. Targowisko, pow. Bochnia, Młp (LK), pow. Krasnystaw, Młp, (KL), Targowiska, pow. Sanok, kr pd-wsch (Jabł) – 1470–1480, odm., s. 328.

TARKOSZA < tarkać, tarkotać, terkotać 'furkotać, zaszeleścić' L, tarkotać, tarchać 'tarkot wydawać' L – 1443, odp., s. 177.

TARKOT, TARCHOT < tarkot 'odgłos kół' SXVI, tarkot 'turkot, gwar, zgiełk, wrzawa' SW, por. roztarchały 'rozrzucony, rozproszony' Sstp – 1415, odp., s. 177, 387.

TARKOTOWIC < odp. Tarkot[^] – 1410, patr., s. 387.

TARŁO, TERŁO < tarło 'przyrząd służący do ucierania' Sstp – 1428, odp., s. 191, 338.

TARNAR < n.m. Tarnow (*Tarne), miasto, Młp (OP) – 1pXV, odm., s. 59.

TARNAWSKI < n.m. Tarnawa, Tarnowa, pow. Bochnia, pow. Sucha, Młp (LK), pow. Jędrzejów, pow. Olkusz, Młp (RK), Tarnawa, Tarnow, pow. Chełm, pow. Przemyśl, pow. Sanok, kr pd-wsch (Jabł) – 1476, odm., s. 333.

TARNOWCZYK < n.m. Tarnow, miasto, Młp (OP) – 2pXV, odm., s. 58.

TARNOWSKI, TARNOSKI < n.m. Tarnowa, dziś Tarnów, pow. Kutno, Wlkp (KoW II, N), Tarnowo, dziś Tarnowa, pow. Słupca, pow. Środa, Wlkp (KoZ II, N), pow. Kościan,

Wlkp (KoP II, N), Tarnów, miasto, Młp (OP), Tarnawa, Tarnowa, pow. Bochnia, pow. Sucha, Młp (LK), pow. Jędrzejów, pow. Olkusz, Młp (RK), Tarnowo, dziś Tarnów, pow. Garwolin, pow. Łomża, pow. Liw, pow. Zambrowo, Maz (AMaz), Tarnawa, Tarnow, pow. Chełm, pow. Przemysł, pow. Sanok, kr pd-wsch (Jabł) – 1386, odm., s. 47.

TARTARA ż. < odetn. Tatar_v – 1404, odmęż., s. 363.

TASZYC < i. pch. Tasz : i. chrz. Tadej, Tarach, Tarasz lub : i. stpdw. Tatimir – 1315, patr., s. 75, 378.

TATAR, TARTAR, TATER, TATYR < etn. coll Tartarzi Mącz, Tatar, Tatarzyn, Tatar, Tatarka ‘kobieta tatarska’ L, tatarski ‘pochodzący od Tatarów, związany z Tatarami’ Sstp, Tatarzy ‘plemię tureckie’ Supr – 1316, odetn., s. 287, 295.

TATARA m. < Tatar[^] – 1451, odetn., s. 295.

TATARKA m. < Tatarka ‘kobieta tatarska’ L, por. Tatar[^] – 1444, odetn., s. 293.

TATARKA ż. < odetn. Tatar[^] – 1476, odmęż., s. 364.

TATARKINNE ż. < odetn. Tatarka[^] – 1444, odmęż., s. 363.

TATARSKI < tatarski ‘pochodzący od Tatarów, związany z Tatarami’ Sstp, por. Tatar[^] – 1369, odetn., s. 290.

TATARZYN < Tatarzyn L, por. Tatar[^] – 1439, odetn., s. 293.

TATERKO < Tatar[^] – 1442, odetn., s. 293.

TATUMIROWIC(Z) < i. stpdw. Tatimir – 1453, patr., s. 92.

TCHORZ < tchórz ‘gatunek ssaka, przen. człowiek tchórzliwy’ SW, por. tchorz, tchórz ‘ssak z rodziny kun’ Sstp – 1494, odp., s. 214.

TERESZKOWIC(Z) < i. pch. Tereszko, Taraszko : i. chrz. wschł. Tarasz – 1421, patr., s. 89, 387.

TESARZ < tesarz ‘stolarz’ Sstp (SSNO Teszarz, Tyszarz, Taszar, Teszar, Teszer) – 1415, odp., s. 196.

TESZAREK < utworzone od zniemczonej postaci czeskiego tesarz ‘cesarz’ Klim – 1485, niem., s. 311.

TESZAR, TESZNER < n.m. Cieszyn (Tessin), miasto, Śl (SG) – 2pXIV, odm., s. 59.

TEUTONICUS łac. < etn. teutonicus ‘teutoński, germański, niemiecki’ SŁJ, Theutonicus ‘niemiecki’ Mącz, ‘Theutones seu Theutoni, lud nad morzem niemieckim około duńskiego królestwa, od którego wszyscy Niemcy Theutones bywają zwani’ Mącz, germański szczep Teutonów, znany od IV w. zamieszkiwał pierwotnie płn.-zach. Jutlandię. Później zaczęto nazywać tak ogół szczepów germańskich, a następnie Niemców: Teutsch > Deutsch, Supr – 1198, odetn., s. 284.

TECZYŃSKI, TECZYŃSKA ż. < n.m. Tenczyn, pow. Myślenice, Młp (LK), Tęczyn, Tęczyn, pow. Chrzanów, Młp (RK) – 1454, odm., s. 342.

TEPICIA < tępy ‘nieostry’, ‘człowiek ociężały w myśleniu i działaniu, pozbawiony zdolności, gnuśny’ Sstp – 1494, odp., s. 214.

TEPY < tępy[^] – 1395, odp., s. 146.

TKACZ < tkacz ‘rzemieślnik trudniący się tkactwem’ Sstp – 1443, odp., s. 196.

TŁUCZYMOST < tłuc ‘bić, chłostać, uderzać raz po raz, otłukiwać, miażdżyć’ Sstp, < most ‘ts’ Sstp – 1399, odp., s. 154, 257.

TŁUCZYMOSTY < tłuc[^], < most[^] – 1397, odp., s. 154.

TŁUKOWIC < odp. Tłuk : tłuł ‘żerdź, tyczka do płoszenia ryb, tłuczek do miażdżenia’ Sstp – 1483, patr., s. 92, 383.

TŁUMOK, TŁOMOK < tłumok ‘toból, zawiniątko’ Sstp – 1416, odp., s. 191.

- TŁUSTAK** < tłusty 'dobrze wykarmiony, utuczony' Sstp – 1485, odp., s. 203.
- TŁUSTEK, TŁUSTKO** < tłusty[^] – 1489, odp., s. 203.
- TŁUSTO** < tłusty[^] – 1386, odp., s. 140, 361, 387.
- TŁUSTOSZ** < tłustosz 'człowiek tłusty' SXVI, tłusty[^] – 1499, odp., s. 203.
- TŁUSTOWA** ż. < odp. Tłusto[^] – 1451, odmęż., s. 361.
- TŁUSTOWIC** < odp. Tłusto[^] – 1448, patr., s. 89, 387.
- TŁUSTY** < tłusty 'dobrze wykarmiony, utuczony' Sstp – 1434, odp., s. 164.
- TOBOLCA** < toboła 'torba podróżna' Sstp – 1480, odp., s. 233.
- TOBOŁA** < toboła 'torba podróżna' Sstp – 1332, odp., s. 136.
- TOBUŁKA** < tobołka 'torba, worek' Sstp – 1468, odp., s. 233.
- TOMCZYC** < i. pch. Tomek : i. chrz. Tomasz – 1350–1351, patr., s. 92.
- TOMIC** < i. chrz. Toma = Tomasz – 1414, patr., s. 92.
- TOMKOWIC(Z)** < i. pch. Tomek : i. chrz. Tomasz – 1438, patr., s. 89, 92.
- TOMOWIC** < i. chrz. Toma = Tomasz – 1476, patr., s. 92.
- TOPOLA** < topola 'gatunek drzewa' Sstp – 1482, odp., s. 214.
- TOPOLSKI GOŁY** < n.m. Topola, par. Dźwierzno, par. Środa, Wlkp (KoZ II), Topola, pow. Kazimierza, pow. Miechów, Młp (RK), < goły 'niczym nie obrośnięty' Sstp, 'pozabawiony naturalnego okrycia, nagi, sam, zwykły, prosty' SXVI – 1498, odm., s. 333.
- TORCHOWICA** ż. < n.m. Torchowica, z. lwowska, z. halicka, kr pd-wsch, Jabł. – 1476, odm., s. 54.
- TORUŃSKI** < n.m. Toruń, miasto, P (SG) – 1399, odm., s. 47, 49.
- TRACH** < śrwniem. trache, tracke 'smok, diabeł' Klim – 1409, niem., s. 306.
- TRACHOWIC** < niem. Trach[^] – 1390, patr., s. 310.
- TRACZKA** < tracz 'robotnik obrabiający piłą kłocce drzewa' Sstp – 2pXV, odp., s. 245.
- TRAGARZ** < tragarz 'ten, kto się trudni noszeniem ciężarów' Sstp – 1394, odp., s. 158.
- TRĄCEK** < trącić 'dotknąć kogoś' Sstp – 1397, odp., s. 154.
- TREBNIC** < n.m. Trzebnica, miasto, Śl (RZP I, II) – (1340), odm., s. 54.
- TREPKA** < treпка 'rodzaj obuwia' SXVI – 1400, odp., s. 154.
- TRETKA** < tret 'schód, krok' SXVI – 2pXIV, odp., s. 245.
- TRLIKACZ** < trlikać, terlikać 'wywodzić trele, wyśpiewywać wysokim głosem' Sstp – 1481, odp., s. 233.
- TROJAN** < trojak 'liczba z trzech złożona, troje czego' L, ps *trojакъ 'coś składającego się z trzech części' SpC – 1206, odp., s. 120, 128.
- TROJANOWIC** < odp. Trojan[^] – 1475, patr., s. 376.
- TROJANOWSKI** < n.m. Trojanowice, pow. Opoczno, Młp (KS) – 1470–1480, odm., s. 333.
- TROSKA** < troska 'kłopot, zmartwienie, opieka, ochrona' Sstp, troszka 'dem. od trocha, niewiele' L (SSNO Troska//Troszka) – 1204, odp., s. 120.
- TROSZCZ** < troska[^], troszka[^] – 1472, odp., s. 214.
- TROSZCZEK** < troska[^], troszka[^] – 1497, odp., s. 214.
- TROSZCZYC(Z)** < odp. Troszcz[^] – 1446, odp., s. 381.
- TRUBAK** < trąba 'instrument muzyczny' Sstp – 1487, odp., s. 233.
- TRUP** < trup 'zwłoki zmarłego człowieka' Sstp – 1136, odp., s. 108.
- TRUSK** < trusk 'szelest' R – 1395, odp., s. 319, 365.
- TRWOGA** < trwoga 'spór, zatarg, niebezpieczeństwo' Sstp – 1436, odp., s. 177.
- TRYBAŁA** < trybować 'oczyszczać, wykonywać, zajmować się, trudnić się' Sstp – 1494, odp., s. 233.

- TRYBUCH** < trybuch 'brzuch' SW – 1416, odp., s. 164.
- TRYNK** < trynka 'trójka w kartach' R – 1498, odp., s. 338.
- TRZASKA, TRZESKA** < trzaska 'drobny ułomek drewna, drzazga' Sstp – 1325–1327, odp., s. 136, 321, 338.
- TRZĄSK** < trząść 'potrząsać, drzeć (zwłaszcza z zimna)' Sstp – 1454, odp., s. 233.
- TRZĄSKA** < trząść[^] – 1453, odp., s. 233.
- TRZCIEL** < trzcina 'gatunek rośliny', 'zarośla, miejsce porośnięte trzciną' Sstp – 1378, odp., s. 154.
- TRZEBAWSKI** < n.m. Trzebawie, pow. Łódź, Wlkp (KoP II) – 1497, odm., s. 317.
- TRZEBIC** (?) < odp. Trzeba : trzebić 'oczyszczacz' Sstp, także < i. pch. Trzeba : i. stpdw. Trzebiemir, Trzebiemysł, Trzebiesław – XVII (1317), patr., s. 372.
- TRZEBIĘŃSKI, TRZEBIŃSKI** < n.m. Trzebień, par. Opatów, par. Wałków, Wlkp (KoP II), Trzebienice, Trzebnice, pow. Miechów, Młp (RK) – 1466, odm., s. 333.
- TRZEBIŚLEDŹ** < trzebić[^], < śledź 'gatunek ryby morskiej' Sstp – 1398, odp., s. 154.
- TRZEBLEWIC** < *i. pch. Trzebel : i. stpdw. Trzebiemir, Trzebiemysł, Trzebiesław – 1136, patr., s. 65.
- TRZECIAKOWA** ź. < odp. Trzeciak : trzeciak 'zwierzę trzyletnie' Sstp – 1433, odmęz., s. 357.
- TRZESZCZEK, TRZESZCZKO** < trzeszczeć 'wydawać dźwięki charakterystyczne dla pęknięcia, łamania się' Sstp – 1394, odp., s. 154.
- TRZESZCZOŃ** < trzeszczeć[^] – 1393, odp., s. 154.
- TRZESZCZYNOGA** < trzeszczeć[^], < noga 'ts' Sstp – 1498, odp., s. 233.
- TRZESZCZYOKO** < trzeszczeć[^], < oko 'ts' Sstp – XIII-XIV, odp., s. 256.
- TRZEWIK** < trzewik 'lekkie obuwie' Sstp – 1456–1466, odp., s. 233.
- TRZĘSIBRODA** < trząść 'potrząsać', 'drzeć (zwłaszcza z zimna)' Sstp, < broda 'zarost na brodzie, podbródek' Sstp – 1468–1501, odp., s. 233.
- TRZĘSIGŁOWA** < trząść[^], < głowa 'ts' Sstp – 1489, odp., s. 233, 256, 257.
- TRZĘSIGOŚĆ** < trząść[^], < gość 'ts' Sstp – 1425, odp., s. 191.
- TRZĘSINOGA** < trząść[^], noga 'ts' Sstp – 1495, odp., s. 233.
- TRZĘSITOBELA, TRZĘSITOBOLA, TRZĘSITOBULA** < trząść[^], < toboła 'torba podróżna' Sstp – 1425, odp., s. 191.
- TRZĘSITOBOLKA** < trząść[^], < tobołka 'torba, worek' Sstp – 1450, odp., s. 191.
- TRZĘSIWOR, STRZĘSIWOR** < trząść[^], strzęsnąć, strząsnąć 'trzęsaniem zrzucić', 'prześledzić' L, strząsać 'trzasnąwszy rzucić, wzruszyć, potrząsnąć, poszarpać kogoś' SW, < wór 'rodzaj torby, przeważnie z grubego płótna, worek' Sstp – 1379, odp., s. 154, 191.
- TRZOS** < trzos 'mieszek na pieniądze' Sstp – 1476, odp., s. 233.
- TRZYHUBKA** < trzeć 'piłować, ścierać na proszek', 'uciskać, gnębić, unicestwiać' Sstp, < huba 'rodzaj grzyba' Sstp – 1455, odp., s. 233.
- TRZY JAJA, TRZY JAJE** < trzy 'ts' Sstp, < jaje 'ts' Sstp – 1454, odp., s. 233, 256.
- TRZYMKO** < trzymać 'chwyciwszy coś nie wypuszczać', 'dzierżyć, posiadać', 'pełnić funkcję' Sstp – 2pXIV, odp., s. 246.
- TUCZEŃ** < tuczyć 'czynić tłustym, powodować, że ktoś tyje' Sstp – 1470–1480, odp., s. 338.
- TUCZĘPSKI** < n.m. Tuczepy, par. Kamionna, Wlkp (KoP II), Tuczepy, pow. Bełż, pow. Lwów, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1419, odm., s. 326.

TULEC(S)KI, TULEC(S)KA ż < n.m. Tulce, pow. Środa, Wlkp (KoP II, (SG) – 1399, odm., s. 341.

TULIGŁOWSKI < n.m. Tuligłowy, pow. Lwów, pow. Przemysł, kr pd-wsch (Jabl) – 1472, odm., s. 333.

TULNIK < tulnik 'rzemieślnik wyrabiający tuły (pochwy na strzały)' Sstp – 1458, odp., s. 238.

TULACZ < tułacz 'włóczęga, bezdomny' Sstp – 1372, odp., s. 158.

TUŁAJ < tułać się 'chodzić bez celu, błąkać się' Sstp – 1438, odp., s. 191.

TUMIGRAŁA < wyrażenia tu mi grała, < grać 'bawić się, grać w jakąś grę, uprawiać grę hazardową' Sstp – 1428, odp., s. 191, 257.

TURCZYN < Turczyn, Turek 'bisurman' L, por. Turek^v – 1476, odetn., s. 295.

TUREK, TURKO < Turek, por. Lud in Sarmatia Asiatica, Turcy Mącz, Turczyn, Turek 'bisurman' L. Turcy – ogólna nazwa szczepów turko-tatarskich – 1397, odetn., s. 290.

TURKA < Turek[^] – 1400, odetn., s. 290.

TURKOWA ż. < odetn. Turek[^] – 1459, odmęż., s. 364.

TURKOWIC(Z) < odetn. Turek[^], Turka[^] – 1469, patr., s. 383.

TURZEC, TURC < tur 'gatunek zwierzęcia' Sstp – 1334, odp., s. 136.

TURZYC < odp. Tur : tur[^] – 1512 (ante 1193), patr., s. 65.

TUSTANOWSKI, TŁUSTANOWSKI < n.m. Tustanowice, pow. Przemysł, kr pd-wsch (Jabl) – XVI in. (1484), odm., s. 333.

TUSZA < tusza 'objętość ciała, korpulencja', 'otucha' SW, por. tusz 'miara ilości, 12 sztuk' Sstp, tuszyć 'przeczuwać' L – 1210, odp., s. 120.

TUSZECH < tusza[^], por. tusz[^], tuszyć[^] – 1204, odp., s. 120.

TWARDAWA < twardy 'niemiękki', 'nieugięty, niepodatny na wpływy' Sstp – 1265, odp., s. 128.

TWARDY < twardy 'niemiękki', 'nieugięty, niepodatny na wpływy' Sstp – 1403, odp., s. 177.

TWARDY CHLEB < twardy[^], < chleb 'ts', 'utrzymanie, wikt' Sstp – 1454, odp., s. 233.

TWARDYCZOŁKA < twardy[^], < czoło 'ts', 'front wojska' Sstp – 1493, odp., s. 233.

TWARDYCZOŁO < twardy[^], < czoło[^] – 1493, odp., s. 233.

TWARDZIUK < twardy[^] – 1481, odp., s. 214.

TWAROGOWICZ < odp. Twarog : twarog, twaróg 'świeży ser' Sstp – 1451, patr., s. 92, 376.

TWAROŻEK < twarożek 'dem. od twaróg, serek' L, twaróg[^] – 1454, odp., s. 233.

TWORKOWIC(Z) < i. pch. Tworek : i. stpdw. Tworzymir – 1423, patr., s. 89.

TWORZYJANOWSKI, TWORZYJAŃSKI, TWORZYJEŃSKI, TWORZAŃSKI, TWORZEŃSKI, TWORZYŃSKI < n.m. Tworzyjanice, Tworzyjanki, Tworzyjanowice, Tworzanice, par. Rydzyna, Wlkp (KoP II) – 1394, odm., s. 324.

TYC(Z)NAR, TYC(Z)NER < n.m. Tyczyn, pow. Rzeszów, Młp (N) – 1pXIV, odm., s. 59.

TYGIL < tygiel 'naczynie, miseczka z długą rączką' Sstp – 1483, odp., s. 233.

TYKARZEWIC < *odap. Tykarz : tykarz 'tkacz' Bańkowski¹ – 1136, patr., s. 65.

¹ SSNO podaje dwa możliwe odczytania: Cikarzewic//Tykarzewic. W niniejszym opracowaniu przyjęto etymologię tego patronimikum za Bańkowskiem (za Słow. etym-not., cz. 1). I jedno tylko odczytanie.

- TYKIEL, TYKŁO** < tykiel 'kij, tyka' SW, por. tyka 'pal, żerdź' Sstp – 1307, odp., s. 136.
- TYŁEK, TYŁKO** < tyłek 'ts' SXVI, 'zadek' L (SSNO Tylek//Tyłek, Tyłko//Tyłko) – 1279, odp., s. 128, 136, 140, 164.
- TYMNAROWA (TYMNAJEROWA)** < niem. Tymajer, Tymnar : stwniem. diot 'lud' Klim – 1477, odmęż., s. 359.
- TYNIECKI, TENIECKI** < n.m. Tyniec, pow. Kalisz, Wlkp (KoZ II), Tynica, pow. Radom, Młp (KS) – 1470–1480, odm., s. 333.
- TYRAWY** < n.m. Tyrawa, pow. Sanok, kr pd-wsch (Jabł) – 1472, odm., s. 56.
- TYRAWSKI** < n.m. Tyrawa^ – 1494, odm., s. 333.
- TYRCZKA** < tarkać, tarkotać, terkotać 'furkotać, zaszeleścić' L, tarkotać, tarchać 'tarkot wydawać' L – 1471, odp., s. 214.
- TYRKOŁA** < tarkać, tarkotać, terkotać^ – 1309, odp., s. 136.
- TYRŁO** < tyrać 'używaniem nadwątlić, nadwerężyć' L, potyrać 'pogubić, potrącić, porzucić' R, tyrać, terać 'zużywać, poniewierać, psuć, niszczyć, trwonić', 'pomiatąć kimś mieć kogo za nic' SW – 1387, odp., s. 154.
- TYSIĄC** < tysiąc 'ts' Sstp – 1468, odp., s. 233.
- TYSZKOWIC(Z)** < i. pch. Tyszek : i. chrz. Tymoteusz – 1435, patr., s. 89, 92, 389.
- TYWUNIEC** < tywun, ciwun 'ekonom' Sstp – 1452, odp., s. 238.
- TYWUNKO** < tywun^ – 1498, odp., s. 238.

U

- UCHACZ** < ucho 'narząd słuchu, uchwyt' Sstp, uchacz 'dzban lub garnek z uchem' SW – 1293, odp., s. 128, 154, 338.
- UCHO** < ucho 'narząd słuchu, uchwyt' Sstp – 1394, odp., s. 140.
- UCIECH, HUCIECH** < ucieszyć 'sprawić radość, usunąć smutek' Sstp, uciecha 'miłe przeżycie, uczucie zadowolenia, szczęścia, radość, pocieszenie, wsparcie, podpora' Sstp – ca 1254, odp., s. 128, 154, 254.
- UCIESZNY** < ucieszny 'sprawiający radość, przyjemny, miły' Sstp – 1369, odp., s. 146.
- UGŁĘDA** < głędać 'patrzeć na coś, wypatrywać czegoś' SXVI, ps *ugłędati, *vyględati 'wypatrywać' SpC, ugłędać 'upatrywać, uważać, spostrzegać, dogłędać, wypatrywać' SW – 1259, odp., s. 128.
- UHERSKI, UHORSKI** < n.m. Uherce, Huherce, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1471, odm., s. 333.
- UHROWIECKI, HUHROWIECKI** < n.m. Uhrowsko, Huhrowsko, pow. Chełm, kr pd-wsch (Jabł) – 1483, odm., s. 333.
- UJEZDZKI, UJESKI, UJEJSKI, HUJEZDZKI, UJAZDZKI, UJASKI, UJESKI** < n.m. Ujazd, par. Kamieniec, Wlkp (KoP II), Ujazd, pow. Opatów, Młp (KS), pow. Kraków, Młp (RK), Ujejsce, Ujeżdziej, pow. Będzin, Młp, (RS), Ujazd, pow. Halicz, kr pd-wsch (Jabł) – 1407, odm., s. 326.
- UKROP** < ukrop 'wrzątek' Sstp – 1479, odp., s. 233.
- UL** < ul 'pomieszczenie dla roju pszczół', 'danina pszczelna w miodzie' Sstp – 1375, odp., s. 154.

ULICZNY < uliczny 'związany z ulicą' Sstp – 1494, odp., s. 233.

ULIŃSKI < n.m. Uliń, pow. Miechów, Młp (RK) – 1482, odm., s. 317.

URBANOWIC(Z) < i. chrz. Urban – 1416, patr., s. 89.

URMAŃSKI, HURMAŃSKI, HORMAŃSKI < n.m. Urmań, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabł, (SG) – 1490, odm., s. 48.

URZYK, ORZYK, HORZYK < orz 'koń, rumak', 'koń wykastrowany', 'wielbłąd' Sstp – 1490, odp., s. 338.

USILNIK < usilnik 'ten kto dokonuje aktów przemocy' Sstp – 1401, odp., s. 177.

USTALIC < i. pch. Ustal : i. stpdw. Uściwoj, Rozust – 1204, patr., s. 70.

USTON < poduścić 'podstępnie doradzić, namówić, podpowiedzieć, podniecić' Sstp, por. ps *ustiti 'pobudzać' SpC (SSNO Ustoń) – 1136, odp., s. 108, 120.

USZYK < ucho 'narząd słuchu, uchwyt' Sstp – 2pXIV, odp., s. 245.

UZDEK < uzda 'część uprzęży konia' Sstp – 1pXV, odp., s. 245.

V

VENETUS łac. < Veneti ... populi Italiae ... Wenetowie Mącz, Wenecja kraj i miasto we Włoszech, Wenet 'z kraju tego rodowity' L. Do IX w. nazwa prowincji, później także miasto. Pochodzi od nazwy ludu Wenetów. plemię to miało siedziby w celtyckiej Galii i nad płn. Adriatykiem – 1662 (1369), odetn., s. 290.

W

WACŁAW < i. stpdw. Waclaw = Więc(s)ław = Więcesław – 1500, odm., s. 275.

WACOWSKI, WACEWSKI < n.m. Waczowice, Wacowice, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1496, odm., s. 333.

WAGA < waga 'przyrząd do ważenia, ciężar, wartość' Sstp – 1497, odp., s. 233.

WALDOWIC < niem. Wald : stsas. waldan 'panować, rządzić' Klim – 1445, patr., s. 89, 311.

WALENTY < i. chrz. Walenty, Walentyn – 1442, odm., s. 279.

WALIGORA < walić 'wywrócić, rozbić' Sstp, < gora, góra 'znaczna wyniosłość ziemi', 'przewaga, wyższość' Sstp – 1479, odp., s. 233.

WALISZ < walić^ – 1229, odp., s. 120, 128.

WAŁACH, WAŁOCH < Wałach, por. Daci Wałaszy Mącz, por. Wołoch, Wałach, Wołoszyn 'z Wołoszczyzny rodowity' L. Nazwa oznaczała w jęz. słowiańskich pierwotnie ludność pochodzenia romańskiego na terenie Półwyspu Bałkańskiego. Wywiedziona jest od nazwy celtyckiego plemienia Wolków, osiadłego w starożytnej Galii Narbońskiej, Supr – 1385, odetn., s. 290, 348.

WAŁACHOWA ź. < odetn. Wałach^ – 1395, odmęz., s. 363.

- WAŁASZEK** < Wałach[^] – 1394, odetn., s. 290.
- WAŁASZYN, WŁASZYN, WOŁOSZYN** < Wałach[^] – 1359, odetn., s. 290.
- WAŁDOWSKI, WAŁDAWSKI** < n.m. Wałdów, dziś Wałdowo, pow. Złotów, Wlkp (KoZ II, N) – 1414, odm., s. 315.
- WAŁĘGA** < wałęga ‘włóczęga’ SW – 1398, odap., s. 158.
- WAŁKUŃ** < wałkonić się ‘włóczyć się, wałęsać się’ R, wałkoń ‘nierób’ SW —1394, odap., s. 146.
- WANAT** < Wenet, por. Veneti ... populi Italiae ... Wenetowie Mącz, Wenecya kraj i miasto we Włoszech, Wenet ‘z kraju tego rodowity’ L, por. Wenety – 1483, odetn., s. 295.
- WANTUCH, WANŹTUCH** < wantuch ‘grube płótno’ Sstp – 1470, odap., s. 233.
- WAPOWSKI** < n.m. Wapowce, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1447, odm., s. 315, 333.
- WARCABIC(Z)** < odap. Warcaba : warcab ‘bierka do grania na warcabnicy’ L, warcaby ‘gra’ Sstp – 1425, patr., s. 389.
- WARCEK** < i. pch. Warcek : i. stpdw. Warcisław, Warcsław – 1398, odm., s. 269.
- WARCHOŁ** < warchoł ‘bezwstydnik, wichrzyciel, oszczerca’ Sstp – 1394, odap., s. 146.
- WARDA** < warda ‘mańkut’ SW, wardawy ‘używający lewej ręki zamiast prawej’ SW – 1350, odap., s. 136.
- WARDEŻYC** < odap. *Wardega : wardega ‘bydło rogate’ Sstp – 1426, patr., s. 89.
- WARDZICZKA** < warda[^] – 1490, odap., s. 203.
- WARGACZOWIC** < Wargacz : warga ‘ts’ Sstp, wargacz ‘człowiek z obwisłymi wargami’ SW – 1441, patr., s. 381.
- WARGAWY** < n.m. Wargawa, pow. Łęczycza, Wlkp (KoW II) – 1393, odm., s. 56.
- WARKAŁA** < warkotać przeciw czemu ‘odwarkać, szemrać’ L, warkotać, warczeć ‘wydać głos wyrażający złość, burknąć, zamruczeć groźnie’ SW – 1428, odap., s. 191.
- WARKOCZ** < warkocz ‘splicione długie włosy’ Sstp – 1469, odap., s. 203.
- WARKOCZEK, WARKOCZKO** < warkoczyk ‘dem. od warkocz’ L, warkocz[^] – 1467, odap., s. 203.
- WARKOCZOWIC** < odap. Warkoczek[^] – 1405, patr., s. 375.
- WARSZOWITA** < n.m. Warszowa, Warszawa, miasto, Maz – 2pXV, odm., s. 58.
- WARZECHA, WARZĘCHA** < warzACHEW ‘duża łyżka’ Sstp, warzecha, warzACHEW ‘łyżka kuchenna’ L – 1414, odap., s. 191.
- WARZYCH** < warzyć ‘trzymać w płynach doprowadzonych do stanu wrzenia, piec, wypiekać’ Sstp – 1471, odap., s. 234.
- WARZYCHA** < warzyć[^] – 1478, odap., s. 234.
- WARZYGARNEK** < warzyć[^], < gamek ‘naczynie służące do gotowania’ Sstp – 1453, odap., s. 234.
- WARZYGORZE** < warzyć[^], < gorze ‘biada!’, ‘bieda, nieszczęście’ Sstp – 1434, odap., s. 191.
- WARZYSZ** < warzyć[^], warzysz ‘warzący solankę’ SW – 1497, odap., s. 234.
- WARZYWODA** < warzyć[^], < woda ‘ts’ Sstp – 1492, odap., s. 234, 257.
- WASYLOWIC(Z)** < i. chrz. wschł. Wasyl = Bazyli – 1318, patr., s. 89, 93.
- WASYLOWSKI, WASYLEWSKI** < n.m. Wasylow, pow. Bełz, kr pd-wsch (Jabł) – 1471, odm., s. 367.
- WATA** < wata ‘sieć na ryby, rodzaj sieci myśliwskiej’ Sstp – 1329, odap., s. 136, 154.
- WATOWIC(Z)** < odap. Wata[^] – 1448, patr., s. 93.

WAWRZEK < i. pch. Wawrzek : i. chrz. Wawrzyniec – 1385, odim., s. 271.

WAWRZKOWIC < i. pch. Wawrzek[^] – 1395, patr., s. 89.

WAWRZYŃCOWIC, ŁAWRZYŃCEWIC < i. chrz. Wawrzyniec – 1224, patr., s. 371.

WAŻNIK < ważnik ‘ten, który waży’ Sstp – 1454, odap., s. 234.

WAŻNY < ważny ‘mający duże znaczenie, pełen powagi, dostojny’ Sstp – 1444, odap., s. 196.

WAŻYJEJE (WAŻYJAJE) < ważyć ‘odmierzać ciężar wagą’ Sstp, < jaje ‘ts’ Sstp – 1434, odap., s. 191.

WAĐOŁOWSKI < n.m. Wądołowo, pow. Zambrowo, pow. Wizna, pow. Łomża, Maz (AMaz) – 1462, odm., s. 348.

WĄGRODNY, WĄGRODNI < wągodny ‘związany z ogrodzeniem wokół wsi’ Sstp – 1453, odap., s. 238.

WĄP < wąp, wapie ‘żołądek’ SXVI – 1490, odap., s. 203.

WĄS < wås ‘włosy pod nosem u mężczyzn’ L, wås ‘puch na nasionach niektórych roślin’ Sstp – 1470–1480, odap., s. 203.

WĄS/WĄŻ//WIĘSZ < wås[^], < wąż ‘ts’ Sstp – 1213, odap., s. 120, 203.

WĄSIK//WĘŻYK//WIĘSZYK < wåsik ‘dem. od wås’ L, wås[^], wężyk ‘mały wąż’, ‘kształt wężyka’ L, wąż[^] – 1224, odap., s. 120.

WĄSIKOWIC//WĘŻYKOWIC//WIĘSZYKOWIC < Wåsik[^], Wężyk[^] – 1276, patr., s. 70.

WĄTROBA < wątroba ‘ts’ Sstp – 1417, patr., s. 164.

WĄTROBKA, WĄTRÓBKA < wątróbka ‘dem. od wątroba’ L, wątroba[^] – 1371, odap., s. 164, 319.

WCZAS < wczas ‘wygoda’ SXVI – 1453, odap., s. 214.

WDOWIC(Z) < odap. Wdowiec_v – 1489, patr., s. 93.

WDOWIEC < wdowiec ‘mężczyzna, którego żona umarła’ Sstp – 1462, odap., s. 238.

WENAT < Wenet, por. Veneti ... populi Italiae ... Wenetowie Mącz, Wenecya kraj i miasto we Włoszech, Wenet ‘z kraju tego rodowity’ L. Do IX w. nazwa prowincji, później także miasta. Pochodzi od nazwy ludu Wenetów. plemię to miało siedziby w celtyckiej Galii i nad płn. Adriatykiem – 1487, odetn., s. 295.

WESTFAL, WESTWAL, WASTWAL < Westfalowie, niem. Westfalahi ‘zachodni Falowie’, łac. Saxones Occidentalis – plemię germańskie, nazwa geograficzna Westfalia zanotowana w źródłach polskich w XIV w., Zierh 28 – 1334, odetn., s. 287.

WĘDROWNIK < wędrownik ‘ts’ SXVI – 1397, odap., s. 158.

WĘDZIKOBYŁA < wędzić ‘łowić ryby wędką, suszyć, konserwować w dymie mięso’ Sstp, < kobyła ‘samica konia’ Sstp – 1302, odap., s. 136.

WĘDZISZEK < wędzić[^] – 1492, odap., s. 234.

WĘGIELNICA < węgielnica ‘kopiec graniczny usypany u zbiegu granic’ Sstp – 1395, odap., s. 154.

WĘGIELNIK < węgielnik ‘kopiec graniczny usypany u zbiegu granic’ Sstp – 1464, odap., s. 234.

WĘGIER, WĘGIR < Węgier, por. Pannonēs ... Rakuszani, Węgrowie Mącz, Węgrzyn, Węgrzynek L. Nazwa Węgrów – ludu ugrofińskiego, były to wędrownie plemiona Hunów, przybyły na teren dzisiejszej Niziny Węgierskiej w IX i X w. (SSNO Węgier(z)) – 1360, odetn., s. 290.

WĘGIERCZYC < odetn. Węgierek : etn. Węgierek[^] – 1399, patr., s. 76.

- WĘGIEREK, WĘGIERKO** < Węgier[^] - 1354, odetn., s. 290.
- WĘGRZYN** < Węgier[^] - 1360, odetn., s. 290.
- WĘGRZYNEK** < Węgier[^] - 1481, odetn., s. 295.
- WĘGRZYNOWIC** < etn. Węgrzyn[^] - 1400, patr., s. 89.
- WĘGRZYSZ** < Węgier[^], Węgrzyn[^] - 1400 (1330), odetn., s. 290.
- WĘŻEWIC//WIĘSZEWIC** < odap. Wąż : wąż 'ts' Sstp, także < i. pch. Więsz : i. chrz. Więcieniec lub : i. stpdw. Więcęsław - 1399, patr., s. 76.
- WIATR** < wiatr 'ts' Sstp - 1426, odap., s. 191.
- WICHER** < wicher 'silny, gwałtowny wiatr' Sstp - 1388, odap., s. 191.
- WICHEREK, WICHERKO** < wicher[^] - 1401, odap., s. 191.
- WIDŁ** < widły 'narzędzie o kilku zębach' Sstp - 1155, odap., s. 111, 254.
- WIDOWIC** < i. pch. Wid : i. stpdw. Gościwid - 1301, patr., s. 378.
- WIDZ** < widz 'sługa, posłaniec' Sstp - 1421, odap., s. 196.
- WIECISZ** < wiecać, wiecić 'ogłaszać, nazywać' Sstp - 1223, odap., s. 120.
- WIECZERZA** < wieczerza 'posiłek wieczorny' Sstp - 1396, odap., s. 154, 387.
- WIECZERZYC(Z)** < odap. Wieczerza[^] - 1445, patr., s. 387.
- WIEDRONKA, WIEDRUNKA** < wiedrunka, biedronka 'biedronka' Sstp - 1500, odap., s. 214.
- WIELEBNOWSKI** < n.m. Wielebnów, pow. Kielce, Młp (KS) - 1485, odm., s. 333.
- WIELEBNY** < wielebny 'o Bogu i ludziach: godny czci' Sstp - 1430, odap., s. 196.
- WIELGO** < wielki, wielgi 'duży pod względem rozmiaru i wagi', 'mający duże znaczenie, wybitny, głośny' Sstp - 1399, odap., s. 140.
- WIELGOSZ** < wielki, wielgi[^] - 1494, odap., s. 203, 238.
- WIELGUCH** < wielki, wielgi[^] - 1420, odap., s. 164.
- WIELGUSZ** < wielki, wielki[^] - 1437, odap., s. 164.
- WIELIKOPOLSKI** < wielikopolski, wielkopolski 'do Wielkiej Polszy należący' L - 1370, odetn., s. 290.
- WIELISŁAWOWIC** < i. stpdw. Wielisław - 1394, patr., s. 385.
- WIELKI, WIELIKI, WIELGI, WIELIGI** < wielki, wielgi 'duży pod względem rozmiaru i wagi', 'mający duże znaczenie, wybitny, głośny' Sstp - 1428, odap., s. 164, 196.
- WIELKOWIC** < i. pch. Wielek : i. stpdw. Wielebor - 1479, patr., s. 389.
- WIELOCH** < wieloch 'człowiek wysoki' SW - 1497, odap., s. 203.
- WIELOGŁOWSKI, WIELEGŁOWSKI** < n.m. Wielogłowy, pow. Nowy Sącz, Młp (SG) - 1470, odm., s. 333.
- WIELORYB** < wieloryb 'jakaś wielka ryba morska, może wieloryb' Sstp - 1427, odap., s. 177.
- WIELSZYŃSKI//WIELŻYŃSKI** < n.m. Wielszyno, dziś Wielżyn, pow. Szamotuły, Wlkp (KoP II, N) - 1387, odm., s. 324.
- Wielusz** < i. pch. Wielusz : i. stpdw. Wielebor, Wielemir, Wielisław - 1393, odim., s. 272.
- WIEPRZ** < wieprz 'samiec świni' Sstp - 1455, odap., s. 214.
- WIEPRZEK** < wieprzek 'dem. od wieprz' L - 1220, odap., s. 120, 147.
- WIEPRZNIK** < wieprznik 'gatunek rośliny' Sstp - 1460, odap., s. 214.
- WIERNUSZ** < i. pch. Wiernusz : i. chrz. Wiernierz - 1383, odim., s. 271, 349.
- WIERNUSZINNE** ź. < odim. Wiernusz[^] - 1394, odmęz., s. 349.
- WIERTEL** < wiertel 'czwarta część jednostki miary' Sstp - 1478, odap., s. 353.
- WIERZKOWIC** < i. pch. Wierzek : i. chrz. Wiernusz - 1389, patr., s. 373.

WIERZENICKI <n.m. Wierzenica, pow. Poznań, Wlkp (KoP II) – 1406, odm., s. 315.

WIESIOŁEK < wiesioły, wesoly ‘odczuwający, sprawiający lub wyrażający radość’ Sstp – 1423, odp., s. 177.

WIESIOŁO < wiesioły, wesoly^ – 1429, odp., s. 177.

WIESIOŁOWSKI, WIESIELEWSKI < n.m. Wiesiołowo, dziś Wiesiołów, pow. Koło, Wlkp (KoW II, N), pow. Oborniki, Wlkp (KoP II, N) – 1445, odm., s. 326.

WIESIOŁY, WESOLY < wiesioły, wesoly ‘odczuwający, sprawiający lub wyrażający radość’ Sstp – 1424, odp., s. 177.

WIĘŚCINA < wieść ‘informacja o czymś, wiadomość’ Sstp, wieść ‘towarzyszyć komuś, prowadzić’ Sstp, wieszczyc ‘wróżyć, przepowiadać’ R, por. wiecać, wiecić ‘ogłaszać, nazywać’ Sstp – 1136, odp., s. 108.

WIĘŚCISZ < wieść^, wieścić^, wieszczyc^, por. wiecać, wiecić^ – 1155, odp., s. 111.

WIETRZYCH < i. chrz. poch. niem. Wietrzych = Dietrzych – 1474, odm., s. 340.

WIĘCESŁAWIC, WIĘC(S)ŁAWIC, WAC(S)ŁAWIC < i. stpdw. Więcesław – 1233, patr., s. 70, 76, 379.

WIĘCESŁAWOWIC, WIĘC(S)ŁAWOWIC < i. stpdw. Więcesław – 1386, patr., s. 76.

WIĘCHOWIC(Z) < i. pch. Więch : i. stpdw. Więcesław lub : i. chrz. Więceniec – 1426, patr., s. 89.

WIĘCIORAK < więcierz ‘sieć na ryby w kształcie worka lub kosza’ Sstp – 1483, odp., s. 234.

WIĘCIOREK < więcierz^, więciorek ‘dem. od więcierz, kosz do połowu ryb’ SW – 1471, odp., s. 234.

WIĘCKOWIC, WACKOWIC(Z) < i. pch. Więcek : i. stpdw. Więcesław lub : i. chrz. Więceniec – 1389, patr., s. 76.

WIGILIJA < wigilija ‘ostatni dzień przed świętem’ Sstp – 1497, odp., s. 234.

WILAMOWSKI < n.m. Wilamowo, dziś Wilamów, pow. Wągrowiec, Wlkp (KoG, N), Wilamów, par. Olszowa, Wilanowo, par. Wielkie Łęki, Wlkp (KoP II), Wilamowice, pow. Oświęcim, Młp (LK), Wilamowice, pow. Wyszogród, Maz (AMaz) – 1470–1480, odm., s. 333.

WILANTOWIC < i. niem. Wilant : Wigland, Klim – 1224, patr., s. 70.

WILCZA DUPA < wilczy ‘związany z wilkiem, dotyczący wilka’ Sstp, wilk ‘ts’ Sstp, < dupa ‘ts’ Sstp – 1441, odp., s. 191.

WILCZA SKORA < wilczy^, wilk^, < skora, skóra ‘zewnątrzna tkanka ciała, kora drzewa, skórka chleba’ Sstp – 1424, odp., s. 191.

WILCZEK, WIELCZEK, WILCZK, WILCZKO, WLCZEK < wilczek ‘koń maści wilczastej’ Sstp – 1202, odp., s. 120, 128, 136, 147, 338, 353.

WILCZĘTA < wilczek^, wilk^ – 1136, odp., s. 108.

WILCZKOWA ż. < odp. Wilczek^ – 1391, odmęż., s. 353, 357.

WILCZY GON < wilczy^, wilk^, < gon ‘polowanie’ Sstp – 1497, odp., s. 234, 256.

WILCZYC < odp. Wilk_v – 1467, patr., s. 93, 389.

WILHELM < i. chrz. Wilhelm – 1396, odm., s. 268.

WILK < wilk ‘ts’ Sstp – XII p. post, odp., s. 120, 147.

WILKANOWSKI < n.m. Wilkanowo, pow. Wyszogród, Maz (AMaz) – XVI in. (1499), odm., s. 333.

WILKOST < wilk^ – 1204, odp., s. 120, 128.

WILKOSZ < wilk^ – 1136, odp., s. 108, 120.

WILKOWA ż. < odp. Wilk^ – 1387, odmęż., s. 357.

WILKOWIC(Z) < odp. Wilk[^] – 1189, patr., s. 65, 93.

WILKOWSKI < n.m. Wilkowo, dziś Wilków, pow. Szamotuły, pow. Kościan, Wlkp (KoP II, N), Wilkowice, pow. Łęczyca, Wlkp (KoW II), par. Chocień, Wlkp (KoZ II), Wilków, pow. Włoszczowa, pow. Miechów, Młp (RK), Wilków, pow. Głogów, pow. Prudnik, pow. Namysłów, pow. Świdnica, Śl (SG) – 1402, odm., s. 325.

WILUSZ < i. pch. Wilusz : i. chrz. Wilhelm – 1392, odim., s. 271.

WINARSKI < n.m. Winiary, Winary, par. Tłokinia, pow. Włocławek, Wlkp (KoZ II), Winiary, Winary, pow. Pińczów, pow. Sandomierz, Młp (KS) – 1482, odm., s. 333.

WINKELDORF, WYNKELDORF < n.m. Winkeldorf – Gronowo, pow. Toruń, pow. Złotowo, P (SG) – 1440, odm., s. 55.

WINNICKI < n.m. Winnica, pow. Nowe Miasto, Maz (AMaz), Winniki, pow. Bełz, pow. Lwów, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1437, odm., s. 315.

WINNICZEK < wino ‘ts’ Sstp, por. winny ‘związany z winem’ Sstp – 1479, odp., s. 214.

WINTER < śrwniem. winter ‘zima’ Klim – 1405, niem., s. 306.

WINTROWA ź. < niem. Winter[^] – 1458, odmęż., s. 364.

WIOSNA, WIESNA < wiosna ‘ts’ Sstp – 1429, odp., s. 191.

WIOTCHY < wiotchy ‘stary, dawny’ Sstp – 1493, odp., s. 203.

WIRCIESZ < wiercić, wircić ‘drażąc coś robić otwór, świdrować’ Sstp – 1459, odp., s. 234.

WIRCIKIJ, WIERCIKIJ < wircić[^], < kij ‘laska, pałka, maczuga’, ‘pojedynek na kije’ Sstp – 1389, odp., s. 191.

WIRCIOCH < wircioch, wircioch ‘tłuczek służący do ucierania czegoś na mialko’ Sstp – 1419, odp., s. 191, 389.

WIRCIOCHOWIC < odp. Wircioch[^] – 1464, patr., s. 389.

WIRSZN(I)OWIC < i. pch. Wirszoń : i. stpdw. Wirciżyr, Wiercisław – 1288, patr., s. 377.

WIRZBA, WIERZBA < wirzba, wierzba ‘gatunek drzewa’ Sstp – 1390, odp., s. 154, 344, 356.

WIRZBIĘCIC < odp. Wirzbięta : wirzba[^] – 1394, patr., s. 76.

WIRZBIC < odp. Wirzba[^] – 1408, patr., s. 375.

WIRZBINA ź. < odp. Wirzba[^] – 1393, odmęż., s. 344, 356.

WIRZBOWSKI, WIERZBOWSKI < n.m. Wierzbowa, pow. Łęczyca, Wlkp (KoW II), Wierzbowo, pow. Łomża, Maz (AMaz) – 1459, odm., s. 328.

WIRZCH < wierzch ‘górna, wyższa, zewnętrzna część, szczyt’ Sstp – 1273, odp., s. 128.

WIRZGACZ < wirzgać, wierzgać ‘(o zwierzęciu) kopać, uderzać tylnymi nogami’ Sstp – 1465, odp., s. 234.

WISZCZAŁKA/WYSZCZAŁKA < wysk ‘wołanie, krzyk, wycie, pisk’ Sstp, ps *viščь ‘wycie’ SpC, wyskać ‘głośno krzyżeć’ SW – 1398, odp., s. 154.

WISZNIOWSKI, WIŚNIOWSKI, WISZNIEWSKI, WIŚNIEWSKI < n.m. Wiszniewo, dziś Wiśniewo, pow. Słupca, Wlkp (KoZ II, N), Wiśniew, dziś Wiśniów, pow. Siedlce, Młp, (KL), Wiśniewo, pow. Sreńsk, Maz (AMaz), Wisznia, pow. Przemyśl, pow. Sannok, kr pd-wsch (Jabł) – 1484, odm., s. 353.

WISZOWATY < wiszowaty ‘badyłowaty, kłączasty’ R, wisz ‘roślinność na mokrych łąkach, na brzegach rzek i jezior’ Sstp – 1453, odp., s. 214.

WITCZYC < i. pch. Witek : i. stpdw. Witosław lub < i. chrz. Wit – 1434, patr., s. 89.

WITKOWIC < i. pch. Witek[^] lub < i. chrz. Wit – 1395, patr., s. 89.

WITKOWSKI < n.m. Witkowiec, pow. Brzeziny, Wlkp (KoW II, KoP II), Witkowiec, Witkowo, par. Sławno, Wlkp (KoZ II), Witkowo, dziś Witków, pow. Oborniki, Wlkp (KoP II, N), Witkowo, miasto, pow. Gniezno, Wlkp (KoG, N), Witkowiec, część Krakowa, Młp (RK), Witkow, pow. Bełz, kr pd-wsch (Jabł) – 1420, odm., s. 326.

WITOSTOWIC < i. pch. Witost : i. stpdw. Witosław, Witomysł – 1204, patr., s. 70.

WITSZYC < i. pch. Witsza : i. stpdw. Witosław, Witomysł lub imię litewskie Witold – 1304, patr., s. 379.

WITUNI < n.m. Witunia, par. Więcbork, Wlkp (KoZ II) – 1497, odm., s. 56.

WLAZŁO, WLEZŁO < właza ‘intruz’ Sstp, wlazło ‘intruz’ L – 1374, odp., s. 158.

WLAZŁOWIC < odp. Wlazło^ – 1456, patr., s. 93.

WŁAST < i. pch. Włast : i. stpdw. Włast-, por. czes. Vlastibor – XV (1209?), odim., s. 271.

WŁOCH, WŁACH < Włoch, por. Auson ... ‘Włoch’ Mącz, Włoch ‘z włoskiej ziemi rodowity’ L – 1393, odetn., s. 290.

WŁOCHOWA ż. < odetn. Włoch^ – 1420, odmeż., s. 363.

WŁOCZYKIJ < włoczykij ‘powsinoga’ SWil lub < wlec ‘ciągnąć kogoś lub coś’ Sstp, < kij ‘laska, pałka, maczuga’, ‘pojedynek na kije’ Sstp – 1483, odp., s. 214.

WŁODARZ, WŁADARZ < włodarz ‘osoba zarządzająca majątkiem’ Sstp – 1398, odp., s. 158.

WŁODEK < i. pch. Włodek : i. stpdw. Włodzimierz, Włodzisław – 1471, odim., s. 265.

WŁODKOWIC(Z) < i. pch. Włodek^ – 1404, patr., s. 93, 389.

WŁODYKA, WŁADYKA < włodyka ‘członek stanu pośredniego między stanem chłopskim i szlacheckim’ Sstp, władyka ‘tytuł honorowy biskupów w słowiańskim kościele prawosławnym’ Sstp – 1393, odp., s. 158.

WŁODZIMIR < i. stpdw. Włodzimierz – 1413, odim., s. 270.

WŁODZIMIROWIC < i. stpdw. Włodzimierz – 1419, patr., s. 89.

WŁOSAK < włos ‘cienki, nitkowaty wyrostek na skórze ludzi i zwierząt’ Sstp, włosaty, włosisty ‘pełny włosów, długie a kręte włosy mający’ L (SSNO Włoszak/Włosak) – 1421, odp., s. 164.

WŁOSKI < por. Włoch^ – 1446, odetn., s. 293.

WŁOSTOWIC < i. pch. Włost : i. stpdw. Włosćibor – 1224, patr., s. 371, 373.

WŁOSZCZOWIC < * i. pch. Włoszcz : i. stpdw. Włosćibor – (1455–1480, sub a. 1134), patr., s. 65, 370.

WŁOSZEK, WŁASZEK < Włoch^ – 1486, odetn., s. 295.

WŁOSZKA m. < Włoch^, także < i. pch. Włoszka : i. stpdw. Włodzimierz, Włodzisław, Włosćibor – 1400, odim. s. 279, także odetn., 290.

WŁOSZYNOWA ż. < odetn. *Włoszyn : etn. Włoch^ – 1414, odmeż., s. 363.

WNUCZEK < wnuczę ‘dziecko w stosunku do dziadków’ Sstp, wnuk ‘ts’, wnuczka ‘ts’ Sstp – 1467, odp., s. 338.

WNUCZKOWA ż. < odp. Wnuczek^ – 1491, odmeż., s. 345.

WODA < woda ‘ts’, ‘przywódca, naczelnik, zwierzchnik’ Sstp – 1250, odp., s. 128.

WODCZYC < odp. Wodka : wódka, wódka ‘mały staw, rów z wodą’ Sstp – 1419, patr., s. 387.

WODOLEJA < woda^, < lać ‘ts’ Sstp – 1454, odp., s. 234.

WOJCIECHOWIC < i. stpdw. Wojciech – 1386, patr., s. 93.

WOJCIESZKOWIC < i. pch. Wojcieszek : i. stpdw. Wojciech – 1407, patr., s. 381.

WOJCIESZYC < i. pch. Wojciesz : i. stpdw. Wojciech – 1347, patr., s. 379.

WOJCISZOWIC < i. pch. Wojcisz : i. stpdw. Wojciech – 1389, patr., s. 379.

WOJCZDORF, WOJCIECHDORF < n.m. Wojciechów, pow. Oleśnica, pow. Złotorzja, Śl (SG) – 1309, odm., s. 54.

WOJDYŁA < i. pch. Wojdyła : i. stpdw. Wojśław, Budziwoj – 1496, odim., s. 280.

WOJEWODA < wojewoda ‘urzędnik nadworny, dowódca wojsk, wysoki urzędnik ziemski’ Sstp – 1384, odap., s. 158.

WOJKOWIC < i. pch. Wojeck : i. stpdw. Wojśław – 1224, patr., s. 70.

WOJNAKOWA ż. < odim. Wojnak : i. pch. Wojnak : i. stpdw. Wojśław, Budziwoj – 1445, odmęz., s. 368.

WOJNOWIC < i. pch. Wojeck : i. stpdw. Wojśław – 1418, patr., s. 387.

WOJNOWSKI < n.m. Wojnowo, pow. Oborniki, Wlkp (KoP II, N), Wojnowice, pow. Opatów, Młp (KS) – 1418, odm., s. 326.

WOJSKI < wojski ‘urzędnik ziemski sprawujący w czasie pospolitego ruszenia pieczę nad rodzinami i mieniem szlachty’ Sstp – 1337, odap., s. 136.

WOJSŁAWOWIC : i. stpdw. Wojśław – 1421, patr., s. 93, 383.

WOJSZEK < i. pch. Wojszek : i. stpdw. Wojśław, Budziwoj – 1292, odim., s. 264.

WOJSZYK < i. pch. Wojszyk : i. stpdw. Wojśław, Budziwoj – 1470–1480, odim., s. 322, 340, 345.

WOJSZYKOWA ż. < odim. Wojszyk[^] – 1497, odmęz., s. 345.

WOJT < wojt ‘urzędnik zarządzający miastem z ramienia pana’ Sstp (SSNO Wojt, Wojto) – 1252, odap., s. 128, 158.

WOJTKOWIC(Z) < i. pch. Wojtek : i. stpdw. Wojciech – 1417, patr., s. 93.

WOJTOSZOWIC(Z) < i. pch. Wojtosz : i. stpdw. Wojciech – 1456, patr., s. 93.

WOLA < wola ‘samodzielna, niezależna decyzja, postanowienie, możliwość swobodnego wyboru’, ‘pragnienie, życzenie’ Sstp – 1419, odap., s. 177.

WOLEJ < wola[^] – 1409, odap., s. 177.

WOLISZ < wola[^] – 1136, odap., s. 120, 128.

WOLISZEWIC < i. pch. Wolisz : i. stpdw. Wolimir – 1237, patr., s. 70.

WOLNY < wolny ‘swobodny, niezależny’, ‘posiadający wolność osobistą’ Sstp – 1346, odap., s. 136, 147.

WOLTAMOWIC (?), WOLTANOWIC (?) < niem.? Woltam : Wald : stsas waldan ‘panować’ Klim – 1292, patr., s. 372.

WOLCZEK < ukr. vouk SEV (za Słow. etym-mot., cz. 1), wilk ‘ts’ Sstp – 1455, odap., s. 321.

WOLEK < woł, wól ‘kastrowany samiec krowy’ Sstp – 1474, odap., s. 338.

WOŁOCHOWIEC < Wałach, por. Daci Wałaszy Mącz, por. Wołoch, Wałach, Wołoszyn ‘z Wołoszczyzny rodowity’ L, Wałach[^] – 1442, odetn., s. 293.

WOŁOGA < rus. wołoga ‘przyprawa tłusta’ SEB – 1455, odap., s. 234.

WOŁOSZ < Wałach[^] – 1442, odetn., s. 293.

WOŁOSZKO < Wałach[^] – XVI (1427), odetn., s. 293.

WOŁOWA DUSZA < wołowy ‘związany z wołem’ Sstp, < dusza ‘ts’ Sstp – 1425, odap., s. 191.

WOŁYNIEC – Wołyniec ‘z Wołynia rodowity’ L, por. Roxolani ... Biała Rus i s Wolińcami Mącz (SSNO Woliniec//Wołyniec) – 1477, odetn., s. 295.

WOŁYŃSKI < Wołyniec[^] – 1478, odetn., s. 295.

WOROSZYŁO < woroszyć ‘niszczyć’ SWil – 1483, odap., s. 234.

WOZIMĄKA < wozić 'transportować coś wozem' Sstp, < mąka 'ts' Sstp – 1481, odp., s. 234.

WOZISZ < wozić[^] – 1497, odp., s. 234.

WOZIWODA < wozić[^], < woda 'ts' Sstp – 1450, odp., s. 191.

WROBL < wrobl, wróbel 'ts' Sstp – 1392, odp., s. 30, 335.

WROBLOWIC(Z) < odp. Wrobl[^] – 1426, patr., s. 381.

WROCLAWSKI, WRACLAWSKI < n.m. Wrocław, miasto, Śl (SG) – 1338, odm., s. 28, 45, 47.

WROCOWIC < i. pch. Wroc : i. stpdw. Wrocisław – 1385, patr., s. 385.

WRONIC < odp. Wron : wrona 'ptak z rodziny krukowatych' Sstp – 1344, patr., s. 75, 93.

WRONIŃSKI, WRONISKI < n.m. Wronin, pow. Proszowice, Młp (RK) – 1469, odm., s. 333.

WRONOWIC(Z) < odp. Wron : wrona[^] – 1422, patr., s. 89.

WRZASK < wrzask 'hałas, rwetes, krzyki' L, wrzeszczeć 'wydawać głos właściwy owcy, kozie' Sstp – 1483, odp., s. 214.

WRZECIONKO < wrzeciono 'oś kamienia młyńskiego, oś w prasie' Sstp, wrzecionko 'dem. od wrzeciono, urządzenie do przędzenia' SW – 1497, odp., s. 234.

WRZESZCZ < wrzeszczeć 'wydawać głos właściwy owcy, kozie' Sstp, wrzeszcz 'krzykacz, awanturnik' SW – 1136, odp., s. 108.

WRZESZCZAK < wrzeszczeć[^] – 1390, odp., s. 154.

WRZESZCZEK, WRZESZCZKO < wrzeszczeć[^] – 1391, odp., s. 154.

WRZESZCZYK < wrzeszczeć[^] – 1pXV, odp., s. 246.

WSPINEK < wspiąć, wspinać się 'do góry się wyciągając podnosić' L, wspinek 'wspinający się' SW – 1454, odp., s. 234.

WSZEBOROWSKI < n.m. Wszebory, pow. Kolno, Maz (AMaz) – 1464, odm., s. 328.

WSZĘDZIE MARCIN < wszędzie 'ts' Sstp, < i. chrz. Marcin – 1484, odp., s. 257.

WSZYSTKIM SWAK < wszystkim 'ts' Sstp, < swak 'mąż siostry, krewny, powinowaty' Sstp – 1431, odp., s. 234, 257.

WŚCIAĞACZ < wściagać 'wyprostowywać, wyciągać', 'zatrzymywać, pozbawiać wolości', 'zajmować na zabezpieczenie pretensji' Sstp, wściągacz 'ten, co wściaga' SW – 1500, odp., s. 234.

WŚCIEKLICA, ŚCIEKLICA < wściekać się 'tracić panowanie nad sobą', 'zachowywać się jak szalenię' Sstp, wściekliza 'kobieta wściekła, jędza, piekielnica' SW – 1306, odp., s. 136.

WŚCIEKŁO < wściekły 'nieopanowany, gwałtowny' Sstp – 1426, odp., s. 177.

WŚCIEKŁY < wściekły 'nieopanowany, gwałtowny' Sstp – 1476, odp., s. 214.

WUJ, UJ < wuj 'brat matki' Sstp – 1427, odp., s. 196.

WUJEC, UJEC < wujec 'brat matki, wuj' Sstp – 1399, odp., s. 158, 196.

WUJEK, UJEK, WUJKO < wujek, ujek 'brat matki' Sstp – 1305, odp., s. 136.

WYCISŁO < wycisnąć 'przez nacisk wytlóczyć znak, usunąć, zwalczyć, wyrzucić z majątku' Sstp – 1457–1461, odp., s. 234, 389.

WYCISŁOWIC < odp. Wycisło[^] – 1451, patr., s. 389.

WYDRZYOKO < wyrzcić 'wyszarpać, wyrwać' Sstp, < oko 'ts' Sstp – 1470–1480, odp., s. 234.

WYDŹGA, WYŹGA < wyżec, wyżęgać 'wypalić, zniszczyć ogniem' Sstp – 1239, odp., s. 120, 128, 154, 255.

- WYDŹGO, WYŹGO** < wyżec, wyżegać^ - 1222, odp., s. 120, 255.
- WYGON** < wygon 'pastwisko' Sstp - ca 1265, odp., s. 128.
- WYLAZŁO** < wyleźć 'wydostać się skądś' Sstp - 1403, odp., s. 191.
- WYPROTEK, (WYPROTKO)** < wyprotek 'dziecko wyjęte z łona matki' Sstp - 1440, odp., s. 196.
- WYPUKŁY** < wypukły 'cierpiący na przepuklinę' Sstp - 1494, odp., s. 203.
- WYRWAL** < wyrwać 'wydrzeć, odebrać siłą, zniszczyć' Sstp - 1497, odp., s. 234, 338.
- WYSOCZEK** < wysoki 'długi w pionie, dużego wzrostu', 'wyróżniający się, wzniosły, wspaniały, stojący w jakiejś hierarchii ponad innymi, nadrzędny' Sstp - 1424, odp., s. 164.
- WYSOCZKA** < wysoki^ - 1441, odp., s. 164.
- WYSOKA MYŚL** < wysoki^, < myśl 'ts' Sstp - 1451, odp., s. 214, 256.
- WYSOKA RĘKA** < wysoka ręka 'siła, moc, potęga' Sstp - 1484, odp., s. 214.
- WYSOTA** < wysoki^, wysota 'strych' SW (SSNO Wysota/Wyszota) - 2pXIII, odp., s. 249.
- WYSTĘP** < wystąpić, wystąpić 'wyjść na zewnątrz, opuścić coś, postąpić naprzód, przed grupę, naruszyć zasady moralne' Sstp - 1494, odp., s. 234.
- WYSTUK** < stukać 'dawać znak ręką' Sstp, stuknąć 'dawać znak ręką', 'uderzyć czymś o coś' Sstp - 1497, odp., s. 234.
- WYSZ//WISZ** < i. pch. Wysz//Wis : i. stpdw. Wyszemir, Wyszestaw - 1270, odim., s. 264.
- WYSZCZELA** < wysk 'wołanie, krzyk, wycie, pisk' Sstp, ps *viščь 'wycie' SpC, wyskać 'głośno krzyczeć' SW - 1478, odp., s. 234.
- WYSZCZELIC** < odp. Wyszczela^ - 1324, patr., s. 379.
- WYSZEGRODZ(S)KI, WYSZOGRODZ(S)KI, WYSZAGRODZ(S)KI, WYSZEGRADZ(S)KI** < n.m. Wyszogród, Wyszegród, pow. Pińczów, Młp (KS), Wyszogród, Wyszegród, miasto, Maz (AMaz) - 1429, odm., s. 47, 49.
- WYSZKOWIC(Z)//WISZKOWIC(Z)** < i. pch. Wyszek : i. stpdw. Wyszebor, Wyszemir - 1436, patr., s. 89.
- WYSZOWIC(Z)//WISZOWIC(Z)** < i. pch. Wysz : i. stpdw. Wyszebor, Wyszemir - 1496, patr., s. 93.
- WYSZYBABA** < wyszyć, wyższyć 'wychwalać, cenić nade wszystko' Sstp, < baba 'babka', 'staruszka', 'kobieta w ogóle', 'położna' Sstp - 1441, odp., s. 191.
- WYSZYC(Z)//WISZYC(Z)** < i. pch. Wysz : i. stpdw. Wyszebor, Wyszemir - 1457, patr., s. 93.
- WYSZYOK** < wyszyć^, < oko 'ts' Sstp - 1424, odp., s. 191.
- WYSZYOKO** < wyszyć, < oko^ - 1424, odp., s. 191.
- WYSZYWANY** < wyszywany : wyszywać 'haftować' Sstp - 1484, odp., s. 234.
- WYTRZESK** < wytrzeszczyć 'oczy szeroko otworzywszy wlepić w coś' L, por. wytrzeszcz 'gatunek zwierzęcia, ryś' Sstp - 1349, odp., s. 136, 255.
- WZGUŁ** ? < zgoła adv. 'ze wszystkim, całkowicie, zupełnie' L, zgołemy 'doszczętny, zupełny' L, niezgoła, niezgoła 'niedołęga, niedorajda' SW - 1204, odp., s. 120.

Z

ZABAGŁO < zabażyć się 'zachcieć się, korcić' SXVI – 1470-1480, odp., s. 234.

ZABI(J)DYJABEL < zabić 'zadać śmierć, odebrać życie, (o roślinach) zniszczyć' Sstp, < dyjabel 'ts' Sstp – 1439, odp., s. 191.

ZABIJKOŃ < zabić^, < koń 'ts' Sstp – 1497, odp., s. 234.

ZABIJKOT < zabić^, < kot 'ts' Sstp – 1443, odp., s. 191.

ZABŁOC(S)KI, ZABŁOSKI < n.m. Zabłocie, par. Środa, Wlkp (KoP II), Zabłocie, pow. Jędrzejów, Młp (RK), Zabłocie, pow. Skierniewice, Maz (AMaz), Zabłócce, Zabłocie, Zabłotce, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł), pow. Sanok, kr pd-wsch (MS) – 1492, odm., s. 48, 333.

ZABOR < zabrać, zabierać 'wziąć coś cudzego, zagrabić', 'wziąć z powrotem, odebrać' Sstp – 1166, odp., s. 111, 255.

ZACHARZ < i. pch. Zacharz : i. chrz. Zacharyjasz – 1386, odim., s. 273.

ZACZEKACZ < czekać 'ts' Sstp, zaczekać 'czekając zatrzymać' SW – 1406, odp., s. 191.

ZADAR < zadarek 'część należności wypłacana przed wywiązaniem się z umowy, zaliczka' Sstp – 1325-1317, odp., s. 136, 254.

ZADORA < gw. zadora 'zadziora' Sgw, por. zadra 'drzazga' Sstp, zadrąć się 'zedrzeć się, zniszczyć się' Sstp – 1387, odp., s. 147.

ZADURKA < durować 'szaleć, hulać', 'pysznić się' SXVI, zadurzyć, zadurzyć 'odurzyć, zagłuszyć, oszołomić' SW – 1452, odp., s. 214.

ZAGANIACZ < zaganiać 'zmusić do odejścia, wyganiać' Sstp, zaganiacz 'pastuszek' SW – 1447, odp., s. 196.

ZAGORZAN < n.m. Zagorze, Zagory, dziś Zagórze, pow. Kraków, pow. Wadowice, Młp – 2pXV, odm., s. 58.

ZAGRODA < zagroda 'gospodarstwo, obora, miejsce ogrodzone dla bydła i koni' Sstp – 1450, odp., s. 191.

ZAGRODNIK < zagrodnik 'chłop bezrolny' Sstp – 1435, odp., s. 196.

ZA GROSZ SŁOMA < wyr. przyimk. za grosz 'niewiele, mało, tanio, trochę', por. grosz 'drobna moneta srebrna' Sstp, < słoma 'wysuszone źdźbła zbóż' Sstp – 1472, odp., s. 234.

ZA GROSZ SŁOMY < wyr. przyimk. za grosz^, < słoma^ – 1454, odp., s. 234.

ZA GROSZ SŁOWO < wyr. przyimk. za grosz^, < słowo 'ts' Sstp – 1487, odp., s. 234, 257.

ZAJDA < zajda 'kosa' Sstp – 1435, odp., s. 191.

ZAJĄKAŁA < zająkać się 'jąkać się'(Sstp), jąkać 'mruczeć, bełkotać', 'zacinać się' Sstp – 1419, odp., s. 164.

ZAJĄKIEL < zająkać się^ – 1427, odp., s. 164.

ZAKĄTNY < wyr. za kątem, < kąć 'róg, miejsce ustronne' Sstp, por. zakątny 'na ustroniu, uboczny' SW – 1398, odp., s. 154.

ZAKLIKA < klikun 'woźny wywołujący sprawy w sądzie' SXVI – 1345, odp., s. 136.

ZAKON < zakon 'prawo, nakaz, zasady moralne, spis praw' Sstp – 1497, odp., s. 215.

ZAKRĘTNY < krętny 'wijący się', 'wykrętny' SXVI, zakrętny 'pełen zakrętów', 'po-krętny, wykrętny' SW – 1420, odp., s. 177.

ZAKRZOWSKI, ZAKRZEWSKI, ZAKRZOSKI < n.m. Zakrzew, Zakrzewo, pow. Śrem, Wlkp (KoP II, N), Zakrzewo, pow. Gniezno, pow. Jarocin, pow. Koło, pow. Piotrków,

Wlkp (KoZ II, N), Zakrzów, pow. Brzesko, Młp (LK), Zakrzów, dziś Zakrzew, pow. Częstochowa, Młp (RK), Zakrzów, pow. Lublin, pow. Opole, Młp, (KL), Zakrzewo, Zakrzew, pow. Liw, pow. Nur, pow. Ostrów Mazowiecka, Maz (AMaz), Zakrzowce, pow. Halicz, kr pd-wsch (Jabł) – 1470–1480, odm., s. 333.

ZALEWSKI < n.m. Zalewo, par. Cerekwica, par. Ojezierze, Wlkp (KoP II), Zalesie, pow. Limanowa, Młp (LK), pow. Miechów, Młp (RK), Zalas, Zalesie, pow. Chrzanów, Młp (RK) – 1400, odm., s. 324.

ZALĘGA < gw. załęga ‘pole za łąkami’ Sgw, por. załęzny ‘położony za łązem czy za łągiem’ Sstp, łąz ‘grunt uprawny na miejscu wyciętym w lesie’ Sstp, łąg, łąg ‘bagnista łąka, las, zagajnik na mokradle’ SXVI – 1497, odp., s. 234.

ZALUSKA < ? za łągiem, < łąg ‘mokradło, bagno, jezioro’ Sstp, por. zauszka ‘ozdoba zawieszana u ucha’ Sstp – 1462, odp., s. 336.

ZAMĘT < zamęt ‘strapienie, udręczenie, ucisk’ Sstp – 1427, odp., s. 177.

ZAMĘTOWIC < odp. Zamęt^ – 1482, patr., s. 93.

ZAMIECHOWSKI < n.m. Zamiechów, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1500, odm., s. 333.

ZAMIĘSZKA < zamieszka ‘ucisk, udręka, popłoch, zamęt’ Sstp – 1448, odp., s. 177.

ZAMOŚCISKI, ZAMOSCKI, ZAMOJSKI, ZAMOSKI < n.m. Zamoście, Zamość, miasto, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1473, odm., s. 348.

ZAMOŻNY < zamożny ‘znakomitej mocy, potęgę mający’ L, zamożysty ‘zamożny, zasobny’ R – 1497, odp., s. 238.

ZAORZ < zaorać ‘orząc przygotowywać ziemię pod zasiew’ Sstp – 1493, odp., s. 234.

ZAPADŁO < zapadły ‘taki, na którego coś spadło’, ‘zasypyany’ Sstp, zapadać ‘spadać w dół’, ‘zawalić się’ L, zapaść ‘spaść ku dołowi’ SW – 1416, odp., s. 191.

ZAPALSKI < n.m. Zapolice, Zapalice, par. Strońsk, Wlkp (KoW II) – 1393, odm., s. 324.

ZAPART < zaparty part. praet. pass. od zaprzeć ‘zaporką zamknąć’, ‘zawrzeć’, ‘uparcie się przeciwstawić’, ‘wyprzeć się czegoś’ L, por. part. praet. pass. pl. zaparte, zaprzeć (się) ‘nie uznać racji, odrzucić oskarżenie, nie przyznać się do czegoś, wyprzeć się kogoś’ Sstp – 1393, odp., s. 147.

ZAPARTO < zaparty part. praet. pass. od zaprzeć^ – 1394, odp., s. 147.

ZAPARTY < zaparty part. praet. pass. od zaprzeć^ – 1445, odp., s. 177.

ZAPOLSKI < n.m. Zapolice, Zapalice, par. Strońsk, Wlkp (KoW II) – 1393, odm., s. 324.

ZARĘBA, ZARUBA < zaręba, zaręb ‘miejsce po wyciętych zaroślach’ Sstp – 1352, odp., s. 154.

ZARĘBKA < zaręba^ – 1335, odp., s. 136.

ZAROGA < za rogiem, rog, róg ‘norożnik’, ‘u zwierząt charakterystyczna narośl na kości czołowej’ Sstp – 1253, odp., s. 128.

ZARSZYŃSKI < n.m. Zarszyn, pow. Sanok, kr pd-wsch (MS) – 1481, odm., s. 333.

ZARZECZNY < zarzecz ‘pole położone za rzeką’ Sstp, zarzeczny ‘znajdujący się z tamtej strony rzeki’ SW – 1400, odp., s. 154.

ZASŁONA < zasłona ‘to, co zasłania, tkanina zasłaniająca, niejasność, tajemność, cień, zaciemnienie’ Sstp – 1456, odp., s. 234.

ZASMUŻNY < wyr. za smugiem, smug ‘dolina, obniżenie terenu, łąka, staw’ Sstp – 1492, odp., s. 234.

ZASZYROC(S)KI (?) < n.m. Serociec, Szeroczek, Syroczek, dziś Serock, miasto, Maz (AMaz) – 1494, odm., s. 47.

ZAŚCIENIEWIC < odp. *Zaćień : zaścienić ‘rozciągnąć cień, zasłonić, ochronić’ Sstp – 1433, patr., s. 89.

ZATŁUCZON < part. praet. pass. zatłuczon od zatłuc ‘tłuczkiem zabić’ SW – 1385, odp., s. 154.

ZATORSKI < n.m. Zator, miasto, pow. Oświęcim, Młp (LK) – 1415, odm., s. 47.

ZAWADA < zawada ‘przeszkoda, kara, skaza, przeszkadzanie, mieszanie, wtrącanie się’ Sstp – 1410, odp., s. 177, 338.

ZAWADZKI, ZAWACKI < n.m. Zawady, pow. Kalisz, Wlkp (KoW II), Zawada, pow. Kraków, pow. Bochnia, pow. Limanowa, pow. Myślenice, Młp (LK), Zawada, pow. Olkusz, pow. Włoszczowa, pow. Częstochowa, Młp (RK), Zawady, pow. Grodziec, pow. Garwolin, Maz (AMaz), Zawada, pow. Bełz, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1448, odm., s. 333.

ZAWAŁOWSKI, ZAWAŁOWSKA ż. < n.m. Zawałów, pow. Hrubieszów, kr pd-wsch (SG) – 1497, odm., s. 317.

ZAWARTY < zawarty ‘skryty’ SXVI – 1430, odp., s. 177.

ZAWICHOSC(S)KI < n.m. Zawichost, Zawifost, miasto, pow. Sandomierz, Młp (KS) – 1324, odm., s. 28.

ZAWID < zawidzić, zawidzieć ‘zazdrościć, odczuwać niechęć do kogoś z zazdrości, nienawidzieć’ Sstp – 1153, odp., s. 111, 255.

ZAWIESIGĘBA < zawiesić ‘umocować, zaczepić, przełożyć na później, odroczyć’ Sstp, < gęba ‘twarz, usta, paszcza’ Sstp – 1460, odp., s. 234.

ZAWILEK < zawiły ‘krzywy, kręty’ Sstp – 1500, odp., s. 215.

ZAWILKA < zawiły^ – 1494, odp., s. 215.

ZAWIŁO < zawiły^ – 1449, odp., s. 177.

ZAWIŁY < zawiły ‘krzywy, kręty’ Sstp – 1470, odp., s. 215.

ZAWISZA < i. pch. Zawisza : i. stpdw. Zawist – 1398, odim., s. 264, 269, 387.

ZAWISZYC < i. pch. Zawisz, Zawisza^ – 1447, patr., s. 387.

ZAWORA < zawora ‘zasuwa, rygiel, zamknięte miejsce’ Sstp – 1430, odp., s. 191.

ZAWRZYJATA < zawrzeć ‘zamknąć, pomieścić w sobie’, ‘umieścić coś/kogoś w pomieszczeniu zamkniętym’ Sstp, < jata ‘szafas, szopa, buda’, ‘kram kupiecki’ Sstp, jatka ‘budka kupiecka, kram, stragan’ Sstp – 1454, odp., s. 234.

ZAZIĘBŁO < zaziębnać ‘stać się zimnym’ Sstp – 2pXV, odp., s. 249.

ZĄB < ząb ‘ts’ Sstp – 1285, odp., s. 128.

ZĄBRZEC < ząbr, zubr ‘żubr, gatunek zwierzęcia’ Sstp, ząbr ‘obrzemie podniebienia i dziąseł u konia’ Sstp – 1441, odp., s. 215.

ZĄBRZOC < ząbr^ – 1454, odp., s. 215.

ZĄBR(Z)OWIC < odp. Ząbr(z) : ząbr, zubr^ – 1449, patr., s. 387.

ZĄBRZUCH < ząbr^ – 1466, odp., s. 215.

ZBAWICIEL < zbawiciel ‘(przeważnie o Bogu) ratujący w niebezpieczeństwie, wybawca’ Sstp – 1426, odp., s. 177.

ZBĄD < zbyć, zbyć się ‘uwolnić się od czegoś, pozbyć się czegoś’, ‘ominąć coś, przetrwać’ Sstp – 1204, odp., s. 120, 255.

Z BOGIEM MARCIN < wyrażenia syntaktycznego „z Bogiem Marcin” – 1473, odp., s. 234.

ZBOJCA < zbojca ‘ten kto dokonuje napadów, rabunków, morderstw, rozbójnik, morderca’ Sstp – 1472, odp., s. 215.

ZBOR < zbor 'gromada, tłum, rzesza, społeczność, pokolenie, ród, zebranie, zgromadzenie' Sstp – 1204, odp., s. 120.

ZBOŻE < zboże 'to, co się posiada, mienie, majątek, dobytek, pieniądze, powodzenie, pomyślność, rośliny uprawiane ze względu na ich ziarno' Sstp – 1311, odp., s. 136.

ZBOŻNIK < zbożny 'nabożny, pocziwy, zacny' Sstp – 1396, odp., s. 147, 252.

ZBOŻNY < zbożny 'nabożny, pocziwy, zacny' Sstp – 1491, odp., s. 215.

ZBRONOWIC < i. pch. Zbron : i. stpdw. Zbrostów – 1288, patr., s. 377.

ZBROSZEK < i. pch. Zbroszek : i. stpdw. Zbrostów – 1398, odim., s. 264, 389.

ZBROSKOWIC < i. pch. Zbroszek[^] – 1475, patr., s. 389.

ZBROŻEK < i. pch. Zbrożek : i. chrz. Zbrostów – 1491, odim., s. 267.

ZBYGIEŃ < i. pch. Zbygień : i. stpdw. Zbygniew – 1440, odim., s. 265, 269.

ZBYGNIEW < i. stpdw. Zbygniew – 1470–1480, odim., s. 270.

ZBYGNIEWIC, ZBYGNIOWIC < i. stpdw. Zbygniew – 1479, patr., s. 93.

ZBYLUT < i. stpdw. Zbylut – 1431, odim., s. 270.

ZBYLUTOWIC < i. stpdw. Zbylut – 1382, patr., s. 93, 383.

ZDAN//ŻDAN < zdan/żdan part. praet. pass. od zdać 'dać, przekazać, powierzyć, ustalić' Sstp lub zdać 'czekać, oczekiwać' Sstp – 1136, odp., s. 108, 120, 136, 154, 191, 234.

ZDANOWIC//ŻDANOWIC < odp. Zdan//Żdan[^] – 1460, patr., s. 93.

ZDARZYŁO < zdarzyć 'dać, spowodować, że coś się stanie, udać się, poszczęścić się' Sstp – 1466, odp., s. 234.

ZDUNAK < zdun 'rzemieślnik, który lepi coś z gliny, garncarz' Sstp – 1480, odp., s. 238.

ZDUNIEK < zdun[^] – 1464, odp., s. 238.

ZDUNOWSKI//ZDUŃSKI, ZDUŃSKA ź. < n.m. Zduny, miasto, pow. Łęczyca, Wlkp (KoW II), Zduny, Zdunowy, par. Chlewiska, Wlkp (KoZ II) – 1497, odm., s. 317.

ZDZICH < i. pch. Zdzich : i. stpdw. Zdzisław – 1408, odim., s. 279.

ZDZIEBORZYC < i. stpdw. Zdziebor – 1189, patr., s. 65.

ZDZIECH < i. pch. Zdziech : i. stpdw. Zdziebor, Zdziesław – 1434, odim., s. 265, 269.

ZDZIECHOWIC, ZDZICHOWIC < i. pch. Zdziech, Zdzich[^] – 1393, patr., s. 89.

ZDZIELISZ ? < dzielać się, dzielić (się) 'dzielić się z kimś, podzielić, rozdzielić' Sstp – ca 1265, odp., s. 128.

ZDZIESŁAWSKI < n.m. Zdziesławice, pow. Kraków, Młp (RK) – 1444, odm., s. 325.

ZDZIESZEK < i. pch. Zdzieszek : i. stpdw. Zdziebor, Zdziesław – 1451, odim., s. 322, 340.

ZEBRAN < part. praet. pass. zebran od zebrać 'ts' Sstp – 1458, odp., s. 353.

ZEBRANOWNA ź. < odp. Zebran[^] – 1458, odojc., s. 353.

ZEGARDŁOWA ź. < odp. Zegadło, Zegardło : żegadło 'narzędzie do wypalania' L – 1499, odmeż., s. 361.

ZEGAREK < zegarek 'dem. od zegar' L, zegar 'urządzenie odmierzające czas, zwykle umieszczane na wieży' Sstp – 1498, odp., s. 234.

ZEGARNIK < zegarnik 'opiekun zegara umieszczonego zwykle na wieży' Sstp – 1467, odp., s. 238.

ZELWA, ŻELWA, ZOŁWA < zefw, złew 'synowa, szwagierka' Sstp, zołwa, zołwica 'siostra męża' SEB – 1400, odp., s. 158.

ZĘBAJ < ząb 'ts' Sstp – 1467, odp., s. 203.

ZĘBAK < ząb[^], zębak 'koło zębate' SW – 2pXIV, odp., s. 250.

ZĘBAL < ząb[^], zębál 'człowiek mający wielkie zęby', 'kłócący się ząb za ząb, swarliwy, uszczypliwy' SW – 1462, odp., s. 203.

ZĘBAŁA//ZĘBAŁA < ząb[^] - 1490, odp., s. 203.

ZĘBORKA < ząb[^] - 1469, odp., s. 203.

ZĘBOTA < ząb[^] - 1pXIV, odp., s. 246.

ZGAGOWA//ZGAŻYNA ź. < odp. Zgaga : zgaga 'uczucie pieczenie w przełyku' Sstp - 1435, odmęż., s. 358.

ZIEJA por. SIEJA//ZIEJA

ZIELENIOWA < n.m. Zieleniewo, pow. Łęczycza, Wlkp (KoW II) - 1396, odm., s. 56.

ZIELENOGA < zielony 'ts' Sstp, por. 'świeży, młody' SW, zioło 'roślina zielna' Sstp, < noga 'ts' Sstp - 1370, odp., s. 334.

ZIEŁĘTO < zioło[^] (SSNO Żełęto//Ziełęto) - 1212, odp., s. 120.

ZIELONE POLE < zielony[^], < pole 'ziemia uprawna, rola, łąka, równina, przestrzeń na zewnątrz budynku, tło (w opisie herbu)' Sstp - 1495, odp., s. 234.

ZIELONKA < zielony[^] - 1387, odp., s. 140.

ZIELONY < zielony 'ts' Sstp, por. 'świeży, młody' SW - 1414, odp., s. 164.

ZIEMIANIN, ZIEMIENIN < ziemianin 'mieszkaniec kraju, krainy, szlachcic, właściciel majątku ziemskiego, członek stanu pośredniego między szlacheckim a chłopskim' Sstp - 1473, odp., s. 238.

ZIEMLIŃSKI < n.m. Ziemiłino, dziś Ziemiłin, pow. Krobica, Wlkp (KoP II) - 1400, odp., s. 324.

ZIĘBA < zięba 'gatunek ptaka' Sstp - 1317, odp., s. 136.

ZIĘBIC//ZĘBIC < odp. Zięba[^] - (1437), patr., s. 89.

ZIMNOWODZKI, ZIMNOWOCKI < n.m. Zimnowoda, Zimna Woda, par. Borek, Wlkp (KoP II), Zimna Woda, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabl) - 1486, odm., s. 333.

ZIMNY < zimny 'chłodny, flegmatyczny' Sstp - 1395, odp., s. 147.

Z KRZYWĄ ŻONĄ < krzywy 'nieprosty, skośny, zgięty', 'fałszywy, oszukańczy, niesprawiedliwy, niesłuszny' Sstp 'ułomny' SXVI, < żona 'kobieta, małżonka' por. zła żona 'niezrządnica' Sstp - 1269-1273, odp., s. 128.

ZŁE MIĘSO < zły 'niedobry, niegodziwy', 'niezgodny z zasadami moralnymi', 'nisko oceniany w hierarchii społecznej', 'liczy, nędzny, małej wartości' Sstp, < mięso 'ts' Sstp - 1397, odp., s. 256.

ZŁODZIEJ < złodziej 'ten co kradnie' Sstp - 1372, odp., s. 147.

ZŁOTA ź < złoty 'dotyczący złota, złotej barwy', 'moneta' Sstp - 1442, odp., s. 164.

ZŁOTARZ < złotarz 'złotnik' SXVI - 1456, odp., s. 238.

ZŁOTEK, ZŁOTKO < złoty[^], złotek 'istota kochana' SW - 1400, odp., s. 215.

ZŁOTO < złoto 'metal szlachetny' Sstp - 1397, odp., s. 154.

ZŁOTOSZA < złoty[^] - 1487, odp., s. 215.

ZŁOTOUST < złoty[^], < usta 'ts' Sstp - (1277), odp., s. 257.

ZŁOTOWŁOS < złoty[^], < włos 'cienki, nitkowaty wyrostek na skórze ludzi i zwierząt' Sstp - 1415, odp., s. 164.

ZŁOTY, ZŁATY < złoty 'dotyczący złota, złotej barwy', 'moneta' Sstp - 1416, odp., s. 164.

ZŁOTY WŁOS < złoty[^], włos[^] - 1425, odp., s. 164.

ZŁY < zły 'niedobry, niegodziwy', 'niezgodny z zasadami moralnymi', 'nisko oceniany w hierarchii społecznej', 'liczy, nędzny, małej wartości', 'diabeł' Sstp - 1459, odp., s. 215.

ZŁY DZIEŃ < zły[^], < dzień 'ts, doba, termin sądowy, czas, chwila' Sstp (SSNO Zły Dzień//Ślidzień) - 1419, odp., s. 234, 256.

- ZŁYMYSŁ** < zły[^], < myśl 'ts' Sstp (SSNO Żelimysł//Złymysł) – 1136, odp., s. 108.
- ZMARZLIK** < zmarzłek 'sopel lodu', 'wyschnięte odchody' Sstp, ps *мързнѣти 'marznąć' SES – 1470–1480, odp., s. 234.
- ZMARZLEK** < zmarzłek 'sopel lodu', 'wyschnięte odchody' Sstp – 1454, odp., s. 234.
- ZMORA** < zmorzyć 'uśmiercić, zabić' Sstp, zmora 'mara, upiór' SW – 1402, odp., s. 215.
- ZNOJ** < znoj, znój 'upał, spiekota, skwar' Sstp – 1464, odp., s. 234.
- ZNOJEK** < znoj[^] – 1480, odp., s. 234, 247.
- ZUBRZSKI//ŻUBRZSKI, ZUBRSKI, ZUBRZSKA** ź. < n.m. Żubrza, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabł) – 1454, odm., s. 317.
- ZUFALA** < zufały 'hardy' Sstp 'bezczelny, pyszałkowaty' R – 1462, odp., s. 215.
- ZUFALY** < zufały 'hardy' Sstp 'bezczelny, pyszałkowaty' R – 1441, odp., s. 177.
- ZWAN, ZWANO** < part. praet. pass. zwan od zwać 'nadawać nazwę, nazywać', 'nazywać się', 'wzywać kogoś, by przybył, powoływać do czegoś' Sstp – 1210, odp., s. 128.
- ZWARTOWIC** < odp. Zwart : zwarty, zewrzeć 'ująć ściśle, szczelnie ścisnąć' L — 1483, patr., s. 93.
- ZWOL, ZWOLO** < zwolić 'wybrać, przeznaczyć na coś', 'wyratować, ocalić', 'wyrazić zgodę' Sstp, gw. zwola 'swoboda, rozpuszczenie' Sgw – 1305, odp., s. 136, 255.
- ZWOŁA** < zwolić[^], gw. zwola 'swoboda, rozpuszczenie' Sgw – 1317, odp., s. 136, 255.
- ZWOLEŃSKI** (?) < n.m. ? Wola, dziś część Warszawy, Maz (AMaz) – 1470, odm., s. 47.
- ZYGMUNT** < i. chrz. Zygmunt – 1492, odim., s. 268.

Ż

- ŻDZIEBŁKO** < żdźbło 'łodyga zbóż i traw', 'okrucz, kawałeczek' Sstp – (1494), odp., s. 367.
- ŻLE WLAZŁ** < źle 'nieodpowiednio, niewłaściwie, nieuczciwie, niesprawiedliwie, dokuczliwie, dotkliwie, okrutnie' Sstp, < wlaźło 'intruz' L – 1459, odp., s. 234, 257.
- ŻRZEBKOWIC** < odp. Żr(z)ebek : żr(z)ebiec, żr(z)ebic, żr(z)ebię 'młody koń' Sstp – 1295, patr., s. 70, 75.
- ŻWIERZYNA** < zwierzyzna, zwierzyna 'mięso zwierząt łownych, dziczyzna' Sstp – 1465, odp., s. 234.

Ż

- ŻABA** < żaba 'gatunek zwierzęcia, płaza' Sstp – 1224, odp., s. 120.
- ŻABIAK** < żaba[^] – 1465, odp., s. 215.
- ŻABIC(S)KI** < n.m. Żabice, pow. Łódź, Wlkp (KoW II) – 1497, odm., s. 317.
- ŻABOKLIK** < żaba[^], klik ? – 1464, odp., s. 234.
- ŻAKOWSKI** < n.m. Żakowo, pow. Leszno, Wlkp (KoP II, N), Żakowice, pow. Kutno, pow. Brzeziny, Wlkp (KoW II) – 1465, odm., s. 333.

ŻAL < żal 'zło, przykrość, krzywda, odczucie żalu' Sstp (SSNO Szal//Żal) - 1391, odp., s. 147.

ŻALIK < żal^ - 1352, odp., s. 147.

ŻAŁOSZ < żal^ - 1461, odp., s. 215.

ŻAŁOŚĆ < żałość 'zmartwienie, smutek, cierpienie, żal (za grzechy), skrucha, współczucie, narzekanie, płacz' Sstp - 1494, odp., s. 215.

ŻAŁUDA < żoładź 'owoc dębu' Sstp - 1462, odp., s. 215.

ŻARŁAK < żreć 'pożerać, zjadać' Sstp - 2pXIV, odp., s. 248.

ŻARŁO < żreć^ - 1479, odp., s. 234.

ŻARNOTA ? < żarny 'gorący' Sstp, por. żarny 'prasa do wyciskania wina, oleju' Sstp, żarota 'udręka, ucisk, prześladowanie' Sstp - 1136, odp., s. 108.

ŻARTEK, ŻARTKO < czart 'demon, diabeł' Sstp - 1325-1327, odp., s. 136.

ŻDANIEC < zdać 'dać, przekazać, powierzyć, ustalić' Sstp lub < żdać 'czekać, oczekiwać' Sstp (SSNO Zdaniec//Żdaniec) - 1499, odp., s. 234.

ŻDANIEK < zdać^, żdać^ (SSNO Zdaniek//Żdaniek) - 1477, odp., s. 234.

ŻEBRACZEK < żebrak 'ten co prosi o jałmużnę, nędzarz, biedak' Sstp - 1458, odp., s. 238.

ŻEBRACZY WOJT < żebrak^, wojt, wójt 'ts' Sstp - 1406, odp., s. 256.

ŻEBRO//RZEBRO < żebro, rzebro 'ts' Sstp - 1459, odp., s. 338.

ŻEGLARZEWIC < odp. Żeglarz(z) : żeglarz 'ts' Sstp - 1435, patr., s. 381.

ŻEGŻULCZYNA ż. < odp. Żegżułka : żegżułka 'kukułka' SXVI - 1384, odmęż., s. 357.

ŻELAZKO, ŻELEZKO < żelazko 'rzecz z żelaza zrobiona' L - 1398, odp., s. 154, 338.

ŻELAZNA GŁOWA, ŻELEZNA GŁOWA < żelazny 'związany z żelazem' Sstp, < głowa 'ts' Sstp - 1378, odp., s. 147.

ŻELAZNY < żelazny 'związany z żelazem' Sstp - 1388, odp., s. 147.

ŻELAZNY GŁOWA < żelazny^, < głowa^ - 1377, odp., s. 147.

ŻELAZO, ŻELEZO < żelazo 'rodzaj metalu i wyroby z niego, żelazna część pług'a' Sstp - 1254, odp., s. 154.

ŻELAZOWIC(Z) < odp. Żelazo^ - 1440, patr., s. 89.

ŻELEŻNICKI < n.m. Żeleźniki, pow. Sokołowo, kr pd-wsch (SG) - 1450, odm., s. 325.

ŻELEŻNIK < żeleźnik 'żelazny garnek' Sstp - 1397, odp., s. 154.

ŻELKOWIC < i. pch. Żelek : i. stpdw. Żelibor - 1394, patr., s. 89.

ŻEMELKO < zemła 'bułka pszenna, placek' Sstp - 1492, odp., s. 234.

ŻENICH < żenich 'oblubieniec, pan młody' R, żona 'kobieta, małżonka' por. zła żona 'nierządnica' Sstp - 1402, odp., s. 196.

ŻERZUCHA < żerzucha, żerucha, rzeżucha 'gatunek rośliny' Sstp - 1136, odp., s. 108, 318.

ŻĘDAN < part. praet. pass. żądany od żądać 'bardzo chcieć, pragnąć czegoś, prosić, domagać się, rościć sobie prawo do czegoś' Sstp - 1226, odp., s. 128.

ŻMIGRODZKI, ŻMIGROCKI, ŻMIGRODZKA ż. < n.m. Żmigród miasto, Młp (KS), pow. Jasło, Młp (RB), Żmigród, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabł) - 1469, odm., s. 347.

ŻMIJEWSKI, ŻMIJOWSKI < n.m. Żmijewo, pow. Ciechanów, pow. Mława, pow. Ostrołęka, Maz (AMaz) - 1439, odm., s. 325.

ŻMIJKA < żmija, żmij 'jadowity gatunek węża, żmija' Sstp, żmijka 'dem. od żmija' SW - 1490, odp., s. 215.

- ŻMODZIN** < Żmudzín, Żmódzin ‘obywatel ze Żmudzi’ L – XVI/XVII (1478), odetn., s. 295.
- ŻMUDA** < żmuda, zmuda ‘brak troski, niedbalstwo, opieszałość’ Sstp – 1414, odp., s. 177.
- ŻNIŃSKI, ŻNIEŃSKI** < n.m. Żnin, miasto, Wlkp (KoZ II) – 1500, odm., s. 47.
- ŻOCH, ŻOK** < żoch ‘żołądek’ SWil – 1426, odp., s. 140, 164, 335.
- ŻOŁĄDEK** < żołądek ‘część przewodu pokarmowego’ Sstp – 1398, odp., s. 164.
- ŻOŁĄDŹ//ŻOŁĘDŹ** < żołądz ‘owoc dębu’ Sstp – 1443, odp., s. 319.
- ŻOŁNA** < żoła ‘gatunek ptaka, dzięcioł’ Sstp – 1471, odp., s. 215.
- ŻOŁNIERZ** < żołnierz ‘ts’ Sstp – 1486, odp., s. 238.
- ŻOŁTOBRZUCH** < żółtobrzuch ‘pasibrzuch’ SXVI – 1487, odp., s. 215.
- ŻOŁTOWŁOS** < żółtowłos ‘gatunek rośliny’ Sstp, < żółty ‘ts’ L, < włos ‘cienki, nitkowaty wyrostek na skórze ludzi i zwierząt’ Sstp – 1452, odp., s. 203.
- ŻOŁWOWIC** < odp. Żółw : żółw, żółw ‘ts’ Sstp – 1447, patr., s. 387.
- ŻORAW** < żoraw, żuraw ‘gatunek ptaka’, ‘urządzenie do wyciągania wody ze studni’, ‘most zwodzony’ Sstp – 1204, odp., s. 120.
- ŻORAWIEWIC** < odp. Żoraw[^] – 1432, patr., s. 381.
- ŻUK** < żuk ‘chrząszcz znajdujący się w gnoju’ L – 1136, odp., s. 108.
- ŻUKOWSKI** < n.m. Żukowo, w pobliżu Oleksina, pow. Gniezno, Wlkp (KoZ II), pow. Oborniki, Wlkp (KoP II, N), Żukowice, pow. Łęczyca, Wlkp (KoW II), Żukow, pow. Radom, pow. Sandomierz, pow. Stopnica, Młp (KS), pow. Bychawa, Młp, (KL), Żukow, pow. Halicz, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabł) – 1471, odm., s. 367.
- ŻUPNIK** < żupnik ‘zarządca lub dzierżawca żupy solnej’ Sstp, por. żupa ‘kopalnia’ Sstp – 1323, odp., s. 136.
- ŻUROWICE, ŻURAWSKI, ŻURASKI** < n.m. Żurowa, pow. Jasło, Młp (RB), Żurowice, Mżurowice, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1493, odm., s. 348.
- ŻYD** < Żyd, Żydek ‘starozakonny, wyznania Mojżeszowego’, Żydowin ‘Żyd poważny, sławny z nauki’, żydowski ‘od Żyda, od Żydów L, por. Hebraeus, id est Iudaeus, Żyd, Iudaea, Żydowka, Hebraicus, żydowski Mącz, słowiańska nazwa Żydów pochodzi z łac. Iudaeus, prawdopodobnie za pośrednictwem romańskim lub Słowian pld, por. żyd ‘człowiek należący do narodu izraelskiego i wyznający religię mojżeszową’ Sstp – 1401, odetn., s. 293.
- ŻYDEK, ŻYDKO** < Żydek ‘starozakonny, wyznania Mojżeszowego’ L, por. Żyd[^] – 1385, odetn., s. 290.
- ŻYDKOWA** ż. < odetn. Żydek[^] – 1475, odmęż., s. 364.
- ŻYDKOWNA** ż. < odetn. Żydek[^] – 1475 (sub a. 1406), odojc., s. 364.
- ŻYDOWIEC** < Żyd[^] – 1470–1480, odetn., s. 295.
- ŻYDOWIN** < Żydowin ‘Żyd poważny, sławny z nauki’ L, por. Żyd[^] – 1204, odetn., s. 285.
- ŻYDOWKA** < Żydowka Mącz, por. Żyd[^], także ap. żyd[^] – 1375, odetn., s. 290.
- ŻYDOWNA** ż. < odetn. Żyd[^] – 1487, odojc., s. 364.
- ŻYDOWSKI** < żydowski ‘od Żyda, od Żydów L, por. Żyd[^] – 1391, odetn., s. 290.
- ŻYDZIEC** < Żyd[^] – 1385, odetn., s. 290.
- ŻYLEC//SILEC** < żyła ‘naczynie krwionośne’ Sstp lub < siła ‘energia fizyczna, zdolność do wysiłku, do działania, siła sprzeczna z prawem, przemoć, gwałt, zdolność oddziaływania, wywoływania skutków, wysoka sprawność, mnóstwo, wielka liczba czegoś’ Sstp – 1484, odp., s. 203.
- ŻYLIC(Z)//SILIC(Z)** < odp. Żyła//Siła[^] – 1427, patr., s. 387.

ŻYŁA//SIŁA < żyła 'naczynie krwionośne' Sstp lub < siła 'energia fizyczna, zdolność do wysiłku, do działania, siła sprzeczna z prawem, przemoc, gwałt, zdolność oddziaływania, wywoływania skutków, wysoka sprawność, mnóstwo, wielka liczba czegoś' Sstp – 1245, odp., s. 26, 136.

ŻYŁAK//SIŁAK < żyła[^] lub < siła[^] – 1482, odp., s. 203.

ŻYŁKA//SIŁKA < żyłka 'dem. od żyła' L, żyła[^], siła[^] – 1136, odp., s. 108.

ŻYŁKO//SIŁKO < żyła[^], siła[^] – 2pXV, odp., s. 245.

ŻYŁOWIC(Z)//SIŁOWIC(Z) < odp. Żyła//Siła[^] – 1417, patr., s. 93.

ŻYRAWSKI, ŻYROWSKI, ŻYRAWSKA ź. < n.m. Żyrowo Małe, Wielkie, pow. Grodziec, Maz (AMaz), Żyrawa, pow. Lwów, kr pd-wsch (Jabł), Żyrawica, Żurawica, pow. Przemyśl, kr pd-wsch (Jabł) – 1496, odm., s. 342.

ŻYRNIC(S)KI//SIRNIC(S)KI, SIRZNIC(S)KI, ŻYRNISKI//SIRNISKI < n.m. Żyrniki, dziś Żerniki, par. Łukowo, par. Tulce, Sierniki, par. Głuchowo, par. Rogoźno, Wlkp (KoP II), Żyrdniki, pow. Żnin, par. Kretków, par. Sławsko, Wlkp (KoZ II), Żyrniki, pow. Jędrzejów, pow. Opatów, Młp (KS), ? Serniki, Syrniki, pow. Lubartów, Młp, (KL), Żerniki, pow. Bełz, kr pd-wsch (Jabł) – 1390, odm., s. 48.

ŻYTNY < żytny 'dotyczący zboża, zbożowy' Sstp, żyto 'zboże', 'owoc, plon, płody ziemi', 'to, co do życia służy, wyżywienie, utrzymanie' Sstp – 1482, odp., s. 234.

ŻYWIEC(S)KI < n.m. Żywiec, Żywca, miasto, Młp (LK) – 1481, odm., s. 47.

ŻYWOT < żywot 'życie, istnienie, sposób życia, zachowanie się, obyczaje, postępowanie, zyciorys, ciało, także jego części, wyżywienie, pokarm' Sstp – 1448, odp., s. 164.

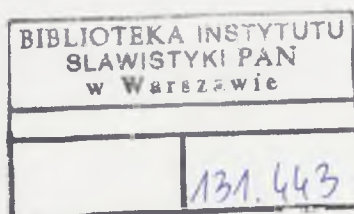
ŻYZNOWSKI < n.m. Żyznowo, Żyźniewo, pow. Łomża, Maz (AMaz) – 1498, odm., s. 328.

WYKAZ LITERATURY I SKRÓTÓW

- AMaz - Pałucki W. (red.), Mazowsze w drugiej połowie XVI wieku, cz. II: Komentarz, indeksy, Warszawa 1973.
- ap. - apelatyw (wyraz pospolity)
- Brech - Brechenmacher K., Etymologisches Wörterbuch der deutschen Familiennamen, I, II, Görlitz 1847.
- coll. - collectivum (nazwa zbiorowa)
- Cz - Czopek B., Nazwy miejscowe dawnej ziemi chełmskiej i bełskiej (w granicach dzisiejszego państwa polskiego), Wrocław 1988.
- dem. - deminutivum (zdrobnienie)
- etn. - etnonim
- Gott - Gottschald M., Deutsche Namenkunde, 3. Auflage, Berlin 1954.
- gw. - gwarowy
- i. chrz. - imię chrześcijańskie
- im. - imię
- i. pch. - imię pochodne (pochodzące od imienia pełnego)
- i. stpdw. - imię staropolskie dwuczłonowe
- Jabl - Jabłonowski A., Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym, t. VII, cz. 1, Ziemia Ruskie, Ruś Czerwona, Źródła Dziejowe, t. XVIII, Warszawa 1902.
- Jabl I - Jabłonowski A., Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym, t. VIII, Ziemia Ruskie, Wołyń i Podole, Źródła Dziejowe, t. XIX, Warszawa 1889.
- k - kopia
- KL - Kosyl Cz., Nazwy miejscowe dawnego województwa lubelskiego, Wrocław 1978.
- Klim - Klimek Z., Nazwy osobowe pochodzenia niemieckiego, (w:) Słownik etymologiczno-motywuacyjny staropolskich nazw osobowych, cz. 5, red. A. Cieślikowa, M. Małec, K. Rymut, Kraków 1997.
- kr pd-wsch - kresy południowo-wschodnie
- kr pn-wsch - kresy północno-wschodnie
- KS - Kamińska M., Nazwy miejscowe dawnego województwa sandomierskiego, cz. I, II, Wrocław 1964, 1965.
- L - Linde S. B., Słownik języka polskiego, t. I-VI, wyd. 3 fotooffsetowe (z 2. wyd., Lwów 1854-1860), Warszawa 1951.
- LK - Lubaś W., Nazwy miejscowe południowej części dawnego województwa krakowskiego, Wrocław 1968.
- łac. - łaciński
- łuż. - łużycki
- m. - nazwisko mężczyzny (jeśli forma sugeruje nazwisko kobiety)
- Małec M., 1971, Budowa morfologiczna staropolskich złożonych imion osobowych, Wrocław-Warszawa.
- Małec M., 1974, Dwuczłonowe przezwiska i przydomki staropolskie, Onomastica 19, 191-238.
- Małec M., 1975, Staropolskie nazwy osobowe z negacją *nie* oraz z przyimkami *b(i)ez*, *brzez*, *przez*, Polonica 1, 259-307.

- Malec M., 1982, Staropolskie skrócone nazwy osobowe od imion dwuczłonowych, Wrocław-Warszawa.
- Malec M., 1994, Imiona chrześcijańskie w średniowiecznej Polsce, Kraków.
- Maz – Mazowsze
- Mącz – Mączyński J., Lexicon Latino-Polonicum, Regiomonti Borussiae 1564, reprint, R. Olesch, Köln-Wien 1973.
- Młp – Małopolska
- MS – Makarski W., Nazwy miejscowości dawnej ziemi sanockiej, Lublin 1986.
- N – Nieckula F., Nazwy miejscowe z sufiksami *-ov-*, *-in-* na obszarze Wielkopolski i Małopolski, Wrocław 1971.
- niem. – niemiecki (język lub pochodzenie nazwiska)
- odap. – nazwisko odapelatywne
- odetn. – nazwisko odetniczne
- odim. – nazwisko odimienne (równe imieniu)
- odm. – nazwisko odmiejscowe
- odmęż. – nazwisko odmężowskie, tj. nazwisko żony utworzone od nazwiska męża
- odojc. – nazwisko odojcowskie, tj. nazwisko córki utworzone od nazwiska ojca
- OP – Orzechowska A., Nazwy miejscowe dawnego powiatu pilzneńskiego oraz prawobrzeżnej części dawnych powiatów sandomierskiego i wiślickiego, Wrocław 1975.
- P – Pomorze
- par. – parafia
- part. praet. pass. – imiesłów bierny
- patr. – nazwisko patronimiczne
- pow. – powiat
- ps – praslówiański
- R – Reczek S., Podręczny słownik dawnej polszczyzny, Wrocław 1968.
- RB – Rymut K., Nazwy miejscowe dawnego powiatu bieckiego, Wrocław 1975.
- RK – Rymut K., Nazwy miejscowe północnej części dawnego województwa krakowskiego, Wrocław 1967.
- RPM – Rymut K., Patronimiczne nazwy miejscowe w Małopolsce, Wrocław 1971.
- RS – Rymut K., Nazwy miejscowe dawnego księstwa siewierskiego, *Onomastica* 15 (1970), 5-35.
- RZP I, II – Rospond S., Słownik nazw geograficznych Polski zachodniej i północnej, cz. I polsko-niemiecka, cz. II niemiecko-polska, Wrocław 1951.
- SCn – Knapki G. (Cnapius), *Thesaurus polono-latino-graecus*, wyd. F. Cezary, Kraków 1621 (mikrofilm).
- SEB – Brückner A., Słownik etymologiczny języka polskiego, Kraków 1927.
- SES – Sławski F., Słownik etymologiczny języka polskiego, t. I-V, Kraków 1952-1982.
- SET – Trubačev O. N., *Etimologičeskij slovar' slavjanskich jazykow*, I-XXXI, Moskwa 1974-2005.
- SEU – *Etimologičnij slovník ukrajs'koj movi*, I-III, Kiiw 1982-1989.
- SEV – Vasmer M., *Russisches etymologisches Wörterbuch*, I-III, Heidelberg 1950-1958.
- SG – Sulimirski F., Chlebowski B., Walewski W., Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, t. I-XV, Warszawa 1880-1902.
- Sgw – Karaś M., od t. II Reichan J., Słownik gwar polskich, Wrocław 1977 i n.
- SLJ – Jougan A., Słownik kościelny łacińsko-polski, wyd. 3, Poznań 1958.
- Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych, 1995-2000, cz. 1-6, red. A. Cieślíkowa, M. Malec, K. Rymut, Kraków.
- SLŚ – Plezia M., Weysenhoff-Brożkowska K., Słownik łaciny średniowiecznej, t. I-VII, Wrocław, Kraków 1953-2001.
- SpC – w ten sposób zaznacza się dane ze *Słownika praslówiańskiego*, pod. red. F. Sławskiego, t. I-VIII, Wrocław 1974-2001 oraz z kartoteki tego słownika, które zostały zaczerpnięte z pozycji: Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych, red. A. Cieślíkowa, M. Malec,

- K. Rymut, cz. 1 - Odaplatywne nazwy osobowe, opr. A. Cieślíkowa przy współudziale J. Szymowej i K. Rymuta, Kraków 2000.
- SSNO - Słownik staropolskich nazw osobowych, red. W. Taszycki, t. I-VI, Wrocław 1965-1983, Supplement - t. VII opr. pod kier. M. Małec, Wrocław 1984-1987.
- Sstp - Słownik staropolski, red. S. Urbańczyk, t. I-XI, Wrocław 1953-2002.
- StrP - Strutyński J., Polskie nazwy ptaków krajowych, Wrocław 1972.
- stsas. - starosaski
- stwniem. - staro-wysoko-niemiecki
- Supr - Supranowicz E., Nazwy osobowe pochodzące od etników, (w:) Słownik etymologiczno-motywyjny staropolskich nazw osobowych, cz. 4., red. A. Cieślíkowa, M. Małec, K. Rymut, Kraków 1997.
- SW - Słownik języka polskiego, red. Karłowicz J., Kryński A., Niedźwiedzki W., t. I-VIII, Warszawa 1900-1927.
- SWil - Słownik języka polskiego [...], tzw. wileński, red. Olgerbrand M., t. I-II, Wilno 1861.
- SXVI - Słownik polszczyzny XVI wieku, red. M. R. Mayenowa, t. I-XXXII, Wrocław 1966-2004.
- Ś (Śl) - Śląsk
- śrdniem. - średnio-dolno-niemiecki
- śrwniem. - średnio-wysoko-niemiecki
- ts - to samo (znaczenie, co współcześnie)
- ukr. - ukraiński
- Wlk - Wielkopolska
- wschł. - wschodniosłowiański
- Zierh - Zierhoffer K., Zierhofferowa Z., Nazwy zachodnioeuropejskie w języku polskim a związki Polski z kulturą Europy, Poznań 2000.
- zlat. - zlatynizowane
- ZM - Zierhoffer K., Nazwy miejscowe północnego Mazowsza, Wrocław 1957.
- zniem. - zniemczone
- ż. - nazwisko kobiety (nazwa żeńska)
- * - nazwa niepotwierdzona zapisem źródłowym
- ? - nazwa o niejasnym źródłosłowie
- < - pochodne od
- : - utworzone od
- ^ - por. wyżej
- v - por. niżej
- () - umieszczenie daty w nawiasie oznacza, że zapis nazwiska pochodzi z kopii dokumentu

20, -

